

การใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว

ธนพัฒน์ พิพัฒนชะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2561

Inmates' Preparation before Their Release by Using Religions

Tanapat Pipatchana

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

PridiBanomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2018

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว

เสนอโดย นายชนพัฒน์ พิพัฒชนะ

สาขาวิชา นิติศาสตร์

หมวดวิชา กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภักดิ์

ได้พิจารณาเห็นชอบ โดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภักดิ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์นันท์ จิตสว่าง)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อัจฉริยา ชูตินันท์)

คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ รับรองแล้ว

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนชื่อสกุล)

วันที่ ๑๑ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว
ชื่อผู้เขียน	ธนวัฒน์ พิพัฒชนะ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธาณี วรภัทร์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงการใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว โดยศึกษาจากพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 เพื่อต้องการศึกษาในกรณีการใช้ศาสนาในการบังคับใช้กับผู้ต้องขังว่ามีมาตรการ หรือการบังคับใช้ในลักษณะอย่างไร เนื่องจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ศึกษาในกรณีการเตรียมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวหรือก่อนพ้นโทษว่ามีการนำหลักศาสนาตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ว่าการบังคับใช้ดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ หรือเป็นไปตามเดิม คือหลักศาสนาไม่สามารถเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังได้อย่างแท้จริงเหมือนที่ผ่านมา

จากการศึกษาพบว่า การใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 และแนวคิด ทฤษฎีในการแก้ไขปัญหา หรือการดำเนินการของงานราชทัณฑ์เกี่ยวกับศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวของประเทศสหรัฐอเมริกา มาเลเซีย ญี่ปุ่น หากงานราชทัณฑ์ของไทยได้มีการจัดการให้มันโยบายให้คล้ายคลึงกับต่างประเทศโดยปรับใช้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย จะทำให้การนำหลักศาสนาที่จะนำมาปรับปรุง หรือพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษก็จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และอาจจะมีผลให้ลดการกระทำผิดซ้ำจากผู้ที่เคยต้องโทษมาแล้ว

ดังนั้นผู้เขียนเสนอว่า หากประเทศไทยมีการแก้ไขการใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวเพื่อให้เป็นสากลมากขึ้น โดยให้มีการออกกฎหมายในส่วนของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ซึ่งอาจจะมีการออกเป็นกฎหมายลูก เช่น กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง หรือระเบียบ เพื่อนำเรื่องการนำหลักศาสนามาใช้กับผู้ต้องขัง โดยให้มีการบังคับใช้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อแก้ปัญหาผู้ต้องโทษที่กลับมากระทำผิดซ้ำที่เกิดขึ้นในปัจจุบันก็คงจะประสบผลสำเร็จมีใช้น้อย แต่ทุกอย่างจะต้องให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยด้วยเช่นกัน

Thesis Title	Inmates' Preparation before Their Release by Using Religions
Author	Tanapat Pipatchana
Advisor	Assistant Professor Dr.Thanee Vorapatr
Department	Law
Academic Year	2017

Abstract

The purposes of this thesis were; to study the inmates' preparation before their release by using religions, from the Correction Act, 2560; to study the cases in how did the using of religions have measures or enforce the inmates. Since this thesis studied in term of inmates' preparation before their release, whether it used the principle of using religions, according to the Correction Act, 2560 or not; did it have effectiveness; or it was as same as before which mean that religions were truly unable to prepare the inmates.

From the study, it revealed that the using of religions in inmates' preparation before their release according to the Correction Act, 2560, its ideas, solution theories or correctional process about religions in inmates preparation before their release in USA, Malaysia and Japan. If the correctional process in Thailand had similar policy like foreign countries mentioned before by accordingly adapted to Thai society context, it will make the religions principle that used for correction or developing the inmates' behavior before their release, more effective and it might reduce the repeat offenders from those who have already been convicted.

Therefore, the author proposed that if Thailand improved the using of religions in preparation before their release, internationally by the provisions of the Corrections Act of 2560, issued as child law, such as; ministerial regulations, announcements, ministries or regulations, to adopt the using of religions principle to the inmates with the same standard. The solution of the repeat offenders from those who have already been convicted might be more effective nonetheless, but it must be accordingly appropriate with the context of Thai society as well.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จขึ้นมาตามความหวังของผู้เขียนได้ เนื่องมาจากความเมตตา
 กรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีพระคุณยิ่งของผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรภัทร์
 ที่กรุณารับเป็นที่ปรึกษาและเสียสละเวลาที่มีค่าในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแนวคิดในการทำ
 วิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแก้ไขความเรียบร้อย ตลอดจนคำแนะนำทางวิชาการที่ดีเสมอมาสำหรับความ
 กรุณารับเป็นที่ปรึกษาตั้งแต่แรกเริ่ม รวมทั้งได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับหัวข้อวิทยานิพนธ์และแนวทาง
 ในการเขียนวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร ที่กรุณารับ
 เป็นประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ และได้ชี้แนะแนวความคิดที่ลึกซึ้งซึ่งตลอดจนประสบการณ์อันมี
 ค่าของท่านเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอกราบขอบพระคุณ
 ดร.นัทธี จิตสว่าง และรองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์ ที่กรุณารับเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์
 และให้ข้อคิดตลอดจนแนะนำรูปแบบการเขียน รวมทั้งแนะนำเอกสารที่เป็นกรรมการวิทยานิพนธ์
 และให้ข้อคิดตลอดจนแนะนำรูปแบบการเขียน รวมทั้งแนะนำเอกสารที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำ
 วิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอขอบคุณพี่ด้อมเจ้าหน้าที่ที่คณะที่คอยติดต่อ
 ประสานงานตั้งแต่สอบจนวิทยานิพนธ์เล่มนี้ตลอดมา

ขอขอบคุณ บีม ชัย มิว ที่เข้าใจและให้การสนับสนุนผู้เขียนในการเรียน และคอย
 ช่วยเหลือกันให้คำแนะนำ และเป็นกำลังใจอย่างดีตลอดมา

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ นายภูสิทธิ์ พิพัฒชนะ นางฉันทนา พิพัฒชนะ
 นางอำนวยการ สุทธานี ซึ่งเป็นบิดามารดาของผู้เขียน ยายและครอบครัวของผู้เขียนที่สนับสนุนด้านการ
 เรียนและคอยให้กำลังใจทุกเวลาที่เหนื่อยล้าจากการเรียนผ่านพ้นไปได้ด้วยดี และขอกราบ
 ขอบพระคุณครูบาอาจารย์ทุกท่าน และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้
 ทั้งปวงให้แก่ผู้เขียนในระดับปริญญาโทจนกระทั่งสำเร็จลุล่วงไปด้วย

นายธนพัฒน์ พิพัฒชนะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๗
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
1.3 สมมุติฐานของการศึกษา.....	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย.....	6
1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2. แนวคิด ทฤษฎีในการใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวในประเทศไทย.....	7
2.1 แนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกฎหมายอาญา.....	7
2.2 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560.....	16
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง.....	20
2.4 งานอนุศาสนาจารย์ในกรมราชทัณฑ์ของประเทศไทย.....	29
2.5 การปฏิบัติเกี่ยวกับหลักกฎหมายและหลักศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลามที่ใช้ในประเทศไทย.....	38
2.6 ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขัง “ข้อกำหนดแมนเดลา”.....	64
2.7 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง.....	67
2.8 ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีได้ใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิด หรือข้อกำหนดกรุงเทพ.....	69

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3. การใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนและหลังปล่อยตัวในต่างประเทศ.....	74
3.1 สหรัฐอเมริกา (มลรัฐแคลิฟอร์เนีย).....	74
3.2 สหพันธรัฐมาเลเซีย.....	90
3.3 ญี่ปุ่น.....	111
4. วิเคราะห์ เปรียบเทียบแนวคิดทฤษฎีในการใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวของกฎหมายราชทัณฑ์.....	124
4.1 มาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับ.....	124
4.2 นโยบายและแนวคิดในการเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว.....	125
4.3 การเตรียมการก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง.....	130
4.4 วิเคราะห์ เปรียบเทียบแนวคิดทฤษฎีในการใช้ศาสนาของกฎหมายราชทัณฑ์ประเทศสหรัฐอเมริกา (มลรัฐแคลิฟอร์เนีย) สหพันธรัฐมาเลเซีย ญี่ปุ่น และกฎหมายราชทัณฑ์ของประเทศไทย.....	131
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	134
5.1 บทสรุป.....	134
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	137
บรรณานุกรม.....	143
ประวัติผู้เขียน.....	148

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

การราชทัณฑ์ของไทยได้มีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับสังคมการเมืองและสภาพเศรษฐกิจตลอดยุคสมัยที่ผ่านมาในยุคก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กิจการเรือนจำได้สังกัดอยู่ตามส่วนราชการต่างๆ สอดคล้องกับการปกครองแบบจตุสดมภ์ คือ แบ่งเป็นเรือนจำในกรุงเทพฯ และเรือนจำในหัวเมืองชั้นนอก เรือนจำในกรุงเทพฯ มี 2 ประเภท คือ “คุก” เป็นที่คุมขังผู้ต้องขังที่มีโทษ ตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป อยู่ในสังกัดกระทรวงนครบาล ส่วน “ตะราง” ใช้เป็นที่คุมขัง ผู้ต้องขังที่มีโทษต่ำกว่า 6 เดือน หรือนักโทษที่มีไข้หรือผู้ร้าย สังกัดกระทรวง ทบวง กรม ที่บังคับกิจการนั้น ๆ ส่วนการเรือนจำในหัวเมืองชั้นนอก มีที่คุมขังผู้ต้องโทษ เรียกว่า “ตะราง” การคุมขังอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ว่าราชการเมือง หรืออาจส่งต่อให้กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม รับตัวไปคุมขัง แล้วแต่กรณีโทษ¹

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการปรับปรุงระเบียบราชการใหม่ โดยโปรดให้สร้างคุกใหม่ขึ้น เรียกว่า “กองมหันตโทษ” และให้สร้างตะรางใหม่ เรียกว่า “กองลหุโทษ” ซึ่งในสมัยนั้น รวมเรียกว่า “กรมนักโทษ” สังกัดกระทรวงนครบาล และใน ปี พ.ศ. 2444 (ร.ศ.120) ได้มี พระกรุณาโปรดเกล้า ให้ตรา “พระราชบัญญัติลักษณะเรือนจำ” ขึ้นเพื่อให้การจัดการเรือนจำเป็นไปอย่างเรียบร้อยยิ่งขึ้น จนถึงวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2458 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ตรา “พระราชบัญญัติจัดตั้งกรมราชทัณฑ์”² โดยมีพระยาชัยวิชิตวิศิษฎ์ธรรมธาดา (จำ ฅ ป้อมเพชร) เป็นอธิบดีกรมราชทัณฑ์คนแรก

¹ ราชกิจจานุเบกษา, ประกาศราชทัณฑ์, เล่มที่ 32, วันที่ 17 ตุลาคม 2458, สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>

² ราชกิจจานุเบกษา, ประกาศราชทัณฑ์, เล่มที่ 32, วันที่ 17 ตุลาคม 2458, สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>

ในปีพ.ศ.2468ได้เกิดภาวะตกต่ำทางเศรษฐกิจงบประมาณรายได้รายจ่ายไม่ได้คุณภาพกับ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงยุบกรมราชทัณฑ์และให้ไปสังกัดกระทรวงยุติธรรมและต่อมาได้โอนกรมราชทัณฑ์ไปเป็นแผนกหนึ่ง(แผนกราชทัณฑ์)สังกัดกระทรวงมหาดไทย³

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 การราชทัณฑ์ได้ยกฐานะเป็นกรมราชทัณฑ์ และมีการตราพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มีหน้าที่เกี่ยวกับการเรือนจำ การกักกัน ผู้มีสันดานเป็นโจรผู้ร้ายการฝึกและอบรมเด็กคัดสันดาน และในส่วนภูมิภาคได้มีการกำหนดเป็น เรือนจำจังหวัด และเรือนจำอำเภอ

ในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการปฏิรูประบบราชการ จึงได้โอนย้าย กรมราชทัณฑ์กลับมาสังกัดกระทรวงยุติธรรม⁴โดยมีอำนาจหน้าที่ 4 ประการได้แก่

- 1.ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามกฎหมายโดยดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการราชทัณฑ์และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 2.กำหนดแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยให้สอดคล้องกับ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ นโยบายของกระทรวง หลักอาชญาวิทยาและหลักทัณฑวิทยาตลอดจนข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และข้อเสนอแนะ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ
- 3.ดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการและการสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขัง
- 4.ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้ เป็นอำนาจหน้าที่ ของกรม หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ปัญหาในกรมราชทัณฑ์ในปัจจุบันคงหนีไม่พ้นปัญหาคนล้นคุกหรือนักโทษล้นเรือนจำ เมื่อมีปัญหานักโทษล้นเรือนจำเกิดขึ้นปัญหาที่ตามมาคือ คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังที่ต้องอยู่รวมกันอย่างอัดแอ และอยู่รวมกันโดยไม่ได้แบ่งแยกประเภทความผิด ฉะนั้นหากคนอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากโดยมีการรวมอาชญากรให้ทุกประเภทความผิด ก็เท่ากับว่าเป็นการทำให้มีอาชญากรเป็นอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการก่ออาชญากรรมของตัวเองให้ผู้อื่นฟังดังนั้น

³ ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม42, หน้า414, วันที่28 มีนาคม 2568, สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>

⁴ พระราชบัญญัติกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545

ถ้าการรวมคนในลักษณะแบบไหนในเรื่องจำเราจะเรียกเรื่องจำว่า “โรงเรียนสอนอาชญากรใหม่” ก็คงจะไม่แปลกอะไร เหตุที่ผู้เขียนต้องการสื่อแบบนี้ก็เพราะการก่ออาชญากรรมก็คือการคุมคาม สังคม คุกคามผู้อื่น ไร้ถึงศีลธรรมเพราะสังคมเราจะอยู่ได้โดยปกติสุขเราจะต้องมีศีลธรรมประจำใจ หากสังคมนั้นมีแต่คนที่ขาดศีลธรรมแล้วสังคมก็จะไม่อาจมีความสุขและความปลอดภัยเกิดขึ้นได้

ในปัจจุบันตามที่กล่าวมาในตอนต้นกรมราชทัณฑ์ไทยต้องประสบกับปัญหาคนล้นคุก โดยดูจากสถิติของนักโทษที่เพิ่มขึ้นทุกปีโดยดูจากการลงโทษที่มีการกระทำผิดซ้ำตั้งแต่อดีตจนถึง วันที่ 1 เมษายน 2559⁵ ดังนี้

ตารางที่ 1.1 สถิติการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในประเทศไทย วันที่ 1 เมษายน 2559

จำนวนครั้งที่ต้องโทษ	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
ต้องโทษครั้งที่ 1	168,916	30,654	199,570	76.26
ต้องโทษครั้งที่ 2	43,135	5,004	48,139	18.40
ต้องโทษครั้งที่ 3	8,661	979	9,640	3.68
ต้องโทษครั้งที่ 4	2,295	345	2,640	1.01
ต้องโทษครั้งที่ 5 ครั้งขึ้นไป	1,483	215	1,698	0.65
รวมต้องโทษ ครั้งที่ 2-5 ขึ้นไป	55,574	6,543	62,117	23.74
รวมทั้งสิ้น	224,490	37,197	261,687	100

ที่มาของแผนงาน กรมราชทัณฑ์

จากการแสดงผลในตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าอัตราการกระทำผิดซ้ำตั้งแต่อดีตจนถึง วันที่ 1 เมษายน 2559 โดยแสดงให้เห็นจำนวนครั้งที่ต้องโทษตั้งแต่ครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 5 และแสดงถึงจำนวนครั้งที่ต้องโทษมากกว่า 5 ครั้งขึ้นไป จึงแสดงให้เห็นว่าอัตราการกระทำผิดซ้ำมีเพิ่มขึ้น คือ ผู้กระทำความผิดบางรายสามารถกลับมากระทำผิดซ้ำมากกว่า 5 ครั้งโดยมิได้เกรงกลัวต่อกฎหมายจึงทำให้เห็นว่ามาตรการที่ใช้บำบัดหรือพัฒนานักโทษในเรื่องจำมิได้มีประสิทธิภาพ

ดังนั้นการเตรียมความพร้อม “ผู้ต้องขัง” ก่อนปล่อยตัวจึงเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังภายหลังการต้องโทษ ซึ่งผ่านกระบวนการจำแนกการเข้าสู่โปรแกรมต่างๆ ที่ทางเรือนจำและทัณฑสถานได้กำหนดไว้แล้ว ดังนั้นการเตรียม

⁵ นัทธี จิตสว่าง, “สถิติการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในประเทศไทย,” แหล่งรวบรวมความรู้ด้านอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม, สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.nathee-chitsawang.com>

ความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว จึงเป็นขั้นตอนที่มีความต่อเนื่องและสำคัญ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวและพร้อมกลับสู่สังคมโดยไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก อันเป็นภาระงานที่กรมราชทัณฑ์จะต้องดำเนินการดูแลรับผิดชอบ เพราะการแก้ไขฟื้นฟูมีอาจสมบูรณ์ได้ หากปราศจากการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนำไปสู่ความล้มเหลวในการปรับตัวของผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ และอาจก่อให้เกิดการกระทำ ความผิดซ้ำได้อีก ซึ่งส่งผลให้ปริมาณนักโทษในเรือนจำเพิ่มสูงขึ้นนำมาซึ่งวิกฤตราชทัณฑ์และ ปัญหาของกรมราชทัณฑ์ไทยในปัจจุบันประสบกับปัญหาหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการควบคุม ตัวนักโทษในเรือนจำจนเยอะเกินที่กรมราชทัณฑ์จะรับมือ หรือด้านสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขัง ด้านการลงโทษผู้ต้องขังที่ไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดจนต้องถูกจองจำ และปัญหาเรื่อง ศาสนาที่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะใช้ในการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขัง หากมองโดยทั่วไปเรื่องศาสนาคงไม่ได้ มีความสำคัญอะไรมาก แต่จริงๆ เรื่องการบำบัดผู้ต้องขังโดยศาสนาถือเป็นประเด็นหลักๆ และ ประเด็นแรกๆที่กรมราชทัณฑ์หรือเรือนจำทุกแห่งควรคำนึงถึง ซึ่งการที่ผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมตัวใน เรือนจำเป็นเวลานาน จนมีความรู้สึกชินต่อการใช้ชีวิตในเรือนจำ เมื่อได้รับการปล่อยตัวไปอาจ ประสบปัญหาการปรับสภาพชีวิตที่เป็นอิสระในสังคมเป็นผลให้เกิดความขัดแย้งภายในจิตใจ และ หากได้รับการดูหมิ่นจากภายนอกจนอาจก่อให้เกิดการประทุพุดิตนเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมอีก องค์การสหประชาชาติจึงได้กำหนดหลักการเรื่องมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวเป็นต้น

ดังนั้น การนำหลักศาสนามาบังคับใช้ในเรือนจำ ทั้งๆที่หลักศาสนาในเรือนจำก็มีอยู่ แล้ว แต่เหตุที่ผู้เขียนเห็นว่าเป็นปัญหาก็คือ การใช้ศาสนาในเรือนจำไม่มีการบังคับใช้อย่างเป็น รูปธรรมเพราะไม่ได้มีมาตรการบังคับไว้ว่าแต่ละเรือนจำควรมีการปฏิบัติหลักการนำหลักศาสนา มา และที่สำคัญการนำหลักศาสนามาใช้ในเรือนจำมิได้มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาเข้าร่วมด้วย เมื่อไม่มีข้อบังคับดังกล่าวก็ทำให้การนำหลักศาสนามาใช้ในเรือนจำไม่ประสบผลสำเร็จในด้านการ ปรับพฤติกรรม และทัศนคติของผู้ต้องขัง อีกทั้งผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยายังไม่มีความเชี่ยวชาญใน การพูดโน้มน้าวใจ เพราะจิตวิทยาเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่มีความสำคัญ หากราชทัณฑ์ไทยสามารถ นำเรื่องการนำหลักศาสนาใช้การผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว พร้อมด้วยนักจิตวิทยาโดยให้มีการบังคับ ใช้อย่างเป็นลายลักษณ์อักษรว่าทุกเรือนจำจะต้องปฏิบัติเช่นนี้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ต้องให้เหมาะสมกับ บริบทของแต่ละเรือนจำด้วย

เมื่อดูจากสถิติดังกล่าวจำนวนของผู้กระทำผิดซ้ำที่เข้ามารับโทษในเรือนจำยังมีอยู่แสดง ให้เห็นว่า การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้กระทำความผิดอาจไม่ได้รับผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นถ้ากรมราชทัณฑ์ไทยนำเรื่องศาสนามาเป็นส่วนหนึ่งในการเตรียมความพร้อมก่อนหรือ

หลังปล่อยตัวอย่างชัดเจนดังเช่นเรื่องศาสนากับกรมราชทัณฑ์ของต่างประเทศจะเห็นได้ชัดว่าการใช้ศาสนามาแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังจะมีผลดีและประสบความสำเร็จในการใช้ศาสนาเป็นเครื่องบำบัดทางใจของนักโทษได้ดีเลยทีเดียว แต่ก็มีข้อสังเกตที่ว่าทั้งที่พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฉบับใหม่ที่ประกาศเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2560 ก็มีการบัญญัติเรื่องศาสนาไว้ ดังนั้นผู้เขียนจะศึกษาว่าหากนำพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันมาเปรียบเทียบกับกฎหมายราชทัณฑ์ของต่างประเทศว่ามีความแตกต่างกันอย่างไรและหากมีความแตกต่างกันแล้วถ้าพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ไทยมาปรับให้มีความเป็นสากลเหมือนของต่างประเทศ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ไทยคงจะมีความสมบูรณ์และเป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องขังอย่างแน่นอน

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในการใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัญหาอันเป็นสาเหตุในการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังในเรือนจำของประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวในต่างประเทศและกฎหมายไทย
4. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาคาการใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว

1.3 สมมุติฐาน

ควรมีการปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยเรื่องศาสนาในเรือนจำ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับแนวคิดด้านมาตรการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว โดยอาศัยกลไกของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ซึ่งกำหนดให้มีการออกประกาศ ระเบียบ หรือกฎกระทรวง เพื่อให้ดำเนินงานเกี่ยวกับผู้ต้องขัง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อให้มีหลักปฏิบัติเกี่ยวกับศาสนาที่ชัดเจน

สร้างความพร้อมของผู้ต้องขังในการออกไปสู่สังคมและดำรงชีวิตโดยปกติสุขในสังคม เพื่อลดการกระทำผิดซ้ำ และให้หลักศาสนาเข้ามามีความสำคัญในการปรับพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังอย่างแท้จริง

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ที่เกี่ยวข้องทางด้านการวิจัย เอกสารจากหนังสือตำรา เอกสารทางวิชาการ บทความ เอกสารข้อมูลสถิติ เอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนทุกสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดแก่ประชาชน และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

วิจัย เอกสาร กฎหมายต่างๆเป็นส่วนสำคัญ หรือเป็นส่วนหลักของวิจัยครั้งนี้ โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราวิชาการต่างๆ ในทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิจัย ทั้งนี้ในส่วนของแต่ละประเทศและในประเทศ ที่ได้เคยศึกษามาก่อนแล้วสำหรับเป็นแนวทางในการศึกษาของประเทศไทย

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงแนวคิดและทฤษฎีในการใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวในประเทศไทย
2. ทราบถึงปัญหาอันเป็นสาเหตุในการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังในเรือนจำของประเทศไทย
3. ทราบถึงและวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวในต่างประเทศและกฎหมายไทย
4. ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีในการใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว ในประเทศไทย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้เขียนได้นำแนวคิด ทฤษฎีในการบังคับโทษตามกฎหมายในประเทศไทย เมื่อพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ซึ่งได้มีการกำหนดบทลงโทษและในบทนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงแนวทาง การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำในการใช้หลักศาสนาตามหลักสากลกล่าวไว้ด้วย ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

2.1 แนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกฎหมายอาญา

การกำหนดกฎหมายก็จะต้องมีการนำแนวคิด ทฤษฎีของแต่ละบุคคลเพื่อทำให้การศึกษาเรื่องการกระทำความผิดอาญามีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ว่าการกระทำที่เป็นความผิดอาญา หรือการกระทำใดที่ถือว่าเป็นอาชญากรรม รวมทั้งชี้ให้เห็นโดยภาพรวมว่าวัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญามีที่หลักอะไรบ้างดังนี้

2.1.1 ความหมายของอาชญากรรม

คนทั่วไปจะมีความเข้าใจว่าคำเป็น “อาชญากร” หมายถึง บุคคลที่กระทำความผิดกฎหมายอาญาอย่างร้ายแรง แต่ก็อย่างมีความเห็นว่า ผู้ที่กระทำความผิดอาญาในลักษณะความผิดที่เป็นอาชญากรรม ผู้ที่กระทำความผิดนั้น จะต้องตกเป็นอาชญากรทุกกรณีหรือไม่ เพราะอาชญากรรม คือสิ่งที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในสังคม และคนในชุมชน แต่อาชญากรรมบางประเภทก็ไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือเป็นผลร้ายต่อสังคมแต่เป็นผลร้ายกับผู้กระทำความผิดเอง ทั้งนี้มีผู้ให้ความหมายของการกระทำความผิดอาญาที่เรียกว่าเป็น “อาชญากรรม”ไว้ ดังนี้

¹ นวลจันทร์ ทศนชัยกุล, อาชญากรรม (การป้องกัน: การควบคุม), พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : พรทิพย์ การพิมพ์, 2541), น.32.

² เพิ่งอ้าง. น.32.

พอล เทพแพน (Pual Tappan) เห็นว่าบุคคลที่ถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด จะต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เพราะฉะนั้นบุคคลที่ต้องโทษทางอาญา จึงถูกเรียกว่า “อาชญากร”

เฮอริเบิร์ต แอล. แพคเคอร์ (Herbert Packer)³ เห็นว่าคำว่า “อาชญากรรม” คือสิ่งที่สังคม และชุมชนเป็นคนกำหนดขึ้นมา ซึ่งอาชญากรรมในสังคมหนึ่ง อาจจะไม่ถือเป็นอาชญากรรมในอีก สังคมหนึ่งก็ได้

“เฟอเดอริค โฮเวิร์ด ไวน์ (Federick Howard Wine)”⁴ เห็นว่าการทำความผิดจะต้องมี กฎหมายและโทษที่บัญญัติไว้อย่างชัดเจน และที่สำคัญความเป็นอาชญากรรมจะต้องทำให้เกิดผลเสีย ต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

“ประธาน วัฒนวาณิชย์”⁵ อาชญากรรมโดยกฎหมาย เป็นการกระทำในสิ่งที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติกฎหมาย ซึ่งบุคคลที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว จะต้องได้รับการลงโทษโดยรัฐ เพราะการกระทำผิดถือเป็นการละเมิดต่อผู้เสียหาย ซึ่งผู้เสียหายสามารถดำเนินการฟ้องทางแพ่งได้ และการกระทำผิดดังกล่าวถือเป็นการกระทำละเมิดต่อรัฐด้วยบุคคลนั้นก็จะต้องรับโทษ เว้นแต่ถ้าการกระทำผิดใดไม่มีบทกำหนดโทษไว้ การกระทำดังกล่าวก็ไม่ถือเป็นอาชญากรรม

2.1.2 ทฤษฎีกฎหมายอาญา

“ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร” กรณียุติเป็นความผิดอาญา (Verbrechen) กฎหมายจะ กำหนดโดย “การกระทำ” อย่งไรก็ตามความผิดอาญาก็เป็นผลงานของมนุษย์ หรือของ “ผู้กระทำ” และผลงานของผู้กระทำผิดนั้น แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้กระทำผิดนั้นด้วย ปัญหาของการบัญญัติกฎหมายของอาญาจึงมีว่า ควรจะบัญญัติกฎหมายอาญาโดยการกำหนด เงื่อนไขของการลงโทษตามลักษณะของการกระทำ หรือควรจะบัญญัติกฎหมายอาญาโดยกำหนด เงื่อนไขตามพฤติกรรมของ “ผู้กระทำผิด” ซึ่งการบัญญัติกฎหมายอาญาบนพื้นฐานอย่างใดอย่าง หนึ่งดังที่กล่าวมานั้น ว่ากันทางทฤษฎีแล้วย่อมกระทำได้ กล่าวคือ จะบัญญัติกฎหมายอาญาบน พื้นฐานของ “ผู้กระทำผิด” ก็ย่อมทำได้สองวิธี

³ สกล นิสารัตน์, “กฎหมายอาญาและการลงโทษที่เหมาะสม: แนวความคิดทางด้านปรัชญาและความ ยุติธรรมทางสังคม,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), น.15.

⁴ เพิ่งอ้าง, น.15.

⁵ ประธาน วัฒนวาณิชย์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : ประกายพริก, 2546), น.16 - 17.

ในระบบของ “กฎหมายอาญาบนพื้นฐานของการกระทำ” (Tatstrafrecht) นั้นการลงโทษจะผู้ใดโดยตรงกับการกระทำที่ผิดกฎหมาย แต่การที่จะลงโทษสำหรับการกระทำใดได้หรือไม่นั้น ย่อมต้องขึ้นอยู่กับว่าจะตำหนิผู้กระทำความผิดอันเนื่องมาจากการกระทำนั้นได้หรือไม่ กล่าวคือ การลงโทษจะเป็นเรื่องของ “ความชั่วของการกระทำ”

ในระบบของ “กฎหมายอาญาบนพื้นฐานของผู้กระทำความผิด” นั้นการลงโทษย่อมขึ้นอยู่กับอันตรายเป็นอันตรงกันกับผู้กระทำความผิดที่เชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตของผู้กระทำความผิดหรือเชื่อมโยงกับความชั่วของการดำเนินชีวิต ของผู้กระทำความผิดนั้นมีพฤติกรรมที่เป็นอันตราย หรือมีพฤติกรรมที่เป็นอาชญากรหรือไม่⁶

2.1.3 วัตถุประสงค์ของการลงโทษ⁷

การลงโทษ คือ การกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยรัฐต่อผู้ที่กระทำความผิดโดยผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับผลร้ายจากการกระทำของตน โดยรัฐจะเป็นผู้จัดการว่าจะลงโทษโดยวิธีการใด การลงโทษตามกฎหมายอาญาของไทยแบ่งการลงโทษเป็น 5 สถาน อันได้แก่ การประหารชีวิต, การจำคุก, การกักขัง, การปรับ, การริบทรัพย์ การลงโทษทั้ง 5 สถานนี้จะขึ้นอยู่กับว่าผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดฐานใด บทลงโทษก็จะมีความแตกต่างกันไปเช่นกัน โดยวัตถุประสงค์ของการลงโทษมีดังนี้

(ก) การลงโทษเพื่อการทดแทน

การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนเป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่เก่าแก่มีมาแต่สมัยที่มนุษย์ยังเป็นสังคมดั้งเดิมโดยมีความเชื่อกันว่าผู้ที่ทำผิดเป็นผู้ที่มีความชั่วร้าย จึงเป็นที่จะต้องลงโทษให้สาสมกับความชั่วร้าย รูปแบบการลงโทษจึงมีลักษณะรุนแรง ป่าเถื่อน เช่น การตัดอวัยวะ การเขียนตี ทรมาน และการประหารชีวิต แต่การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนก็เป็นวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับความรู้สึกของผู้เสียหายและประชาชน โดยทั่วไปที่ต้องการจะเห็นคนที่ทำร้ายผู้อื่นได้รับผลร้ายตอบแทนเช่นกันจึงจะเกิดความยุติธรรม โดยเป็นการลงโทษที่ทดแทนและสาสมกับความผิด ตามหลัก “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” (An eye for an eye, a tooth for a tooth) คือเมื่อไปปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไรก็ควรได้รับการปฏิบัติเช่นกันตอบแทน

⁶ คณิศ ฅ นคร, กฎหมายอาญาทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2560), น.59.

⁷ ธาณี วรภัทร์, กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2558), น.33.

ปัญหามีอยู่ว่าทำไมรัฐต้องเข้าไปลงโทษผู้กระทำผิดการที่รัฐเข้ามารับหน้าที่ลงโทษผู้กระทำผิดเพื่อเป็นการทดแทนก็เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการแก้แค้นกันเอง ทำให้สังคมวุ่นวาย เพราะจะมีการแก้แค้นกันเองโดยไม่สิ้นสุด ในขณะที่เดียวกันก็เพื่อช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่าให้ได้รับความเป็นธรรม โดยการลงโทษผู้ละเมิดให้ได้รับผลร้ายที่สาสมและทดแทนกันอย่างยุติธรรม วัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นจึงเป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน เพราะเป็นวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับความรู้สึกของประชาชน แต่จะมีมาน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของปัญหาอาชญากรรมในสังคมนั้นๆ แม้ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์ที่ลดความสำคัญลงเพราะสังคมมีเหตุผลหรือวัตถุประสงค์อื่นในการที่จะต้องลงโทษผู้กระทำผิดเข้ามาประกอบ และวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนก็มีจุดอ่อนหลายประการ คือ

1. การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนไม่ได้มองถึงประโยชน์ในอนาคต คือไม่ได้พิจารณาถึงว่าการลงโทษนั้นจะมีผลในการป้องกันมิให้มีการกระทำผิดเกิดขึ้นอีกหรือไม่ การลงโทษเพื่อทดแทนมิได้ทำให้เกิดผลอะไรกลับคืนมา

2. การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนไม่ได้คำนึงถึงความจำเป็นของสังคม แต่คำนึงถึงความเหมาะสมของโทษกับความผิดที่กระทำ ฉะนั้นเมื่อได้ลงโทษผู้กระทำผิดตามอัตราโทษแล้ว ก็ต้องปล่อยตัวออกมาต่างๆ ที่ยังเป็นอันตรายต่อสังคมอยู่ หรือเช่นกรณีการตัดมือผู้กระทำผิดฐานลักทรัพย์ สังคมจะไม่ได้อะไรจากการลงโทษดังกล่าวนอกจากคนพิการที่สังคมจะต้องเป็นภาระเลี้ยงดูต่อไป⁸

3. เป็นการยากที่จะวัดขนาดความรุนแรงของโทษกับความผิดว่ามีความเท่าเทียมกันจริงหรือไม่ เพราะในสภาพความเป็นจริงสังคมยังไม่สามารถมีมาตรการใดๆ ที่จะลงโทษให้ได้สัดส่วน⁹ กับความผิดอย่างแท้จริงได้ เช่นกรณีการลักทรัพย์ การจะลงโทษอย่างไรจึงจะสาสม หากจะใช้โทษ¹⁰ จำคุกจะต้องจำคุกกี่ปีจึงจะทดแทนกันได้เป็นเรื่องของความรู้สึกทั้งสิ้น ยังไม่มีมาตรฐานใดๆ ที่จะวัดได้ว่าทดแทนกันได้ ปัญหาจึงเกิดว่าผู้กระทำผิดถูกลงโทษอย่างยุติธรรมหรือผู้เสียหายได้รับการตอบแทนที่ยุติธรรมหรือไม่

(ข) การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่

แนวความคิดของวัตถุประสงค์ของการลงโทษแบบนี้ เป็นผลมาจากแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classical School) ซึ่งเชื่อว่าการกระทำผิดเกิดขึ้นจากคนไม่เกรงกลัวกฎหมายหรือการบังคับใช้กฎหมายอ่อนแอ ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีเหตุมีผล และมีเจตจำนงอิสระ

⁸ เฟ็งอ้วง, น.33.

⁹ เฟ็งอ้วง, น.33.

¹⁰ เฟ็งอ้วง, น.34.

(Free Will) ที่จะเลือกหรือไม่เลือกทำอะไรก็ได้ โดยเลือกทำในสิ่งที่จะทำให้ตนเองได้รับประโยชน์และพอใจ แต่ไม่เลือกทำสิ่งที่ทำให้เกิดความทุกข์และความเจ็บปวดมนุษย์จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง การทำความผิดจึงเกิดจากการเลือกกระทำของเขาเองเนื่องจากเห็นว่าได้ประโยชน์มากกว่าจึงกล้าเสี่ยงทำผิด การลงโทษจึงควรมีขึ้นเพื่อป้องกันการกระทำความผิด โดยการทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกว่าการกระทำก่อให้เกิดความเจ็บปวดและไม่ก่อให้เกิดผลดีเลย เมื่อนุษย์ได้รับความเจ็บปวดจากการกระทำความผิดมากกว่าได้รับความพอใจแล้วเขาก็จะหลีกเลี่ยงที่จะกระทำความผิด

แนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมเน้นการลงโทษเพื่อป้องกันอาชญากรรมหรือข่มขู่ยับยั้งไม่ให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นอีกในอนาคต ซีซาร์ เบ็คคาเรีย กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่าการลงโทษต้องมุ่งผลในการป้องกัน ซึ่งผลของการลงโทษก่อให้เกิดการข่มขู่ยับยั้ง 2 ลักษณะ คือ การข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไป (General Deterrence) และการข่มขู่ยับยั้งเฉพาะราย (Special Deterrence)

การข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไปเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อข่มขู่หรือป้องกันไม่ให้คนอื่นในสังคมกระทำความผิดแบบเดียวกัน เพราะเกรงกลัวต่อการลงโทษ เช่น การลงโทษจำคุกจะทำให้คนทั่วไปเห็นว่าทำผิดแล้วต้องติดคุก ต้องลำบาก ทำให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้าทำผิดเพราะเห็นแบบอย่าง

ส่วนการข่มขู่ยับยั้งเฉพาะรายเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดนั้นเข็ดกลัวต่อการลงโทษ และไม่กล้ามากระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก เนื่องจากได้รู้รสของ ความยากลำบากหรือความเจ็บปวดจากการถูกลงโทษ เป็นผลให้ต้องไตร่ตรองในการกระทำความผิดว่าจะคุ้มค่าหรือไม่กับความเจ็บปวดที่เคยได้รับมาแต่การที่จะทำให้การลงโทษมีผลในการข่มขู่และยับยั้ง จะต้องทำให้การลงโทษนั้น เรย์ เจฟฟอรีซ์ กล่าวไว้ว่า จะต้องมีความแน่นอน รวดเร็ว เสมอภาค และโทษที่เหมาะสม กล่าวคือมีลักษณะ 4 ประการ

1) การลงโทษต้องมีความแน่นอนในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ กล่าวคือเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วจะต้องทำให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสหลุดรอดจากการถูกจับกุมลงโทษไปได้ยาก ซึ่งจะมีผลในการข่มขู่และยับยั้งให้คนทั่วไปและผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าเสี่ยงกระทำความผิดขึ้นอีก เพราะทำผิดแล้วต้องถูกจับก็ไม่คุ้มค่า

2) การลงโทษจะต้องกระทำได้อย่างรวดเร็ว เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วจะต้องสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็วให้ “เห็นผลทันตา” จึงจะทำให้ผู้กระทำความผิดและคนทั่วไปเห็นเป็นตัวอย่างว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วจะได้รับผลร้ายเช่นไร ในทางตรงกันข้ามหากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว อีก 3 ปีต่อมาจึงจะสามารถจับกุมตัวผู้กระทำความผิดได้ หรืออีก 5 ปีต่อมา กว่าศาล

จะลงโทษผู้กระทำผิด ก็จะทำให้คนทั่วไปลืมถึงเรื่องราวการกระทำผิดที่เกิดขึ้น และทำให้การลงโทษไม่มีผลในการข่มขวัญยับยั้งเพราะไม่เห็นผลทันตา ดังนั้น หากเป็นกรณีการกระทำผิดในคดีที่สะท้อนขวัญประชาชนหรือคดีที่ประชาชนให้ความสนใจ กระบวนการยุติธรรมโดยตำรวจ อัยการ ศาล อาจารย์ร่วมมือกันในการเร่งดำเนินคดี เพื่อให้ผู้ต้องหาได้รับการพิจารณาตัดสินโดยเร็ว ก็จะทำให้การลงโทษมีผลในการข่มขวัญยับยั้งมากขึ้น¹¹

3) การลงโทษต้องมีความเสมอภาค โดยผู้ที่กระทำผิดจะต้องถูกลงโทษ เท่าเทียมกันไม่มีการเลือกปฏิบัติ ซึ่งจะมีผลให้ผู้กระทำผิดหรือผู้ที่คิดจะทำผิด ไม่มีโอกาสแก้ตัว หรือหาทางหลีกเลี่ยงหรือหาข้อยกเว้นจากการถูกลงโทษถ้าทำผิด การลงโทษจึงจะมีผลในการข่มขวัญยับยั้ง หากเมื่อมีการกระทำผิดแล้วบางคนได้รับโทษ บางคนมีข้อยกเว้น ก็จะทำให้การลงโทษไม่ศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ต่างหาช่องทางที่จะหลบหลีกหรือหาข้อยกเว้นที่ไม่ต้องรับโทษทำให้ไม่มีความเกรงกลัวต่อโทษ

4) การลงโทษจะต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสมและตัดเทียบกับความผิด หากบทลงโทษเบาเกินไปไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำผิด ก็จะทำให้ผู้กระทำผิดและคนทั่วไป ไม่เกิดความเกรงกลัว และคุ่มค่าที่จะเสี่ยงกระทำผิด แต่หากบทลงโทษหนักเกินไป ก็จะทำให้ผู้กระทำผิดพยายามปกปิด¹² การกระทำผิดของตนเอง โดยการทำร้ายเหยื่อหรือทำให้เหยื่อได้รับผลร้ายมากขึ้น เช่น หากใช้โทษประหารชีวิตกับการปล้นหรือข่มขืนจะกระตุ้นให้มีการปล้นแล้วฆ่าเจ้าทุกข์หรือข่มขืนแล้วฆ่ามาก¹³ ขึ้นเพื่อปกปิดการกระทำผิดของตนเองเพราะโทษเท่ากัน ในขณะที่เดียวกันกระบวนการยุติธรรมจะต้องทำงานหนักมากขึ้นในการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ เพราะยังมีโทษหนักยังต้องมีการพิสูจน์หรือมีพยานหลักฐานที่ชัดเจน ศาลจึงจะส่งลงโทษ หากพยานหลักฐานหรือการฟ้องร้องดำเนินคดีไม่รัดกุมพอก็จะเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดหลุดรอดจากการถูกลงโทษไปได้ ดังนั้น โทษจึงต้องมีความเหมาะสมและตัดเทียบกับการกระทำผิด จึงจะมีผลในการข่มขวัญยับยั้ง อย่างไรก็ตาม แม้หลักการของการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขวัญยับยั้งจะมุ่งในการป้องกันอาชญากรรม แต่ก็ปรากฏว่าในประเทศที่มีการลงโทษอย่างเฉียบขาดและรุนแรงก็ยังมีอาชญากรรมเกิดขึ้นอยู่ทั่วไป ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าการลงโทษจะมีผลในการข่มขวัญยับยั้งการกระทำผิดได้จริงหรือและแค่ไหน เพียงไร นอกจากนี้ การลงโทษเพื่อมุ่งข่มขวัญยับยั้งนั้นยังไม่สามารถทำให้ผู้กระทำผิดเกิดความสามารถที่จะยับยั้งได้ เพียงแต่ทำให้เกิดความเกรงกลัว อาจไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการยับยั้งได้ เช่น

¹¹ เห่งอ้าง, น.35.

¹² เห่งอ้าง, น.36.

¹³ ธาณี วรภัทร์, กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน,

กรณีผู้กระทำผิดเพราะมีบุคลิกภาพบกพร่องหรือขาดความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพอันจะนำไปสู่การกระทำผิด ดังนั้น ไม่ว่าจะลงโทษรุนแรงอย่างไรก็เพียงพอทำให้เกิดความเกรงกลัวแต่ไม่เกิดความสามารที่จะยับยั้งนั้น คือ ไม่ได้ทำให้เหตุผลักดันไปสู่การกระทำผิดหมดไป ข้อจำกัดของวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อข่มขวัญยับยั้งอีกประการหนึ่งก็คือ การใช้โทษเป็นเครื่องมือในการยับยั้งนั้นเป็นการยับยั้งที่เกิดจากความเกรงกลัว การลงโทษไม่ได้เกิดจากจิตใจที่ติงามหรือการยับยั้งจากภายใน คือ เพราะการเป็นผู้มีวินัยหรือมีจิตใจที่ไม่คิดจะทำผิดแม้มีโอกาส ซึ่งเป็นเรื่องของการขัดเกลาทางสังคมและเป็นปัจจัยที่สำคัญในการที่จะป้องกันอาชญากรรม

(ค) การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข

แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเป็น แนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School) ซึ่งเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับเจตจำนงกำหนด (Determinism) กล่าวคือ การกระทำของมนุษย์ถูกกำหนดจากปัจจัยต่าง ๆ มนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำได้อย่างอิสระ ใช้เหตุผลในการเลือก แต่มนุษย์ถูกกดดัน หล่อหลอมจากสิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่างๆ จนมีบุคลิกภาพที่บกพร่องและหันไปสู่การกระทำผิด ดังนั้น การกระทำของมนุษย์เป็นผลมาจากปัจจัยหลายอย่างรวมกัน ได้แก่ ปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยทางชีวภาค และปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม ปัจจัยเหล่านี้อยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ ดังนั้น การกระทำผิดจึงเกิดจากปัจจัยหลายอย่างรวมกันด้วย ซึ่งอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล การลงโทษจึงไม่ควรมุ่งเน้นที่การกระทำผิดเป็นหลัก แต่ควรพิจารณาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำผิดและการแก้ไขไปที่สาเหตุนั้น

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด จึงเน้นที่ตัวผู้กระทำผิดมากกว่าการกระทำผิด โดยการเน้นการศึกษาผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคลหรือการจำแนกลักษณะ เพื่อหา สาเหตุการกระทำผิดและแนวทางแก้ไข ทั้งนี้เพราะสังคมจัดให้มีการลงโทษขึ้นก็เพื่อเปิดโอกาสให้สังคมได้แก้ไขผู้กระทำผิด ดังนั้น ระยะเวลาของการลงโทษจำคุกขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้กระทำผิดที่จะแก้ไขตนเอง เช่น ผู้ต้องขังคดีฆ่า อาจได้รับการปล่อยตัวก่อน ผู้ต้องขังคดีลักทรัพย์ที่กระทำผิดซ้ำซาก ถ้าผู้ต้องคดีฆ่าสามารถสำนึกผิดและมีพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการและมีแนวโน้มว่าจะไม่กระทำผิดซ้ำอีก

แนวความคิดในการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูจึงเป็นแนวคิดที่ให้โอกาสคนกลับตัวให้โอกาสแก้ไขปรับปรุงตัวโดยการทำให้คนที่ทำผิดไม่ให้ถลำตัวลึกไปสู่การกระทำผิดมากขึ้น ทั้งนี้โดยการพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดถูกลงโทษในลักษณะที่เป็นการทำลายคุณลักษณะหรือศักยภาพในการกลับเข้าสู่สังคมของเขา โดยการใช้นาตรการเล็งโทษจำคุก เช่น การรอกการลงอาญาโดยมีการคุมประพฤติ การใช้โทษปรับและการใช้นาตรการในชุมชนอื่นๆ ทั้งนี้ เพื่อมิให้

ผู้กระทำผิดได้รับผลกระทบในทางลบในเรื่องจำ นอกจากนี้ยังใช้วิธีการเลี้ยงโทษจำคุกในกรณีที่ได้นำเข้าไปปรับโทษในเรื่องจำระดับหนึ่งแล้วก็ให้อยู่ในเรื่องจำให้น้อยที่สุดเพื่อให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุดเช่นกัน โดยใช้วิธีการพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษ หรือการทำงานสาธารณะและศูนย์ควบคุม ในขณะที่พวกที่ใช้วิธีการจำคุกในเรื่องจำก็ให้การอบรมแก้ไข โดยการฝึกวิชาชีพ ให้การศึกษา การอบรมทางศีลธรรมและศาสนา การจัดสวัสดิการ การให้การบำบัดแก้ไขเป็นกลุ่ม และรายบุคคล ทั้งนี้เพื่อมุ่งแก้ไขสาเหตุที่ทำให้ผู้กระทำผิดมีความบกพร่องและเป็นเหตุให้กระทำผิด

(ง) การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสกระทำผิด¹⁴

แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเป็น แนวคิดของสำนักอาชญวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School) ซึ่งเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับเจตจำนงกำหนด (Determinism) กล่าวคือ การกระทำของมนุษย์ถูกกำหนดจากปัจจัยต่าง ๆ มนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำได้อย่างอิสระ ใช้เหตุผลในการเลือก แต่มนุษย์ถูกกดดัน หล่อหลอมจากสิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่างๆ จนมีบุคลิกภาพที่บกพร่องและหันไปสู่การกระทำผิด ดังนั้น การกระทำของมนุษย์เป็นผลมาจากปัจจัยหลายอย่างรวมกัน ได้แก่ ปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยทางชีวภาค และปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม ปัจจัยเหล่านี้อยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ ดังนั้น การกระทำผิดจึงเกิดจากปัจจัยหลายอย่างร่วมกันด้วย ซึ่งอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล การลงโทษจึงไม่ควรมุ่งเน้นที่การกระทำผิดเป็นหลัก แต่ควรพิจารณาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำผิดและการแก้ไขไปที่สาเหตุนั้น

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด จึงเน้นที่ตัวผู้กระทำผิดมากกว่าการกระทำผิด โดยการเน้นการศึกษาผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคลหรือการจำแนกลักษณะ เพื่อหา สาเหตุการกระทำผิดและแนวทางแก้ไข ทั้งนี้เพราะสังคมจัดให้มีการลงโทษขึ้นก็เพื่อปิดโอกาสให้สังคมได้แก้ไขผู้กระทำผิด ดังนั้น ระยะเวลาของการลงโทษจำคุกขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้กระทำผิดที่จะแก้ไขตนเอง เช่น ผู้ต้องขังคดีฆ่า อาจได้รับการปล่อยตัวก่อน ผู้ต้องขังคดีลักทรัพย์ที่กระทำผิดซ้ำซาก ถ้าผู้ต้องขังฆ่าสามารถสำนึกผิดและมีพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการและมีแนวโน้มว่าจะไม่กระทำผิดซ้ำอีก

แนวความคิดในการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูจึงเป็นแนวคิดที่ให้โอกาสคนกลับตัว ให้โอกาสแก้ไขปรับปรุงตัวโดยการทำให้คนที่ทำผิดไม่ให้เกิดซ้ำตัวอีกไปสู่การกระทำผิดมากขึ้น ทั้งนี้โดยการพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดถูกลงโทษในลักษณะที่เป็นการทำลายคุณลักษณะหรือศักยภาพในการกลับเข้าสู่สังคมของเขา โดยการใช้นาตรการเลี้ยงโทษจำคุก เช่น การรอกการลงอาญา

¹⁴ เห่งอ่าง, น.34.

โดยมีการคุมประพฤติ การใช้โทษปรับและการใช้มาตรการในชุมชนอื่นๆ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้กระทำผิดได้รับผลกระทบในทางลบในเรือนจำ นอกจากนี้ยังใช้วิธีการเลี้ยงโทษจำคุกในกรณีที่ได้เข้าไปรับโทษในเรือนจำระดับหนึ่งแล้วก็ให้อยู่ในเรือนจำให้น้อยที่สุดเพื่อให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุดเช่นกัน โดยใช้วิธีการพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษ หรือการทำงานสาธารณะและศูนย์ควบคุม ในขณะที่พวกที่ใช้วิธีการจำคุกในเรือนจำก็ให้การอบรมแก้ไขโดยการฝึกวิชาชีพ ให้การศึกษา การอบรมทางศีลธรรมและศาสนา การจัดสวัสดิการ การให้การบำบัดแก้ไขเป็นกลุ่มและรายบุคคล ทั้งนี้เพื่อมุ่งแก้ไขสาเหตุที่ทำให้ผู้กระทำผิดมีความบกพร่องและเป็นเหตุให้กระทำผิด¹⁵ อย่างไรก็ตาม การแก้ไขผู้กระทำผิดในปัจจุบัน แม้จะเป็นแนวทางที่ยอมรับกันในวงการราชทัณฑ์โดยทั่วไป แต่ก็ยังเป็นที่ยสงสัยว่าจะได้รับผลตามประสงค์เพียงไร เพราะการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดจะมีอุปสรรคหลายประการ กล่าวคือ

1) ผู้กระทำผิดบางส่วนเปรียบเสมือนกับแก้วที่แตกไปแล้วยากต่อการที่จะมาต่อให้เหมือนเดิมเพราะได้สูญเสียบุคลิกภาพไปแล้วโดยถูกหล่อหลอมและขัดเกลาให้มีบุคลิกลักษณะเช่นนั้นมาเป็นเวลานาน แต่ใช้เวลาในเรือนจำไม่นาน เพื่อที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้ฟื้นคืนกลับมา และให้ปรับตัวเข้ากับคนโดยทั่วไปในสังคมนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก

2) การลงโทษเพื่อการแก้ไขขัดกับความรู้สึกของคนในสังคมว่าผู้กระทำผิดไม่ควรได้รับการปฏิบัติที่ดีกว่าคนทั่วไป ตามหลักของเจเรมี เบนเท็ม (Jeremy Bentham) ที่เรียกว่า “หลักการได้รับประโยชน์ที่น้อยกว่า” (Principle of less eligibility) ทั้งนี้เพราะคนโดยทั่วไปจะเห็นว่าเป็นการไม่เป็นธรรมที่ผู้กระทำผิดจะได้รับประโยชน์มากกว่าคนสุจริตโดยทั่วไป เช่น ผู้กระทำผิดจะได้รับการอบรมแก้ไขฝึกวิชาชีพ สวัสดิการ อาหาร ที่อยู่อาศัย ตลอดจนการจัดการศึกษา การหางาน ในขณะที่คนโดยทั่วไปในสังคมอีกจำนวนมากไม่ได้รับบริการดังกล่าว ความรู้สึกของคนทั่วไปดังกล่าวเห็นได้ว่าขัดกับ หลักของการแก้ไขฟื้นฟู

3) การแก้ไขฟื้นฟูเหมาะสำหรับผู้กระทำผิดบางประเภทเท่านั้น เช่น ผู้กระทำผิดครั้งแรก ซึ่งได้กระทำผิดไปเพราะอารมณ์ชั่ววูบหรือโดยพลั้งพลาด หรือทำไปเพราะความจำเป็น การแก้ไขฟื้นฟูไม่ทำให้กระทำผิดซ้ำขึ้นอีกย่อมมีทางทำสำเร็จได้มาก แต่สำหรับผู้กระทำผิดที่เคยกระทำผิดและถูกลงโทษมาหลายครั้งแล้ว หรือพวกอาชญากรอาชีพหรือพวกทำผิดติดนิสัย โอกาสที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้กลับตัวจะยอมเป็นไปได้อย่าง ดังนั้น การแก้ไขฟื้นฟูจึงไม่สามารถจะทำให้ผู้กระทำผิดกลับตัวได้ทุกกรณีไป

¹⁵ เพิ่งอ้าง, น.35.

4) การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในเรือนจำ จะทำให้ผู้กระทำผิดได้รับ トラบาปกลายเป็น คนที่คุกขี้ตระวาง เมื่อพ้นโทษออกไปก็จะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม จึงต้องไปคบหาสมาคมกับ พวกเดียวกันที่ยอมรับและกลับเข้ามาในเรือนจำใหม่

อย่างไรก็ตามแม้การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูจะมีข้อจำกัดอยู่หลายประการดังกล่าว แต่ก็ เป็นวัตถุประสงค์ที่ได้รับการยอมรับและปฏิบัติอยู่ในวงการราชทัณฑ์ของประเทศต่างๆ โดยทั่วไป โดยจะต้องทำควบคู่ไปกับหลักการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เพื่อแยกคนที่สมควรแก้ไขฟื้นฟูมา ดำเนินการอย่างจริงจัง ทั้งนี้ โดยผสมผสานไปกับวัตถุประสงค์ข้ออื่นๆ

วัตถุประสงค์ในการลงโทษทั้งสี่ข้อข้างต้น ยังเป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่ แพร่หลายอยู่ในสังคมปัจจุบัน หากแต่จุดเน้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เน้นการลงโทษเพื่อการ แก้แค้นทดแทนไปสู่การลงโทษเพื่อการอบรมแก้ไข แต่การลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนก็ยังคง ปรากฏอยู่ในความคาดหวังของสังคม ซึ่งจะเห็นได้จากการที่ รัฐยังต้องลงโทษเพื่อตอบสนอง ความรู้สึกของประชาชนในกรณีที่มีอาชญากรรมรุนแรงเกิดขึ้น ในขณะที่เดียวกันการลงโทษยังเป็น การทำให้คนทั่วไปเกิดความเกรงกลัวในการถูกลงโทษ การลงโทษจึงมุ่งเพื่อข่มขู่ยับยั้งเช่นกัน นอกจากนี้การลงโทษโดยการจำคุกยังถือเป็นการลงโทษเพื่อตัดออกจากสังคม ดังนั้น วัตถุประสงค์ ในการลงโทษทั้งสี่ข้อจึงยังเป็นวัตถุประสงค์ที่ผสมผสานในการลงโทษอยู่ในปัจจุบัน¹⁶

2.2 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560

สำหรับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติ ราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๕๓๕ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานและมีบทบัญญัติบางประการไม่ สอดคล้องกับนโยบายทางอาญาของประเทศ ประกอบกับ มีกฎหมายและกฎเกณฑ์ในระดับสากลที่ เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังประเภทต่างๆ และการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีได้มีการ บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่สอดคล้องตาม มาตรฐานสากล อาทิ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง หรือข้อกำหนดของ สหประชาชาติ สำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การควบคุมขัง สำหรับผู้กระทำผิดหญิง (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non – Custodial Measures for Women Offenders) หรือข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) รวมทั้งยังไม่

¹⁶ นัทธิ จิตสว่าง, “อาชญาวิทยา กระบวนการยุติธรรม ราชทัณฑ์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ,” สืบค้น เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2560, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/454719>

สามารถจัดการหรือบริหารโทษของผู้ต้องขังเฉพาะราย หรือเฉพาะคดีได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจในการดำเนินการ และไม่สามารถดำเนินการ ให้มีสถานที่ควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องขังประเภทอื่น นอกจากการคุมขังไว้ในเรือนจำ ซึ่งทำให้ระบบการพัฒนาพฤตินิสัย และการบริหารงานเรือนจำไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สมควรกำหนดให้มีคณะกรรมการราชทัณฑ์ เพื่อกำหนดนโยบายและทิศทางในการบริหารงานราชทัณฑ์และปรับปรุงกฎหมายให้สามารถแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง กับทั้งเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาอื่นในการบริหารจัดการกระบวนการของ กรมราชทัณฑ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

2.2.1 คำนิยามศัพท์

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“เรือนจำ” หมายความว่า ที่ซึ่งใช้ควบคุม ขัง หรือจำคุกผู้ต้องขังกับทั้งสิ่งที่ใช้ต่อเนื่องกัน และให้หมายความรวมถึงที่อื่นใดซึ่งรัฐมนตรีได้กำหนดและประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าอาณาเขตไว้ โดยชัดเจนด้วย

“ผู้ต้องขัง” หมายความว่า รวมถึงนักโทษเด็ดขาด คนต้องขัง และคนฝาก

“นักโทษเด็ดขาด” หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามหมายจำคุกภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุด และให้หมายความรวมถึงบุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามคำสั่งที่ขอด้วยกฎหมายให้ลงโทษด้วย

“คนต้องขัง” หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามหมายขัง

“คนฝาก” หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกฝากให้ควบคุมไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา หรือกฎหมายอื่นโดยไม่มีหมายอาญา

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการราชทัณฑ์

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการราชทัณฑ์ “เจ้าพนักงานเรือนจำ” หมายความว่า ผู้ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดและอธิบดี ได้แต่งตั้ง เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมราชทัณฑ์

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

2.2.2 การจำแนก เขตความรับผิดชอบ และมาตรฐานเรือนจำ

มาตรา 31 การจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำ ให้รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยอาศัย เกณฑ์อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) เพศของผู้ต้องขัง
- (2) สถานะของผู้ต้องขัง
- (3) ความประสงค์ในการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง

(4) ความมั่นคงของเรือนจำ

(5) ลักษณะเฉพาะทางของเรือนจำ เพื่อประโยชน์ในการอบรม พัฒนาพฤตินิสัย และควบคุมผู้ต้องขัง อธิบดีจะสั่งให้จัดแบ่งอาณาเขต ภายในเรือนจำออกเป็น ส่วน ๆ โดยคำนึงถึงประเภทหรือชั้นของเรือนจำที่ได้จำแนกไว้และความเหมาะสม กับผู้ต้องขังแต่ละประเภทก็ได้

การจัดแบ่งอาณาเขตภายในเรือนจำตามวรรคสอง จะจัดโดยให้มีสิ่งกีดกั้นหรือขอบเขตที่แน่นอน และจัดแยกผู้ต้องขังแต่ละประเภทไว้ในส่วนต่าง ๆ ที่ได้จัดแบ่งนั้นก็ได้ ในกรณีที่เรือนจำใดโดยสภาพ ไม่อาจดำเนินการดังกล่าวได้ ให้แยกการควบคุมให้ใกล้เคียงกับแนวทางดังกล่าว

มาตรา 34 เพื่อให้การบริหารงานเรือนจำและสถานที่คุมขังตามมาตรา 33 ทุกแห่งเป็นไปในแนวทางและมาตรฐานเดียวกัน ให้อธิบดีวางระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงานในเรือนจำและสถานที่คุมขัง การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานเรือนจำและเจ้าหน้าที่ การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง การปฏิบัติตัวของผู้ต้องขังแต่ละประเภท และการอื่นอันจำเป็นตามที่กำหนด ในพระราชบัญญัตินี้

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้กรมราชทัณฑ์นำเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้ง ระบบและเครื่องมืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการบริหารจัดการเรือนจำให้มีประสิทธิภาพ

2.2.3 การจำแนกและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง

มาตรา 40 เพื่อประโยชน์ในการจัดชั้น จัดกลุ่ม ควบคุม แยกคุมขัง แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดี และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง ให้อธิบดีจัดให้มีระบบการจำแนกลักษณะของผู้ต้องขัง โดยให้คำนึงถึงโทษและพฤติการณ์ในการ

กระทำความผิด ลักษณะความผิด ความรุนแรงของคดี การกระทำความผิดที่ได้กระทำมาก่อนแล้ว และความประพฤติ และวินัยในระหว่างคุมขัง ตลอดจนระยะเวลากำหนดโทษคุมขังที่เหลืออยู่ของผู้ต้องขังดังกล่าว และให้อธิบดี มีอำนาจย้ายผู้ต้องขังตามระบบการจำแนกและการแยกคุมขังดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

มาตรา 42 เพื่อประโยชน์ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ให้กลับตนเป็นคนดี ให้อธิบดีจัดให้มีระบบการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังด้วยวิธีการและแนวทางที่เหมาะสม เกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษา การอบรมทั้งด้านคุณธรรมและจริยธรรม การทำงาน การฝึกวิชาชีพ การปฏิบัติศาสนกิจ การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดีงาม กิจกรรมสันทนาการ กีฬา รวมทั้งจะต้องมีโอกาสได้รับการติดต่อกับครอบครัว ญาติมิตร องค์กรเอกชนที่มีภารกิจเพื่อการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังและรับรู้ถึงข่าวสารและความเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

2.2.4 สิทธิของผู้ต้องขัง

มาตรา 45 ในกรณีที่เรือนจำใด มีผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาเดียวกันเป็นจำนวนมากพอสมควร ให้เรือนจำนั้นจัดหาภิกษุ นักบวช หรือผู้มีความรู้หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่อนุศาสนาจารย์หรือผู้นำทางศาสนา แห่งศาสนาที่ผู้ต้องขังนับถือ เพื่อสอนธรรมะ ให้คำแนะนำทางจิตใจ หรือประกอบศาสนกิจในเรือนจำนั้นได้ โดยผู้ต้องขังทุกคนมีสิทธิเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว และมีสิทธิที่จะมีหนังสือธรรมะ หรือคู่มือพิธีกรรม ของศาสนาที่ตนนับถือไว้ในครอบครองได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบกรมราชทัณฑ์

2.2.5 การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการพ้นจากเรือนจำ

มาตรา 64 ให้เรือนจำเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยริเริ่มเตรียมการตั้งแต่ได้รับตัวผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำ เพื่อให้มีกระบวนการในการส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ต้องขังได้อย่างถูกวิธี และเหมาะสม เพื่อให้ผู้ต้องขังแต่ละคนกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ รวมทั้งต้องให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรื่องส่วนตัว เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวและชุมชน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบกรมราชทัณฑ์

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานและมีบทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับนโยบายทางอาญาของประเทศ ประกอบกับ มีกฎหมายและกฎเกณฑ์ในระดับสากลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังประเภทต่างๆ และการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่สอดคล้องตามมาตรฐานสากล อาทิ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners / SMR) หรือข้อกำหนดของสหประชาชาติ สำหรับการปฏิบัติต่อ ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การควบคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non - Custodial Measures for Women Offenders) หรือข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) รวมทั้งยังไม่สามารถจัดการหรือบริหารโทษของผู้ต้องขังเฉพาะราย หรือเฉพาะคดีได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจในการดำเนินการ และไม่สามารถดำเนินการ ให้มีสถานที่ควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องขังประเภทอื่น นอกจากการคุมขังไว้ในเรือนจำ ซึ่งทำให้ระบบการพัฒนาพฤตินิสัย และการบริหารงานเรือนจำไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สมควรกำหนดให้มีคณะกรรมการราชทัณฑ์ เพื่อกำหนดนโยบายและทิศทางในการบริหารงานราชทัณฑ์และปรับปรุงกฎหมายให้สามารถแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนา

พฤตินิสัยของผู้ต้องขัง กับทั้งเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาคดีอื่นในการบริหารจัดการกระบวนการของ กรมราชทัณฑ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้¹⁷

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง

การเตรียมการปลดปล่อย (Pre-release) หรือการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังที่จะได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ หรือทัณฑสถาน ให้สามารถปรับตัวและจิตใจให้กลับคืนสู่สังคม ครอบครัว และใช้ชีวิตปกติ ตลอดจนมีอาชีพสุจริตในการหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวต่อไปได้นั้น ถือเป็นภารกิจคุ้มครองป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพมากประการหนึ่ง และจำเป็นต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

¹⁷ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560.

โดยวิธีการทางทัศนวิทยา ทั้งนี้ แม้เรือนจำในปัจจุบันจะได้พยายามหาแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างมีมนุษยธรรม เพื่อให้ฟื้นฟูแก้ไขบุคคลเหล่านั้นให้กลับตนเป็นพลเมืองดีภายหลังจากที่พ้นโทษไปแล้วก็ตาม แต่จากสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากสังคมภายนอก การต้องปฏิบัติตามระเบียบเป็นเวลานานทำให้ผู้กระทำความผิดประสบปัญหาในการปรับสภาพชีวิตและกลับคืนสู่ชีวิตปกติ ดังนั้น เรือนจำและทัณฑสถานจึงต้องมีการเตรียมการปลดปล่อย เพื่อให้ผู้ต้องขังพร้อมที่จะออกไปเผชิญชีวิตกับสังคมภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹⁸

2.3.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเตรียมการปลดปล่อย

การเตรียมการปลดปล่อย เป็นแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้วยวิธีการแก้ไขฟื้นฟูจิตใจให้กลับตนเป็นพลเมืองดีและสามารถปรับสภาพชีวิตกลับสู่สังคม แก้ไขฟื้นฟูจิตใจให้กลับตนเป็นพลเมืองดีและสามารถปรับสภาพชีวิตกลับสู่การใช้ชีวิตปกติ ซึ่งมีที่มาจากแนวคิด 4 ประการคือ

1. ปรัชญาของการลงโทษเปลี่ยนไปจากการแก้แค้นเป็นการแก้ไข ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีการตื่นตัวทางด้านมนุษยธรรมมีการนำความรู้ทางจิตวิทยาและสังคมวิทยามาใช้ในการศึกษาถึงสาเหตุของการกระทำผิด ซึ่งพบว่าสาเหตุเกิดจากทางร่างกาย จิตใจ หรือสังคม ดังนั้นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังจึงควรเป็นการดแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดด้วยการอบรม ให้มีความสำนึกไม่ปฏิบัติปฏิกิริยาต่อสังคม ตลอดจนหาวิธีการแก้ไขให้ตรงกับสาเหตุในการกระทำผิดนั้นๆ เนื่องจากเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า การลงโทษด้วยวิธีการแก้แค้นผู้กระทำความผิดเพียงวิธีเดียวไม่สามารถทำให้ผู้ต้องขังกลับเป็นพลเมืองที่ดีได้ ในทางตรงข้ามอาจทำให้ผู้กระทำความผิดมีนิสัยและพฤติกรรมที่เลวลงยิ่งขึ้น ดังนั้น ปรัชญาการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดจึงมีความมุ่งหมายเพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกลับมาก่อทำความผิดซ้ำอีก ทำให้เกิดวิธีการปฏิบัติในรูปแบบต่างๆแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ เช่นการฝึกอาชีพ การศึกษาอบรมทางด้านวิชาสามัญ ด้านธรรมศึกษา จิตวิทยา สังคมสงเคราะห์ รวมทั้งการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งในการแก้ไขผู้กระทำความผิด

นักอาชญาวิทยามีความเห็นว่าการเตรียมการก่อนปล่อยผู้ต้องขังเป็นกระบวนการปฏิบัติที่ยุ่ยากและสำคัญที่สุด ผลแห่งการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำที่ดีแล้วนั้นอาจจะประสบความสำเร็จ

¹⁸ ภัทร คงคงทิพย์, “มาตรการทางกฎหมายในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อย,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต), 2557, น.30.

ล้มเหลวได้ หากขาดแผนการเตรียมการก่อนปล่อยที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากว่าในระหว่างที่ผู้ต้องขังถูกคุมตัวอยู่ในเรือนจำ ย่อมไม่อาจที่จะทราบถึงความเป็นไปหรือความเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอกเมื่อพ้นโทษ อาจจะประสบปัญหาการปรับสภาพชีวิตที่เป็นอิสระขึ้นได้เป็นผลให้เกิดปัญหาขัดแย้งในจิตใจและหากได้รับการดูแลจากสังคมภายนอกด้วยแล้ว ก็อาจจะประพฤติน่าเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมขึ้นอีก¹⁹

2) การป้องกันสังคมจากอาชญากรรม ผู้พ้นโทษจำนวนไม่น้อยต้องกลับไปกระทำ ความผิดซ้ำอีก เพราะปรับตัวเข้ากับสังคมไม่ได้ ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการเตรียมการก่อนปล่อย²⁰ และมีหน่วยงานให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้กับผู้กระทำความผิดภายหลังปล่อยตัวให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งแนวทางการแก้ปัญหาแบบนี้ กันเซอร์ ไคเซอร์²¹ ได้มีความเห็นเกี่ยวกับการเตรียมการก่อนปล่อยและหลังพ้นโทษว่าเป็นการป้องกันตรงประเด็นและสามารถป้องกันสังคมจากอาชญากรรมได้ โดยผู้กระทำไม่หวนไปกระทำผิดซ้ำ และสังคมก็ไม่ได้รับความเป็นธรรม ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากในขณะที่ต้องโทษอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานจะได้รับประสบการณ์ ดังนี้

(1) การได้รับผลกระทบทางสุขภาพกาย สุขภาพจิต ซึ่งเกิดจากการต้องเผชิญกับการสูญเสียเสรีภาพ อิสรภาพและสิทธิต่างๆที่เคยมีนับแต่การถูกตรวจค้นร่างกายอย่างละเอียด การสวนไต่เครื่องแบบผู้ต้องขัง การถูกตัดผม เหล่านี้ล้วนทำให้สถานภาพเก่าของเขาถูกเปลี่ยนให้สูญเสียไปพร้อมๆกับการแทนที่ของสถานภาพของผู้ต้องขัง คือทำลายเอกลักษณ์ที่มีมาก่อนของผู้ต้องขังและเสนอเอกลักษณ์ใหม่ที่มีลักษณะต่ำต้อยกว่าเดิม²² การลดสถานภาพและการสูญเสียที่เกิดจากการจำคุกทำให้ผู้ต้องขังเกิดอาการทางจิตและความผิดปกติทางบุคลิกภาพ อาการซึมเศร้า แยกตัวจากสังคม วิตกกังวล ก้าวร้าว และหวาดระแวง ผลกระทบของเรือนจำที่มีต่อผู้ต้องขังอีกประการ คือ

¹⁹ วิมล นววิวงศ์พงษ์เดช, “ความพร้อมในการดำรงชีวิตภายนอกของผู้ต้องขังเรือนจำคลองเปรม ก่อนได้รับการปลดปล่อย.” (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารจิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา), 2545. น.14 - 15.

²⁰ ภัทร คงคงทิพย์ อ่างแล้ว *เชิงอรรถที่ 19*, น.31.

²¹ Gunther, Kaiser, *Prison Systems & Correctional Law : Europe, The United States, and Japan A Comparative Analysis*, 1984, pp. 64 – 65.

²² พัชรภรณ์ เวชวงศ์วาน, “ผลกระทบของการถูกจองจำต่อผู้ต้องขัง.” วารสารราชทัณฑ์. 2532, น.18 – 23.

ผลกระทบต่อสุขภาพการที่ต้องอยู่กันอย่างแออัด ร่วมกับผู้อื่น การที่ต้องเผชิญกับปัญหาสุขภาพจิต ล้วนแต่มีผลต่อเนื่องมาถึงปัญหาการปรับตัวของผู้กระทำผิดภายหลังพ้นโทษ

(2) เรือนจำยังเป็นที่รวมของผู้กระทำผิดในประเภทต่างๆหลายประเภทและโดยสภาพของเรือนจำแล้ว ผู้กระทำผิดเหล่านี้จะต้องอยู่ร่วมกัน และคบหาสมาคมกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นโอกาสที่จะมีการถ่ายทอดทางเทคนิคในการประกอบอาชญากรรมตลอดจนทัศนคติต่อการกระทำผิด ในระหว่างผู้ต้องขังก็อาจจะมีมากขึ้นจึงทำให้ผู้ต้องขังที่ไม่มีสันดานเป็นผู้ร้ายได้รับการถ่ายทอดทัศนคติ ค่านิยม ตลอดจนแบบแผนการดำเนินชีวิตต่างๆจากผู้ต้องขังที่มีความชัดเจนแล้วได้ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขผู้กระทำผิดประเภทที่ได้กระทำผิดโดยพลั้งพลาด

(3) การแก้ไขผู้กระทำผิดโดยใช้เรือนจำนั้นเป็นการบังคับให้ผู้กระทำผิดเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อแก้ไขตนเอง ผู้ต้องขังในเรือนจำไม่อาจเลือกเข้าร่วมในกิจกรรมตามความสนใจ ทำให้²³ผู้ต้องขังไม่ได้รับประโยชน์จากกิจกรรมเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่ ซึ่งการบังคับนั้นเป็นข้อบกพร่องประการหนึ่งในการแก้ไขผู้กระทำผิดโดยใช้เรือนจำ และทำให้การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยใช้เรือนจำขาดประสิทธิภาพในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำอย่างแท้จริง

(4) ค่านิยมและวัฒนธรรมที่เขาเรียนรู้จากชีวิตในเรือนจำต่างจากค่านิยมและวัฒนธรรมของสังคมภายนอกเป็นอย่างมาก ผู้กระทำที่พ้นโทษจึงอาจรู้สึกแปลกรู้สึกที่ไม่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมภายนอก ตลอดจนการจำคุกเป็นมลทินอย่างหนึ่งที่ทำให้สังคมภายนอกไม่ยอมรับพวกเขา และเป็นอุปสรรคทำให้ผู้กระทำผิดไม่สามารถเริ่มชีวิตภายใต้กรอบกฎหมาย โดยการหางานเลี้ยงชีพตนเองและเข้ากิจกรรมทางสังคมอื่นๆได้ ความรู้สึกแปลกแยกของผู้กระทำผิดต่อสังคมและการไม่ยอมรับของสังคม อาจมีผลให้ผู้กระทำผิดปรับตัวต่อสังคมปกติไม่ได้และหันไปกระทำผิดซ้ำอีกครั้ง โดยใช้พฤติกรรมผิดกฎหมายที่เรียนรู้ขณะจำคุกมาใช้ในการก่ออาชญากรรม

ปัญหาต่างๆเหล่านี้ล้วนมีผลต่อเนื่องมาถึงปัญหาการปรับตัวเพื่อกลับคืนชีวิตปกติในสังคม ซึ่งนับเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญมาก ซึ่งหากปราศจากการให้ความช่วยเหลือแล้วอาจจะทำให้ผู้กระทำผิดหวนกลับมากระทำผิดอีกครั้งหลังพ้นโทษ เนื่องจากความจำเป็นในการดำรงชีวิตบีบบังคับ ดังนั้นการเตรียมความพร้อมแก่ผู้ต้องขังที่ใกล้จะพ้นโทษ เพื่อกลับเข้าสู่

²³ กัทร คงทพิพย์ อ่างแล้ว เริงรรรคที่ 19, น.32.

สังคมจึงเป็นมาตรการในการแก้ไขปัญหาต่างๆที่ได้กล่าวมาแล้ว และเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องจากการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมของผู้กระทำผิดในเรือนจำ

3) การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ต้องขัง แนวความคิดเกี่ยวกับการเตรียมการก่อนปล่อยได้เกิดขึ้นเพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ต้องขัง เพราะผู้ต้องขังนั้นเปรียบเทียบกับคนเจ็บในระหว่างถูกคุมขังก็ต้องการเฝ้าระวังรักษาเป็นการเตรียมให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมอย่างเป็นปกติสุข เพื่อสังคมจะได้เป็นสุขด้วยเมื่อเขาพ้นโทษ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมที่ต้องยอมรับกันก็คือผู้ต้องโทษส่วนใหญ่มิได้ใช้ชีวิตตลอดชีวิตของเขาอยู่ในที่คุมขัง หากแต่วันใดในอนาคตเขาจะต้องกลับออกสู่โลกภายนอกและมาใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่นๆในชุมชน โดยเปรียบผู้ต้องขังเป็นผู้ป่วยระหว่างถูกคุมขังก็ต้องการเฝ้าระวังรักษาเพื่อให้ร่างกายและจิตใจฟื้นกลับคืนสู่สภาพปกติสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข เมื่อพ้นโทษการให้ความสงเคราะห์ผู้ต้องขังเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นเรื่องมนุษยธรรมด้วย ต้องตระเตรียมแผนการก่อนปล่อยอย่างเป็นขั้นตอนให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และผู้ต้องขังได้รับความพอใจด้วย

การให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ต้องขังจึงควรเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผนเพื่อให้เขาปรับตัวเองให้เป็นคนปกติ และสำหรับผู้ที่กำลังจะได้รับการปล่อยตัวควรเน้นที่²⁴ช่วยให้เขาปรับตัวเข้ากับสังคมได้ และเพื่อประสิทธิภาพในการเตรียมการก่อนปล่อยและการให้การบริการด้านติดตามผลสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขังที่ได้รับการปลดปล่อยอย่างจริงจัง

4) กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ซึ่งจากข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกับข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์กรสหประชาชาติ ข้อ 60 (2) ได้บัญญัติหลักการนี้ไว้แน่ชัดว่า

“ก่อนครบกำหนดโทษชอบที่จะดำเนินการเป็นขั้นตอนตามความจำเป็นเพื่อให้มั่นใจว่าผู้ต้องขังจะมีความเคยชินในการก้าวสู่การใช้ชีวิตในสังคม ซึ่งความมุ่งหมายนี้จะบรรลุผลได้ก็ด้วยองค์กรที่ดำเนินการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว ณ ทัณฑสถานแห่งนั้นหรือแหล่งอื่นที่เหมาะสม รวมทั้งการปล่อยตัวระหว่างพิจารณา โดยให้มีการคุมประพฤติที่มีใช้การควบคุมโดยตำรวจ แต่ต้องอยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลและการสังคมสงเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพด้วย”

²⁴ เพิ่งอ้าง, น.33.

ด้วยเหตุนี้เรือนจำต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามข้อกำหนดในเรื่องการเตรียมการก่อนปล่อยเป็นสำคัญ

2.3.2 รูปแบบและวิธีเตรียมการก่อนปล่อย

การปลดปล่อยผู้ต้องขังเป็นกระบวนการปฏิบัติที่ซับซ้อนและสำคัญมาก กล่าวคือผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำเป็นเวลานาน จนมีความรู้สึกเคยชินกับการใช้ชีวิตในเรือนจำและไม่ทราบความเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอก ถ้าได้รับการปล่อยตัวออกไปอาจประสบปัญหาการปรับตัวกับสภาพชีวิตภายนอกที่เป็นอิสระ ย่อมเกิดจากความรู้สึกขัดแย้งในใจจากการดูหมิ่นจากสังคมภายนอก ถูกกีดกันไม่ได้งานทำเพราะสังคมไม่ยอมรับ ด้วยแรงผลักดันเหล่านี้ย่อมส่งผลให้ผู้ต้องขังหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ ก่อความเดือดร้อนให้กับสังคมอีก เพื่อให้เกิดผลดีแก่การปลดปล่อยและป้องกันอาชญากรรมให้กับสังคม จำเป็นต้องมีการตระเตรียมการปลดปล่อยโดยกำหนดรูปแบบและวิธีเตรียมแผนการก่อนปล่อยโดยกำหนดรูปแบบและวิธีเตรียมการก่อนปล่อยดังนี้

(1) รูปแบบการแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขัง

เป็นวิธีปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยการสงเคราะห์เป็นรายบุคคล ผู้ต้องขังแต่ละคนจะประสบปัญหาความเดือดร้อนแตกต่างกัน ปัญหาของผู้ต้องขังแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะตัว แม้จะเป็นปัญหา²⁵เดียวกัน จึงจำเป็นต้องศึกษาและแก้ไขปรุงแต่งจิตใจผู้ต้องขังแต่ละคนให้สอดคล้องกับลักษณะพฤติกรรมและบุคลิกของผู้ต้องขังนั้นๆ เป็นรายๆ ไป โดยคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญ ดังนี้

1) การพิจารณาแบบอย่างค่านิยมพื้นฐานของผู้ต้องขังทั้งในลักษณะที่ดีและเลว ตั้งเป็นข้อสมมติฐานเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการทำนายและวางแผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในด้านการปรุงแต่งแก้ไข การรักษาวินัยเป็นต้น และใช้พิจารณาแยกผู้ต้องขังที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมออกห่างจากผู้ต้องขังที่ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบวินัยของเรือนจำ

2) การวินิจฉัยพฤติกรรมผู้ต้องขัง การเชื่อว่าอาชญากรเหมือนโรคภัยชนิดหนึ่งสามารถบำบัดได้ ถ้าได้ตรวจวิเคราะห์ประวัติผู้ต้องขังรวบรวมเป็นข้อมูลนำมาพิจารณาสาเหตุแห่งการกระทำผิด และวางแผนปฏิบัติต่อผู้ต้องขังซึ่งสามารถกำหนดได้หลายรูปแบบ เช่น การฟื้นฟู

²⁵ เพิ่งอ้าง, น.34.

แก้ไขข้อบกพร่องของผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล การใช้กลุ่มบำบัด หรือจิตบำบัดรายบุคคล และการจูงใจให้ผู้ต้องขังประพฤติดนดี เป็นต้น

3) ปัจจัยพื้นฐานที่เกื้อกูลให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังสอดคล้องกับผลของการวิเคราะห์ปัญหาผู้ต้องขัง ดังนี้

(1) วิเคราะห์ลักษณะ ข้อบกพร่องส่วนตัวของผู้ต้องขัง และแยกแยะปัญหาสภาพแวดล้อมทั่วไปอันเป็นสาเหตุแห่งการกระทำผิดโดยกระบวนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

(2) วิเคราะห์จิตลักษณะของผู้ต้องขัง และความชำนาญที่มีอยู่เดิมเพื่อประกอบการกำหนดโครงการปฏิบัติให้สอดคล้องกับความต้องการ ความจำเป็นและความถนัดในการศึกษาและฝึกอาชีพที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษ

(3) วิเคราะห์เรื่องราวภูมิหลังของผู้ต้องขัง ต้องเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ถูกต้อง

(4) กำหนดแผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลและแยกกลุ่มผู้ต้องขังออกเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อประโยชน์ต่อการให้การอบรมและควบคุมสอดส่องโดยใกล้ชิด

(2) รูปแบบแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง

รูปแบบการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังนี้มุ่งเสริมให้ผู้ต้องขังตระหนักและสำนึกในความผิดด้วยตนเอง และพัฒนาทัศนคติ ค่านิยมของผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับความประพฤติที่ยอมรับเชื่อถือในสังคมส่วนรวมโดยอาศัยกระบวนการปฏิบัติที่สำคัญ ดังนี้

1) การพัฒนาการศึกษา เรือนจำจะต้องจัดให้ผู้ต้องขังทุกคนได้ศึกษาต่อเท่าที่ผู้ต้องขังสามารถจะรับประโยชน์จากการศึกษาได้ การจัดการศึกษาแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำเพื่อพัฒนาผู้ต้องขังโดยมีเป้าหมาย ดังนี้²⁶

(1) เพื่อส่งเสริมให้ผู้ต้องขังที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ให้มีความรู้ สามารถอ่านออกเขียนได้

(2) เพื่อพัฒนาทัศนคติที่ดีในการดำรงชีวิตของผู้ต้องขังให้เหมือนดังพลเมืองดีทั่วไป ด้วยการมุ่งเน้นให้มีความรู้การรักษานามยหน้าที่ยพลเมืองที่ดี เป็นต้น

²⁶ เพิ่งอ้าง, น.35.

(3) เพื่อส่งเสริมให้ผู้ต้องขังรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเรียนรู้ถึงสภาพความเป็นไปของโลกปัจจุบัน

(4) เพื่อใช้กระบวนการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้ต้องขังมีวัฒนธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม

(5) เพื่อส่งเสริมให้ผู้ต้องขังมีความใส่ใจในการศึกษาเพิ่มพูนความรู้ต่อเนื่องอยู่เสมอ

2) การอบรมด้านการฝึกวิชาชีพ การใช้แรงงานผู้ต้องขังหรือการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังเป็นกระบวนการปฏิบัติที่จะช่วยให้ผู้ต้องขังขจัดความเกียจคร้าน จิตไม่ฟุ้งซ่าน และได้ความรู้ด้านอาชีพอีกด้วย การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังมีเป้าหมายและความจำเป็น ดังนี้

(1) เพื่อเป็นการลงโทษ การใช้แรงงานผู้ต้องขังเป็นส่วนหนึ่งของการลงโทษ ซึ่งใช้กันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

(2) เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการทำงาน การใช้ผู้ต้องขังทำงานอยู่ภายใต้การควบคุม หรือฝึกฝนอบรมอาชีพในระหว่างถูกควบคุมตัว จนเกิดความเคยชินกับการทำงาน ถือว่าเป็นการเพาะนิสัยในการทำงานของผู้ต้องขัง พร้อมทั้งเกิดความตระหนักถึงคุณประโยชน์จากการทำงานนั้นๆ

(3) เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพของผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ ความรู้และประสบการณ์ในการฝึกวิชาชีพที่ผู้ต้องขังได้รับ จะช่วยให้ผู้ต้องขังนำไปใช้หาเลี้ยงชีพได้

3) การพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังเป็นกระบวนการปฏิบัติที่มีผลต่อการปรุงแต่งแก้ไขจิตใจผู้ต้องขังโดยตรง ซึ่งต้องมีศิลปะในการอบรมจิตใจผู้ต้องขัง โดยเฉพาะการอบรมก่อนพ้นโทษซึ่งเป็นการเตือนสติผู้ต้องขังให้สำนึกถึงความผิดพลาดแต่หนหลัง มิให้เกิดความผิดพลาดซ้ำได้อีก การพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังจะต้องอาศัยการอบรมทางศาสนา ผู้ต้องขังนับถือศาสนาใดก็ถือปฏิบัติตามศาสนาที่นับถือ มุ่งสอนหล่อหลอมให้กระทำดี ละเว้นความชั่ว พ้นฟูศีลธรรม และหน้าที่พลเมืองดีแก่ผู้ต้องขังเพื่อช่วยขัดเกลานิสัยจิตใจ ให้รู้สึกสำนึกผิดกลับตนเป็นคนดีของสังคม

ดังนั้น การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว จึงเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่มีความสำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการแก้ไข ฟื้นฟูผู้ต้องขังภายหลังการต้องโทษ ซึ่งผ่านกระบวนการจำแนก²⁷ การเข้าสู่โปรแกรมต่างๆ ที่ทางเรือนจำและทัณฑสถานกำหนดไว้แล้วการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเป็นขั้นตอนที่มีความต่อเนื่องและสำคัญ ไม่ยิ่งหย่อนกัน ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวและพร้อมกลับสู่สังคมโดยไม่หวนมากระทำความผิดซ้ำอีก อันเป็นภาระงานที่กรม

²⁷ เพิ่งอ้าง, น.36.

ราชทัณฑ์จะต้องดำเนินการดูแลรับผิดชอบ การแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐานหรือการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะมีอาจ สมบูรณ์หรือประสบความสำเร็จได้หากปราศจากการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นเหตุที่นำไปสู่ความล้มเหลวในการปรับตัวของผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ และอาจก่อให้เกิด การกลับมากระทำผิดซ้ำได้อีก การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยจึงมีความสำคัญต่อการกลับสู่สังคม ของผู้ต้องขังเป็นอย่างมาก

การเตรียมการก่อนปล่อย จึงเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังที่จะได้รับการปล่อย ตัวจากเรือนจำหรือทัณฑสถานให้สามารถปรับตัวและจิตใจให้กลับคืนสู่ครอบครัว สังคมอันเป็น ชีวิตปกติตลอดจนมีอาชีพที่สุจริตเลี้ยงตนเองและครอบครัวต่อไปได้นั้นถือเป็นการคุ้มครอง ป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพมากประการหนึ่งและจำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยวิธีการ ทางทัณฑสถาน ทั้งนี้ แม้เรือนจำในปัจจุบัน²⁸ จะได้พยายามหาแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้กระทำ ความผิดอย่างมีมนุษยธรรม เพื่อให้แก้ไขฟื้นฟูบุคคลเหล่านั้นให้กลับตนเป็นพลเมืองดีภายหลังที่ พ้นโทษ แต่จากสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากสังคมภายนอก การต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบเป็น เวลานานๆ ทำให้ผู้กระทำความผิดประสบปัญหาในการปรับสภาพชีวิตและกลับคืนสู่ชีวิตปกติใน สังคม ดังนั้นเรือนจำทัณฑสถานจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว เพื่อให้ ผู้ต้องขังที่จะพ้นโทษสามารถเผชิญกับสังคมภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ²⁹

ประเทศต่างๆจึงได้พยายามศึกษาค้นคว้าหาวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามหลักการ ลงโทษเพื่อปรับปรับแก้ไขและฟื้นฟูบุคลิกภาพให้ได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมายและมี ประสิทธิภาพที่ดีกว่าการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยวิธีอื่น ซึ่งมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไป แต่หลัก ใหญ่ๆแล้วจะต้องมีความสอดคล้องกันจนกระทั่ง องค์การสหประชาชาติได้จัดการประชุมผู้แทน นานาชาติที่เป็นสมาชิกหลายครั้ง และในที่สุดก็ได้้นำความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติของแต่ละ ประเทศในภูมิภาคต่างๆของโลกมาพิจารณาแก้ไขและได้ร่าง “ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับใช้ ปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้อง” ขึ้นมาสำหรับหลักสากลเพื่อใช้ปฏิบัติ

²⁸ เห่งอ้าง, น.37.

²⁹ เอมอร์ เสียงใหญ่, การศึกษาการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ต้องขังเพื่อกลับเข้าสู่สังคมปกติ, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2542. น. 26 – 27.

ต่อผู้ต้องขังให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน³⁰ ซึ่งที่ประชุมขององค์การสหประชาชาติได้มีมติรับรองเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2498 ซึ่งรวมถึงหลักสากลเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว

สำหรับการเตรียมความพร้อมยังเป็นการดำเนินงานที่มีรูปแบบการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่เรียกว่า การแก้ไขผู้กระทำความผิดในชุมชนที่ได้มีการนำทรัพยากรในชุมชนที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดให้เป็นที่ยอมรับในสังคม การเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศจะเป็นไปในรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ แต่ประเด็นที่มีความแตกต่าง คือความโดดเด่นในกิจกรรมการเตรียม³¹ความพร้อมในแต่ละประเทศ แต่อย่างไรก็ตามการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยต่างก็มุ่งหวังให้ผู้ต้องขังหลังพ้นโทษสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนได้อย่างปกติสุขมุ่งหวังให้ผู้ต้องขังหลังพ้นโทษสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนได้อย่างปกติสุข³²

2.4 งานอนุศาสนาจารย์ในกรมราชทัณฑ์ของประเทศไทย

2.4.1 ประวัติและความเป็นมาของอนุศาสนาจารย์กรมราชทัณฑ์

ในอดีตนั้นผู้ที่ทำหน้าที่อนุศาสนาจารย์ให้แก่กลุ่มบุคคลต่างๆในสังคมโดยตรงยังไม่ปรากฏขึ้นมาเป็นรูปธรรมมีเพียงผู้ที่ทำหน้าที่อนุศาสนาโดยการแสดงออกทางพฤติกรรมได้แก่ พระสงฆ์ ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง กษัตริย์ หรือผู้มีความรู้ทางธรรมเป็นต้น³³

นอกจากนั้นทางกองทัพบกอย่างได้จัดส่งอนุศาสนาจารย์ไปเป็นวิทยากรอบรมศีลธรรม วัฒนธรรมให้แก่หน่วยงานต่างๆ ตามที่มีหนังสือร้องขอมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ได้จัดส่งอนุศาสนาจารย์ไปทำการอบรมศีลธรรม วัฒนธรรมแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำละทัณฑสถานสังกัดกรม

³⁰ เฟื่องอ้าง, น.27.

³¹ กัทธ คงคงทิพย์ อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 19, น.38.

³² เฟื่องอ้าง, น.39.

³³ เจนยุทธ ปาระกุล, “ปัจจัยที่มีต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่อนุศาสนาจารย์ในเรือนจำและทัณฑสถาน,” (วิทยานิพนธ์หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). 2547, น.36.

ราชทัณฑ์ตามที่มีหนังสือร้องขอจากพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย เป็นต้น³⁴ ต่อมาทางกรมราชทัณฑ์ได้ขอโอนอนุศาสนาจารย์จำนวน 2 นาย จากกรมอนุศาสนาจารย์กองทัพบกมาประจำอยู่ที่กรมราชทัณฑ์และทางกองอนุศาสนาจารย์กองทัพบกได้ส่งร้อยโทวิเชาว์ ทัพยมณฑล ไปบรรจุในตำแหน่งหัวหน้าแผนกอนุศาสนาจารย์ และส่งนายชื่น เมฆเวียน ไปบรรจุในตำแหน่งอนุศาสนาจารย์สังกัดกรมราชทัณฑ์เมื่อปีพ.ศ. 2498³⁵ จึงทำให้อนุศาสนาจารย์กรมราชทัณฑ์ได้กำเนิดขึ้นมานับแต่บัดนั้น

2.4.2 ความหมายของอนุศาสนาจารย์กรมราชทัณฑ์

อนุศาสนาจารย์หมายถึง พระภิกษุ ขรวาส ที่สอบได้เปรียญชั้นสูงหรือบาทหลวงที่ทำการสอนศาสนา หรืออบรมศีลธรรมให้แก่นักศึกษาหรือกองทัพทหาร หรือนักโทษ³⁶ในปัจจุบันอนุศาสนาจารย์เป็นตำแหน่งราชการที่สังกัดหน่วยราชการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกองทัพบก กองทัพอากาศ กองทัพเรือ กรมตำรวจ คือสำนักงานตำรวจแห่งชาติในปัจจุบัน (แต่ปัจจุบันนี้ไม่มีแล้ว) และกรมราชทัณฑ์ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการสอนศาสนาและการอบรมศีลธรรมและวัฒนธรรม เพราะฉะนั้นอนุศาสนาจารย์กรมราชทัณฑ์ จึงได้แก่ข้าราชการราชทัณฑ์ หรือข้าราชการสังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรมซึ่งดำรงตำแหน่งอนุศาสนาจารย์

2.4.3 คุณสมบัติของอนุศาสนาจารย์กรมราชทัณฑ์

ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่มีสิทธิสมัครสอบเข้ารับราชการเป็นอนุศาสนาจารย์ระดับ 1 ไว้ดังนี้

- (1) ต้องเป็นบุรุษ
- (2) ต้องมีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป
- (3) ต้องสำเร็จการศึกษาด้านบาลีตั้งแต่เปรียญธรรมหกประโยค(ป.ธ.6) ขึ้นไป

แต่เมื่อย้อนหลังไปในปีพ.ศ.2538-2539 กรมราชทัณฑ์ได้เปิดสอบเข้ารับราชการในตำแหน่งอนุศาสนาจารย์ระดับ 3 โดยกำหนดคุณสมบัติผู้มีสิทธิสมัครสอบไว้ว่าต้องสำเร็จการศึกษา

³⁴ ชาลี สิ้นชัยกิจ (ชาติวิโร), “ผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของอนุศาสนาจารย์ในฐานะเป็นผู้สอนศีลธรรมในกองทัพ : ศึกษาเฉพาะกรณีกองทัพบก,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตย์ พระพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2541, น.50.

³⁵ เพิ่งอ้าง, น.34.

³⁶ เจนยุทธ์ ปาระกุล, อ้างแล้ว *เชิงอรรถที่ 11*, น.37.

ระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง คือปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือปริญญาศาสนาสตรบัณฑิต (ศน.บ.) จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (แต่หลังจากนั้นกรมราชทัณฑ์ก็ไม่ได้เปิดสอบอนุศาสนาจารย์ระดับ 3 อีกเลยจนถึงปัจจุบัน)

2.4.4 บทบาทของอนุศาสนาจารย์กรมราชทัณฑ์

บทบาทของอนุศาสนาจารย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานมีอยู่หลายบทบาทด้วยกัน แต่ตามแนวคิดของพันตำรวจเอกชาย เสวิกุล สรุปได้ 4 บทบาท. คือ³⁷

(1) บทบาทในการอบรมผู้ต้องขัง อนุศาสนาจารย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานต้องทำหน้าที่อบรมผู้ต้องขัง เป็นต้นว่าอบรมเกี่ยวกับหลักศีล 5 ธรรม 5 หรือหลักธรรมในศาสนาอื่น ๆ ที่ผู้ต้องขังนับถือ อบรมผู้ต้องขังเข้ามาใหม่ให้ทราบถึงระเบียบ ข้อบังคับและการปฏิบัติตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำและทัณฑสถาน สิ่งที่จะต้องอบรมแนะนำก็เช่น การขึ้น-ลงเรือนนอน การทำความสะอาด การรับประทานอาหาร การฝึกระเบียบแถว การประชุมรับการอบรม เป็นต้น³⁸

(2) บทบาทในการสอนธรรมศึกษา อนุศาสนาจารย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานต้องทำหน้าที่ให้การอบรมศีลธรรมแก่ผู้ต้องขัง มีการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาให้ เพราะถือว่าเป็นวิธีที่จะทำให้ผู้ต้องขังจำได้และเข้าใจดีขึ้น รวมถึงแนะนำ ชี้แจง และขอความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาไปยังหน่วยงานหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง หรือแม้กระทั่งเมื่อมีการประกอบพิธีทางศาสนา อนุศาสนาจารย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานก็ต้องเป็นพิธีกรให้ เป็นต้น

(3) บทบาทในการให้ศาสนบริการ อนุศาสนาจารย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานจะต้องให้บริการทางด้านศาสนาไม่ว่าจัดหาหนังสือทางศาสนาไว้คอยบริการหรือให้คำแนะนำในการประกอบพิธีทางศาสนาตลอดจนอำนวยความสะดวกในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมหรืองานทางศาสนาอีกด้วย

³⁷ โสธยา ฤทธิอร่าม, “วิเคราะห์บทบาทของศาสนาจารย์ในการแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขัง,” (วิทยาลัยนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). 2533, น.27.

³⁸ เจนยุทธ์ ปาระกุล, *อั้งแล้ว เชิงอรุณี* 11, น.38.

(4) บทบาทในการปฏิบัติหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ในกรณีที่อยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถานใดที่ไม่มีนักสังคมสงเคราะห์ปฏิบัติหน้าที่เมื่อมีความจำเป็นเกี่ยวกับผู้ปฏิบัติหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการผู้ต้องขัง อนุศาสนาจารย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานต้องปฏิบัติหน้าที่แทนด้วย

2.4.5 หน้าที่ของอนุศาสนาจารย์กรมราชทัณฑ์

อนุศาสนาจารย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานมีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาและการฝึกอบรมให้แก่ผู้ต้องขังเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นกิจการที่เกี่ยวกับศาสนาที่หน่วยงานในสังกัดของกรมราชทัณฑ์ไม่ว่าเรือนจำหรือทัณฑสถานต้องเกี่ยวข้องด้วย³⁹

หน้าที่ของอนุศาสนาจารย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานจำแนกออกได้ดังนี้

(1) การอบรมศีลธรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมของชาติ โดยราชทัณฑ์ได้วางระเบียบไว้ดังนี้

(ก) อบรมผู้ต้องขังเข้าใหม่หรือแรกรับให้ทราบถึงระเบียบข้อบังคับและกาปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำและทัณฑสถาน โดยให้อบรมในวันถัดจากวันที่ผู้ต้องขังเข้าสู่เรือนจำและทัณฑสถาน สิ่งที่จะต้องอบรมแนะนำ เช่น การขึ้น-ลงเรือนนอน การทำความสะอาด การรับประทานอาหาร การกล่าวคำปฏิญาณตน การฝึกระเบียบแถว การประชุมรับการอบรมและระเบียบข้อบังคับของกรมราชทัณฑ์ในส่วนที่ผู้ต้องขังพึงปฏิบัติ

(ข) ประชุมผู้ต้องขังรวมทั้งหมดแล้วอบรมเป็นประจำทุกสัปดาห์ เรื่องที่จะอบรมควรเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติสำหรับผู้ต้องขังพร้อมสอดแทรกหลักธรรมเพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้และเรื่องอื่นๆตามความเหมาะสม

(ค) อบรมผู้ต้องขังเป็นหมู่ตามฐาน โทษเช่น ต้องโทษลักทรัพย์ต้องอบรมด้วยหลักศีล 5 ข้ออินนาทานฯ ต้องโทษยาเสพติด ต้องอบรมด้วยหลักศีล 5 ข้อสุรามระยะมัชชะปะมาทัฏฐานฯ หรืออบรมด้วยธรรมข้ออื่นตามความเหมาะสมแก่ความผิด

³⁹ ฝ่ายพัฒนาจิตใจ, ส่วนส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาจิตใจ สำนักพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์. "การพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังแนวใหม่;" ม.ป.ป. (อค์สำเนา), น.19-22.

(ฅ)อบรมผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลเป็นการอบรมผู้ต้องขังเฉพาะรายในกรณีที่ผู้ต้องขังมีปัญหา ผู้ต้องขังคดีอุกฉกรรจ์ ตลอดจนผู้ต้องขังที่มีความประพฤติไม่ดี การอบรมด้วยวิธีนี้จะใช้การสนทนาเพื่อแก้ปัญหาเป็นรายบุคคล

(ง)อบรมผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษเป็นการอบรมผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษและเตรียมออกไปอยู่ร่วมกับสังคมภายนอก จึงควรอบรมผู้ต้องขังด้วยหลักสำคัญ 4 ประการคือ

- 1 หน้าที่พลเมืองดี
- 2 ศาสนพิธี
- 3 เบญจศีล
- 4 เบญจธรรม

(จ)อาราธนาพระภิกษุเข้าแสดงธรรมอบรมผู้ต้องขังสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

(ฉ)เชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก เช่น วิทยากรจากพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย อนุศาสนาจารย์ ทหาร ครูอาจารย์ นักกฎหมาย แพทย์ หรือบุคคลมีชื่อเสียงในท้องถิ่นเข้ามาอบรมในลักษณะของการบรรยาย อภิปราย ถามตอบปัญหา และการแก้ปัญหาเป็นรายบุคคล

(ช)เมื่อพระธรรมทูตหรือพระธรรมจาริก จะเข้ามาแสดงธรรมอบรมผู้ต้องขัง อนุศาสนาจารย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานจะต้องอำนวยความสะดวกให้ท่าน

(2)การธรรมศึกษาอนุศาสนาจารย์จะต้องดำเนินการดังนี้⁴⁰

(ก)แนะนำชี้แจงและปลุกศรัทธาให้ผู้ต้องขังสนใจสมัครเรียน โดยก่อนเปิดเรียนต้องรับสมัครให้ได้ผู้เรียนอย่างน้อยร้อยละ 5 ของผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน โดยขอความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชาก่อน⁴¹

(ข)จัดสถานที่เพื่อประกอบพิธีเปิดเรียนรวมถึงอาราธนาพระภิกษุหรือเชิญผู้บังคับมาเป็นประธานในพิธีเปิดเรียน

(ค)ทำการสอนเองหรือขอความอนุเคราะห์จากเจ้าคณะจังหวัด หรือเจ้าคณะอำเภอให้ทำจัดส่งพระภิกษุเข้าช่วยสอนจนกว่าจะสอบไล่เสร็จ

(ฅ)จัดทำบัญชีรายชื่อนักเรียนที่ขอเข้าสอบส่งให้แก่สำนักเรียน

⁴⁰ เพิ่งอ้าง

⁴¹ เพิ่งอ้าง

(จ)ดำเนินการจัดสอบร่วมกับทางคณะสงฆ์⁴²

(ฉ)รายงานให้กรมราชทัณฑ์ทราบปีละ 2 ครั้งคือ ครั้งแรกหลักจากเปิดสอบและครั้งที่สองหลังจากที่ได้ทราบผลการสอบจากทางคณะสงฆ์แล้ว

(ง)การฝึกอบรมจิตภวานาในการฝึกอบรมจิตภวานาให้แก่ผู้ต้องขังได้แบ่งออกเป็น 2 วิธี โดยอนุศาสนาจารย์ต้องดำเนินการดังนี้

(ก)วิธีที่ 1 อบรมทั่วไปโดยจัดให้ผู้ต้องขังทุกคนนั่งสมาธิทุกวันวันละประมาณ 5-10 นาทีหลังเคารพธงชาติ ฯลฯ

(ข)วิธีที่ 2 อบรมตามหลักสูตร คัดยจัดฝึกอบรมเป็นรุ่น รุ่นละประมาณ 20-30 คน ต่อเดือน

(ค)อาราธนาพระวิปัสสนาจารย์มาบรรยายแนะนำวิธีปฏิบัติและขึ้นกรรมฐาน ตลอดจนสอบอารมณ์กรรมฐานทุกรุ่น

(ฅ)ประเมินผลการฝึกอบรม โดยวิธีสอบอารมณ์ และสังเกตพฤติกรรมเป็นรายบุคคล

(ง)รายงานให้กรมราชทัณฑ์ทราบปีละ 2 ครั้ง คือครั้งแรกตอนสิ้นเดือนมิถุนายน และครั้งที่ 2 ตอนสิ้นเดือนธันวาคม

(จ)การอบรมผู้ต้องขังในงันสำคัญทางราชการและวันสำคัญทางศาสนา อนุศาสนาจารย์จะต้องดำเนินการดังนี้

(ก)บันทึกเสนอผู้บังคับบัญชาพร้อมแนบกำหนดการและหนังสือเชิญให้มาเป็นประธานในพิธีเพื่อการประกอบพิธีในวันสำคัญดังกล่าว

(ข)จัดเตรียมสถานที่ตั้ง โต๊ะหมู่บูชาและอุปกรณ์ที่จะใช้ในพิธีนั้นๆ

(ค)ถ้ามีพิธีทางศาสนาต้องเป็นหน้าที่ของอนุศาสนาจารย์

(ง)เมื่อได้ประกอบพิธีเสร็จแล้วต้องรายงานให้กรมราชทัณฑ์ทราบ

(จ)ให้ศาสนบริการ โดยให้บริการทางศาสนาซึ่งอาจมีหลายอย่างด้วยกัน แต่ก็ล้วนเป็นหน้าที่ของอนุศาสนาจารย์ทั้งสิ้น

(ฉ)ให้บริการในด้านต่างๆดังต่อไปนี้

⁴² เจนยุทธ์ ปาระกุล, อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 11, น.40.

ผู้ต้องขังที่จะพ้นโทษประสงค์จะขออุปสมบทต้องดำเนินการให้ ผู้ต้องขังประสงค์จะ
ทำบุญต้องอนุเคราะห์ ต้องอำนวยความสะดวกแก่วิทยากรทางศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม
ต้องเป็นฐะระในการถือศีลคอกของผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาอิสลามและเป็นฐะระในการประกอบพิธีใน
วันคริสต์มาสของผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาคริสต์ เมื่อให้บริการแล้วต้องรายงานให้กรมราชทัณฑ์
ทราบ⁴³

(5)หน้าที่อื่นที่ได้รับมอบหมายนอกจากหน้าที่หลัก 4 ประการตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว
หากผู้บังคับบัญชามอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่อื่น อนุศาสนาจารย์จะต้องสนองตอบ สำหรับหน้าที่
อื่นที่ได้รับมอบหมาย เช่น งานการศึกษาสายสามัญ งานการศึกษานอกโรงเรียน งานฝึกอบรม
วิชาชีพงานชุมชนบำบัด งานดูแลสุขภาพจิตผู้ต้องขัง โครงการกิจกรรมของเรือนจำ

2.4.6 จรรยาบรรณของอนุศาสนาจารย์ของกรมราชทัณฑ์

เพื่อให้การปฏิบัติงานของอนุศาสนาจารย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานเป็น
แม่แบบที่ดี กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดจรรยาบรรณของอนุศาสนาจารย์⁴⁴ไว้ดังนี้

- (1)ต้องสุภาพอ่อนโยน
- (2)ต้องขยันและอดทน
- (3)ต้องซื่อสัตย์มีความคิดก้าวหน้าและมีความเสียสละ
- (4)ต้องรักษาระเบียบวินัยโดยเคร่งครัด งดเว้นจากอบายมุข และรักษาศักดิ์ศรี
- (5)ต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้วยหลักเมตตา
- (6)ต้องเทิดทูนชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

2.4.7 การพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง

สำหรับการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังเพื่อให้ชัดเจนขึ้นขอ
รายละเอียดการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง ซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดขอบข่าย
ของงานด้านการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังไว้เป็นประเภทดังนี้⁴⁵

⁴³ เพ็งอึ้ง, น.41.

⁴⁴ ไศรยา ฤทธิอร่าม, อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 15, น.28.

⁴⁵ ฝ่ายพัฒนาจิตใจ, อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 17, น.12-33.

ประเภทที่ 1 การเรียนการสอนธรรมศึกษา

เปิดสอนธรรมศึกษาชั้นตรี โท เอก ตามหลักสูตรธรรมศึกษาของแม่กองธรรมสนามหลวง

กำหนดเปิดเรียนตั้งแต่วันวิสาขบูชา (ประมาณเดือนพฤษภาคม) จนถึงกำหนดสอบไล่ (ประมาณเดือนพฤศจิกายน)⁴⁶

กำหนดให้ผู้ต้องขังเข้าเรียนอย่างน้อยร้อยละ 5 ของผู้ต้องขังในเรือนจำ หรือทัณฑสถาน กรมราชทัณฑ์พึงขอความอนุเคราะห์จากเจ้าคณะจังหวัด หรือเจ้าคณะอำเภอให้ส่งจัดพระภิกษุเข้ามาช่วยสอนจนกว่าจะสอบไล่เสร็จ

ประเภทที่ 2 การฝึกอบรมจิตภาวนา ซึ่งแบ่งเป็น 2 วิธี คือการอบรมทั่วไปและการอบรมตามหลักสูตร

ประเภทที่ 3 การนิมนต์พระภิกษุเข้ามาแสดงธรรมในวันหยุดราชการ (เสาร์-อาทิตย์)

กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดให้พักการทำงาน หรือฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังในวันเสาร์-อาทิตย์ เพื่อให้ผู้ต้องขังได้พักผ่อนหย่อนใจ เล่นกีฬา และความทำความสะอาด และเครื่องนุ่งห่มส่วนตัว

กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดให้เรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่งนิมนต์พระภิกษุแสดงธรรมอบรมผู้ต้องขังในวันเสาร์-อาทิตย์วันใดวันหนึ่งครั้งละ 1 ชั่วโมงเพื่อกล่อมเกลตาและพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง

กรมราชทัณฑ์พึงขอความอนุเคราะห์จากเจ้าคณะจังหวัด หรือเจ้าคณะอำเภอให้จัดส่งพระภิกษุ ผู้ทรงคุณวุฒิสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามาแสดงธรรมซึ่งมักจะได้รับเมตตาธรรมจากพระคุณเจ้าด้วยดีโดยมีพระภิกษุเข้ามาแสดงธรรมอย่างต่อเนื่อง

ประเภทที่ 4 การอบรมในวันสำคัญของชาติและวันสำคัญในทางศาสนา⁴⁷

ประเภทที่ 5 การอบรมแยกประเภทตามฐานโทษ เช่น ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินและความผิดเกี่ยวกับเพศฯ

⁴⁶ เจนยุทธ ปรากฏ, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 11*, น.42.

⁴⁷ *เพ็ญอ้าง*, น.43.

แบ่งกลุ่มตามฐานโทษ หรือประเภทของความผิดเพื่อสะดวกต่อการอบรม อนุศาสนาจารย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานอบรมเอง ขอความอนุเคราะห์จากเจ้าคณะจังหวัด หรือเจ้าคณะอำเภอให้ช่วยจัดส่งพระภิกษุเข้ามาช่วยอบรมสัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 2 ชั่วโมง

ประเภทที่ 6 การอบรมทั่วไป

เชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิที่ชำนาญการเฉพาะด้านเข้าอบรม เช่น แพทย์ พยาบาล นักกฎหมาย พระภิกษุ ครูอาจารย์ อบรมโดยวิธีบรรยายอภิปรายเป็นคณะหรือแก้ปัญหาเป็นรายบุคคล

ประเภทที่ 7 การอบรมผู้ต้องขังใหม่

เดิมที่กรมราชทัณฑ์มีนโยบายให้เรือนจำและทัณฑสถานอบรมผู้ต้องขังเข้าเพียง 7 วัน⁴⁸ ต่อมาเมื่อได้ปรับปรุงให้มีการพัฒนาจิตใจตามแผนทิศทางของกรมราชทัณฑ์ในทศวรรษหน้า จึงได้ปรับปรุงให้มีการอบรมผู้ต้องขังเข้าใหม่เป็นเวลา 1 เดือน เรื่องที่ผู้ต้องขังเข้าใหม่จะต้องรู้ได้แก่ การใช้ชีวิตในเรือนจำและทัณฑสถาน กฎระเบียบและวินัยของผู้ต้องขังรวมถึงความสามัคคี

ประเภทที่ 8 การอบรมก่อนพ้นโทษ

ผู้ต้องขังที่ใกล้ที่จะพ้นโทษต้องได้รับการอบรมก่อนอบรมเป็นเวลา 7 วัน โดยที่หลักสูตรทางจะนำมาอบรมผู้ต้องขังชาวพุทธก่อนพ้นโทษให้ดำเนินชีวิตตามหลักสูตรทางพระพุทธศาสนาโดยนำหลักสูตรต่อไปนี่มาใช้ในการอบรม ได้แก่

- (1)หลักทศพิธราชธรรม
- (2)ศาสนาพิธีเบื้องต้น โดยให้ท่องจำศีล 5 ธรรม 5 พร้อมทั้งคำอาราธนาศีล อาราธนาพระปริตร และให้รู้จักการประกอบพิธีต่างๆ
- (3)สอนให้รู้จักวัฒนธรรมและจารีตประเพณีไทย
- (4)เมื่อพ้นโทษออกสู่สังคมภายนอกแล้วให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองดีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกับสังคมความมรทกษณะคดีที่ดีต่อสังคม ตลอดจนกฎหมายเบื้องต้น
- (5)ในการอบรมทุกครั้งจัดให้ผู้เข้าอบรมนั่งสมาธิเป็นเวลา 15-30 นาที

⁴⁸ เพิ่งอ้าง, น.47.

ประเภทที่ 9 การสวดมนต์ไหว้พระ

ในวันปกติให้สวดมนต์ด้วยบทบูชาพระรัตนตรัยและแปลเป็นไทย ในวันสำคัญทางศาสนาให้เพิ่มบทสวดสรรเสริญพระพุทธรูป พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ และบทขบถิติศาถา แล้วสวดเป็นสรภัญญะวิธี พร้อมทั้งบทเคารพพระคุณของบิดามารดาและครูอาจารย์

ประเภทที่ 10 การอุปสมบทผู้พ้นโทษ

ให้เรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่งดำเนินการอุปสมบทผู้พ้นโทษที่มีจิตศรัทธาแต่ไม่มีทุนทรัพย์ที่จะจัดการเอง โดยจัดอุปสมบทให้ในเทศกาลเข้าพรรษา หรือตามความเหมาะสม

ประเภทที่ 11 การอบรมผู้ต้องขังต่างศาสนา

กรมราชทัณฑ์เปิด โอกาสให้วิทยากรของศาสนาต่างๆเช่นศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม เข้ามาประกอบพิธีกรรมและอบรมผู้ต้องขังที่เป็นศาสนิกของศาสนาดังกล่าวได้ แต่เพราะเหตุที่ศาสนาต่างๆมีหลายนิกายแต่ละนิกายมีหลายคณะ เมื่อให้แต่ละคณะแยกกันเข้าอบรมก็จะทำ ความยุ่งยากให้แก่ทางเรือนจำและทัณฑสถาน กรมราชทัณฑ์จึงได้ปรับปรุงใหม่ให้รวม⁴⁹คณะในแต่ละนิกายโดยจัดให้เป็นกลุ่มเดียวกันเข้าอบรมพร้อมกัน แต่ห้ามมิให้ศาสนทูตเข้ามาเผยแพร่ศาสนาในเรือนจำและทัณฑสถาน⁵⁰

2.5 การปฏิบัติเกี่ยวกับหลักกฎหมายและหลักศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลามที่ใช้ในประเทศไทย

หัวข้อนี้จะกล่าวถึงการนำหลักการทางศาสนา มาอธิบายว่า หลักศาสนาทั้งพุทธ คริสต์ อิสลามของประเทศไทยมีความเกี่ยวข้องและมีการนำศาสนาของแต่ละศาสนา มาปรับใช้กับกฎหมายอย่างไร โดยมีการอธิบายรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.5.1 ศาสนาพุทธ

หัวข้อนี้เป็นการศึกษาหลักของศาสนาพุทธว่ามีแนวคิดและหลักคำสอนอย่างไร ที่ทำให้ศาสนาและกฎหมายมีความเกี่ยวข้องกันดังต่อไปนี้

พระพุทธรศาสนา หรือ ศาสนาพุทธ (บาลี : buddhasāsanā พุทธศาสนา ,สันสกฤต:buddhaśāsanaพุทธศาสนา) เป็นศาสนาที่มีพระพุทธเจ้าเป็นศาสดามีพระธรรมที่

⁴⁹ เพิ่งอ้าง, น.48.

⁵⁰ เพิ่งอ้าง, น.49.

พระองค์ตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง และตรัสสอนไว้เป็นหลักคำสอนสำคัญ มีพระสงฆ์(ภิกษุ ภิกษุณี) สาวกผู้ตัดสินใจออกบวชเพื่อศึกษาปฏิบัติตนตามคำสั่งสอน ธรรม-วินัย ของพระบรม ศาสดา เพื่อบรรลุจุดหมายคือพระนิพพาน และสร้างสังฆะ เป็นชุมชนเพื่อสืบทอดคำสอนของพระ บรมศาสดา รวมเรียกว่า พระรัตนตรัย นอกจากนี้ในพระพุทธศาสนา ยังประกอบคำสอนสำหรับการ ดำรงชีวิตที่ดีงาม สำหรับผู้ที่ยังไม่ออกบวช (คฤหัสถ์ - อุบาสก และอุบาสิกา) ซึ่งหากรวม ประเภทบุคคลที่ที่นับถือและศึกษาปฏิบัติตนตามคำสั่งสอน ของพระบรมศาสดา แล้วจะจำแนกได้ เป็น 4 ประเภท คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา หรือที่เรียกว่า พุทธบริษัท 4

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาอเทวนิยม ปฏิเสธการมีอยู่ของพระเป็นเจ้าหรือพระผู้สร้าง และ เชื่อในศักยภาพของมนุษย์ ว่าทุกคนสามารถพัฒนาจิตใจ ไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ด้วย ความเพียรของตน กล่าวคือ ศาสนาพุทธ สอนให้มนุษย์บันดาลชีวิตของตนเอง ด้วยผลแห่งการ กระทำของตน ตาม “กฎแห่งกรรม” มิได้มาจากการอ้อนวอนขอจากพระเป็นเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นอกกายคือ ให้พึ่งตนเอง เพื่อพาตัวเองออกจากกองทุกข์มีจุดมุ่งหมายคือการสอนให้มนุษย์หลุดพ้น จากความทุกข์ทั้งปวงในโลกด้วยวิธีการสร้างปัญญาในการอยู่กับความทุกข์อย่างรู้เท่าทันตามความ เป็นจริง วัตถุประสงค์สูงสุดของศาสนา คือ การหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงและวัฏจักรการเวียน ว่ายตายเกิด เช่นเดียวกับที่พระศาสดาทรงหลุดพ้นได้ด้วยกำลังสติปัญญาและความเพียรของ พระองค์เอง ในฐานะที่พระองค์ก็ทรงเป็นมนุษย์ มิใช่เทพเจ้าหรือทูตของพระเจ้าองค์ใด

พระพุทธเจ้า พระองค์ปัจจุบันคือพระ โคตมพุทธเจ้า มีพระนามเดิมว่า “เจ้าชายสิทธัตถ ะ” ได้ทรงเริ่มออกเผยแผ่คำสอนในชมพูทวีป ตั้งแต่สมัยพุทธกาล แต่หลังปรินิพพานของ พระพุทธเจ้า พระธรรมวินัยที่พระองค์ทรงสั่งสอน ได้ถูกรวบรวมเป็นหมวดหมู่ด้วยการสังคายนา พระธรรมวินัยครั้งแรกจนมีการรวบรวมขึ้นเป็นพระ ไตรปิฎก ซึ่งเป็นหลักการสำคัญที่ไม่มีการ เปลี่ยนแปลงมาตลอดของฝ่ายเถรวาทที่ยึดหลักไม่ยอมเปลี่ยนแปลงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แต่ ในการสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งที่สองได้เกิดแนวคิดที่เห็นต่างออกไปว่าธรรมวินัยสามารถ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ตามเวลาและสถานการณ์เพื่อความอยู่รอดแห่งศาสนาพุทธ แนวคิดดังกล่าว จึงได้เริ่มก่อตัวและแตกสายออกเป็นนิกายใหม่ในชื่อของ “มหายาน” ทั้งสองนิกายได้แตกนิกาย ย่อยไปอีกและเผยแพร่ออกไปทั่วดินแดนเอเชียและใกล้เคียง บ้างก็จัดว่า “วัชรยาน” เป็นอีกนิกาย

หนึ่ง แต่บ้างว่าเป็นส่วนหนึ่งของนิกายมหายาน แต่การจัดมากกว่านั้นก็มี หลักพื้นฐานสำคัญของปฏิจัมปาตเป็นเพียงหลักเดียวที่เป็นคำสอนร่วมกันของคตินิกาย

ปัจจุบันศาสนาพุทธ ได้เผยแผ่ไปทั่วโลก โดยมีจำนวนผู้นับถือส่วนใหญ่อยู่ในทวีปเอเชีย ทั้งในเอเชียกลาง เอเชียตะวันออก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัจจุบันศาสนาพุทธ ได้มีผู้นับถือกระจายไปทั่วโลก ประมาณ 700 ล้านคน ด้วยมีผู้นับถือในหลายประเทศ ศาสนาพุทธจึงเป็นศาสนาสาภล⁵¹

และการนำหลักของศาสนาพุทธของไทยที่นำมาของหลักกฎหมายนั้นเป็นไปตามหลักนิติศาสตร์แนวพุทธของท่านพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ดังนี้ หัวข้อนี้จะกล่าวถึงการนำหลักธรรมและหลักศาสนาอธิบายว่ามีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายอย่างไร พร้อมทั้งหลักนิติศาสตร์แนวพุทธว่ามีหลักเกณฑ์และแนวคิดอย่างไรบ้างดังต่อไปนี้

2.5.1.1 กฎหมายต้องมาจากธรรมต้องชอบธรรมและต้องเพื่อธรรม

ในพระพุทธศาสนากฎหมายก็คือคำว่าวินัยแต่จะเห็นได้ชัดว่าคำว่าวินัยไม่ใช่จำกัดเฉพาะกิจการของรัฐเท่านั้น ถ้าจะมองเห็นนิติศาสตร์แนวพุทธจะต้องเข้าใจเรื่องวินัยให้ชัดเจนถ้าไม่เข้าใจเรื่องวินัยก็ไม่สามารถที่จะมองเห็นนิติศาสตร์แนวพุทธได้ วินัยคืออะไรนั้นแน่นอนว่าวินัยไม่ได้มีความหมายอย่างในภาษาไทย วินัยในภาษาไทยมีความหมายแคบเป็นเรื่องของกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติหน้าที่และการเป็นอยู่ แต่วินัยในความหมายของพระพุทธศาสนาในชั้นแรกจะให้ความหมายไว้เพื่อเป็นจุดตั้งต้นในการทำให้เข้าใจว่า วินัย คือการจัดตั้งวางระบบแบบแผนประกอบอย่างหนึ่งของพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนามีองค์ประกอบใหญ่อยู่เพียง 2 อย่างเท่านั้นและสองอย่างนี้รวมกันเป็นชื่อของพระพุทธศาสนา คำว่าพระพุทธศาสนาที่เราเรียกกันปัจจุบันนี้มีคำใหม่ในสมัยพุทธกาลก็มีแต่ใช้ในความหมายว่าคำสอนของพระพุทธเจ้า เวลาที่คำว่าพระพุทธศาสนาขยายความหมายออกไปจนกลายเป็นสถาบันและกลายเป็นกิจการทุกอย่างแล้วเราก็ลืมศัพท์เดิมที่มีความหมายสำคัญกว่า ซึ่งใช้ในพุทธกาลคือคำว่า “ธรรมวินัย” ธรรมวินัยมาจากคำคู่คือธรรมะกับวินัยแล้วรวมกันเป็นเอกพจน์คือ 2 อย่างต่างรวมกันเป็นอันเดียวกันคือเนื้อตัวของพระพุทธศาสนาเราจะมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสองคำนี้คือคำว่าธรรมะกับวินัยแล้วจะเห็นหลักของพระพุทธศาสนาทั้งหมด เพราะฉะนั้นเรื่องของกฎหมายหรือเรื่องนิติศาสตร์ใน

⁵¹ ศาสนาพุทธ, สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2560, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki>.

พระพุทธศาสนาก็มาคู่ที่ความหมายของวินัยและความสำคัญของวินัยที่อยู่ในหลักการที่เรียกว่า
ธรรมวินัย⁵²

ธรรม คือความจริงที่อยู่ตามธรรมชาติของมันเราอาจจะแปลได้หลายอย่าง เช่นแปลว่า
ธรรมชาติ กฎธรรมชาติความเป็นจริงหรือพูดง่าย ๆ ก็คือธรรมชาติและธรรมดานี้เอง ธรรมชาติคือสิ่ง
ต่างๆ ธรรมาคือความเป็นไปของธรรมชาติหรือความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลายทั้งเป็นสิ่งที่มิได้อยู่ตาม
ธรรมชาติพระพุทธเจ้าจะเกิดหรือไม่เกิด มันก็อยู่กับของมันอย่างนั้น เมื่อพระพุทธเจ้าทรงค้นพบ
ความจริงแล้วก็ทรงนำมาเปิดเผยแสดงสั่งสอนความจริงกับกฎธรรมชาติ เช่นความเป็นไปตามเหตุ
ปัจจัยผลเกิดจากเหตุ เหตุก่อให้เกิดผลเหตุอย่างไรก็ได้ผลอย่างนั้น หรือปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดผล
ขึ้นมามนุษย์จะรู้หรือไม่รู้ก็ตามธรรมคือความเป็นจริงแห่งเหตุปัจจัยนี้ที่ทำงานของมันอยู่ตลอดเวลา
ถ้ามนุษย์ไม่รู้ก็ไม่สามารถเอาประโยชน์จากมันได้ถ้ามนุษย์ประพฤติปฏิบัติดำเนินชีวิตไม่ถูกต้อง
ตามหลักความจริงก็จะส่งผลให้เกิดผลเสียแก่ตนเอง แต่ถ้ามนุษย์ปฏิบัติให้ถูกต้องและดำเนินชีวิตด้วย
ความรู้ความเข้าใจกฎแห่งธรรมชาติคือความจริงอันนี้ผลดีก็จะเกิดแก่ตัวมนุษย์เอง⁵³

วินัย ก็คือการจัดสร้างองค์กรระหว่างระบบแบบแผนของชุมชนและสังคมเพื่อให้หมู่
มนุษย์มาอยู่ร่วมกัน โดยมีความเป็นอยู่และความสัมพันธ์ที่ดีงามที่จะได้รับประโยชน์จากธรรม
นั่นเองจุดหมายที่แท้ก็คือให้หมู่มนุษย์จำนวนมากได้รับประโยชน์จากธรรม⁵⁴ เพราะฉะนั้นการจัด
วางระบบที่เรียกว่าวินัยนี้จึงถือเป็นความสามารถพิเศษของมนุษย์ที่ว่าไม่เฉพาะเข้าถึงความจริงของ
ธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังสามารถนำเอาความจริงของธรรมชาตินั้นมาทำให้เกิดประโยชน์แก่มวลชน
จำนวนมากได้ด้วย อันนี้เป็นความสามารถขององค์กรพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรื่องที่ว่านี้เป็นเหตุผลโยง
กันในแง่ที่ว่าถ้าจัดวางระบบแบบแผนโดยไม่มีธรรมคือความจริงแท้เป็นฐานแล้วการจัดตั้งนั้นก็ไร้
ความหมาย ดังนั้นวินัยก็คือการจัดตั้งของมนุษย์จึงต้องอยู่บนฐานของธรรมคือตัวความจริงที่แท้และ
ต้องอาศัยปัญญาและความรู้นั้นมาจัดตั้ง⁵⁵

กฎหมายต้องไม่แปลกแยกจากธรรมชาติตอนนี้เรากลับมาพูดถึงเรื่องธรรมะกับวินัยอีก
ครั้งเป็นอันว่าเรามีความสามารถด้านธรรมชาติที่เรียกว่าธรรมกับการจัดตั้งของมนุษย์ที่เรียกว่าวินัย

⁵² พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), “นิตินศาสตร์แนวพุทธ,” ในรวมคำบรรยายหลักวิชาชีพนัก
กฎหมาย, รวบรวมโดย, รองศาสตราจารย์แสวง บุญเฉลิมวิภาส, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน, 2548),
น.18.

⁵³ เพิ่งอ้าง, น.19.

⁵⁴ เพิ่งอ้าง, น.20.

⁵⁵ เพิ่งอ้าง, น.21.

ซึ่งเป็นเรื่องสมมติข้อสังเกตสำคัญในที่นี้ คือเรื่องวินัยและเรื่องกฎหมายนี้เป็นเรื่องสมมติแต่สมมติไม่ใช่เรื่องเหลวไหล สมมติเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในภาษาไทยเราใช้คำนี้ในความหมายที่ไม่ค่อยดีนักแต่ในภาษาพระสมมุติเป็นเรื่องใหญ่ถึงกับจัดเป็นสังจะประเภทหนึ่ง⁵⁶

2.5.1.2 พัฒนาการให้รู้จักเคารพสิทธิกันและกัน

แต่ต้องรู้ทันว่าที่แท้มนุษย์ไม่มีสิทธิมนุษยย์เรามีความสามารถในเรื่องวินัยเราจึงต้องจัดวางโครงสร้างวางระบบตั้งกฎระเบียบในการจัดแจง จัดสรรสังคมขึ้นมามากมายและพัฒนาอารยธรรมขึ้นได้จนกระทั่งมนุษย์ถึงกับตกลงกันให้พวกตนมีสิทธิ แม้แต่ให้เจ้าของและจัดการกับธรรมชาติได้ตามปรารถนา กฎหมายจึงเป็นเครื่องแสดงการยอมรับสิทธิและเครื่องกำหนดให้เกิดมีสิทธิขึ้นและกฎหมายก็เป็นเครื่องมือคุ้มครองสิทธิของบุคคลตลอดจนคุ้มครองกิจการต่างๆของคน แต่ไปไปมามามนุษย์ก็อาจจะลืมความจริงที่แท้ของธรรมชาติไปเลยจนบางที่เมื่อมนุษย์ต่างอารยธรรม ต่างวัฒนธรรมมาพบกันก็มีเรื่องแปลกๆ⁵⁷ เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นเรื่องสิทธิตามที่บัญญัติในกฎหมายจึงเป็นเรื่องของการที่มนุษย์มาตั้งกฎเกณฑ์กันขึ้นเพื่อประโยชน์ในหมู่มนุษย์ของเรา จนหลงเพลินไปว่าเรามีความชอบธรรมที่จะจัดการกับธรรมชาติได้ตามปรารถนา แต่ความจริง 10 อย่างนี้มีหรือไม่มี เช่นที่ฝรั่งคนหนึ่งบอกว่าคุณไม่มีสิทธิตามธรรมชาตินั้นในทัศนะของพระพุทธศาสนาว่าเป็นความลับสนจะต้องเข้าใจว่าความจริงตามธรรมชาตินี้ก็เป็นความจริงของมันอยู่อย่างนั้น เช่นการที่สิ่งทั้งหลายเป็นเหตุแห่งปัจจัยแต่มนุษย์มีสติปัญญา มีความรู้จริงนั้นแล้วและต้องการจะใช้ชีวิตและกิจการงานของตนอยู่ภายใต้กฎธรรมชาตินั้น ก็ต้องนำความรู้ในกฎธรรมชาตินั้นมาจัดสรรวางระบบแบบแผนขึ้นในสังคมของตนเพื่อให้ความเป็นไปตามเหตุปัจจัยในกฎธรรมชาตินั้นเกิดผลดีแก่ชีวิตและสังคมของตนด้วยการตกลงวางข้อกำหนด เช่นการกำหนดให้มีสิทธิต่างๆขึ้นมาแต่ทั้งนี้จะต้องมีความรู้ตระหนักในความจริงว่ามันเป็นเรื่องที่มนุษย์ตกลงกันไม่ใช่ความจริงในธรรมชาติ ดังนั้นมนุษย์จะต้องรู้จักแยกแยะระหว่างกฎความจริงของธรรมชาติและความจริงที่มนุษย์ตกลงขึ้นมา เพราะแม้แต่ชีวิตของมนุษย์เองในส่วนของกฎธรรมชาตินั้นมนุษย์ก็ไม่มีสิทธิอะไร เราจะบอกว่าฉันมีสิทธิในชีวิตของฉันก็ไม่มีผลอะไรในโลกยุคต่อไป ปัญหาเรื่องสิทธิจะซับซ้อนยิ่งขึ้นดังขึ้นปัญหาเรื่องความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการแพทย์ และด้านข่าวสารข้อมูล เป็นต้น อย่างเป็นปัญหามากขึ้นในประเทศที่พัฒนาแล้วเกี่ยวกับความขัดแย้งในสิทธิ ในการเกิด

⁵⁶ เพิ่งอ้าง, น.22.

⁵⁷ เพิ่งอ้าง, น.25.

สิทธิ ในการกำหนดสิทธิ ในการมีชีวิตอยู่ สิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น⁵⁸ถึงจะพัฒนา ระบบขึ้นมาหลากหลายทุกระบบต้องลงกันได้บนฐานหนึ่งเดียวแห่งธรรม

ดังที่กล่าวมาแล้วว่ากฎของมนุษย์คือวินัยต้องขึ้นอยู่กับความจริงของธรรมชาติ คือธรรม และมีไว้เพื่อให้เข้าถึงและได้ประโยชน์จากกฎธรรมชาตินั้นเอง ความหมายของวินัยซึ่งรวมทั้ง กฎหมายก็อยู่ที่นี้ แต่ตามที่กล่าวมาแล้ววินัยคือการจัดตั้งระบบแบบแผนที่สมมุตินี้เป็น ความสามารถพิเศษของมนุษย์ที่ไม่มีในหมู่อื่น มนุษย์มีความสามารถพิเศษเช่นนี้จึงสร้างสรรค์ วัฒนธรรมและอารยธรรมขึ้นมาได้ โลกของมนุษย์จึงเป็นดินแดนสมมติ แต่มีข้อสังเกตอีกอย่างหนึ่ง ในเมื่อเราบอกว่าธรรม คือความจริงเป็นฐานของวินัย เพราะฉะนั้นการที่กฎของมนุษย์ได้ผลจริง ระบบต่างๆจะต้องประสานเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียว เวลานี้เมื่อมนุษย์เรามีอารยธรรมเจริญมากขึ้น เราก็ต้องมีการจัดวางระบบแบบแผนในสังคมมากขึ้น โดยแยกเป็นระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมือง การปกครอง และระบบด้านต่างๆมากมายการที่เรามีระบบเหล่านี้แยกออกไปเป็นหลายด้านก็ เพื่อให้มีประสิทธิภาพในเชิงปฏิบัติและในการศึกษารายละเอียดเชิงลึก แต่ที่จริงกฎธรรมชาติคือ ความจริงที่รองรับระบบเหล่านี้ทั้งหมดก็เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยเฉพาะถ้าให้กฎหมายซึ่ง หมายถึงระบบแบบแผนต่างๆในสังคมมนุษย์ได้ผลอย่างแท้จริงระบบแบบนี้ก็ต้องประสานเป็น อย่างเดียวกันบนพื้นฐานความเข้าใจความจริงของกฎธรรมชาติ⁵⁹ เพราะฉะนั้นการที่ระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมือง การปกครองของมนุษย์จะแก้ไขปัญหาได้แค่ใดก็ขึ้นอยู่กับว่ามนุษย์เข้าถึงตัวธรรม หรือความจริงได้เพียงใด แต่ขนาดนี้เป็นการพูดถึงหลักการให้เห็นว่ามนุษย์จะจัดวางระบบแบบ แผนอย่างไรก็ตาม ทั้งหมดนั้นจะต้องมาจากฐานคือความรู้ ความเข้าใจ ความจริงของธรรมชาติคือ ความเป็นไปได้ตามเหตุปัจจัยของหลายสิ่งแล้วจึงจัดวางระบบทางสังคมขึ้นซึ่งจะนำมาแยกเป็น ระบบย่อยๆอย่างไรก็ตาม ถ้าทำได้สำเร็จก็คือความสำเร็จพิเศษสองชั้นของมนุษย์ที่ว่านอกจากจะมี ปัญญาเข้าถึงความจริงของธรรมชาติคือ ธรรมนั้นมาจากวางระบบแบบแผนในสอดคล้องขึ้นอย่าง ประสานสอดคล้องสำเร็จได้ จะเห็นว่ากฎหมายนั้นไม่ใช่เป็นเพียงระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับความ เป็นอยู่ของมนุษย์หรือตามความประพฤตินั้น แต่เป็นเครื่องกำหนดการวางระบบและกำหนด กิจกรรมต่างๆของสังคมว่าจะทำอย่างไรกันด้วย เพราะฉะนั้นวินัยจึงไม่ได้หมายความว่าความแคบๆอยาก ในภาษาไทย คือวินัยไม่ใช่เป็นเพียงระเบียบความประพฤตินั้น แต่วินัยรวมถึงระบบการ จัดสรรสังคมทั้งหมดการจัดระเบียบของความเป็นอยู่ของมนุษย์การจัดระเบียบกิจการของสังคมซึ่ง

⁵⁸ เพิ่งอ้าง, น.27.

⁵⁹ เพิ่งอ้าง, น.29.

ให้เป็นไปอย่างที่จะต้องมีการมีข้อกำหนดให้รู้ว่าควรดำเนินการอย่างไร เพราะฉะนั้นกฎหมายจึงควบคุมความเป็นอยู่และดำเนินการกิจกรรมทั้งหมดของมนุษย์กิจกรรมด้านเศรษฐกิจการดำเนินไปอย่างไร กฎหมายจะเป็นตัวบ่งบอกการปกครองจะดำเนินไปอย่างไรกฎหมายก็จะเป็นตัวกำหนดการดำเนินชีวิตของบุคคล แต่มีขอบเขตข้อใดควรจะมีความสัมพันธ์ภายในขอบเขตอย่างไร กิจกรรมจะเปลี่ยนไปอย่างไรกฎหมายจากก้าวเข้าไปคุมทั้งหมด ดังนั้นวิชากฎหมายจึงครอบคลุมมีกิจกรรมทุกอย่างในการดำรงชีวิตและกิจกรรมทุกอย่างของสังคมจึงมีทั้งกฎหมายที่คุมคน คุมความประพฤติของคนและกฎหมาย⁶⁰ที่วางระบบจัดการดำเนินการ โดยคน คือเรื่องของคนที่อยู่ในสังคมนี้ กฎหมายคุมหรือครอบคลุมทั้งหมด อย่างไรก็ตามเท่าที่เป็นมาถึงบัดนี้คำว่ากฎหมายควบคุมกิจกรรมทุกอย่างของมนุษย์ในสังคมนั้น เพียงแต่คล้ายจะเป็นจริง แต่หาได้เป็นจริงแท้ไม่ที่คล้ายจะความเป็นจริง หมายความว่าเราอาจมีกฎหมายสำหรับกิจกรรมและกิจการทุกอย่างในสังคมมนุษย์ครบทุกอย่าง แต่ที่ว่าไม่จริงแท้ก็คือกฎหมายเหล่านั้นก็คุมกิจการและกิจกรรมในด้านต่างๆแต่ละอย่างแต่ละด้านเท่านั้น เป็นเอกเทศจากกันยังหาได้มีกฎหมายที่เชื่อมโยงประสานกิจกรรมและกิจการทุกด้านนั้นเข้ามาอยู่ในระบบอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างครอบคลุมทั่วถึงทั้งหมดไม่ ในสังคมที่สมบูรณ์จะต้องมีกฎหมายหรือวินัยใหญ่อันหนึ่งที่ทำหน้าที่นี้ คือเป็นประมวลประสานระบบย่อยทุกอย่างของสังคมให้เข้ามาอยู่ในระบบสัมพันธ์ใหญ่ที่ครอบคลุมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างกลมเกลียวและเกี่ยวพันกัน โดยโยงเข้ากับพื้นฐานอันหนึ่งอันเดียวของระบบแห่งธรรมชาติของธรรมชาติ

รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศเป็นตัวอย่างของสมมติที่ก้าวเข้ามาสู่ขั้นหนึ่งในการที่จะเป็นกฎหมายใหญ่ที่ครอบคลุมนี้แต่ก็ไม่ครอบคลุมทั้งโลกยุคที่ผ่านมาเป็นยุคที่มีอารยธรรมบนความคิดแบ่งซอยแยกส่วนที่ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการแบบชำนาญพิเศษเฉพาะทาง และการพัฒนาทั่วโลกก็อยู่ในขั้นของการเน้นความเจริญเติบโตขยายตัวทางเศรษฐกิจ การปกครอง และกฎหมายต่างๆก็หันไปใส่ใจด้านเศรษฐกิจมากกฎหมายที่เกี่ยวกับเรื่องราวกิจกรรมด้านเศรษฐกิจจึงมีมากเป็นพิเศษ แต่บัดนี้มีโลกได้สำนึกแล้วว่า การพัฒนาที่มุ่งเน้นเศรษฐกิจเป็นตัวเด่นนี้เสียดุลในการพัฒนาที่ผิดพลาด ไม่ยั่งยืนจะต้องเปลี่ยนแปลงใหม่ นับว่าถึงเวลาที่มีนิติศาสตร์จะต้องก้าวไปอีกขั้นหนึ่งสู่ขั้นของการกำหนดจัดวางระบบชีวิตและสังคมโยงประสานเกี่ยวพันกันเป็นระบบอันหนึ่งอันเดียว บนฐานแห่งปัญญาที่มีความรู้อย่างทั่วตลอดรอบด้าน ซึ่งจะทำให้ระบบแห่งกฎสมมติของมนุษย์ ประสานสอดคล้องถูกต้องและได้ผลจริงตามระบบแห่งกฎธรรมชาติเหมือนจริงแท้และเป็นฐานอยู่อย่างแท้จริง ในสังคมหลายยุคหลายสมัยผู้มีอำนาจ

⁶⁰ เพิ่งอ้าง, น.31.

ปกครองประเทศหรือสังคมนั้นๆ เป็นผู้ตรากฎหมายออกมาควบคุมให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติ ตาม และการปฏิบัติเช่นนี้บางทีก็จัดได้ว่าเป็นการแก้ไขปัญหาชั่วคราว พอให้ได้ผลที่จะให้สังคม สงบเรียบร้อยในก่อนกฎหมายที่สมบูรณ์ตามความมุ่งหมายต้องการปัญญาพิเศษที่ยังรู้ความจริง เหตุแห่งปัจจัยทุกอย่างที่เกี่ยวข้องโยงมาสู่การจัดวางระเบียบระบบสำหรับชีวิตและสังคม⁶¹ ประสาน สอดคล้องดังกล่าวแล้ว ถ้าไม่มีผู้ปกครองผู้มีปัญญาพิเศษนั้นก็อาจจะต้องมีแหล่งปัญญาพิเศษ ดังกล่าวมาจากมาตรากฎหมายให้ผู้ปกครองบริหารกิจการไปตามนั้นอีกชั้นหนึ่ง การมีฝ่ายนิติ บัญญัติแยกจากฝ่ายบริหารในระบอบประชาธิปไตยอย่างปัจจุบันถือได้ว่าเป็นการพัฒนาอีกชั้นหนึ่งใน วิธีทางที่กล่าวมา แต่ก็จะต้องถามว่าบุคคลและคณะบุคคลมาร่วมกันทำหน้าที่เช่นนั้นมีการพัฒนาที่ จะทำให้ผู้มีปัญญาพิเศษดังกล่าวนั้นแล้วหรือไม่ ถ้ายังสังคมจะต้องมุ่งก้าวต่อไปให้สู่จุดหมายให้ได้ โดยสรุป คือกิจทางปัญญาอันยิ่งใหญ่ที่นักนิติศาสตร์จะต้องมี 2 ประการคือประการแรกรู้เข้าใจยัง ทราบถึงจุดหมายที่แท้จริงของกฎธรรมชาติที่อยู่หลังระบบแห่งสมมติทั้งหมดของมนุษย์ประการที่ สองจัดตั้งวินัยหรือกฎหมายที่มีขอบข่ายครอบคลุมที่จะประสานระบบสมมติของมนุษย์ทุกอย่างเข้า เป็นระบบใหญ่อันหนึ่งอันเดียวที่โยงเข้าถึงการทั้งหมดซึ่งสอดคล้องกับความสัมพันธ์อันหนึ่งอัน เดียวของธรรมชาติ⁶²

2.5.1.3 กฎหมายเพื่อสังคมมนุษย์จะไม่สมบูรณ์ถ้าไม่อย่างถึงความเจริญแห่งธรรมชาติ ของมนุษย์

วินัยมีความหมาย 3 ชั้น ประกอบด้วย

ชั้นที่ 1 คือการจัดวางระเบียบชีวิตและวางระบบกิจการ

ชั้นที่ 2 คือข้อกำหนดที่บอกให้รู้ว่าจะจัดวางระเบียบระบบให้เป็นไปอย่างไร

ชั้นที่ 3 คือ ก) การใช้ระเบียบและระบบที่จัดวางขึ้นนั้นเป็นเครื่องมือเสริมสร้างโอกาส ให้คนพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น หรือการชักนำดูแลให้คนใช้ระเบียบและระบบนั้นเป็นเครื่องมือที่จะ ช่วยกันทำให้สังคมในแหล่งอำนวยโอกาสในการพัฒนาชีวิตของตนหรือ

ข) การใช้ระเบียบและระบบที่จัดวางขึ้นนั้นเป็นเครื่องมือบังคับควบคุมคนให้อยู่ใน ความสงบเรียบร้อย หรือควบคุมคนให้อยู่และประพฤติปฏิบัติดำเนินกิจการดังระเบียบและระบบที่ วางขึ้น

⁶¹ เพิ่งอ้าง, น.32.

⁶² เพิ่งอ้าง, น.33.

ความหมายของวินัยที่เราเข้าใจกันมาก คือความหมายที่สองได้แก่ระเบียบแบบแผนที่บอกว่าจะจัดตั้งระบบอย่างไรหรือข้อกำหนดที่มีแม่บทในการจัดตั้ง ตัวอย่างเช่นพระมาอยู่ร่วมกันต้องมีวิธีแสวงหาและการจัดการแบ่งปันปัจจัย 4 คืออาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ในเรื่องนี้วินัยจะบอกว่าพระภิกษุจะมีวิธีที่จะได้มาและจัดสรรแบ่งปันปัจจัยสี่กันอย่างไร มีใครมานิมนต์พระจะมีใครเป็นผู้ทำหน้าที่ในการบอกให้พระรูปไหนไปและ⁶³จะจัดอย่างไรเพื่อจะให้ใครไปก่อนไปหลัง ปัจจัย 4 อย่างไหนที่พระภิกษุเก็บสะสมได้หรือไม่ได้ เก็บได้เท่าไรและนานเท่าไรก็จัดเก็บอย่างไร ใครเป็นผู้เก็บมีการขัดแย้งกันขึ้นหรือมีพระทำผิดจะดำเนินคดีอย่างไรอย่างนี้เป็นต้นนี่คือเรื่องของวินัยในความหมายที่สองซึ่งตรงกับกฎหมาย

ความหมายของวินัยอย่างที่สาม คือการปกครองวินัยในความหมายนี้เป็นเรื่องของ การปกครองของการดูแลให้บุคคลที่อยู่ในประพฤตินุติตามกฏกติกาและให้กิจการต่างๆดำเนินไปตามครรลอง ก็คือการปกครองในความหมายที่ครอบคลุมทั้งหมดต่อจากนั้นจึงแยกออกเป็นรายละเอียดในการบริหาร ซึ่งทั้งหมดต้องมีการจัดดำเนินการที่เป็นงานรวมเพื่อให้หมู่ชนหรือสังคม ดำเนินการไปอย่างใดอย่างหนึ่ง อันได้แก่การปกครองโดยวินัยนี้ ธรรมวินัยคือมีความหมายกว้างและไปโยงกับที่ได้กล่าวมาแล้วตอนแรกว่า กฎหมายเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการปกครองมากเพราะวินัยเองจะแปลว่าการปกครองก็ได้ วินัยโดยรากศัพท์แปลว่าการนำมาให้วิเศษ มาจากคำว่าอะไรที่แปลว่าให้วิเศษและคำว่า “นิ” มีตัวเดียวใน “นิค” แปลว่าเรามารวมกันจน วินัยแปลว่าการนำมาให้วิเศษ หมายความว่าทำให้คนมีชีวิตอยู่ยาวนานยิ่งขึ้นและทำกิจกรรมต่างๆดำเนินไปได้ด้วยดีเป็นความหมายที่ ทั้งในระบบบุคคลและสังคมทำได้ ทั้งกฎหมายและการปกครองที่จะจัดสรรให้เกิดความเรียบร้อยดีงามในสังคมนมนุษย์ถ้าเป็นกฎหมายก็แปลว่าเครื่องนำไปให้วิเศษ ถ้าเป็นการปกครองก็แปลว่าการนำมาให้วิเศษ จึงพูดได้ว่าในที่สุดแล้วเรื่องของกฎหมายและการปกครอง หรือเรื่องของวินัยก็คือ การจัดการให้เกิดความเรียบร้อยหรือสันติสุขในสังคมนี่เป็นความหมายของวินัยอยู่ในระดับหนึ่ง แต่แท้จริงสิ่งนี้เป็นจุดหมายของวินัยหรือกฎหมายในการปกครองจริงหรือไม่ จุดหมายของ นิติศาสตร์คืออะไรกันแน่ถ้ามองในแง่วินัยตามความหมายของพระพุทธศาสนาความสงบเรียบร้อย อยู่กันยังดีในสังคมเสียมิใช่เป็นจุดหมายทำไมถึงยังไม่ใช่ถ้ามองเผินๆก็จะเป็นเช่นนั้น เพราะการ ปกครองโดยมีกฎหมายความระเบียบกฏเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้ดีโดยสงบ เพราะฉะนั้นการมีความสงบก็น่าจะบรรลุจุดหมายที่แท้จริงความสงบในสังคมจึงถือว่าเป็นปัจจัย ไม่ใช่จุดหมาย ความสงบเรียบร้อยของสังคมไม่ใช่จุดหมายที่จะนำมาเป็นคำตอบต้องถามว่าทำไม

⁶³ เพิ่งอ้าง, น.33.

จึงต้องมีวินัยแล้วได้เพราะว่าการมีวินัยสำคัญกับการเกิดสงฆ์คือสังฆะ หรือชุมชนของพระภิกษุ หรือพระสงฆ์ทั้งหลายมาอยู่ร่วมกัน⁶⁴ ทำไมจึงเกิดสงฆ์ ทำไมพระพุทธรเจ้าจึงตั้งสังฆะขึ้นมาเรื่องนี้ โยงถึงธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งจะทำให้เห็นว่าจุดมุ่งหมายของการมีการปกครองในกฎหมายใน กฎระเบียบกฎเกณฑ์กติกาในสังคมนั้นเพื่ออะไร ในการจัดตั้งและจัดสรรสังคมเรามองธรรมชาติ ของมนุษย์อย่างไร ถ้าเรามองลงไปไม่ถึงธรรมชาติของมนุษย์ทั้งหลายจะไม่เกิดประโยชน์แก่มนุษย์ ได้จริง ศาสตราจารย์ทุกศาสตร์จะต้องหยั่งไปถึงธรรมชาติของมนุษย์แล้วจะต้องตั้งอยู่บนฐานของปัญญา ที่เข้าใจความจริงตั้งแต่ธรรมชาติของมนุษย์ เพราะว่าในที่สุดการจัดตั้งวางระบบทุกอย่างเราทำขึ้น เพื่อประโยชน์แก่มนุษย์ถ้าไม่เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ เราก็ไม่รู้ว่ามนุษย์จะมีชีวิตอยู่ไปทำไม เขา ต้องการอะไรและเขาควรจะทำอย่างไรกับชีวิตเขา ถ้าเขาไม่เข้าใจธรรมชาติและความจริงแห่งชีวิต ของมนุษย์ สิ่งที่เราทำให้เขานั้นแทนที่จะเป็นประโยชน์อาจจะกลายเป็นโทษเป็นพิษเป็นภัยแก่เขา ได้ ทั้งที่เราอาจจะมีเจตนาดีก็ตาม⁶⁵

2.5.1.4 จุดหมายของสังคมคือจุดหมายของกฎหมาย

แต่สุดท้ายจุดหมายของกฎหมายก็ต้องสนองจุดหมายของชีวิตคนพระพุทธศาสนา มอง ธรรมชาติของมนุษย์อย่างไร พระพุทธศาสนา มองธรรมชาติของมนุษย์ว่าเป็นสัตว์ที่ต้องฝึกและเป็น สัตว์ที่ฝึกได้ คือต้องทั้งฝึกและฝึกได้ ถ้าใช้ภาษาสมัยใหม่เรียกว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องศึกษาและ ฝึกได้ นี่คือธรรมชาติของมนุษย์ที่แตกต่างจากสัตว์ชนิดอื่นนั้น ไม่ต้องฝึกแต่ก็ฝึกไม่ได้ ไม่ ต้องฝึกหมายความว่าเกิดมาเพื่อมีชีวิตอยู่รอดได้ง่ายโดยท่านไม่ต้องฝึก ไม่ต้องเรียนรู้ ไม่ต้องศึกษา อะไรเพราะอาศัยสัญชาตญาณช่วยออกจากท้องแม่ 2 นาทีอาจจะเดินได้เลย แต่ถ้าเป็นห่านก็จะ ออกเป็นไข่ตอนเช้า ตอนบ่ายก็ตามแม่ลงสระว่ายน้ำได้หากินเองได้โดยไม่ต้องฝึก สัตว์เหล่านี้ได้อยู่ได้ ด้วยสัญชาตญาณแต่มนุษย์เป็นสัตว์พิเศษในแง่ที่ว่าถ้าไม่มีการฝึกฝน ไม่มีการเรียนรู้แล้วจะอยู่ไม่ได้ และอยู่ไม่รอด มนุษย์เกิดขึ้นมาแล้วไม่สามารถอยู่รอดด้วยตนเองเมื่อเกิดมาจะต้องมีผู้กำชูเลี้ยงดู โดยเฉพาะพ่อแม่ดูแลมาเป็นปีที่ก็ยังอยู่ไม่รอด ต้องเลี้ยงดูเป็นเวลาหลายปีจนเขาสามารถดำรงชีวิต ได้ระหว่างที่พ่อแม่ดูแลเขานั้นเขาทำอะไรนี่คือสิ่งสำคัญสิ่งที่เขาทำคือการเรียนรู้และฝึกพัฒนา ตนเอง⁶⁶ ดังนั้นเราต้องการให้มนุษย์มีชีวิตที่ดีงามจะต้องรู้จักฝึกพัฒนาตนเอง ดังนั้นจึงเข้าสู่ระบบ ของพระพุทธศาสนาในเรื่องการเชื่อมโยงธรรมกับวินัยมนุษย์เรียนรู้เข้าถึงความจริงของกฎ

⁶⁴ เพิ่งอ้าง, น.34.

⁶⁵ เพิ่งอ้าง, น.35.

⁶⁶ เพิ่งอ้าง, น.35.

ธรรมชาติคือทำให้มนุษย์รู้จักเหตุปัจจัยที่เป็นความจริงในระบบความสัมพันธ์ และสิ่งทั้งหลายในมนุษย์ก็จะกระทำการต่างๆ ได้ผลตามที่ตนต้องการให้ทุกอย่างความสามารถสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ขึ้นมามากมายนั้นเกิดจากการเรียนรู้ศึกษาพัฒนาของมนุษย์ทั้งสิ้น

ดังนั้นมนุษย์จะมีชีวิตที่ดีงามก็ต้องได้รับการฝึกพัฒนาให้เข้าถึงความจริงของกฎธรรมชาติและประโยชน์จากความรู้นั้นให้ได้ด้วยการเรียนรู้ศึกษาพัฒนาโดยใช้ความรู้มนุษย์ก่อนจะสร้างสรรค์ชีวิตและสังคมที่ดีงามขึ้นมาได้ ชีวิตและสังคมดีงามเป็นที่สร้างสรรค์ขึ้นมาจากการเรียนรู้การฝึกพัฒนาตนเองเป็นจุดหมายแห่งกิจกรรมและกิจการทั้งหลายของมนุษย์ การที่คนทั้งหลายมาอยู่รวมกันจะเรียนรู้ศึกษาพัฒนาตนเองให้สร้างสรรค์ชีวิตและสังคมให้ดีขึ้นมาขึ้นก็ต้องเปลี่ยนชีวิตที่ปลอดภัย และสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อยเป็นสภาพเพื่อช่วยเหลือเกื้อหนุน และนี่แหละคือจุดที่การปกครองและกฎหมายเข้ามาคือสังคม⁶⁷ ต้องมีในทั้งในแง่ของการปกครองและกฎหมายเพื่อสร้างสรรค์ความสงบเรียบร้อยอันเป็นสภาพเพื่อที่จะช่วยให้คนทั้งหลายพัฒนาชีวิตของตนไปให้สามารถบรรลุจุดหมายแห่งการมีชีวิตที่ดีงามมีสันติสุขและอิสรภาพได้ถึงเข้าถึงประโยชน์สูงสุด

วินัยหรือกฎหมายเป็นเครื่องจัดสรรให้เกิดโอกาสที่จะเป็นฐานของการพัฒนาสู่การสร้างสรรค์ที่สูงขึ้น วินัยมีความหมายเชิงบวก คือเป็นการจัดสรรโอกาสให้ชีวิตและสังคมดำเนินไปโดยสะดวกคล่องตัวมีผลมีประสิทธิภาพและเป็น โอกาสแก่การพัฒนามนุษย์ เมื่อประชาชนที่อยู่โดยใช้ชีวิตร่างกายปลอดภัยครบครันมั่นคงทรัพย์สินไร้อันตราย ไปไหนมาไหนโดยไม่ต้องระแวงจะดำเนินกิจการใดก็มั่นใจไม่ต้องกลัวถูกฉกฉวยผลประโยชน์ หรือข่มเหงเอาเปรียบ ก็นับว่าเป็นสังคมที่มีความสงบเรียบร้อยแล้วสังคมที่ดีจะไม่หยุดเพียงเท่านั้น แต่จะต้องมีมาตรการทางการปกครองและกฎหมายมาเพื่อ โอกาสส่งเสริมสนับสนุนช่วยให้ประชาชนผู้ทำการอาชีพหรือประกอบกิจกรรมและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ดีโดยสุจริตมีกำลังใจและตั้งใจทำงานของช่างฝีมือและทำงานโดยมีความชำนาญในวิชาชีพของตน พัฒนาความสามารถที่จะสร้างสรรค์ประดิษฐ์และทำกิจกรรมที่มีคุณภาพให้เจริญแพร่หลาย ทำให้ชีวิตที่มีอยู่และสภาพแวดล้อมทางวัตถุและสังคมที่ผาสุกและให้เอื้อต่อการเข้าถึงความดีงามและความสุขที่ประณีตมากยิ่งขึ้นท่ามกลางความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมที่พร้อมสร้างด้วยเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีวินัยทางการปกครองและกฎหมายหรือทางด้านรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์จะต้องเน้นมาตรการในการส่งเสริมกิจกรรมและกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรม ทางศีลธรรม ทางศาสนา และคุณค่าทางจิตใจต่างๆ ที่จะสนับสนุน

⁶⁷ เพิ่งอ้าง, น.36.

ให้ประชาชนพัฒนาด้านคุณธรรมของในอุดมคติทางนามธรรมและเข้าถึงความดีงามและความสุขทางจิตใจที่สูงหรือประณีตยิ่งขึ้นไป ทั้งเพื่อประโยชน์สุขแห่งชีวิตของประชาชนและเพื่อความเจริญมั่นคงแห่งพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมด้วยพร้อมกันนั้นให้มีมาตรการทางวินัยทางด้านการปกครองและกฎหมายที่จะส่งเสริม⁶⁸ การค้นคว้าแสวงปัญญาและกิจกรรมต่างๆเพื่อพัฒนาภูมิปัญญาของประชาชนเพื่อให้ชีวิตเข้าถึงความดีงามและเป็นเลิศความสุขและอิสรภาพที่แท้จริงและนำอารยธรรมสู่ความเจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป ถ้าพูดสั้นๆด้วยภาษาแห่ง “ไตรสิกขา” ก็คือการใช้มาตรการทางวินัยทางปกครองและกฎหมายมาช่วยสร้างสภาพและส่งเสริมประชาชนให้พัฒนาทั้งในด้านพฤติกรรมในด้านจิตใจและในทางปัญญา⁶⁹ มีกฎหมายไว้จัดการปกครองเพื่อให้เกิดสังคมดีที่คนมีโอกาสพัฒนาชีวิตที่ดีงาม

ในทางพุทธศาสนานั้นถามเรื่องแรกคือการเริ่มจากจุดที่มองว่าวินัยเป็นเครื่องฝึกมนุษย์หรือเป็นเครื่องพัฒนาชีวิต เพราะการที่เข้ามาอยู่ในชุมชนนี้ก็คือการที่ได้รับสภาพความเป็นอยู่ถึงแวดล้อมบรรยากาศและโอกาสจากระเบียบและระบบจากทุกอย่างที่จะช่วยเกื้อหนุน การเรียนรู้ศึกษาพัฒนาตัวเราทุกคนให้เข้าถึงชีวิตที่ดีงามยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นวินัยจึงเป็นเครื่องฝึกตนพร้อมทั้งเป็นเครื่องช่วยให้ได้สภาพแวดล้อมและระบบการอยู่ร่วมกันที่เอื้อต่อการฝึกตน นี่เป็นการมองมนุษย์ในฐานะเป็นสัตว์ผู้ต้องศึกษาดังที่กล่าวมาแล้ว ถึงตอนนี้ขอย้อนกลับไปมองในหัวข้อที่สามของวินัยที่หมายถึงการปกครองที่กล่าวมาว่าชั้นที่ 3 คือ ก) การใช้ระเบียบและระบบที่จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือสร้างโอกาสให้คนพัฒนาชีวิตให้ดียิ่งขึ้นหรือการชักนำดูแลให้คุณใช้ระเบียบและระบบนั้นเป็นเครื่องมือที่จะช่วยกันทำให้สังคมหรือแหล่งอำนาจโอกาสในการนั้นพัฒนาชีวิตของตน หรือ ข) การใช้ระเบียบและระบบที่จัดวางนั้นเป็นเครื่องมือบังคับควบคุมคนให้อยู่ในความสงบเรียบร้อยหรือการบังคับควบคุมคนให้อยู่ในประพฤติกฎปฏิบัติงานดำเนินกิจการตามระเบียบและระบบที่จัดวางขึ้นนั้น⁷⁰ ตามที่กล่าวมาจะเห็นว่าการปกครองที่ถูกต้องตามหลัก คือ ข้อก) ที่ว่าเป็นการใช้ระเบียบและระบบที่จัดวางขึ้นนั้นเป็นเครื่องมือเสริมสร้างโอกาสให้คนพัฒนาชีวิตที่ดียิ่งขึ้นซึ่งเป็นการปกครองที่เป็นเครื่องมือของการศึกษาขององค์การปกครองที่นิยมนำโครงมาให้พัฒนาชีวิตสู่ความดีงาม แต่มีคนจำนวนมากมักมองการปกครองตามความหมายในข้อ 3 ข) ที่ว่าเป็นการบังคับควบคุมคนให้อยู่ในความสงบเรียบร้อยหรืออย่างน้อยก็พูดถึงคนให้ปฏิบัติตามระเบียบระบบ

⁶⁸ เพิ่งอ้าง, น.38.

⁶⁹ เพิ่งอ้าง, น.39.

⁷⁰ เพิ่งอ้าง, น.45.

นั้น ซึ่งการปกครองแบบเน้นอำนาจและการปกครองที่เป็นจุดหมายของตัวมันเองซึ่งมิใช่เป็นการปกครองที่ถูกต้อง เป็นการจำกัด การปกครองแบบกิจการงานพิเศษเฉพาะทางไม่ช่วยเชื่อมโยงไปสู่จุดหมายที่ดีสูงขึ้นไป ถ้าการปกครองเป็นการบังคับควบคุมคนให้อยู่ในระเบียบกฎหมายก็เป็นเครื่องมือควบคุมคน การปกครองเป็นการชักนำดูแลเสริมสร้าง โอกาสให้คนศึกษาพัฒนาตนหรือสภาพเอื้อต่อการฝึกศึกษาพัฒนาตนของคน กฎหมายก็เป็นเครื่องมือสร้างสรรค์สภาพต่อการพัฒนาชีวิตคน รวมทั้งเป็นเครื่องมือศึกษาพัฒนาของแต่ละคนเมื่อเราแยกวินัยออกเป็นข้อก็จะยิ่งเห็นความหมายนี้ชัดเจน วินัยเป็นชื่อรวมซึ่งอาจจะเทียบกับคำว่าประมวลกฎหมายวินัยไม่ใช่ข้อบังคับแต่ละข้อบทบัญญัติแต่ละข้อ ไม่เรียกว่าวินัย บางคนอาจจะสับสนวินัยเป็นศัพท์เอกพจน์ไม่มีการใช้เป็นพหูพจน์ นอกจากแยกเป็นระบบหรือแบบแผนใหญ่ๆแต่ละคน เช่นวินัยของพระภิกษุและวินัยของภิกษุณีวินัยคือระบบทั้งหมดต้องประสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันบนพื้นฐานแห่งธรรม คือความจริงของกฎธรรมชาติตามที่กล่าวไว้แล้ว ระบบนี้แยกย่อยออกมาเป็นข้อๆคล้ายกับมาตราในกฎหมาย แต่เรียกว่า “สิกขาบท” บอกทัศนนะของพระพุทธศาสนาในเรื่องนิติศาสตร์อย่างชัดเจน ถ้าพระภิกษุเรียนรู้พุทธศาสนาอย่างถูกต้องจะต้องมองกฎหรือพุทธบัญญัติต่างๆ ไม่ใช่เป็นข้อบังคับแต่ต้องมองในความหมายว่าเป็นการฝึกตนเป็นข้อศึกษาคือเป็นสิกขาบทคล้ายคล้ายกับแบบฝึกหัดในภาษาปัจจุบันข้อกำหนดทุกอย่างในวินัยเป็นสิกขาบท คือข้อฝึกตนทั้งสิ้น⁷¹

กฎหมายที่แท้सानประโยชน์ของบุคคลกับสังคมและประสานสมมติของมนุษย์เข้ากับความจริงแท้ของธรรมชาติ วินัยที่เราเรียกว่ากฎหมายนั้น ถือเป็นระเบียบเรียบร้อยหรือความสงบเรียบร้อยเป็นจุดหมายแต่การสร้างสภาพเอื้อ คือเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยจากการช่วยเหลือเกื้อกูลให้บุคคลแต่ละคนมีโอกาสพัฒนาชีวิตสู่จุดหมายที่ดีงามยิ่งขึ้น ไปคือ การสร้างสภาพเอื้อต่อการศึกษานั้นเองเพราะฉะนั้นเราจึงพูดว่าการที่มีกฎหมายหรือมีวินัยนี้ก็เป็นเครื่องสร้างสภาพเพื่อต่อการที่จะพัฒนาคน คือพัฒนาความสามารถที่จะมีชีวิตที่ดี เพราะเราถือว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องศึกษาไม่ใช่ว่ามนุษย์จะมีชีวิตที่ดีเลยทันที แต่ยิ่งกว่านั้นยังมีคุณความดีสูงส่งขึ้นไปที่ทำให้ชีวิตมนุษย์จะดีขึ้นขึ้นไปอีก⁷² เป็นอันว่าการตั้งกฎเกณฑ์หรือกติกาสังคมนี้ก็เพื่อสร้างที่จะให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบปกติเป็นอันดีและเพื่อสร้างให้สงบเรียบร้อยนั้น เป็นเครื่องเอื้อเพื่อหมั่นต่อการที่มนุษย์เรานั้นทุกๆคนจะเข้าถึงความดีงามยิ่งขึ้นไป คือการสร้างสภาพเอื้อต่อการที่จะเป็นบุคคลได้จากต้องพัฒนาให้มีชีวิตที่ดีขึ้น กฎหมายไม่ได้มีขึ้นเพื่อสร้างภาพเพื่อเอื้อต่อชีวิตที่ดีเท่านั้น แต่สร้าง

⁷¹ เพิ่งอ้าง, น.46.

⁷² เพิ่งอ้าง, น.52.

สภาพเอื้อต่อการให้เขาพัฒนาความสามารถให้มีชีวิตที่ดีขึ้นไปด้วย ในแง่มุมของพระพุทธศาสนา ข้อหลังนี้สำคัญกว่าคือการจัดสภาพที่เอื้อต่อการที่บุคคลจะได้พัฒนาความสามารถที่จะมีชีวิตที่ดี เพราะเราถือความจริงของธรรมชาติว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องเรียนรู้ ต้องฝึก ต้องศึกษาจึงจะสามารถมีชีวิตที่ดีงามต่อไป ถ้ามองง่ายๆ เราอาจคิดว่าข้อกฎหมายสอดคล้องกับหลักศีลธรรมก็แล้วกันเมื่อคนมีศีลธรรมก็ดีแล้ว คือเรายอมรับว่าศีลธรรมเป็นหลักที่มีอยู่แล้วเราจึงคิดว่าจะทำอะไรให้ศีลธรรมมีผลปฏิบัติในสังคมเพราะว่าหลักเกณฑ์ของศีลธรรมนั้นไม่มีเครื่องบังคับ อาจจะไม่ได้อผล จึงต้องเอากฎหมายเข้ามาช่วยยกตัวอย่างเช่นเราถือศีล 5 ดีแล้วถ้าคนประพฤติตามศีล 5 หมด สังคมก็จะเรียบร้อยแต่ทำอะไรจะให้คนประพฤติตามศีล 5 นั้น ก็ต้องตรากฎหมาย รัฐก็ต้องเอาใจใส่ทั้งกฎหมาย กติกา ข้อบัญญัติขึ้นมาเพื่อจะให้ศีลธรรมได้ผลกฎหมายจึงสอดคล้องกับระบบศีลธรรม⁷³

2.5.1.5 กระบวนวิธีในการบัญญัติข้อกฎหมายกฎหมายโดยหลักการและกฎหมายโดยบัญญัติ

เมื่อพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทแต่ละข้อที่มารวมกันในวินัยพระองค์ ตรัสแสดงวัตถุประสงค์ทุกครั้งว่าที่ทรงบัญญัติสิกขาบท คือข้อฝึกหรือกฎแต่ละข้อนี้เพื่อวัตถุประสงค์ 10 ประการจัดเป็น 5 หมวดคือ

ประการแรกเพื่อประโยชน์แก่สงฆ์หรือส่วนร่วม คือเพื่อความดีงามของสถาบันสงฆ์ทั้งหมดโดยส่วนรวมที่จะมีความเรียบร้อยอยู่กันด้วยดีด้วย การสร้างวินัยขึ้นมาบนพื้นฐานการยอมรับร่วมกัน ยอมรับว่าดีแห่งสงฆ์ หมายความว่าพระพุทธเจ้าไม่ใช้วิธีบังคับขึ้นใจแต่ทรงบัญญัติสิกขาบทเพื่อผลดีร่วมกันและโดยความยอมรับร่วมกัน

ประการที่สองเพื่อประโยชน์แก่บุคคลเพื่อให้อยู่อย่างผาสุกของภิกษุผู้มีศีลที่รัก พุคส์นั้นๆ ว่าเพื่อส่งเสริมคนให้ประพฤติดีและสำหรับคนที่ประพฤติชั่วหรือเพื่อปิดช่องคนร้ายให้โอกาสคนดี

ประการที่สามเพื่อประโยชน์แก่ชีวิตมนุษย์เอง คือคำนึงถึงผลดีและผลร้ายที่จะเกิดกับชีวิตของมนุษย์ เช่นเรื่องความดีความชั่วเป็นต้น โดยมุ่งที่จะสร้างภาพเพื่อต่อชีวิตที่ดีงามเพื่อปิดกั้นผลเสียหายที่จะเกิดในปัจจุบันและในอนาคต

ประการที่สี่เพื่อประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไป คือเพื่อผลดีแก่จิตใจของประชาชนทำให้คนมีจิตใจผ่องใสด้วยอาศัยความจริงของพระสงฆ์เป็นสื่อเพื่อความเลื่อมใสของประชาชนที่ยังไม่มี

⁷³ เพิ่งอ้าง, น.53.

ความเลื่อมใส⁷⁴ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้น ไปของประชาชนที่มีความเลื่อมใสอยู่แล้ว สองข้อนี้มุ่งเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนนี้เอง เพราะว่าการสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับประชาชนมีจุดเริ่มต้นอยู่ที่ทำให้เขามีจิตใจสงบสบายผ่อนคลายเกิดศรัทธามีความสุขเป็นกุศลพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความดีที่สูงยิ่งขึ้นไป

ประการที่ห้าเพื่อประโยชน์แก่พระศาสนาเพื่อให้สัตถธรรม คือธรรมที่แท้จริงหรือหลักการที่แท้ของพระศาสนาดำรงอยู่ได้มั่นคงยั่งยืน และเพื่ออนุเคราะห์วินัย คือเพื่อช่วยค้ำจุนให้ระเบียบแบบแผนและกระบวนการต่างๆเกิดผลในการปฏิบัติตามหลักอย่างหนักแน่นมั่นคงเป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างยั่งยืนเพื่อให้วินัยเกิดผลตามวัตถุประสงค์⁷⁵ ถ้าคุณอยู่ในหลักการก็ไม่ต้องมีกฎหมาย ถ้ากฎหมายไม่ใช่เพื่อหลักการก็ไม่ควรให้เป็นกฎหมาย

กฎหมายจะมีความสำคัญแต่ก็ไม่เพียงพอและไม่เป็นหลักประกันว่าจะทำให้ชีวิตดีงามและสังคมมีสันติสุขได้ โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยที่มีและยอมรับความแตกต่างหลากหลายของประชาชน คนจะต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยหลักการพื้นฐานและจิตใจที่เข้ากันได้ เช่น ไม่แบ่งแยก รังเกียจเหยียดกันที่ด้วยกันในเรื่องชนชั้น สีผิว เชื้อชาติ และลัทธิศาสนา มีความเสมอภาคไม่เอารัดเอาเปรียบกัน เป็นต้น สังคมจึงจะมีความมั่นคงยั่งยืนอยู่ได้⁷⁶ มีหลักปฏิบัติซึ่งพูดกันกว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการธำรงรักษาสังคมให้มีความสงบเรียบร้อยหรือศีล 5 และจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติในกฎหมายทางแพ่งและอาญาทั้งหมด มีเจตนารมณ์ตามหลักศีล 5 ในสังคมของชาวพุทธพระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงกำหนดความผิดและบทลงโทษไว้แก่ผู้ละเมิดศีล 5 เราพูดว่าทางพระศาสนายุคศีล 5 นี้ให้เป็นเรื่องของสังคมกฤหัสถ์โดยเฉพาะทางฝ่ายรัฐจะนำมาแยกขอยเป็นข้อกำหนดย่อยๆลงไป ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของแต่ละถิ่นฐานและยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วกำหนดความผิดและการลงโทษตามที่เหมาะสมและเป็นธรรมและเท่าที่เป็นไปได้กฎหมายโดยทั่วไปในพื้นฐานมีความสำคัญเพื่อธำรงรักษาศีล 5 หรือเพื่อดูแลไม่ให้มีคนละเมิดศีล 5 ข้อนี้⁷⁷

ศีล 5 หรือสิกขาบท 5 มีหลักสำคัญที่มุ่งให้คนอยู่ร่วมกันด้วยดีโดยไม่เบียดเบียนกัน จะมีความสงบเรียบร้อยที่เป็นโอกาสพื้นฐานแห่งการพัฒนาชีวิตสู่ประโยชน์สุขที่สูงยิ่งขึ้นไป สำหรับ

⁷⁴ เพิ่งอ้าง, น.48.

⁷⁵ เพิ่งอ้าง, น.49.

⁷⁶ เพิ่งอ้าง, น.59.

⁷⁷ เพิ่งอ้าง, น.62.

4 ข้อแรกจะเห็นความหมายนี้ชัดเจนแต่ข้อ 5 ที่ว่ายกเว้นสุรยาเสพติดที่จะทำให้เกิดความประมาทขาดสตินั้น มักมองเห็นแต่ในเรื่องของโทษต่อชีวิตของผู้เสพเองแต่ที่จริงก็จัดเข้าชุดแห่งศีล 5 นี้ที่มุ่งความหมายเชิงสังคมในแง่สังคมนั้นการละเมิดศีล 5 ข้อ คือเสพสุรยาเสพติดต่อความเสียหายเป็นโทษภัยที่สำคัญคือ

(ก) คนเมาสุรยาเสพติดขาดสติแล้วจะทำการร้ายละเมิดศีลได้หมดทุกข้อ ไม่ว่าจะฆ่าคนทำร้ายกัน ลักหรือทำลายทรัพย์สิน ทำความผิดทางเพศ พุคเหี้ยก็ทำได้ทั้งนั้น

(ข) ก่อให้เกิดอุบัติเหตุซึ่งอาจจะก่อความพินาศและความเสียหายอย่างมาก

(ค) แม้ยังไม่ได้ลงมือกระทำผิดใดๆก็เป็นผู้คุกคามต่อความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในสังคม เช่นคนที่ขับรถในถนนหลวงมองเห็นรถที่กำลังแล่นสวนมามีคนขับที่เมาเหล้า หรือระแวงว่ารถลึบล้อที่กำลังแล่นอยู่สวนมาเมยาบ้ำก็อาจจะทำให้รู้สึกไม่ปลอดภัย

รวมความว่าสังคมโดยเฉพาะรัฐจะต้องจัดวางมาตรการทางสังคมโดยเฉพาะการออกกฎหมายที่จะเป็นประกันให้คนดำรงอยู่ในศีล 5 หรือสิกขาบท 5 นี้ พร้อมทั้งส่งเสริมให้คนยึดถือหลักการต่างๆที่กล่าวข้างต้นหลักการเหล่านี้เป็นสาระของวินัย หรือเป็นเจตนารมณ์ที่แท้ของกฎหมาย ถ้าคนที่ศึกษาพัฒนาตนอย่างถูกต้องมีศรัทธาเห็นคุณค่าและเต็มใจ สม่ครใจที่จะปฏิบัติตามหลักการเหล่านี้ ก็ไม่จำเป็นต้องมีข้อบัญญัติ ข้อบังคับของกฎหมายหรือสิกขาบทในวินัยในทางตรงข้ามกันการมีสิกขาบท หรือข้อกฎหมายก็เพื่อเป็นหลักประกันในความมั่นคงว่าจะมีการปฏิบัติให้เกิดผลตามหลักการเหล่านี้ ดังนั้นถ้าคนไม่ปฏิบัติตามหรือคลานเคลื่อนจากหลักการมากขึ้นก็ยิ่งต้องมีการบทบัญญัติสิกขาบทหรือข้อกฎหมายมากขึ้น และมักจะต้องมีการบัญญัติความผิดและการลงโทษมากขึ้น หรืออาจจะหนักขึ้นด้วย⁷⁸

2.5.2 ศาสนาคริสต์

หัวข้อนี้เป็นการศึกษาหลักของศาสนาคริสต์ว่ามีแนวคิดและหลักคำสอนอย่างไรที่ทำให้ศาสนาและกฎหมายมีความเกี่ยวข้องกันดังต่อไปนี้

ศาสนาคริสต์ (อังกฤษ: Christianity) ราชบัณฑิตยสถานเรียกว่า คริสต์ศาสนา⁷⁹ เป็นศาสนาประเภทเอกเทวนิยม ที่มีพื้นฐานมาจากชีวิตและการสอนของพระเยซูตามที่ปรากฏใน

⁷⁸ เฝิงฮ้าง, น.63.

⁷⁹ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสาทุก อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ 3, (ราชบัณฑิตยสถาน, 2548), น. 156.

พระวรสารในสารบบ (canonical gospel) และงานเขียนพันธสัญญาใหม่อื่น ๆ ผู้นับถือศาสนาคริสต์เรียกว่าคริสต์ศาสนิกชนหรือคริสตชน

คริสตชนเชื่อว่าพระเยซูเป็นพระบุตรพระเป็นเจ้า และเป็นพระเจ้าผู้มาบังเกิดเป็นมนุษย์ และเป็นพระเจ้าผู้ช่วยให้รอด ด้วยเหตุนี้ คริสตชนจึงมักเรียกพระเยซูว่า "พระคริสต์" หรือ "พระเมสสิยาห์" ศาสนาคริสต์ปัจจุบันแบ่งเป็นสามนิกายใหญ่ คือ โรมันคาทอลิก อีสเทิร์นออร์ทอดอกซ์ และโปรเตสแตนต์ ซึ่งยังแบ่งนิกายย่อยได้อีกหลายนิกาย เขตอัครบิดร โรมันคาทอลิกและออร์ทอดอกซ์ แยกออกจากกันในช่วงศาสนเภทตะวันออก-ตะวันตก (East–West Schism) ใน ค.ศ. 1054 และนิกายโปรเตสแตนต์เกิดขึ้นหลังการปฏิรูปศาสนาในคริสต์ศตวรรษที่ 16 ซึ่งแยกตัวออกจากคริสตจักรโรมันคาทอลิก⁸⁰

ศาสนาคริสต์ในช่วงแรกถือเป็นนิกายหนึ่งของศาสนายูดาห์เมื่อกลางคริสต์ศตวรรษที่ 1⁸¹ โดยถือกำเนิดขึ้นในชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนทางตะวันออกของตะวันออกกลาง (ปัจจุบัน คืออิสราเอลและปาเลสไตน์) ไม่นานก็แผ่ขยายไปยังซีเรีย เมโสโปเตเมีย เอเชียไมเนอร์ และอียิปต์ ศาสนาคริสต์มีขนาดและอิทธิพลเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงไม่กี่ทศวรรษ และจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 4 ได้กลายมาเป็นศาสนาประจำชาติจักรวรรดิโรมัน⁸² ระหว่างสมัยกลาง ดินแดนยุโรปที่เหลือส่วนมากรับศาสนาคริสต์แล้ว แต่บางภูมิภาค เช่น ตะวันออกกลาง แอฟริกาเหนือ เอธิโอเปีย และบางส่วนของอินเดีย คริสตชนยังถือเป็นศาสนิกชนกลุ่มน้อย⁸³ หลังยุคสำรวจ ศาสนาคริสต์ได้แผ่ขยายไปยังทวีปอเมริกา ออสเตรเลีย แอฟริกาใต้สะฮารา และส่วนที่เหลือของโลกผ่านงานมิชชันนารีและการล่าอาณานิคม

คริสต์ศาสนิกชนเชื่อว่าพระเยซูคือพระเมสสิยาห์ที่พยากรณ์ไว้ในคัมภีร์ฮีบรู ซึ่งในศาสนาคริสต์เรียก "พันธสัญญาเดิม" พื้นฐานเทววิทยาศาสนาคริสต์นั้นแสดงออกมาในหลักข้อเชื่อสากล (ecumenical creed) ที่มีมาตั้งแต่ศาสนาคริสต์ยุคแรก และเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในบรรดาคริสต์ศาสนิกชน การประกาศความเชื่อนี้มีอยู่ว่า พระเยซูทรงรับพระทรมาน ลี้นพระชนม์ และถูกฝังไว้ ก่อนจะคืนพระชนม์เพื่อใช้ชีวิตนิรันดร์แก่ผู้ที่เชื่อในพระองค์และไว้วางใจว่าพระองค์เป็นผู้ไถ่บาป⁸⁴ พวกเขาเชื่ออีกว่าพระเยซูเสด็จขึ้นสู่สวรรค์ ที่ซึ่งพระองค์ทรงควบคุมและปกครอง

⁸⁰ Robinson, *Essential Judaism: A Complete Guide to Beliefs, Customs and Rituals*, p. 229.

⁸¹ Esler, *The Early Christian World*, p. 157f.

⁸² James B. Rives, *Religion in the Roman Empire*, Wiley-Blackwell, p. 196.

⁸³ McManners, *Oxford Illustrated History of Christianity*, pp. 301–03

⁸⁴ Sheed, Frank, *Theology and Sanity*. (Ignatius Press: San Francisco, 1993), pp. 276.

รวมกับพระเจ้าพระบิดา นิกายส่วนใหญ่สอนว่าพระเยซูจะกลับมาพิพากษามนุษย์ทุกคน ทั้งคนเป็นและคนตาย และให้ชีวิตนิรันดร์แก่สาวกของพระองค์ พระองค์ทรงถูกมองว่าเป็นแบบอย่างของชีวิตอันดีงาม และเป็นทั้งผู้เผยพระวจนะและเป็นพระเจ้าลงมารับสภาพมนุษย์⁸⁵

ช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 ศาสนาคริสต์มีศาสนิกชนประมาณ 2.4 พันล้านคนทั่วโลก คิดเป็นประมาณ 33% หรือหนึ่งในสี่ถึงหนึ่งในสามของประชากรโลก และเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากที่สุดในโลก⁸⁶ ทั้งยังเป็นศาสนาประจำชาติในหลายประเทศ

2.5.2.1 มูลนิธิของพันธกิจเรือนจำคริสเตียน

การนำหลักของศาสนาคริสต์ของไทยที่นำมาของหลักกฎหมายนั้นเป็นไปตามแนวคิดของมูลนิธิพันธกิจคริสเตียน ดังนั้นหัวข้อนี้จะกล่าวถึงการนำหลักธรรมและหลักศาสนามาอธิบายว่ามีความเกี่ยวข้องกับกับกฎหมายอย่างไร พร้อมทั้งแนวคิดของมูลนิธิพันธกิจคริสเตียนว่ามีหลักเกณฑ์และแนวคิดอย่างไรบ้างดังต่อไปนี้

มูลนิธิของพันธกิจเรือนจำคริสเตียน เกิดขึ้นโดยคริสตศาสนิกชนที่ก่อตั้งร่วมกันที่ต้องการอุทิศเวลาและให้ความช่วยเหลือผู้ด้วยโอกาส ที่เรียกว่าผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำ จึงมีการก่อตั้งมูลนิธินี้ขึ้นมาเพราะช่วยเหลือคนเหล่านี้ โดยที่บุคคลที่จะเข้ามาในมูลนิธิไม่จำเป็นต้องนับถือศาสนาคริสต์ เพราะมูลนิธิต้องการที่จะช่วยเหลือผู้ต้องขังทุกคน โดยไม่มีการแบ่งชนชั้น วรรณะ โดยไม่เอาเรื่องการนับถือศาสนามาเป็นประเด็นโดยมูลนิธิมองแค่ที่บุคคลใดอยู่ในเป้าหมายของมูลนิธิ บุคคลนั้นย่อมต้องได้รับการช่วยเหลือทั้งสิ้น โดยมูลนิธิจะทำเรื่องเข้าไปที่กรมราชทัณฑ์และเรือนจำต่างๆ จัดกิจกรรม อบรม พัฒนาชีวิตให้กับผู้ต้องขัง และกลุ่มผู้ต้องขังที่พ้นโทษมูลนิธิก็จะเข้าไปช่วยเหลือดูแลบุคคลที่พ้นโทษ โดยมีการจัดตั้งบ้านกึ่งวิถี บ้านพระพร ซึ่งเป็นที่พักให้กับผู้พ้นโทษที่ไม่มีที่ไปก็จะใช้สถานที่นี้รองรับคนเหล่านี้ที่ได้พ้นโทษออกมา

โดยกิจกรรมที่มูลนิธิเน้นหลักๆ ก็จะเป็นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมให้กับคนเหล่านั้น ซึ่งแม้ในเรือนจำก็มีการอบรมเรื่องคุณธรรมจริยธรรมอยู่แล้ว แต่ทางมูลนิธิก็จะนำเรื่องนี้เข้าไปอีกรูปแบบหนึ่งโดยใช้เสียงเพลงและดนตรีในการอบรม พัฒนาชีวิต โดยคิดว่าปัญหาใหญ่ของผู้ที่เป็นนักโทษจะต้องได้รับการปรับทัศนคติด้านชีวิต ด้านจิตใจ ให้มีคุณธรรมจริงๆ จึงเป็นทัศนคติใหม่ทุกคน ดังนั้นด้านหลักของมูลนิธิคือสร้างทัศนคติและจริยธรรมใหม่ให้กับคนเหล่านี้ และมีการส่งเสริมด้านการศึกษาซึ่งแต่ละเรือนจำจะไม่เหมือนกัน แล้วแต่เรือนจำจะขอมา เพราะระบบการศึกษาใน

⁸⁵ McGrath, Christianity: An Introduction, pp. 4-6.

⁸⁶ Hinnells, The Routledge Companion to the Study of Religion, p. 441.

เรือนจำมีอยู่แล้ว ในบางเวลาที่เรือนจำขาดวิทยากร มูลนิธิเราก็จะส่งวิทยากรเข้าไปส่งเสริมด้านการศึกษาให้ และอีกด้านหนึ่งก็จะเป็นการฝึกวิชาชีพ เช่นวิชาชีพที่เรือนจำไม่ได้สอนทางมูลนิธิก็จะส่งวิทยากรเข้าไปอบรม ส่วนใหญ่วิชาชีพที่เข้าไปช่วยเหลือก็จะเป็นวิชาชีพที่ผู้ต้องขังเรียนแล้วสามารถเอาไปประกอบวิชาชีพได้ภายหลังพ้นโทษจริงๆ เช่นคอมพิวเตอร์ การค้าขาย เช่น น้ำเต้าหู้ ปลาทองโก๋ อะไรก็ได้ที่มูลนิธิได้ตกลงกับทางเรือนจำและเห็นว่าเรียนวิชาชีพอะไรที่สามารถประกอบวิชาชีพได้

คำถามที่พบบ่อยคือในเรือนจำก็มีการสอนอาชีพให้อยู่แล้วทำไมมูลนิธิไม่ต่อยอดอาชีพเดิมที่ฝึกในเรือนจำ เพราะในเรือนจำมีการฝึกในเรือนจำค่อนข้างจะเป็นการฝึกวิชาชีพที่ใหญ่ เช่นสร้างเฟอร์นิเจอร์ใหญ่ๆ ซึ่งเมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษออกมาไม่มีกำลังทรัพย์ที่จะไปทุน ทำให้ไม่สามารถที่จะนำมาประกอบอาชีพได้จริงๆ แต่มูลนิธิจะสร้างอาชีพที่ตลาดต้องการเพราะมูลนิธิเห็นว่าสามารถช่วยเหลือผู้ที่พ้นโทษได้จริงๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้การศึกษาหรืออาชีพ⁸⁷

มูลนิธิใช้หลักในศาสนาคริสต์มาสอนแต่ไม่ได้บังคับให้ผู้พ้นโทษที่นับถือศาสนาอื่นต้องเปลี่ยนศาสนา ทุกคนสามารถนับถือศาสนาของตนเองได้ดั้งเดิม เพียงแค่ให้หลักของศาสนาคริสต์มาสอนเท่านั้น โดยมูลนิธิเห็นว่าเรื่องคุณธรรมเป็นเรื่องใหญ่ที่สุดของคน คือคุณธรรมทางจิตใจ ถ้าคุณธรรมทางจิตใจเปลี่ยนและปรับได้ทัศนคติของเขาเหล่านั้นจะเปลี่ยน เพราะฉะนั้นคุณธรรมเป็นเรื่องใหญ่แห่งความสำเร็จที่มูลนิธิจะทำ โดยที่การทำงานให้คนทำ การช่วยเขาในหลายๆด้านหรือการให้เงินอะไรก็ได้แล้วแต่เป็นเพียงชั่วคราวที่ช่วยให้จบๆไป แต่การปลูกคุณธรรมให้กับคนเหล่านี้จะทำให้บุคคลเหล่านี้กลับไปกระทำผิดซ้ำน้อยมาก เพราะฉะนั้นหลักการที่ใช้คือใช้คุณธรรมสอนเขาเหล่านั้นจนเขาเข้าใจ โดยการสื่อสาร ไม่ใช่โดยการควบคุมบังคับ ท่องจำ แต่เป็นการสร้างความเข้าใจให้รู้ว่าถ้าเขามีที่ยึดเหนี่ยวจะเปลี่ยนเขาอย่างไร จะช่วยเขาอย่างไร โดยสิ่งเหล่านี้มูลนิธิได้นำหลักคำสอนเหล่านี้มาจากพระคำภีร์ของศาสนามาเป็นหลักใหญ่

เป้าหมายหลักของมูลนิธิมีหลายด้าน โดยมีทีมงานเข้าไปจัดอบรม พัฒนาชีวิตของผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำ มีทีมงานให้ประสานความช่วยเหลือผู้ต้องขังที่พ้นโทษออกมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมการศึกษา การฝึกอาชีพ การจัดหางาน รวมถึงการจัดสถานที่ให้พักอาศัย และรับเด็กติดผู้ต้องขังจากกรมราชทัณฑ์มาดูแล เด็กติดผู้ต้องขังในที่นี้หมายความว่า ผู้ต้องขังหญิงที่คลอดบุตรในเรือนจำ เมื่อเขาลอดแล้วเด็กสามารถอยู่กับแม่ได้ระยะเวลาเพียง1ปี หลังจากนั้นผู้ต้องขังจะต้องหาญาติที่สามารถนำบุตรของตนไปเลี้ยงได้ ส่วนในกรณีหากผู้ต้องขังไม่มีญาติหรือไม่

⁸⁷ สุนทร สุนทรธรรารวงษ์, ผู้ก่อตั้งพันธกิจเรือนจำคริสเตียน, เผยแพร่เมื่อ 29 พ.ย. 2013. จาก

ใครสามารถนำบุตรของผู้ต้องขังไปเลี้ยงได้มูลนิธิก็จะติดต่อเข้าไปและนำเด็กมาเลี้ยงเพื่อรอให้แม่ฟื้นโทษ

ส่วนด้านคือการช่วยเหลือเยาวชนที่อยู่ในสถานพินิจ มูลนิธิจึงเข้าไปฝึกอบรม ส่งเสริมการศึกษา และด้านต่างๆเพราะถ้าเด็กเข้าใจในสิ่งที่มูลนิธิอบรม เขาออกไปจากได้กลับเป็นคนดีของสังคมและลดการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน

มูลนิธิต่างกับงานสังคมสงเคราะห์ตรงที่ทำงานขึ้นมาเพื่อสร้างคนไม่ใช่เพราะสงสารคน และเมื่อผู้ที่เข้ามาอยู่ในมูลนิธิพร้อมที่จะออกไปใช้ชีวิตแล้วจริงๆแล้ว มูลนิธิก็จะติดตามประเมินผลในระยะเวลา 1 ปี เพื่อว่าเขาสามารถอยู่ในสังคมได้จริงๆ และไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก มีเพียงแค่ 3% เท่านั้นที่เมื่อเขาออกจากมูลนิธิไปแล้วได้กระทำผิดซ้ำอีก⁸⁸

2.5.2.2 บ้านพระพร

บ้านพระพรอยู่ในมูลนิธิพันธกิจเรือนจำคริสเตียน ก่อตั้งโดยมาอาจารย์ สุทธธ สุนทรธรรารวงศ์ โดยมีนโยบายหลักคือการช่วยเหลือผู้ต้องโทษ โดยในอดีตได้ให้ความช่วยเหลือในเรือนจำ แต่ปัจจุบันทางมูลนิธิเห็นว่าผู้ต้องขังที่พ้นโทษมาแล้วและต้องการความช่วยเหลือหลังจากพ้นโทษยังมีอีกมาก ดังนั้นบ้านพระพรจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยเหลือผู้พ้นโทษและให้อาชีพกับบุคคลเหล่านั้น โดยแบ่งคนที่บ้านพระพรให้ความช่วยเหลือเป็น 3 กลุ่ม

กลุ่มแรก คือผู้พ้นโทษที่เป็นผู้ใหญ่ที่ออกจากเรือนจำแล้วมีปัญหาด้านที่อยู่และอาชีพ ถ้ามีความตั้งใจที่จะเปลี่ยนชีวิตใหม่ให้เป็นคนดีของสังคม บ้านพระพรก็ยินดีต้อนรับ โดยมีโปรแกรมให้ความช่วยเหลือ ให้อาศัยฟรี อยู่ฟรีแต่ขอให้มีความตั้งใจที่จะปรับตัวจริงๆ

กลุ่มที่สอง คือ เยาวชนที่มาจากสถานพินิจหรือศูนย์ฝึกต่างๆ เด็กเหล่านี้มาจากครอบครัวที่แตกต่างหรือไม่มีครอบครัวก็แล้วแต่ เมื่อออกจากสถานพินิจหรือศูนย์ฝึก บ้านพระพรยินดีต้อนรับ โดยให้ความช่วยเหลือและอุปการะเพื่อให้มีงานมีอาชีพ ซึ่งเด็กเหล่านี้จากอยู่กับมูลนิธินานพอสมควร

กลุ่มที่ 3 คือเด็กที่พ่อแม่อยู่ในเรือนจำ หรือเด็กที่เกิดให้เรือนจำ เด็กเหล่านี้อยู่ในเรือนจำภายใน 1 ปี เมื่อครบปี เด็กก็จะไม่มีใครดูแล ดังนั้นมูลนิธิจะติดต่อไปที่ทัณฑสถานหญิงกลาง โดยมีข้อตกลงร่วมกันและรับเด็กมาอยู่ที่มูลนิธิ และทุกเดือนจะพาไปเยี่ยมแม่ของเด็กและจะดูแลจนกว่าแม่ของเด็กออกจากเรือนจำ เมื่อแม่ของเด็กพ้นโทษก็สามารถมารับเด็กกลับได้และก็จะดูแลแม่ของเด็กหลังพ้นโทษด้วยเช่นเดียวกัน

⁸⁸ สุทธธ สุนทรธรรารวงศ์, ผู้ก่อตั้งพันธกิจเรือนจำคริสเตียน, เผยแพร่เมื่อ 29 พ.ย. 2013.

โดยประวัติบ้านพระพร บ้านกิ่งวิถี “บ้านพระพร” มูลนิธิได้เปิดบ้านกิ่งวิถีชื่อว่าบ้านพระพร ซึ่งตั้งอยู่บริเวณชุมชนบึงพระราม 9 เพื่อใช้เป็นสถานที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พ้นโทษจากเรือนจำและเด็กเยาวชนจากศูนย์ฝึกต่างๆ โดยทางมูลนิธิยินดีรับผู้พ้นโทษเข้ามาพักพิงโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ไม่จำกัดเชื้อชาติศาสนา แต่ทางมูลนิธิมีระเบียบปฏิบัติ สำหรับผู้เข้ามาอยู่ทุกคน และระหว่างที่ผู้พ้นโทษเข้ามาอยู่จะได้รับการฝึกอบรมและปรับทัศนคติในชีวิตพร้อมกับการฝึกวิชาชีพที่เหมาะสม เพื่อพร้อมออกไปประกอบอาชีพที่สุจริตในสังคมต่อไป

ทางมูลนิธิจะเป็นผู้ประสานงานการจัดหางานให้แก่ผู้พ้นโทษทุกคนพร้อมทั้งดูแลติดตามผลเป็นระยะๆ เพื่อเกิดความแน่ใจว่าทุกคนสามารถกลับสู่สังคมได้อย่างปกติสุข⁸⁹ ส่วนเด็กเยาวชนที่มาขอพักพิง มูลนิธิจะให้การสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา พร้อมทั้งฝึกฝนด้านวิชาชีพที่จำเป็นให้แต่ละคน จุดประสงค์ของบ้านกิ่งวิถี “บ้านพระพร” คือการเตรียมและฝึกชีวิตผู้พ้นโทษให้มีความพร้อมที่จะออกไปเป็นคนดีในสังคมได้อย่างมั่นคง⁹⁰

วัตถุประสงค์

1 ให้การอบรมและจัดกิจกรรมพัฒนาชีวิตผู้ต้องขังในเรือนจำ และเด็กเยาวชนในสถานพินิจ และศูนย์ฝึกต่างๆ เพื่อเป็นคนดีมีชีวิตมั่นคงในสังคม

2 ให้การส่งเสริมการศึกษา การจัดฝึกวิชาชีพ การจัดหาอาชีพ แก่ผู้ต้องขังและเด็กเยาวชน

3 เปิดบ้านกิ่งวิถี “บ้านพระพร” ให้เป็นสถานที่พักพิงช่วยเหลือผู้พ้นโทษ และเด็กเยาวชนเพื่อรับการปรับตัวและพัฒนาชีวิตให้พร้อมกลับสู่สังคมเป็นคนดีมีอาชีพมั่นคงในสังคมต่อไปกลุ่มเป้าหมายหลัก “ผู้ต้องขัง และเยาวชนในสถานพินิจ ลูกผู้ต้องขัง” กลุ่มเป้าหมายรองเด็กและเยาวชน ที่มีปัญหาในครอบครัวและยาเสพติด การส่งเสริม คุณธรรมและส่งเสริมจริยธรรม

ทีมวิทยากรของมูลนิธิเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการจัดกิจกรรมการพัฒนาชีวิต โดยมุ่งมั่นให้ผู้เข้าร่วมได้รับ การปรับทัศนคติในชีวิตที่ถูกต้องรับการขัดเกลาพฤติกรรม และพร้อมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีและมีความเข้าใจในการใช้ชีวิตอย่างถูกต้องและมีคุณค่า การศึกษาอาชีพ ผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือและพร้อมที่จะอยู่ในสังคม

บทสัมภาษณ์ของเยาวชนและผู้ที่อยู่ในบ้านกิ่งวิถี บ้านพระพร

⁸⁹ สุนทร สุนทรธรรารวงศ์, ผู้ก่อตั้งพันธกิจเรือนจำคริสเตียน, เผยแพร่เมื่อ 29 พ.ย. 2013. จาก <https://www.youtube.com/watch?v=XDgkFAyWesE>.

⁹⁰ มูลนิธิพันธกิจเรือจำคริสเตียน, “มูลนิธิพันธกิจเรือนจำคริสเตียน,” สืบค้นเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2560, จาก <https://hobtmw.wordpress.com/about>.

1. คุณแอล

ผมรับการปล่อยตัวมาจากสถานพินิจฯ และไม่มีที่อยู่เนื่องจากผมเกิดมาเป็นลูกกำพร้าไม่เคยได้เรียนหนังสือ เวลานี้ผมได้มาอยู่ที่บ้านพระพร ผมได้รับการสอนให้อ่านและเขียนหนังสือ จนผมเริ่มอ่านหนังสือได้ และผมตั้งใจจะเรียนหนังสือให้มีความรู้มากๆ ผมจะได้มีอนาคตที่ดี เวลานี้ผมมีความสุขมากครับ ทุกคนที่นี่เป็นเหมือนครอบครัวจริงๆ ของผม ผมได้มีพ่อกับแม่ตั้งหลายคน และผมยังมีพี่น้องมากมายที่นี่ ผมคิดว่า....ชีวิตในวันนี้ของผมดีขึ้นมากเมื่อเทียบกับเมื่อก่อน

2. คุณเตี้ย และคุณหมาย

ครอบครัวของผมแยกทางกัน คุณพ่อของผมต้องโทษและภายหลังพ้นโทษออกมาที่ต้องไปทำงานในที่ต่างๆ ผมและน้องสาวได้รับการอุปการะจากมูลนิธิพันธกิจเรือนจำคริสเตียน และได้เข้ามาอยู่ในบ้านพระพร ผมและน้องสาวดีใจมากที่ได้เรียนหนังสือ และได้อยู่ในที่ๆ ให้ความรักและความอบอุ่นแก่ผม เราทั้งสองคนตั้งใจเรียนหนังสือและจะเป็นเด็กดีตลอดไป

3. คุณฟิลิป

ครอบครัวของผมแยกทางกัน พ่อแม่ของผมก็ไปมีครอบครัวใหม่ ผมก็เลยต้องออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านและใช้ชีวิตกับเพื่อนๆ ตั้งแต่อายุ 13 ปี ในที่สุดผมก็ไปติดยาและใช้ชีวิตผิดๆกับเพื่อนๆ วันหนึ่งทีมงานพันธกิจเรือนจำคริสเตียนได้ไปทำงานที่ภาคเหนือและมาในหมู่บ้านของผม มีผู้แนะนำให้ผมรู้จัก และมูลนิธิได้ช่วยให้ผมได้มาอยู่ที่บ้านพระพร ได้มาเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ สิ่งดีๆ ทั้งคำสอนคำแนะนำ ทำให้ผมกลับใจเริ่มต้นชีวิตใหม่และมีกำลังใจในการเอาชนะสิ่งเสพติดทุกอย่าง เวลานี้ผมเปลี่ยนแปลงใหม่แล้วครับ ขอขอบคุณบ้านพระพรที่ช่วยเหลือคนอย่างผม

2.5.3 ศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลาม (Islam) เป็นศาสนาเอกเทวนิยมและศาสนาอับราฮัม บัญญัติไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน คัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ของอิสลามซึ่งสาวกถือว่าเป็นพระวจนะคำต่อคำของพระเป็นเจ้า (อัลลอฮ์) และสำหรับสาวกส่วนใหญ่ เป็นคำสอนและตัวอย่างเชิงบรรทัดฐาน (เรียกว่า สุนัตและประกอบด้วยหะดีษ) ของมุฮัมมัด (ประมาณ 570–8 มิถุนายน 632) ซึ่งสาวกมองว่าเป็นศาสดา (นบี) องค์สุดท้ายของพระเป็นเจ้า สาวกของศาสนาอิสลาม เรียกว่า “มุสลิม”

มุสลิมเชื่อว่า พระเจ้าเป็นหนึ่งและหาที่เปรียบไม่ได้ และจุดประสงค์ของการดำรงอยู่คือเพื่อรักและรับใช้พระเป็นเจ้า มุสลิมยังเชื่อว่า ศาสนาอิสลามเป็นบรรพศรัทธาฉบับสมบูรณ์และเป็นสากลที่สุดซึ่งได้ประจักษ์มาหลายครั้งก่อนหน้านั้น ผ่านศาสดาซึ่งรวมอาดัม โนอาห์ อับราฮัม โมเสส และพระเยซู พวกเขาเชื่อมั่นว่า สารและวิวัฒนาการถูกแปลผิดหรือเปลี่ยนแปลงบางส่วนตามกาลแต่มองว่าอัลกุรอานภาษาอาหรับเป็นทั้งวิวัฒนาการสุดท้ายและไม่เปลี่ยนแปลงของพระเป็นเจ้า⁹¹ โม

⁹¹ Bennett (2010), p.101

ทัศน์และหลักศาสนามีเสาหลักทั้งห้าของอิสลาม ซึ่งเป็นมโนทัศน์พื้นฐานและการปฏิบัติตน นมัสการที่ต้องปฏิบัติตาม และกฎหมายอิสลามที่ตามมา ซึ่งครอบคลุมแทบทุกมุมของชีวิตและ สังคม โดยกำหนดแนวทางในหัวเรื่องหลายหลาก ตั้งแต่การธนาคาร ไปจนถึงสวัสดิการ ชีวิต ครอบครัวและสิ่งแวดล้อม⁹²

มุสลิมส่วนใหญ่เป็นนิกายซุนนีย์ คิดเป็น 75-90% ของมุสลิมทั้งหมด นิกายใหญ่ที่สุด อันดับสอง คือ ชีอะฮ์ คิดเป็น 10-20% ประเทศมุสลิมใหญ่ที่สุด คือ ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งมีชาวมุสลิม 12.7% ของโลก ตามมาด้วยปากีสถาน(11.0%)อินเดีย(10.9%)และบังกลาเทศ (9.2%) นอกจากนี้ ยังพบชุมชนขนาดใหญ่ในจีน รัสเซียและยุโรปบางส่วน ด้วยสาวกกว่า 1,500 ล้านคน หรือ 22% ของประชากรโลก อิสลามจึงเป็นศาสนาใหญ่ที่สุดอันดับสองและศาสนาหลักที่เติบโตเร็วที่สุดในโลกศาสนาหนึ่งหลักคำสอนของศาสนาอิสลามแบ่งไว้ 3 หมวดดังนี้

1. หลักการศรัทธา

สติปัญญาและสามัญสำนึกจะพบว่า จักรวาลและมวลสรรพสิ่งทั้งหลายที่มีอยู่ มิได้อุบัติขึ้นมาด้วยตัวเอง เป็นที่แน่ชัดว่า สิ่งเหล่านี้ได้ถูกอุบัติขึ้นมาโดยพระเจ้าผู้สร้าง ผู้ทรงสูงสุดเพียงพระองค์เดียว ที่ไม่แบ่งภาค หรือแบ่งแยกเป็นสิ่งใด ไม่ถูกบังเกิด ไม่ถูกกำเนิด และไม่ให้อำนาจนิรันดร์ ธิดาใดๆ ผู้ทรงสร้าง และบริหารสรรพสิ่งด้วยอำนาจและความรอบรู้ที่ไร้ขอบเขต ทรงกำหนดกฎเกณฑ์ที่โดยทั่วไปไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือไว้ทั่วทั้งจักรวาลหรือที่เข้าใจว่าเป็น"กฎธรรมชาติ" ทรงขับเคลื่อนจักรวาลด้วยระบบที่ละเอียดอ่อน มีเป้าหมาย ซึ่งไม่มีสรรพสิ่งใดถูกสร้างขึ้นมาอย่างไร้สาระ

พระเจ้าเป็นผู้ทรงเมตตา ทรงสร้างมนุษย์ขึ้นมาอย่างประเสริฐจะเป็นไปได้อย่างไร ที่พระองค์จะปล่อยให้มนุษย์ดำเนินชีวิตอยู่ไปตามลำพัง โดยไม่ทรงเหลียวแล หรือปล่อยให้สังคมมนุษย์ และสิ่งมีชีวิต กำเนิดขึ้น แล้วดำเนินไปตามยถากรรมของตัวเอง สภาวะแวดล้อมที่สิ่งมีชีวิตดำรงอยู่จึงเป็นความพอดิอย่างที่สุดที่ผู้บัญญัติ ไม่สามารถอธิบายได้ด้วย"ความบังเอิญ" สอดคล้องตามทฤษฎีความน่าจะเป็นทางคณิตศาสตร์

พระองค์ทรงจัดความสงสัยเหล่านี้ ด้วยการประทานกฎการปฏิบัติต่าง ๆ ผ่านบรรดา ศาสดา ให้มาสั่งสอนและแนะนำมนุษย์ไปสู่การปฏิบัติ สำหรับการดำเนินชีวิต แน่ใจว่ามนุษย์อาจมองไม่เห็นผล หรือได้รับประโยชน์จากการทำความดี หรือได้รับโทษจากการทำชั่ว ของตนในชีวิต บนโลกนี้ ที่เป็นเพียงโลกแห่งการทดสอบ โลกแห่งการตอบแทนที่แท้จริงยังมาไม่ถึง⁹³

⁹² Esposito (2002b), p.17

⁹³ ศาสนาอิสลาม, สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2560, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki>.

จากจุดนี้ทำให้เข้าใจได้ทันทีว่า ต้องมีสถานที่อื่นอีก อันเป็นสถานที่ตรวจสอบการกระทำของมนุษย์อย่างละเอียดถี่ถ้วน ถ้าเป็นความดีพวกเขาจะได้รับรางวัลเป็นผลตอบแทน แต่ถ้าเป็นความชั่วก็จะถูกลงโทษไปตามผลกรรมนั้น ศาสนาได้เชิญชวนมนุษย์ไปสู่หลักการศรัทธา และความเชื่อมั่นที่สัตย์จริง พร้อมพยายามผลักดันมนุษย์ให้หลุดพ้นจากความโง่เขลาบาปบุญญา ครอบงำ การกดขี่ การแบ่งชั้นวรรณะ และบังเกิดสันติสุขของมนุษยชาติโดยรวมในที่สุด

หลักศรัทธาอิสลามแนวท่านศาสดาที่เชื่อถือได้ (ซุนนีย์)

1. ศรัทธาว่าอัลลอฮ์เป็นพระเจ้า
2. ศรัทธาในบรรดาคัมภีร์ต่าง ๆ ที่อัลลอฮ์ประทานลงมาในอดีต เช่น เตา รอต อินญีล ซะบูร และอัลกุรอาน
3. ศรัทธาในบรรดาศาสนทูตต่าง ๆ ที่อัลลอฮ์ได้ทรงส่งมายังหมู่มนุษย์ และนบีมุฮัมมัด คือลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม เป็นศาสนทูตคนสุดท้าย
4. ศรัทธาในบรรดามะลาอิกะฮ์ บ่าวผู้รับใช้อัลลอฮ์
5. ศรัทธาในวันสิ้นสุดท้าย คือหลังจากสิ้นโลกแล้ว มนุษย์จะฟื้นขึ้น เพื่อรับการตอบแทนของความดีความชั่วที่ได้ทำไปบนโลกนี้
6. ศรัทธาในกฎสุภวะ หรือ สิ่งที่เป็นข้อกำหนด และเงื่อนไขการกำหนดจากพระเจ้าผู้เป็นเจ้า

2.หลักจริยธรรม

ศาสนาสอนว่า ในการดำเนินชีวิตจงเลือกสรรเฉพาะสิ่งที่ดี อันเป็นที่ยอมรับของสังคม จงทำตนให้เป็นผู้ดำรงอยู่ในศีลธรรม พัฒนาตนเอง ไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี เป็นคนที่รู้จักหน้าที่ ห่วงใย มีเมตตา มีความรัก ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น รู้จักปกป้องสิทธิของตน ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เป็นผู้มีความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว และหมั่น ใฝ่หาความรู้ ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นคุณสมบัติของผู้มีจริยธรรม ซึ่งความสมบูรณ์ทั้งหมดอยู่ที่ความยุติธรรม

3.หลักการปฏิบัติ

ศาสนาสอนว่า กิจการงานต่าง ๆ ที่จะทำนั้น มีความเหมาะสมกับตนเองและสังคม ขณะเดียวกันต้องออกห่างจากการทำงานที่ไม่ดี ที่สร้างความเสื่อมเสียอย่างสิ้นเชิง

ส่วนการประกอบคุณงามความดีอื่น ๆ การถือศีลอด การนมาซ และสิ่งที่คล้ายคลึงกับสิ่งเหล่านี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการเป็นบ่าวที่จงรักภักดี และปฏิบัติตามบัญชาของพระองค์ กฎเกณฑ์และคำสอนของศาสนา ทำหน้าที่คอยควบคุมความประพฤติของมนุษย์ ทั้งที่เป็นหลักศรัทธา หลักปฏิบัติและจริยธรรม⁹⁴

⁹⁴ ศาสนาอิสลาม, สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2560, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki>.

เราอาจกล่าวได้ว่าผู้ที่ละเมิดคำสั่งต่าง ๆ ของศาสนา มิได้ถือว่าเขาเป็นผู้ที่ศรัทธาอย่างแท้จริง หากแต่เขากระทำการต่าง ๆ ไปตามอารมณ์และความต้องการใฝ่ต่ำของเขาเท่านั้นเองศาสนาอิสลามในความหมายของอัล-กุรอานนั้น หมายถึง "แนวทางในการดำเนินชีวิต ที่มนุษย์จะปราศจากมันไม่ได้" ส่วนความแตกต่างระหว่างศาสนากับกฎของสังคมนั้น คือศาสนาได้ถูกประทานมาจากพระเจ้า ส่วนกฎของสังคมเกิดขึ้นจากความคิดของมนุษย์ อีกนัยหนึ่ง ศาสนาอิสลามหมายถึงการดำเนินของสังคมที่เคารพต่ออัลลอฮ์ และเชื่อฟังปฏิบัติตามคำบัญชาของพระองค์

อัลลอฮ์ ตรัสเกี่ยวกับศาสนาอิสลามว่า "แท้จริง ศาสนา ณ อัลลอฮ์ คืออิสลาม และบรรดาผู้ที่ได้รับคัมภีร์มิได้ขัดแย้งกัน นอกจากภายหลังที่ความรู้มาปรากฏแก่พวกเขาเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากความอิจฉาริษยาระหว่างพวกเขาเอง และผู้ใดปฏิเสธต่อบรรดาโองการของอัลลอฮ์แล้วไซ้ร้ แน่نون อัลลอฮ์ทรงเป็นผู้ทรงรวดเร็วในการชำระ" (อัลกุรอาน อาลิอิมรอน:19)

2.5.3.1 ศาสนวินัย นิติศาสตร์และการพิพากษา

1. วาญิบ คือหลักปฏิบัติภาคบังคับที่มุกัลลัฟ (มุสลิมผู้อยู่ในศาสนานิติภาวะ) ทุกคนต้องปฏิบัติตาม ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามจะต้องถูกลงทัณฑ์ เช่นการปฏิบัติตาม ฐานบัญญัติของอิสลาม (รูกุน) ต่าง ๆ การศึกษาวิทยาการอิสลาม การทำมาหากินเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว เป็นต้น ะฮรอม คือกฎบัญญัติห้ามที่มุกัลลัฟทุกคนต้องละเว้น ผู้ที่ไม่ละเว้นจะต้องถูกลงทัณฑ์

2. สะลาต คือกฎบัญญัติอนุมติให้มุกัลลัฟกระทำได้ อันได้แก่ การนึกคิด วาจา และการกระทำที่ศาสนาได้อนุมัติให้ เช่น การรับประทานเนื้อปศุสัตว์ที่ได้รับการเชือดอย่างถูกต้อง การค้าขายโดยสุจริตวิธี การสมรสกับสตรีตามกฎหมายที่ได้ระบุไว้ เป็นต้น

3. มุสตะฮับ หรือที่เรียกกันติดปากว่า ชุนนะฮฺ (ชุนนะหฺ, ชุนนัต) คือกฎบัญญัติชักชวนให้มุสลิม และมุกัลลัฟกระทำ หากไม่ปฏิบัติก็ไม่ได้เป็นการฝ่าฝืนศาสนวินัย โดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับหลักจริยธรรม เช่นการใช้น้ำหอม การขริบเล็บให้สั้นเสมอ การนมาซนอกเหนือการนมาซภาคบังคับ

4. มักรูฮฺ คือกฎบัญญัติอนุมติให้มุกัลลัฟกระทำได้ แต่พึงละเว้น คำว่า มักรูฮฺ ในภาษาอาหรับมีความหมายว่า น่ารังเกียจ โดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับหลักจริยธรรม เช่นการรับประทานอาหารที่มีกลิ่นน่ารังเกียจ การสวมเสื้อผ้าอาภรณ์ที่ขัดต่อกาลเทศะ เป็นต้น⁹⁵

5. มุบาฮฺ คือสิ่งที่กฎบัญญัติไม่ได้ระบุเจาะจง จึงเป็นความอิสระสำหรับมุกัลลัฟที่จะเลือกกระทำหรือละเว้น เช่นการเลือกพาหนะ อุปกรณ์เครื่องใช้ หรือ การเล่นเกมกีฬาที่ไม่ขัดต่อบทบัญญัติห้าม

ฐานบัญญัติอิสลาม (รูกุน) ของชุนนี

⁹⁵ ศาสนาอิสลาม, สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2560, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki>.

1. การปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอหุและมุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของอัลลอหุ

2. คำรณรงค์ละหมาดวันละ 5 เวลา

3. จ่ายซะกาต

4. ถือศีลอดในเดือนรอมะฎอนทุกปี

5. บำเพ็ญฮัจญ์หากมีความสามารถ⁹⁶

2.5.3.2 Save Islam Thailand

Save Islam Thailand องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ร่วมปกป้องศาสนา และแบ่งปันสิ่งดีๆ ตามหลักคำสอนของอิสลาม อัปเดตข่าวสารบ้านเมืองของพี่น้องมุสลิมทั้งไทยและต่างประเทศ อัปเดตทุกวัน ทุกชั่วโมง โดยทีมงานแปลข่าวชำนาญภาษาโดยเฉพาะ ท่านไม่ต้องเสียเวลาไปหาข่าวมาอ่านเอง ร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งกับเราในการปกป้องศาสนาอิสลามจากผู้ที่บิดเบือน จากผู้ที่ใส่ร้ายอิสลามด้วยประการทั้งปวง เรือนำจังหวัดระนอง จัดแข่งขันอ่านพระมหาคัมภีร์อัลกรุอ่าน และตอบปัญหาศาสนาอิสลามของผู้ต้องขังมุสลิมที่เรือนจำจังหวัดระนอง นายสมศักดิ์ เวชพาณิชย์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดระนอง ได้เป็นประธานเปิดและมอบรางวัลแก่ผู้ต้องขังมุสลิมที่ชนะเลิศจากการแข่งขันอ่านพระมหาคัมภีร์อัลกรุอ่าน และตอบปัญหาศาสนาอิสลามของผู้ต้องขังมุสลิมในเรือนจำจังหวัดระนอง โดยการสนับสนุนของคณะกรรมการศาสนาอิสลามจังหวัดระนอง

ทั้งนี้ นายภักดี แก้วเนียม ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดระนอง กล่าวว่า เรือนจำจังหวัดระนอง จัดทำโครงการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง โดยนำหลักคำสอนแต่ละศาสนา มาพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง สำหรับศาสนาอิสลามได้รับความอนุเคราะห์จากคณะกรรมการศาสนาอิสลามจังหวัดระนอง มาปฏิบัติศาสนกิจให้ผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาอิสลามให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการของศาสนาอิสลามได้อย่างถูกต้อง

ปัจจุบันเรือนจำจังหวัดระนอง มีผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาอิสลาม ประมาณ 10 เปอร์เซนต์ ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการของศาสนาอิสลาม และยังไม่สามารถอ่านคัมภีร์อัลกรุอ่านได้ ซึ่งใช้เป็นธรรมเนียมชีวิต ทางเรือนจำจังหวัดระนอง จึงได้มีการประสานกับคณะกรรมการศาสนาอิสลามจังหวัดระนอง มาให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนา และหลักการอ่านคัมภีร์อัลกรุอ่านที่ถูกต้องถูกต้องแก่ผู้ต้องขังมุสลิม⁹⁷

⁹⁶ ศาสนาอิสลาม, สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2560, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki>.

⁹⁷ อนนนาฏ สิทธิคง, " Save Islam Thailand," สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2560, จาก

2.6 ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขัง “ข้อกำหนดแมนเดลา” MANDELA RULES

ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขังหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ข้อกำหนดแมนเดลา” MANDELA RULES⁹⁸

ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขัง “ข้อกำหนดแมนเดลา” ได้รับการรับรองเป็นมาตรฐานสากลใหม่ในการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกคุมขังทั่วโลกโดยไทยเป็นหนึ่งใน 17 ประเทศที่เสนอร่างและให้การสนับสนุนร่างนี้ ในวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2558 รายงานข่าวจากมูลนิธิผสานวัฒนธรรมแจ้งว่า เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2558 ที่ผ่านมาคณะมนตรีว่าด้วยเรื่องป้องกันอาชญากรรมและยุติธรรมทางอาญา ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ได้รับรองข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังฉบับใหม่ เรียกว่า “ข้อกำหนดแมนเดลา” ทั้งนี้ประเทศไทยเป็นหนึ่งใน 17 ประเทศที่เสนอร่างและให้การสนับสนุนโดยร่างข้อกำหนดนี้ใช้เวลาในการแก้ไขเอกสารชุดเก่าที่รับรองในปีพ.ศ. 1955 ก่อนที่คณะมนตรีด้านการป้องกันอาชญากรรมและยุติธรรมทางอาญา กรุงเวียนนา ขององค์การสหประชาชาติได้ให้การรับรองและมีผลให้ประเทศต่างๆที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาตินำไปใช้ในการปรับปรุงสภาพผู้ต้องขังในประเทศไทยให้ได้รับมาตรฐานสากลข้อกำหนดมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังฉบับนี้มีแนวทางที่ประเทศไทยได้ร่วมเป็นร่างและเป็นผู้เขียนหลักที่เห็นด้วยกับหลักการของเอกสารฉบับนี้โดยมีการแก้ไขประเด็นหลักดังนี้

1. การเคารพสิทธิความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง
2. การให้บริการทางการแพทย์และสุขภาพในสถานที่คุมขัง
3. การลงโทษทางวินัยและโทษทัณฑ์รวมทั้งบทบาทเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ การขังเดี่ยวและการให้อาหาร
4. การสืบสวน สอบสวนกรณีการเสียชีวิตในการควบคุมตัวรวมทั้งกรณีที่มีการร้องเรียนเรื่องการทรมานการปฏิบัติและการลงโทษที่ไร้มนุษยธรรม
5. การคุ้มครองผู้ต้องขังที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ
6. การเข้าถึงความยุติธรรม
7. ขั้นตอนการร้องเรียนและการตรวจสอบสถานที่ควบคุมตัว

⁹⁸ UNODC, ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขัง “ข้อกำหนดแมนเดลา,” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560, จาก <https://voicefromthais.wordpress.com/mandela-rules>

8. แก๊ไข ข้อความ ความหมายของคำที่คล้ายกันในข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำปีค.ศ.1950

9. การอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจเรื่องข้อกำหนดฉบับใหม่ปี 2015

โดยเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ. ศ. 2558 ที่ผ่านมามติชนออนไลน์รายงานว่าที่สำนักงานสหประชาชาตินครนิวยอร์กประเทศสหรัฐอเมริกาพล.อ. ไพบูลย์ คุ้มฉายา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมพร้อมด้วยนายชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ รองปลัดกระทรวงยุติธรรม นายวิทยา สุริยะวงศ์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ร่วมเดินทางไปประชุมการเปิดตัวมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังสอบผู้บริหารระดับสูงระหว่างการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยสามัญครั้งที่ 70 ณ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้พล.อ. ไพบูลย์เป็นตัวแทนประเทศไทยกล่าวเปิดตัวมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหรือข้อกำหนดแมนเดลาในการประชุมดังกล่าวพล.อ. ไพบูลย์ได้กล่าวขอบคุณสำนักงาน UNODC หรือสำนักงานป้องกันยาเสพติดและสหราชอาณาจักรแห่งสหประชาชาติและรัฐบาลสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ในการเป็นเจ้าภาพจัดงานนี้ทั้งนี้มาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติฉบับปี พ. ศ. 2498 เป็นมาตรฐานสากลสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ได้รับการยอมรับมาเป็นเวลานานโดยหน่วยงานของราชทัณฑ์ทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยได้ใช้อย่างอิงอย่างไว้ก็ตามขณะนี้กระทรวงยุติธรรมและราชทัณฑ์ของไทยได้ปรับปรุงพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ใหม่โดยอาศัยหลักของกฎเกณฑ์ขั้นต่ำนี้ด้วย⁹⁹

ดังนั้นข้อกำหนดขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขังหรือข้อกำหนดแมนเดลาจะลงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ดังนี้

(หลักการพื้นฐาน)

กฎข้อที่ 1

นักโทษทั้งหมดจะได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพอันเนื่องมาจากศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์อย่างที่สุดผู้ถูกคุมขังและผู้ต้องหาทั้งหมดควรจะได้รับ การคุ้มครองอันเนื่องมาจากการทรมานและการปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรม

กฎข้อที่ 2

1.กติกาลบนี้ใช้บังคับอย่างยุติธรรมและจะไม่มี การเลือกปฏิบัติระหว่างเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา และการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองหรืออื่นๆ

⁹⁹ ประชาไท, “ข้อกำหนดขั้นต่ำของยูเอ็นในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขังได้รับการรับรองแล้ว,” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560, จาก [https://voicefromthais.files.wordpress.com/2015/12/mandela rules 2016.pdf](https://voicefromthais.files.wordpress.com/2015/12/mandela%20rules%202016.pdf)

2. เพื่อให้หลักการไม่เลือกปฏิบัติถูกนำมาใช้ในเรือนจำ การบริหารงานจะต้องคำนึงถึงความต้องการส่วนบุคคลของผู้ต้องขัง โดยเฉพาะผู้ต้องขังในส่วนที่มีความเปราะบางมากที่สุด ในเรือนจำ มาตรการในการป้องกันและส่งเสริมสิทธิของผู้ต้องขังที่มีความต้องการเป็นพิเศษเป็นสิ่งจำเป็น

กฎข้อที่ 5

1. ในการคุมขังควรที่จะให้มีความรับผิดชอบหรือเคารพสิทธิและเสรีภาพหรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

2. การบริหารเรือนจำจะต้องมีที่พักที่เหมาะสมและเหมาะสมกับการปรับตัวของนักโทษที่มีความบกพร่องทางร่างกายจิตใจ โดยจะต้องมีการจัดการให้มีประสิทธิภาพ

(ผู้ต้องขังและห้องขัง)

กฎข้อที่ 50

กฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับผู้ต้องขังและห้องขังจะต้องเป็นไปตามพันธกรณีภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ และต้องคำนึงถึงมาตรฐานและบรรทัดฐานสากลที่จะต้องคำนึงถึงการรักษาความปลอดภัยรวมทั้งเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความเป็นส่วนตัวของบุคคลผู้ถูกคุมขังเพื่อให้ได้สัดส่วนและถูกต้องตามความจำเป็น

(ศาสนา)

กฎข้อที่ 65

1. ถ้าเรือนจำมีผู้ต้องขังนับถือศาสนาเดียวกันจำนวนมาก ควรแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาหรือศาสนาจารย์นั้นๆ ให้ทำหน้าที่เป็นอนุศาสนาจารย์ ถ้าปริมาณผู้ต้องขังและโอกาสอำนวย ควรให้อนุศาสนาจารย์ปฏิบัติหน้าที่อย่างข้าราชการประจำ

2. ควรให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาที่ได้รับการแต่งตั้งตามข้อ 1 ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาจารย์กำหนดได้โดยสม่ำเสมอ และเยี่ยมชมปลอบใจผู้ต้องขังในทางศาสนาและในเวลาอันสมควรตามลำพัง โดยไม่ต้องมีเจ้าหน้าที่คอยติดตาม

3. ถ้าผู้ต้องขังปรารถนาจะปะวิสาสะกับศาสนาจารย์ท่านใดก็ไม่ห้ามถ้าผู้ต้องขังไม่ประสงค์จะพบ ศาสนาจารย์ที่ควรจะคล้อยตาม

กฎข้อที่ 66

ควรรให้ผู้ที่ต้องขังทุกคนประกอบพิธีกรรมตามลัทธิศาสนาที่เรื่อนจำจัดขึ้นจนจูงใจของเขาเท่าที่สามารถจะทำได้ และยอมให้มีหนังสือที่เป็นคำสอนและคำอธิบายพิธีกรรมทางศาสนาไว้ครอบครองได้

2.7 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง International Covenant on Civil Political Rights (ICCPR)

รัฐภาคีแห่งกฎนี้พิจารณาว่าตามหลักการที่ได้ประกาศไว้ในกฎบัตรสหประชาชาตินั้น การยอมรับในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดและสิทธิเท่าเทียมกันและไม่อาจเพิกถอนได้ของสมาชิกทั้งปวงของมวลมนุษยชาติเป็นรากฐานของเสรีภาพความยุติธรรมและสันติธรรมในโลกยอมรับว่าสิ่งเหล่านี้มาจากศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์ ยอมรับว่าปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอุดมการณ์ที่ว่าเสรีชนอุปโลกเสรีภาพทางพลเมืองและเสรีภาพทางการเมือง และโดยปราศจากความกลัวและความต้องการนั้นสามารถสัมฤทธิ์ผล หากมีการสร้างสภาวะซึ่งทุกคนจะจากอุปสงค์สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง รวมทั้งสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม โดยตระหนักว่าปัจเจกบุคคลซึ่งมีหน้าที่ต่อปัจเจกบุคคลอื่นและต่อประชาคมของตนมีความรับผิดชอบที่จะเพียรพยายามในการส่งเสริมและการยอมรับสิทธิที่รับรองไว้ในกติกานี้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 2.

(1) รัฐภาคีแต่ละรัฐแห่งกติกานี้รับที่จะเคารพและประกันแก่บุคคลทั้งปวงในดินแดนของตนและภายใต้เขตอำนาจของตนใน 10 ทั้งหมดที่รับรองไว้ในกติกานี้ โดยปราศจากการแบ่งแยกใดๆ อาทิ เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิดหรือสถานะอื่นๆ

ข้อ 4

(1) ในภาวะฉุกเฉินสาธารณะซึ่งคุกคามความอยู่รอดของชาติและได้มีการประกาศภาระงานอย่างเป็นทางการแล้ว รัฐภาคีแห่งกติกานี้อาจมีมาตรการที่เป็นการเลียงพันกรณีของตนภายใต้กติกานี้ได้เพียงเท่าที่จำเป็นตามความฉุกเฉินของสถานการณ์ ทั้งนี้มาตรการเช่นว่านั้นจะต้องไม่

ขัดแย้งต่อพันธกรณีอื่นๆของตนภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศและไม่เป็นการเลือกปฏิบัติเพียงเหตุแห่งชาติ ศิ่ว เพศ ภาษา ศาสนา หรือเผ่าพันธุ์ทางสังคม

ข้อ 18

(1)บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิในเสรีภาพทางความคิดมนุษย์ ธรรมในศาสนา สิทธินี้ย่อมรวมถึงเสรีภาพในการมีหรือไม่นับถือศาสนาหรือมีความเชื่อตามคตินิยมของตนและเสรีภาพในการแสดงออกทางศาสนาหรือความเชื่อของตน โดยการสักการะบูชาการปฏิบัติการประกอบพิธีกรรมและการสอนไม่ว่าจะโดยลำพังตนเองหรือในชุมชนร่วมกับผู้อื่น และไม่ว่าต่อสาธารณชนหรือเป็นการส่วนตัว

(2)บุคคลจากถูกบีบบังคับให้เสื่อมเสียเสรีภาพในการมีถือนับถือศาสนาหรือความเชื่อตามคตินิยมของตนไม่ได้

(3)เสรีภาพในการแสดงออกทางศาสนาหรือความเชื่อของบุคคลงานอยู่ภายใต้บังคับแห่งข้อจำกัดเฉพาะที่บัญญัติในกฎหมาย และตามความจำเป็นเพื่อรักษาความปลอดภัยความสงบเรียบร้อยสุขอนามัย หรือศีลธรรมของประชาชนหรือผู้คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นมูลฐานของบุคคลอื่นเท่านั้น

(4)รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับที่จะเคารพเสรีภาพของบิดามารดาหรือผู้ปกครองตามกฎหมายในการให้การศึกษาทางศาสนาและศีลธรรมแก่เด็กตามความเชื่อของตน

ข้อ 24

(1)บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยมาตรการต่างๆที่จำเป็นตามสถานะของผู้เยาว์จากครอบครัวของตน สังคมและรัฐ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากชนชาติ ศิ่ว เพศ ภาษา ศาสนา เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคมทรัพย์สินหรือกำเนิด

ข้อ 26

บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันตามกฎหมายโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ในกรณีนี้กฎหมายจะต้องห้ามการเลือกปฏิบัติใดๆ แต่ต้องประกันการคุ้มครองบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาคและมีผลจริงจังก การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลเช่นเชื้อชาติ ศิ่ว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือความคิดเห็นอื่นเผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคมทรัพย์สินกำเนิดหรือสถานะอื่นๆ

ข้อที่ 27

ในรัฐทั้งหลายซึ่งมีชนกลุ่มน้อยทางเผ่าพันธุ์ศาสนาหรือภาษาอยู่บุคคลผู้เป็นชนกลุ่มน้อยดังกล่าวจะไม่ถูกปฏิเสธสิทธิในอันที่จะมีวัฒนธรรมของตนเอง หรือนับถือและประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของตนเองหรือใช้ภาษาของตนเองภายในชุมชนร่วมกับสมาชิกอื่นของชุมชนน้อยด้วยกัน

2.8 ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีได้ใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิด หรือข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules)

แม้จะมีข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยมาตรฐานขั้นต่ำต่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอยู่แล้ว แม้ช่วยทำให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้รับการคุ้มครองโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนมากขึ้น รวมถึงมีแนวทางที่เป็นทางเลือกโดยมาตรการที่มีใช้การคุมขัง แต่ก็ถือได้ว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ใช้สำหรับผู้ต้องขังหรือผู้กระทำความผิดโดยทั่วไป โดยมิได้ให้ความสำคัญกับผู้หญิงอย่างเหมาะสมที่ควรจะมีข้อกำหนดสำหรับผู้ต้องขัง หรือผู้กระทำความผิดหญิงเป็นการเฉพาะ เนื่องจากโดยลักษณะของเพศสภาพความรับผิดชอบและความต้องการพิเศษของผู้หญิงแตกต่างไปจากผู้ต้องขังชาย สิทธิมนุษยชนที่ผู้ต้องขังหญิงในฐานะมนุษย์คนหนึ่งจึงควรจะได้รับปัจจัยพื้นฐานและได้รับการคุ้มครองอย่างเพียงพอและเหมาะสม เพื่อไม่ให้เป็นการลงโทษซ้ำซ้อนจากสังคม และสามารถกลับไปอยู่รวมเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้อย่างเป็นปกติสุขต่อไป จึงได้มีการทบทวนมาตรการในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงหรือผู้กระทำความผิดหญิงโดยตระหนักถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) สำหรับผู้หญิงอย่างเหมาะสมในระยะต่อมา

เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2553 ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยที่ 65 ได้รับรองร่างมติเรื่องข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นหญิง (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non - Custodial Measures of Women Offenders) โดยฉันทามติ¹⁰⁰ และหรือเรียกเพื่อเป็นเกียรติกับประเทศไทยว่า “ข้อกำหนดกรุงเทพฯ” (Bangkok Rules) ทำให้ข้อกำหนดดังกล่าวมี

¹⁰⁰ สมัชชาสหประชาชาติสมัยที่ 65 ได้รับรองร่างข้อมติเรื่องข้อกำหนดของสหประชาชาติสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิง. กองการสังคมกรมองค์การระหว่างประเทศกระทรวงต่างประเทศ

ผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการ ซึ่งถึงแม้จะไม่มีฐานะเป็นกฎหมายที่มีสภาพบังคับที่ประเทศต่างๆ ต้องปฏิบัติตามแต่ก็เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่ยอมรับกันในระดับสากลและประเทศต่างๆ ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับข้อกำหนดกรุงเทพฯ เพื่อยกระดับมาตรฐานของการราชทัณฑ์ของประเทศนั้นๆ¹⁰¹

การที่ข้อกำหนดดังกล่าวถูกเรียกชื่อตามเมืองหลวงของไทยนั้น เป็นเพราะว่าข้อกำหนดนี้เป็นความริเริ่มของประเทศไทย ภายใต้โครงการ “Enhancing Lives of Female Inmates: ELFI” ในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ที่ทรงเล็งเห็นว่าปัจจุบันยังไม่มีมาตรฐานการดูแลผู้ต้องขังหญิงเป็นการเฉพาะสตรีเหล่านี้ควรได้รับการคุ้มครองและปฏิบัติอย่างเหมาะสมด้วยมาตรฐานที่สมควรขณะถูกคุมขัง จึงมีพระดำริให้กระทรวงยุติธรรมร่างข้อกำหนดเกี่ยวกับผู้ต้องขังหญิงเพื่อเสนอให้ยูเอ็นรับรองใช้เป็นมาตรฐานในการดูแลผู้ต้องขังหญิงทั่วโลก

ทั้งนี้ประเทศไทยได้ดำเนินการผลักดันร่างข้อมติเรื่องข้อกำหนดฯ ให้เป็นที่ยอมรับของประเทศสมาชิกสหประชาชาติผ่านเวทีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาเป็นระยะๆ จนได้รับการรับรองจากประเทศสมาชิกสหประชาชาติในการประชุมสมัชชาแห่งสหประชาชาติสมัยที่ 65 โดยก่อนหน้านี้นี้พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ได้เสด็จเป็นองค์ประธานในงานเปิดนิทรรศการ ELFI และประธานเลี้ยงรับรองให้แก่คณะทูตานุทูตและเลขาธิการสหประชาชาติรวมทั้งผู้บริหารระดับสูงของสหประชาชาติเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2553 และได้ทรงมีพระดำรัสเปิดนิทรรศการเพื่อประชาสัมพันธ์และเสริมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโครงการ ELFI และข้อกำหนดดังกล่าวด้วย

ข้อกำหนดกรุงเทพฯ ฉบับนี้ ถือเป็นข้อกำหนดฉบับแรกของสหประชาชาติที่กำหนดแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรื่องจำซึ่งสามารถใช้อ้างอิงในการปรับปรุงกฎหมายภายในกฎระเบียบด้านราชทัณฑ์ที่เกี่ยวกับผู้ต้องขังหญิงในประเทศต่างๆ ต่อไป อันถือเป็นบทบาทเชิงรุกที่สำคัญของไทยในการส่งเสริมให้มีการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระบบความยุติธรรมทางอาญาของผู้ต้องขังหญิงและบุตรติดผู้ต้องขังหญิงทั่วโลก ตามคำมั่นด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยได้ให้ไว้กับประชาคมโลกอีกทั้งยังเป็นการเทิดพระเกียรติพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา

¹⁰¹ นัทธี จิตสว่าง, “แนวทางการขับเคลื่อนข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) ไปสู่การปฏิบัติในงานราชทัณฑ์ของไทย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2559, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/533423>

ในฐานะที่ทรงเป็นผู้ริเริ่มโครงการ ELFI และทรงทุ่มเทพระวิริยะอุตสาหะจนประสบผลสำเร็จในการสนับสนุนให้ข้อกำหนดกรุงเทพฯ ได้รับการยอมรับในเวทีสหประชาชาติในที่สุด

ทั้งนี้สหประชาชาติได้ถือว่าข้อมติเรื่องข้อกำหนดกรุงเทพฯ เป็นผลสำเร็จที่สำคัญประการหนึ่งของการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยนี้ด้วย โดยเห็นว่าข้อกำหนดกรุงเทพฯ จะช่วยคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของผู้ต้องขังหญิง ตั้งแต่การจำแนกลักษณะและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่มีลักษณะพิเศษแต่ละประเภท การกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยและการดูแลสุขภาพที่เป็นความต้องการเฉพาะของผู้ต้องขังหญิงการใช้มาตรการที่มีใช้การคุมขัง และการดูแลบุตรที่ติดผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ ทั้งนี้โดยที่ประเทศไทยเป็นผู้ริเริ่มข้อกำหนดกรุงเทพฯ ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำของไทยจึงควรได้รับประโยชน์จาก ข้อกำหนดดังกล่าวด้วยเป็นอันดับแรก โดยประเทศไทยจะเดินหน้าปรับปรุงสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำทั่วประเทศอย่างจริงจังเพื่อให้ได้มาตรฐานตามข้อกำหนดกรุงเทพฯ และเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับประเทศต่างๆ รวมทั้งจะส่งเสริมและสนับสนุนข้อกำหนดกรุงเทพฯ ให้ได้รับการปฏิบัติอย่างแพร่หลายเพื่อประโยชน์ของผู้ต้องขังหญิงทั่วโลกต่อไป¹⁰²

สำหรับประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศที่ผลักดันให้เกิดข้อกำหนดกรุงเทพฯ ดังกล่าวนี้นี้จึงต้องแสดงบทบาทในการขับเคลื่อนข้อกำหนดกรุงเทพฯ ให้เป็นที่ยอมรับของประเทศต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทที่ผลักดันโดยสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (Thailand Institute of Justice) หรือ TIJ ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยก็ควรที่จะเป็นประเทศตัวอย่าง ในการพยายามในการขับเคลื่อนข้อกำหนดกรุงเทพฯ โดยผ่านหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม เช่น ศาลยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติสำนักงานอัยการสูงสุดและกรมราชทัณฑ์ เป็นต้น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดในการที่จะทำให้การปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้เกิดประสิทธิภาพ

¹⁰² สมัชชาสหประชาชาติสมัยที่ 65 รับรองร่างข้อมติเรื่องข้อกำหนดของสหประชาชาติสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง. กองการสังคม กรมองค์การระหว่างประเทศกระทรวงต่างประเทศ

โดยท่านชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ ปลัดกระทรวงยุติธรรม¹⁰³ได้อธิบายถึงข้อกำหนดกรุงเทพฯว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง มี 4 ประเด็นสำคัญ คือ

1. เป็นมาตรฐานสหประชาชาติ ที่ประเทศไทยโดยเฉพาะพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ทรงผลักดันให้เกิดขึ้นและเป็นที่ยอมรับ

2. เป็นข้อกำหนดที่ใช้สำหรับผู้ต้องขังหญิง จากปกติที่มีกำหนดแมนเดลา (Mandela Rule) ของสหประชาชาติ แต่ข้อกำหนดกรุงเทพฯจะเน้นลักษณะเฉพาะของผู้หญิง ที่มีเรื่องสุขภาพอนามัย การทำหน้าแม่ และบทบาทต่อครอบครัว

3. การบริหารจัดการระบบเรือนจำ เมื่อผู้หญิงถูกจำกัดเสรีภาพ ทำอย่างไรจะดูแลและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น ผู้หญิงตั้งครรภ์มาอยู่ในเรือนจำ คลอดแล้วต้องทำอย่างไร ข้อกำหนดกรุงเทพฯวางหลักการไว้กว้างๆ แต่ของไทยที่พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภาทรงริเริ่มไว้ จะมีห้องดูแลเด็กที่ติดมาในครรภ์ เด็กคลอดภายหลัง โดยจะดูแลถึงอายุ 3 ปี ระหว่างนั้นประสานกระทรวงสาธารณสุขมาช่วย มีโปรแกรมพิเศษให้ผู้ต้องขังหญิงเตรียมพร้อมก่อนคลอด”

4. ต้องมีมาตรการลดปริมาณผู้หญิงเข้าสู่เรือนจำ รวมถึงมาตรการไม่ควบคุมตัวผู้หญิงให้มากที่สุด ตรงนี้ไม่ใช่การละเว้นการลงโทษผู้กระทำความผิด แต่พยายามใช้มาตรการอื่นที่เหมาะสม โดยดูประวัติย้อนหลังเพื่อหาสาเหตุความผิด ที่อาจเกิดจากความกดดัน ได้รับความรุนแรงในครอบครัว หรือปัญหาความยากจน นำมาประกอบการวินิจฉัยก่อนศาลพิพากษา

ซึ่งการที่จะลดปริมาณผู้ต้องขังหญิง ขั้นตอนแรกก็คือการลดปริมาณผู้ต้องขังหญิงที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยการดูประวัติความเป็นมาของผู้หญิงคนนั้นเพื่อจะได้ทราบสาเหตุความเป็นมาของการกระทำความผิด

ข้อกำหนดกรุงเทพฯ ประกอบด้วยข้อกำหนดในเรื่องต่างๆรวม 70 ข้อ โดยมีสาระสำคัญโดยสังเขปเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้หญิงเข้าสู่เรือนจำรวมถึงมาตรการไม่ควบคุมตัวผู้หญิงให้มากที่สุด

¹⁰³ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ, “ข้อกำหนดกรุงเทพฯป้องกันหญิงกับปมคั่นลึง,” สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2559, จาก<http://www.matichon.co.th/news/157196>

ตรงนี้ไม่ใช่การละเว้นการลงโทษผู้กระทำผิด แต่พยายามใช้มาตรการอื่นที่เหมาะสม โดยดูประวัติย้อนหลังเพื่อหาสาเหตุความผิด ดังนี้

ข้อ 54. ผู้มีอำนาจในเรือนจำต้องตระหนักว่าผู้ต้องขังหญิงที่มาจากพื้นฐานทางศาสนา และวัฒนธรรมที่แตกต่างมีความ ต้องการที่แตกต่างกัน และอาจประสบกับการเลือกปฏิบัติรูปแบบต่างๆ ในการเข้าถึงบริการและโครงการที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและเพศ ดังนั้น เจ้าหน้าที่เรือนจำต้องจัดเตรียมการให้บริการและโครงการที่ครอบคลุม ซึ่งตอบสนองความต้องการเหล่านี้โดยการปรึกษากับตัวผู้ต้องขังหญิงเองและกลุ่มต่างๆที่เกี่ยวข้อง¹⁰⁴

ในการศึกษานี้ผู้ศึกษาทำการศึกษาโดยเน้นถึงการนำหลักศาสนาที่จะนำมาเป็นแบบอย่างไปการปฏิบัติและเป็นแนวคิดในการนำหลักศาสนามาบังคับใช้เพื่อให้เป็นตามหลักสากลต่อไป

¹⁰⁴ ข้อกำหนดกรุงเทพ, สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.correct.go.th/fdcphit/images/stories/pdf/bangkokrules.pdf>.

บทที่ 3

การใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนและหลังปล่อยตัวใน ต่างประเทศ

หัวข้อนี้กล่าวถึงงานราชทัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา (มลรัฐแคลิฟอร์เนีย) สหพันธรัฐมาเลเซีย และประเทศญี่ปุ่นว่ามีการดำเนินการกับงานราชทัณฑ์อย่างไร รวมทั้งการดำเนินการตามหลักศาสนาอย่างไร ดังต่อไปนี้

3.1 สหรัฐอเมริกา (มลรัฐแคลิฟอร์เนีย)

มลรัฐแคลิฟอร์เนียของสหรัฐอเมริกา เป็นรัฐหนึ่งที่ตั้งอยู่บนชายฝั่งแปซิฟิกของสหรัฐอเมริกาครอบคลุมพื้นที่รวมถึง 411,047 ตารางกิโลเมตรหรือใหญ่เป็นอันดับ 3 ของประเทศ โดยมีเมืองหลวงชื่อ Sacramento มลรัฐแคลิฟอร์เนียได้เข้าสู่ความเป็นมลรัฐ เมื่อวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 1850 โดยเป็นอันดับ 31 ของประเทศสหรัฐอเมริกา และมีรัฐบาลท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจปกครองรัฐโดยอิสระเช่นเดียวกับมลรัฐอื่นๆแคลิฟอร์เนียแม้ว่าจะมีฐานะเป็นมลรัฐหนึ่งในจำนวนมากมายของสหรัฐอเมริกาเท่านั้นก็ตาม แต่ในด้านงานราชทัณฑ์แล้ว รัฐแคลิฟอร์เนียถือว่าเป็นมลรัฐที่มีความสำคัญและน่าสนใจกว่าประเทศอื่นๆ เพราะกรมราชทัณฑ์มลรัฐแคลิฟอร์เนียถือว่าเป็นใหญ่เป็นอันดับ 3 ของโลก รองมาจากกรมราชทัณฑ์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนและกรมราชทัณฑ์ของประเทศอเมริกาเท่านั้น โดยในปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ของมลรัฐแคลิฟอร์เนียมีผู้ต้องขังกว่า 135,000 คนซึ่งได้มีการประมาณการไว้เมื่อปีค.ศ. 2000 จะมีจำนวนผู้ต้องขังเพิ่มขึ้นถึง 60 เปอร์เซ็นต์ภายใน 5 ปี กล่าวคือประมาณ 210,000 คน ดังนั้นการทำการศึกษเกี่ยวกับกรมราชทัณฑ์แคลิฟอร์เนียจึงเป็นเรื่องที่ถือว่ามีความสำคัญถึงแม้จะเป็นเพียงแค่มลรัฐเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์และการดำเนินการ

¹ กรมราชทัณฑ์ (2541). สารานุกรมงานราชทัณฑ์นานาชาติ.

² M. Carter Robert, A. McGee Richard and Nelson E. Kim. "Corrections in America." New York, 1975. PP.1.

อย่างไร หัวข้อนี้จะกล่าวถึงงานราชทัณฑ์ของมลรัฐแคลิฟอร์เนียของสหรัฐอเมริกา โดยอธิบายถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป กฎหมายที่บังคับกับผู้ต้องขังในเรือนจำที่เกี่ยวข้องกับการใช้ศาสนา การควบคุม การดูแล การอบรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ การเตรียมการก่อนปล่อยและ การปฏิบัติหลังปล่อย โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

3.1.1 ข้อมูลทั่วไป

ภารกิจหลักและวิสัยทัศน์ ภารกิจหลักกรมราชทัณฑ์มลรัฐแคลิฟอร์เนียมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างสรรค์สาธารณชน โดยกักขังอาชญากรที่กระทำความผิดรุนแรงของแคลิฟอร์เนียไว้ในเรือนจำที่มีความมั่นคงปลอดภัยและได้รับการฝึกฝนด้านวินัยเตรียมจัดการด้านการทำงานให้การศึกษาการฝึกวิชาชีพและการบำบัดพิเศษสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำจัดเตรียมบริการการปล่อยพักการลงโทษ ซึ่งรวมถึงการติดตามสอดส่องและบริการพิเศษที่จัดตั้งขึ้นตั้งแต่เริ่มเข้าสู่เรือนจำ เพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับการพักการลงโทษให้กลับสู่ชุมชนโดยสมบูรณ์ โดยการให้การศึกษา การฝึกวิชาชีพ และการจัดเตรียมโครงการการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง วิจัยเพื่อพัฒนายุทธวิธีการแก้ไขในเรือนจำและในชุมชนที่สามารถส่งเสริมการป้องกันการสาธารณชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยพยายามให้เกิดความร่วมมือกับตัวแทนของระบบกระบวนการยุติธรรมและองค์กรอื่น จัดเตรียมให้มีการศึกษาแก่สาธารณชนเกี่ยวกับบทบาทในการแก้ไขผู้กระทำความผิด⁴

วิสัยทัศน์จะเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการการแก้ไขผู้กระทำความผิดเพื่อลดการกระทำความผิดของอาชญากร และลดการคุกคามของสังคมจากอาชญากรรม เน้นการวิจัยและประเมินผลการปฏิบัติงานมาใช้ให้มากขึ้น กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นองค์กรของรัฐหรือเอกชนอื่นๆ เพื่อประสานความร่วมมือและผสมผสานวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

นอกเหนือจากวิสัยทัศน์ที่กรมราชทัณฑ์รัฐแคลิฟอร์เนียได้กำหนดไว้ข้างต้นแล้ว พลเมืองของรัฐแคลิฟอร์เนียซึ่งปรารถนาความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ยังได้ร่วมกันสนับสนุนให้เกิดโครงการแก้ไขผู้กระทำความผิดภายใต้ปรัชญา“Public Safety , Public Service”ขึ้น เพราะกรม

³ สวัสดิ์ ส่งสัมพันธ์, สารานุกรมงานราชทัณฑ์นานาชาติ, พิมพ์ครั้งที่ 1, (สำนักงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทัณฑ์วิทยา : กรมราชทัณฑ์, 2541), น.164.

⁴ เติ้งอ๋าง, น.164.

ราชทัณฑ์และพลเมืองของรับตระหนักดีว่าการตัดสินใจลงโทษโดยกันบรรดาอาชญากรออกไปจากสังคมนั้นทำได้ไม่นานนัก และไม่ได้ยุติลงที่การลงโทษเท่านั้น กรมราชทัณฑ์คาดว่าที่จะให้ผู้ต้องขังแต่ละคนมีความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการก่ออาชญากรรมของเขาทั้งขณะที่อยู่ในเรือนจำและออกไปสู่สังคมภายนอก โดยมีความพร้อมและมุ่งมั่นที่จะไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกเพื่อให้วัตถุประสงค์ดังกล่าวประสบความสำเร็จกรมราชทัณฑ์ต้องทำงานอย่างต่อเนื่องในการจัดการระบบเรือนจำที่ใหญ่ที่สุดในประเทศการวางแผนสำหรับแนวทางใหม่ๆและการดูแลผู้ได้รับการพักการลงโทษเพื่อให้กลับคืนสู่สังคมจึงมีการกำหนดวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับเป้าหมายเหล่านี้ว่า ภายใต้สภาพของการคุมขังอย่างเข้มแข็งภายในเรือนจำและการพักการลงโทษนั้นผู้ต้องขังนอกจากจะถูกลงโทษโดยการจำกัดพื้นที่แล้วยังต้องได้รับการฝึกอบรมพัฒนาพฤติกรรมนิสัยประกอบกับการให้ใช้มาตรการปลอดยาเสพติดและเข้าร่วมโครงการช่วยเหลือตนเอง ตลอดจนการผลักดันให้ผู้ต้องขังเผชิญหน้ากับผู้เสียหายเพื่อรับทราบความเจ็บปวดและชดใช้ในสิ่งที่เขาทำลงไป เพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของตนเองทางขณะที่อยู่ในและนอกเรือนจำ โดยกรมราชทัณฑ์ของมลรัฐแคลิฟอร์เนียจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบ 7 ประการคือ⁶

1.Substance abuse

การริเริ่มความพยายามใหม่ๆในการควบคุมการใช้ยาเสพติดในเรือนจำที่เกิดขึ้น 60-90 เปอร์เซ็นต์ของผู้กระทำความผิดทั้งหมด

2.Victims rights

การทำให้ผู้ต้องขังตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำความผิดของเขาต่อผู้เสียหายและครอบครัวรวมไปถึงการจะต้องชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้น

3.Inmate accountability

การมุ่งเน้นที่จะทำให้เป้าหมายของพฤติกรรมของผู้ต้องขังและผลของการกระทำเป็นไปอย่างเป็นรูปธรรม⁷

⁵ U.S. Department of Justice. "Facilities 1980." Washington, 1980.

⁶ เพิ่งอ้าง, น.165.

⁷ เพิ่งอ้าง, น.165.

4. Correctional education

การจัดเตรียมแผนงานหลักในการจัดการศึกษาของผู้ต้องขังเพื่อชี้นำและแนะแนวทาง
ในอนาคต

5. New technology

การทำงานร่วมกัน National Aeronautics and Space Administration (NASA- การ
จัดการวิชาการบินและอวกาศระหว่างประเทศ) เพื่อหาแนวทางในการแนะนำเทคโนโลยีอวกาศมา
ใช้ปฏิบัติในงานราชทัณฑ์

6. Staff development

สร้างพัฒนาการฝึกอบรมและโอกาสความก้าวหน้าในงานของราชการ

7. Public partnership

ความพยายามมุ่งมั่นที่จะขยายและส่งเสริมความมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนด
ทิศทางของการแก้ไขการกระทำผิดทั้งหมด เพื่อให้เป้าหมายเหล่านี้ประสบความสำเร็จกรม
ราชทัณฑ์ต้องทำงานอย่างต่อเนื่องในการจัดการระบบเรือนจำที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ อันจะนำไปสู่
การวางแผนสำหรับการสร้างแนวทางใหม่และการดูแลควบคุมผู้ถูกพักการลงโทษเมื่อเขากลับสู่
สังคม⁸

3.1.2 กฎหมายที่ใช้บังคับ

"พระราชบัญญัติฟื้นฟูเสรีภาพทางศาสนาของปี 1993" หรือ Religious Freedom
Restoration Act 1993 จะยกในส่วนที่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการใช้ศาสนากับผู้ต้องขัง
ดังต่อไปนี้

มาตรา 2 การลงประชามติและการประกาศวัตถุประสงค์

(ก) คำวินิจฉัย รัฐสภาลงความเห็น

(1) กรอบของรัฐธรรมนูญอเมริกัน, นักปรัชญาตระหนักถึงการใชสิทธิเสรีภาพในการ
นับถือศาสนาในฐานะสิทธิที่ไม่สามารถเอาชนะได้ปกป้องสิทธิของตนในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ
ครั้งแรก

⁸ เพิ่งอ้าง, น.166.

(2) กฎหมาย "มีความเป็นกลาง" ต่อศาสนามีส่วนสำคัญอย่างมากมายทางศาสนาอาจทำให้บังคับใช้กฎหมายศาสนาเป็นไปอย่างมีนัยสำคัญเช่นเดียวกับมีวัตถุประสงค์เพื่อแทรกแซงการบังคับใช้กฎหมายทางศาสนา

(3) รัฐบาลไม่ควรให้พันธกิจกับการบังคับใช้ทางศาสนาอย่างเป็นจริงเป็นจังโดยไม่มีเหตุผลอันควร

(4) ในส่วนของการจ้างงานของรัฐ โอเรกอน โวลต์สมิธ ศาลฎีกาได้ยกเลิกข้อกำหนดความต้องการที่รัฐบาลกำหนดการบังคับใช้ทางศาสนาที่กำหนดในกฎหมายที่ไม่เกี่ยวกับศาสนา

การสำรวจความสนใจตามที่กำหนดไว้ใน Sherbert v. Verner และ Wisconsin v. Yoder ได้จากการตรวจสอบโดยพิจารณาถึงเหตุผลระหว่างเสรีภาพทางศาสนาและความสนใจของรัฐบาลที่กำลังดำเนินการอยู่

(ข) วัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้คือ

(1) จากการสำรวจความสนใจตามข้อกำหนดของรัฐบาลกลางของ Oregon v. Smith จะต้องให้ความสำคัญแก่เสรีภาพในการนับถือศาสนา

(2) การเรียกร้องสิทธิในการนับถือศาสนา รัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญ

มาตรา 3 การคุ้มครองของศาสนาเสรีภาพ

(ก) โดยทั่วไปรัฐบาลจะไม่ควรให้ความสำคัญกับบุคคลในทางศาสนา ถึงแม้ว่าจะเป็นบทบัญญัติของกฎหมาย เว้นแต่จะบัญญัติไว้ในอนุมาตรา (ข)

(ข) ข้อยกเว้น – รัฐบาลให้ความสำคัญกับบุคคลเกี่ยวกับการบังคับใช้ศาสนาซึ่งแสดงถึงความสำคัญที่เป็นประโยชน์รัฐบาลมีเรื่องบังคับใช้ที่น่าสนใจ

(2) รัฐบาลมีวิธีการส่งเสริมความสนใจน้อย

(ค) การผ่อนปรนการบังคับใช้ศาสนากับบุคคลส่วนมากจะฝ่าฝืนสิทธิ์กับการปฏิบัติในกระบวนการพิจารณาคดีที่ได้รับการผ่อนปรนอย่างเหมาะสมของรัฐบาล การป้องกันหรือเรียกร้องสิทธิ ภายใต้มาตรการบังคับใช้ กฎหมายทั่วไป โดยมาตรา 3

มาตรา 4 ค่าธรรมเนียมทนายความ

(ก) ขั้นตอนในการพิจารณาคดี มาตรา 722 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขของสหรัฐอเมริกา (42 U.S.C. 1988) ได้แก้ไขเพิ่มเติม "พระราชบัญญัติฟื้นฟูเสรีภาพทางศาสนาของปี ก่อน1993 หรือมาตราที่6ของกฎหมายแพ่งเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ปี1964"

(ข) การปกครอง-ประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกาแก้ไขมาตรา 504 (ข) (1) (ค) ของ มาตรา 5

(1) ช่วงความกำหนดยุติของอนุมาตรา 2

(2) เครื่องหมายที่โดดเด่นซึ่งเพิ่มเติม; ท้ายของอนุมาตรา (3)

(3) การฟื้นฟูพระราชบัญญัติเสรีภาพทางศาสนาในปี 1993 ได้แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ (4) หลัง อนุมาตรา (3)

มาตรา 5 ข้อกำหนด

(1) ข้อตกลง "รัฐบาล" รวมถึงสำนักงาน, กระทรวง, หน่วยงานราชการ, การจัดการ, และ เจ้าหน้าที่รัฐ (หรือบุคคลที่ทำหน้าที่ภายใต้ของกฎหมาย) ของมลรัฐประเทศสหรัฐอเมริกา

(2) ข้อตกลง "มลรัฐ" รวมทั้งการแบ่งอาณาเขตของประเทศโคลัมเบีย, ประเทศ สหรัฐอเมริกาได้ครอบครองแต่ละอาณาเขตของรัฐเปอร์โตริโก⁹

(3) ข้อตกลง "การพิสูจน์" มาตรการหลักฐานความเชื่อทางศาสนาส่งเสริมความก้าวหน้า ในปัจจุบัน

(4) ข้อตกลง "การบังคับใช้ศาสนา" การแก้ไขมาตรการการใช้ศาสนาภายใต้รัฐธรรมนูญ ฉบับที่หนึ่งของประเทศสหรัฐอเมริกา

มาตรา 6 การบังคับใช้

(ก) โดยทั่วไปกฎหมายฉบับนี้มีการบังคับใช้กับกฎหมายรัฐบาลกลางของประเทศ สหรัฐอเมริกา รวมถึงมลรัฐทั้งหมดกฎหมายดังกล่าวมีการดำเนินงานตามกฎหมายมีฉะนั้นไม่ว่ามา ก่อนหรือหลังของพระราชบัญญัติฉบับนี้

(ข) การตีความบทกฎหมาย -กฎหมายของรัฐบาลกลางของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ ประกาศใช้หลังจากวันที่กำหนดภายใต้บังคับพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่กฎหมายดังกล่าวจะยกเว้นคำ ขอโดยการอ้างถึงพระราชบัญญัตินี้

⁹ เพิ่งอ้าง, น.166.

(ค) ศาสนามีความศรัทธาโดยแท้จริง-ไม่มีข้อความใดในพระราชบัญญัตินี้ได้อธิบายว่าเป็นการมอบอำนาจให้รัฐบาลภายใต้ความศรัทธาของการใช้ศาสนาอย่างเป็นแน่นอน

มาตรา 7 การจัดตั้งมาตราที่ไม่มีเปลี่ยนแปลง

(ก) โดยทั่วไปไม่มีข้อความใดในพระราชบัญญัตินี้ได้อธิบายส่วนที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับแรกซึ่งห้ามมิให้มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งศาสนา ยกเว้นการให้เงินทุนที่ได้รับผลประโยชน์จากรัฐบาลที่อยู่ในขอบเขตที่อนุญาตภายใต้ข้อบัญญัติของคำแก้ไขเพิ่มเติมครั้งแรกจะต้องไม่ถือเป็นการฝ่าฝืนในพระราชบัญญัตินี้

(ข) การบัญญัติศัพท์ตามที่ใช้ในมาตรานี้“การให้เงินอุดหนุนผลประโยชน์ที่ได้รับการละเว้นจากรัฐบาล”แต่ไม่รวมถึงการละเว้นจากการปฏิเสธเงินอุดหนุนที่ได้รับผลประโยชน์

3.1.3 การควบคุม¹⁰

ระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยในเรือนจำ ในทุกๆเรือนจำ และทัณฑสถานของแคลิฟอร์เนียความมั่นคงความปลอดภัยในเรือนจำเป็นประเด็นสำคัญที่คำนึงถึงเป็นอันดับแรก เรือนจำ และทัณฑสถานต้องมีความมั่นคงปลอดภัยภายใต้กฎระเบียบที่เข้มงวดของการรักษาความมั่นคงปลอดภัยนั้น ขั้นตอนแรกต้องประเมินผู้ต้องขังแต่ละคนว่ามีความเสี่ยงต่อความมั่นคงปลอดภัยเพียงใด ซึ่งก่อนที่จะนำเข้าสู่เรือนจำผู้ต้องขังต้องผ่านกระบวนการจำแนกลักษณะโดยให้เรือนจำและทัณฑสถานต้องมีความมั่นคงปลอดภัยภายใต้กฎระเบียบที่เข้มงวดของการรักษาความมั่นคงปลอดภัยนั้น ขั้นตอนแรกต้องประเมินผู้ต้องขังแต่ละคนว่ามีความเสี่ยงต่อความมั่นคงปลอดภัยเพียงใดซึ่งก่อนที่จะนำเข้าสู่เรือนจำผู้ต้องขังต้องผ่านกระบวนการจำแนกลักษณะโดยให้ผู้ให้คำปรึกษาของราชทัณฑ์ โดยการพิจารณานี้ไม่เพียงแต่พิจารณาถึงลักษณะของการกระทำเท่านั้น แต่ยังพิจารณาถึงอดีตของผู้ต้องขังในอดีตและประวัติการกระทำผิดที่ผ่านมาด้วย อัตราความมั่นคงในเรือนจำจะต้องมีตั้งแต่ความมั่นคงระดับต่ำไปจนถึงความมั่นคงระดับสูง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของผู้ต้องขังการแบ่งระดับความมั่นคงในเรือนจำและทีมงานที่ได้รับมอบหมายหน้าที่¹¹

¹⁰ U.S. Department of Justice. “U.S. Department of Justice : Federal Bureau of Prisons, National Institute of Corrections.” <http://www.bop.gov/bopmain.html>, 1998.

¹¹ เพิ่งอ้าง, น.177.

เนื่องจากระดับความมั่นคงสูง กิจกรรมในช่วงเวลาว่างทั้งหมดของผู้ต้องขังจึงถูกควบคุมอย่างเข้มงวดเช่น การเยี่ยมสมาชิกในครอบครัวและเพื่อนสามารถมาเยี่ยมผู้ต้องขังได้ตามตารางเวลาเยี่ยม ทั้งหมดจัดเป็นการเยี่ยมแบบไม่มีการสัมผัสทางกายผู้ต้องขังจะถูกเข้าไปในห้องขังขนาดเล็กที่มีความมั่นคง ผู้มาเยี่ยมจะนั่งตรงข้ามกันของกระจกกันและสนทนาผ่านโทรศัพท์

“ศาสนา” ผู้ต้องขังจะได้รับการบริการทางศาสนาและโครงการต่างๆตามพื้นฐานของแต่ละคน อนุศาสนาจารย์จากพบปะกับผู้ต้องขังที่หน่วยอยู่อาศัยอยู่หรือที่ประตูห้องขัง¹²

3.1.4 การให้การศึกษและการฝึกวิชาชีพ

การจัดการศึกษาสำหรับผู้ต้องขังมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพื่อการพัฒนาความสามารถของผู้ต้องขังให้มากขึ้น จึงจำเป็นต้องปรับให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้ต้องขังแต่ละคนซึ่งจะถูกพิจารณาโดยส่วนแรกรับ โดยสภาพชั้นเรียนจะถูกแบ่งออกให้ดูสบาย สะดวก ผู้สอนและผู้เรียนมีศักยภาพที่ดีระหว่างการศึกษา โดยยึดหลักว่าการที่จะต้องเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้นใหม่ๆ โดยที่ผู้ต้องขังเหล่านั้นมีระดับการศึกษาพื้นฐานเพียงเล็กน้อยนั้นเป็นการไม่เหมาะสม ดังนั้นการให้การศึกษานี้¹³ เรือนจำจึงเป็นเนื้อหาและอุปกรณ์การศึกษาเป็นอุปกรณ์ของเด็กมากกว่าผู้ใหญ่เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ง่ายและรวดเร็วขึ้น โดยโครงการให้การศึกษามหาวิทยาลัยจะเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา จัดได้ว่าใหญ่ที่สุดของแคลิฟอร์เนีย ซึ่งแต่ละปีผู้ต้องขังประมาณ 15,000 คน จะได้รับประโยชน์จากโอกาสทางการศึกษานี้ ผู้ต้องขังที่ประสบความสำเร็จในการศึกษานี้¹⁴ ทางเรือนจำจะจัดพิธีฉลองความยินดีที่ประสบความสำเร็จทางการศึกษา ให้สร้างความภาคภูมิใจให้แก่ตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นตัวอย่างและสร้างให้เกิดแรงจูงใจในผู้ต้องขังอื่นเพื่อมีความต้องการเข้าสู่พิธีนี้บ้างเพื่อนำไปสู่การสนับสนุนโครงการนี้มากขึ้น โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการให้การศึกษ เพื่อพัฒนาความสามารถทางการศึกษาให้มากขึ้น อย่างน้อยผู้ต้องขังในเรือนจำต้องสามารถที่จะอ่านออกเขียนได้ โดยนโยบายของเรือนจำจะให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษาพื้นฐานอย่างต่ำในระดับชั้นมัธยมศึกษา (High School) เพื่อพัฒนาผู้ต้องขัง

¹² เพิ่งอ้าง, น.180.

¹³ เพิ่งอ้าง, น.183.

¹⁴ เพิ่งอ้าง, น.184.

ให้มีความเข้าใจที่ดีขึ้นในด้านการปกครองและหน้าที่ต่าง ๆ นั้น อันรวมถึงการพัฒนาความรู้สึกที่ดี ด้านทัศนคติต่อหน้าที่และสิทธิของประชาชนในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งจะสำคัญมากต่อการเอื้ออำนวยในการเข้าฝึกอบรมโครงการต่างๆของเรือนจำและรู้จักที่จะนำเสนอการอภิปรายภายในกลุ่ม เพื่อพัฒนาการประพฤตินตามหลักเกณฑ์ของสังคมทัศนคตินิสัยที่ถูกต้องตามศีลธรรมอันเป็นพื้นฐานการปรับตัวที่จำเป็นก่อนกลับไปสู่สังคมภายหลังได้รับการปล่อยตัว ซึ่งจะเกี่ยวข้องซึ่งการยอมรับต่อกฎหมาย การยอมรับหน้าที่ของบุคคลหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวสังคมและสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นอย่างเหมาะสมซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้จะเป็นตัวชี้วัดถึงการปรับบุคลิกภาพและความสำเร็จในการใช้ชีวิตในสังคมต่อไป¹⁵

3.1.5 การอบรมแก้ไขผู้ต้องขัง

ในหัวข้อนี้มีการอบรมแก้ไขผู้ต้องขัง โดยมีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง วัตถุประสงค์ การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกลักษณะของผู้ต้องขัง และผลการจำแนก ลักษณะของผู้ต้องขัง ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์ได้นำเอาเป็นระบบการศึกษาผู้ต้องขังเป็นบุคคลมาใช้เพื่อสามารถประเมินผู้ต้องขังได้อย่างสมบูรณ์ถูกต้องเกี่ยวกับพัฒนาการในอดีต ความต้องการในปัจจุบันและศักยภาพในอนาคต ข้อมูลในลักษณะวงรวมทั้งทางกายภาพ จิตใจ สังคม ที่ได้จากวิธีการจำแนกลักษณะนี้จะทำให้เข้าใจผู้ต้องขังมากขึ้น สามารถวางแผนเตรียมการฟื้นฟูเฉพาะรายและวางรูปแบบสถานที่คุมขังอย่างมีความมั่นคงปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ¹⁶

ขั้นตอนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ในระบบของราชทัณฑ์ของแคลิฟอร์เนียผู้ต้องขังที่เข้ามาทุกรายต้องผ่านศูนย์ RC หรือ Reception Centers เป็นระยะเวลา 3 ถึง 6 สัปดาห์ พวกเขาจะถูกประเมินและจำแนกลักษณะด้วยวิธีการสังเกตพฤติกรรมการใช้แบบทดสอบทางจิตวิทยาและการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเฉพาะบุคคลและประวัติบุคคลเกี่ยวกับ

ประวัติทางกฎหมายและประวัติอาชญากรรมประวัติเกี่ยวกับภูมิหลังทางสังคม ประวัติการประกอบอาชีพ ประวัติทางการศึกษา ประวัติทางศาสนา และทัศนคติการปรับตัวในเรือนจำ¹⁷ ทีมสหวิชาชีพ ได้แก่จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักอาชีวบำบัดอนุศาสนาจารย์ จาก

¹⁵ เพิ่งอ้าง, น.184.

¹⁶ เพิ่งอ้าง, น.181.

¹⁷ เพิ่งอ้าง, น.181.

เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการศึกษาข้อมูล บางกรณีนักจิตวิทยาคลินิกจะมีบทบาทสำคัญในการจำแนกผู้ต้องขังที่มีความผิดปกติพิเศษ เช่นผู้ต้องขังที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยว่ามีความบกพร่องทางจิตใจโดยการทดสอบทางจิตผู้ต้องขังจะถูกส่งตัวไปโรงพยาบาลจิตเวชเพื่อการบำบัดรักษาทางจิต เมื่อข้อมูลเฉพาะรายบุคคลของผู้ต้องขังแล้ว ทีมสหวิชาชีพจะนำข้อมูลทั้งหมดจากทุกส่วนมาผสมผสานกันและเข้าที่ประชุมข้อมูลจากส่วนต่างๆ จะถูกรายงานไปที่ประชุมให้รับทราบเพื่อหาคำตอบให้เข้าใจพฤติกรรมต่อต้านสังคมของผู้ต้องขังและพยายามที่จะเข้าใจความต้องการในชีวิตของผู้ต้องขังที่ไม่ได้รับการตอบสนองในวัยเด็ก เมื่อผู้ต้องขังโตขึ้นอาจนำไปสู่ความขัดแย้งในบุคลิกภาพจนสั่งสมเป็นพฤติกรรมอาชญากร การประชุมข้อมูลเฉพาะรายบุคคลของผู้ต้องขังมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบคำถามสำคัญดังนี้

1. ค้นหาข้อมูลเพื่อตัดสินใจวางแผนชนิดของการบำบัดฟื้นฟู
2. มีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดที่จะให้คำแนะนำปรึกษาเพื่อการบำบัดฟื้นฟูกับผู้ต้องขัง
3. ตัดสินใจในระดับความมั่นคงปลอดภัยของเรือนจำในการควบคุมผู้ต้องขัง

อันดับคะแนนจากการทดสอบจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงระดับความมั่นคงปลอดภัยของผู้ต้องขังด้วย ผู้ต้องขังที่มีคะแนนสูงจะถูกจำแนกไปยังเรือนจำที่มีความมั่นคงสูงสุด คือมีคะแนนตั้งแต่ 52 คะแนนขึ้นไป ผู้ต้องขังมีคะแนนต่ำจะถูกจำแนกไปยังเรือนจำที่มีความมั่นคงปานกลางต่ำไปจนถึงระดับเรือนจำชั่วคราว

เกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกลักษณะของผู้ต้องขัง ลักษณะของผู้ต้องขังขึ้นอยู่กับอายุ เพศ ความรุนแรงของการกระทำความผิดประสพการณ์ด้านการทำงานประวัติการด้านการกระทำความคิดในอดีต¹⁸

การฟื้นฟูด้านจิตใจ โครงการหลักของ เรือนจำที่เกี่ยวกับ การฟื้นฟูด้านจิตใจจากเกี่ยวข้องได้แก่

1. การฟื้นฟูและวิธีการทางจิตวิทยา

มาจากความเชื่อพื้นฐานว่าปัญหาที่ทำให้บุคคลก้าวเข้าสู่เรือนจำจะเกี่ยวข้องกับความรู้สึกและทัศนคติที่ผิดเกี่ยวกับสังคม ดังนั้นการฟื้นฟูแก้ไขบุคคลจึงต้องพัฒนาบุคคลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านความรู้สึกและทัศนคติเป็นหลัก ในระบบเรือนจำแคลิฟอร์เนียวิธีการหนึ่งใช้

¹⁸ เฟ็งฮ้าง, น.182.

กันอย่างกว้างขวาง คือใช้กลุ่มบำบัดโดยจิตแพทย์ทั้งนี้เนื่องจากมีปัจจัยซึ่งจำกัดการบำบัดเฉพาะรายวิธีการของกลุ่มบำบัดจะเน้นไปที่การฟื้นฟูสภาพจิตใจและบุคลิกภาพของผู้ต้องขังที่เรียกว่า “กลุ่มจิตบำบัด” ทีมงานจะประกอบด้วยจิตแพทย์ นักจิตวิทยา และผู้ให้คำแนะนำปรึกษาซึ่งมีความเชี่ยวชาญในวิธีการของกลุ่มบำบัดต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้ต้องขังให้เป็นไปตามทิศทางที่ดีขึ้น โดยกระบวนการของกลุ่มเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เหมาะสมถูกต้องและดีงาม¹⁹

2. การฟื้นฟูด้านจิตใจด้วยหลักการทางศาสนา

การใช้อิทธิพลทางศาสนาในการฟื้นฟูจิตใจผู้ต้องขังได้ถูกพัฒนาขึ้นในกรมราชทัณฑ์ของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย เนื่องจากกลุ่มใหญ่ของผู้ต้องขังที่เข้าสู่เรือนจำมักจะมีสาเหตุมาจากการขาดความเข้าใจด้านคุณภาพทางศาสนา เขจะมีชีวิตที่ผ่านมาเกี่ยวข้องกับศาสนาน้อยมาก ขาดการฝึกฝนและทัศนคติที่ดีนำทางศาสนา อนุศาสนาจารย์จึงมีบทบาทสำคัญในเรือนจำที่จะให้โอกาสที่ยิ่งใหญ่ต่อผู้ต้องขังในการทำจิตวิญญาณของเขาให้เป็นประโยชน์สูงสุด อนุศาสนาจารย์มีหน้าที่ชักจูงบุคคลให้อุทิศตนเพื่อรับใช้พระเจ้าในการกระทำเพื่อประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติการให้การอบรมในคำสอนทางศาสนา โดยหลักการใหญ่ของการฟื้นฟูจิตใจด้วยหลักทางศาสนา คือการเพิ่มความรับผิดชอบของผู้ต้องขังต่อวิถีชีวิตของเขาและการกระทำด้วยความเชื่อถือศรัทธาต่อพระเจ้า ทำให้บุคคลเติบโตทางศาสนาอย่างมั่นคงและเข้มแข็งมีจิตใจที่ซื่อสัตย์เผยแพร่อารมณ์ความรักต่อบุคคลอื่นตามคำสอนของพระเจ้า รวมไปถึงการยอมรับในความเชื่อพื้นฐานของทางศาสนา กิจกรรมของการฟื้นฟูจิตใจด้วยหลักการทางศาสนามีหลากหลายทั้งการสอนในชั้นเรียนการอภิปรายอาณัติเรือนจำ การฟังเพลงทางศาสนาผ่านสื่อการศึกษาด้วยตนเองจากหนังสือพระคัมภีร์ทางศาสนา ภาพยนตร์ สไลด์ นิตยสาร การบันทึกซึ่งจะทำให้ผู้ต้องขังไม่ถูกบังคับกดดันให้เรียนรู้มากเกินไป เป็นผลทำให้ผู้ต้องขังรู้สึกเชื่อถือนับถือมีความอบอุ่นมั่นคงทางจิตใจยอมรับที่จะปฏิบัติตามคำสอนพัฒนาจิตใจและทัศนคติพื้นฐานบนความเชื่อทางศาสนา²⁰ ผลที่ได้จากการจำแนกผู้ต้องขัง

1 ผู้ต้องขังที่มาจากกรณการจำแนกลักษณะบุคคลจะได้รับทราบเกี่ยวกับข้อมูลของเรือนจำไม่ว่าจะเป็นกฎระเบียบวินัยประจำวัน สิทธิประโยชน์ และสวัสดิการที่ได้รับนโยบายการจัดองค์กร รวมไปถึงวัตถุประสงค์ในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

¹⁹ เพิ่งอ้าง, น.186.

²⁰ เพิ่งอ้าง, น.187.

2. ข้อมูลที่ได้จากจำแนกลักษณะทำให้ทราบถึงความสามารถและความสนใจของผู้ต้องขังตลอดจนความต้องการในด้านต่างๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติการของเรือนจำ

3. เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนโครงการงานฟื้นฟูผู้ต้องขังตลอดระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำอันได้แก่ การให้การศึกษา การฝึกวิชาชีพด้านงานฝีมือ หรือทำงานในอุตสาหกรรม การทำงาน ด้านการเงิน เป็นต้น

4. ในทุกๆ 6 เดือนหลังจากจำแนกลักษณะครั้งแรก คณะกรรมการพิจารณาโครงการที่เป็นผู้ต้องขังได้ปฏิบัติเพื่อจำแนกลักษณะผู้ต้องขังซ้ำ ในกรณีเกิดความไม่เหมาะสมในชนิดหรือวิธีการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังจะได้รับการส่งตัวไปรับการปรึกษาแนะนำเป็นการส่วนตัวเพื่อตอบสนองความต้องการและศักยภาพอย่างแท้จริง

5 ข้อมูลจากการแนะนำจะมีประโยชน์ต่อการเตรียมการพักการลงโทษเพื่อวางแผนช่วยเหลือผู้ต้องขังให้มีความเหมาะสม ด้านสภาพแวดล้อม อาชีพการทำงานการปรับตัวเมื่อได้รับการปล่อยกลับสู่สังคม

3.1.6 เจ้าหน้าที่

เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ของแคลิฟอร์เนียให้ความสำคัญของงานราชทัณฑ์ในแคลิฟอร์เนียขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่มีทักษะและความเป็นวิชาชีพ ซึ่งเป็นคำตอบที่ว่าทำไมงานราชทัณฑ์ของแคลิฟอร์เนียจึงมีมาตรฐานสูง ด้วยเหตุนี้กรมราชทัณฑ์จึงมีความสนใจในการอุทิศตนเพื่องานของเจ้าหน้าที่และชุมชน ถึงแม้ว่ามีเพียงส่วนน้อยประมาณ 4 เปอร์เซ็นต์ของเจ้าหน้าที่ทั้งหมดที่จบการศึกษาจากวิทยาลัย และมีจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถผ่านการทดสอบขั้นพื้นฐานหรือตรวจสอบภูมิหลังเบื้องต้น รวมถึงเจ้าหน้าที่ส่วนหนึ่งก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จในชั้นเรียนที่เข้มงวดหรือผ่านการฝึกอบรมแต่ก็ยังมีเจ้าหน้าที่จำนวนหนึ่งประสบความสำเร็จได้รับการเข้าร่วมในหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่ใหญ่ที่สุดของแคลิฟอร์เนีย กรมราชทัณฑ์จึงพยายามให้เกิดความเป็นเลิศและความหลากหลาย ในส่วนของการเจ้าหน้าที่โดยเพิ่มบุคลากรเจ้าหน้าที่หญิงและเพิ่มความเข้มแข็งในชนกลุ่มน้อยที่เป็นเจ้าหน้าที่ของกรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติสำหรับชนผิวดำ และเตรียมขยายความกว้างขวางแต่ยังคงกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ²¹ จากคุณภาพมากมายดังกล่าวทำให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์แคลิฟอร์เนียจะมีส่วนร่วมและมีการเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับ

²¹ เพิ่งอ้าง, น.195.

ชุมชนเสมอเช่น โครงการเยาวชนค่ายลูกเสือ หรือการแข่งขันกีฬา หรือการเข้าร่วมกับกลุ่มผู้สนับสนุนท้องถิ่นช่วยสนับสนุนเหตุการณ์ของชุมชนและบริจาคเงินเพื่อการกุศล²²

เจ้าหน้าที่สนับสนุนอื่นๆ ในกิจการราชทัณฑ์แคลิฟอร์เนีย เนื่องจากกรมราชทัณฑ์แคลิฟอร์เนียดำเนินการให้บริการทางการแพทย์ในโรงพยาบาลที่มีใบอนุญาต 3 แห่ง ซึ่งให้บริการดูแลฉุกเฉินแก่ผู้ต้องขัง นอกจากนี้ในทุกเรือนจำจะมีโรงพยาบาลและคลินิกทันตกรรมของตนเอง มีบริการด้านสุขภาพจิต ทั้งในระหว่างอยู่ในเรือนจำและการคุมประพฤติด้วย เหตุนี้จึงมีการสร้างคณะกรรมการที่มีความเชี่ยวชาญด้านการดูแลสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ ประกอบด้วยจิตแพทย์ ทัศนแพทย์ แพทย์ทั่วไป นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ด้านการศึกษารูจะเป็นผู้ให้คำแนะนำด้านวิชาชีพ ผู้ตรวจตราควบคุมและมีหน้าที่ดูแลโครงการกระตุ้นการทำงานเพิ่มขึ้น มีอนุศาสนาจารย์ดูแลความจำเป็นและต้องการด้านศาสนา บุคลากรและผลงานดูแลความมั่นคงจะดูแลในการทำงานในดีคือเป็นระเบียบหัวหน้าของฝ่ายบริหาร และบุคลากรสนับสนุนจะดูแลให้แน่ใจว่าเจ้าหน้าที่ได้รับการจ้างการจ่ายเงินและข้อมูลต่างๆเป็นไปตามกระบวนการซึ่งการทำงานร่วมกันของสหวิชาชีพต่างๆนั้นจะช่วยกันรักษาให้ระบบการปฏิบัติงานราชทัณฑ์ในแคลิฟอร์เนียเป็นไปอย่างราบรื่น

การสรรหาและมาตรฐานเจ้าหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าพนักงานราชทัณฑ์และเจ้าหน้าที่เทคนิคการแพทย์จะต้องผ่านการประเมินพิเศษเกี่ยวกับความรู้ความสามารถเฉพาะด้านภาษาที่จำเป็นหรือเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานก่อนที่จะได้รับการสอบคัดเลือก ซึ่งการสอบคัดเลือกเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์โดยทั่วไปจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือในส่วนแรกผู้สมัครทุกคนจะต้องเข้ารับการทดสอบสมรรถภาพทางกายและการตรวจสอบทางการแพทย์จากนั้นจะเข้าสู่ขั้นตอนการสอบสวนภูมิหลังหรือสอบประวัติเพื่อให้มั่นใจว่าผู้สมัครมีความเหมาะสมและมีสิทธิถูกต้องตามกฎหมายในการเข้ารับราชการ

การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ทุกคนซึ่งอยู่ในตำแหน่งต่างๆกันจะได้รับการฝึกอบรมเฉพาะด้านในหลักสูตรต่างๆ ซึ่งกรมราชทัณฑ์จัดขึ้นรวมถึงจากองค์กรภายนอกอื่นๆเพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพการงานต่อไป นอกจากนี้แล้วเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ได้รับการอบรมหลักสูตรขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นการอบรมวิชาการพื้นฐานที่จำเป็นในการ

²² เฟ็งอ้าง, น.196.

ปฏิบัติงานราชทัณฑ์และมีความรู้ภาคปฏิบัติ 46 วิชารวมระยะเวลาในการอบรม 304 ชั่วโมงหรือ 6 สัปดาห์²³

3.1.7 การเตรียมการก่อนปล่อยและการปฏิบัติหลังปล่อย

หัวข้อนี้จะกล่าวถึงการวางแผนเพื่อกลับคืนสู่สังคมของผู้ต้องขัง การพักโทษ การป้องกันความล้มเหลวของการปล่อยการพักการลงโทษ โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

3.1.7.1 การเตรียมการก่อนปล่อย

ผู้ต้องขังบางคนได้รับคุณประโยชน์ในการปล่อยให้กลับสู่สังคมอย่างค่อยเป็นค่อยไป จากการคัดเลือกเท่านั้น โดยผู้กระทำความผิดที่ไม่รุนแรงภายใน 6 เดือนในกรณีการพักโทษจะเป็นผู้มีสิทธิ์ได้รับเข้าร่วมในโครงการ Community reentry facilities ซึ่งมีความมั่นคงมีลักษณะไม่เป็นการและผ่อนคลายมากกว่า เรือนจำส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในและใกล้กับเขตนครหลวงซึ่งสามารถเข้าถึงการทำงานและครอบครัวได้มากกว่า ส่วนการพักการลงโทษและการบริการชุมชนและควบคุมดูแล Community reentry facilities ทั้งหมดในส่วนปฏิบัติการวันต่อวันและถูกจัดการโดยผู้รับเหมาบางแห่งดำเนินการ โดยโครงการท้องถิ่นบางแห่งก็ดำเนินการ โดยเอกชนที่หวังผลกำไรและไม่หวังผลกำไร

1. การจัดหางานการเกษตรผู้สังคมนพื้นฐานของโครงการจัดหางาน โดยโครงการนี้ผู้ต้องขังจะถูกคาดหวังให้หางานหรือฝึกอบรมเพื่อที่จะสร้างความผูกพันในครอบครัวอีกครั้ง และวางแผนสำหรับที่เขาจะได้รับการปล่อยตัวแม้ว่าสถานกักขังจะถูกปิดไว้ตลอดเวลา แต่ผู้ต้องขังจะได้รับอนุญาตให้ออกไปสมัครงานหรือวางแผนการนัดหมายไว้ ผู้ที่สร้างปัญหาจากถูกส่งตัวกลับไปยังเรือนจำ

2. ผู้ต้องขังที่เป็น มารดา ผู้ต้องขังหญิงที่ถูกคัดเลือกพร้อมสามารถที่จะอยู่ใน small community based facilities ได้โดยจัดกลุ่มแม่และเด็กใหม่ การแก้ไขพยายามผ่อนคลายอันตรายที่เกิดกับเด็กจากการถูกแยกออกจากแม่ระหว่างอยู่ที่นี่ ผู้ต้องขังจะมีส่วนร่วมในชั้นเรียนกับพ่อแม่การฝึกอาชีพและการศึกษาการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเสพยาเสพติดและสุรา และรวมไปถึงด้านการทำงานเพื่อให้ผู้ต้องขังที่เป็นมารดาหรือผู้ปกครองของบุตรที่เหมาะสม

3. การกลับสู่การคุมขัง ศูนย์รวมการกลับสู่การคุมขังจะคัดเลือกผู้ที่ละเมิดเงื่อนไขการคุมประพฤติที่ไม่รุนแรงแต่ละคนจะเป็นผู้ที่เพิกเฉยต่อเงื่อนไขของการคุมประพฤติผู้ต้องขังจะถูก

²³ เพิ่งอ้าง, น.196.

คุมขังอยู่ในบริเวณกักขังตลอดระยะเวลาที่ถูกเพิกถอนการคุมประพฤติ ซึ่งนอกจากเป็นการลดค่าใช้จ่ายแล้วยังช่วยลดความแออัดในเรือนจำด้วย²⁴

4. การบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

กรมราชทัณฑ์ได้มีการพัฒนาศูนย์กลางบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด โดยเฉพาะสำหรับผู้ถูกคุมประพฤติที่ละเมิดเงื่อนไขด้วยปัญหาการติดยาเสพติดและแอลกอฮอล์ มากกว่าที่จะส่งกลับไปควบคุมกักขังในเรือนจำโดยจะคัดเลือกผู้ที่ต้องการเข้ามีส่วนร่วมในโครงการ เพื่อการบำบัดมีระยะเวลาของโครงการ 90 วัน ซึ่งจะประกอบด้วยกิจกรรมการให้คำปรึกษาที่เจาะลึกการบำบัดรักษา การพัฒนาด้านการทำงาน และการให้ลาไปทำงานนอกสถานที่ได้

5. การชดเชย มีความเชื่อที่ว่านักโทษคดีอุกฉกรรจ์ควรใช้คืนความสูญเสียทางการเงินให้แก่เหยื่อของพวกเขา กรมราชทัณฑ์จึงจัดตั้งศูนย์การชดเชยความเสียหายแก่ชุมชนเป็นครั้งแรก โดยให้ผู้กระทำผิดในคดีที่ไม่รุนแรงมีความเสี่ยงต่ำได้รับอนุญาตออกจากสถานที่คุมขังเพื่อทำงานเท่านั้นหลังจากหักค่าใช้จ่ายจากการทำงานแล้วเงินค่าแรงของผู้กระทำผิดจะถูกแบ่งอย่างเท่าเทียมระหว่างผู้เสียหายกรมราชทัณฑ์และผู้ต้องขัง

การพักโทษ เป็นเวลาอย่างน้อยที่สุดแห่งปีหลังจากเปิดตัวออกจากเรือนจำผู้กระทำผิดจะอยู่ภายใต้การติดตามสอดส่องของพนักงานคุมประพฤติการปล่อยอย่างมีเงื่อนไขนี้ถูกจัดเรียงขึ้นด้วยมาตรการการควบคุมพิเศษต่อพฤติกรรมของผู้กระทำผิดในระหว่างช่วงเวลาสำคัญของการกลับคืนสู่สังคมระยะเวลาที่ใช้ต่อการคุมขังจะขึ้นอยู่กับการกระทำผิดและพฤติกรรมของผู้ถูกคุมประพฤติการคุมประพฤติจะใช้ระยะเวลาประมาณ 3-5 ปีซึ่งผู้ถูกคุมประพฤติส่วนใหญ่จะถูกคุมประพฤติเป็นระยะเวลา 1 ถึง 3 ปี

1.เงื่อนไขการพักโทษ

ก่อนที่จะออกจากเรือนจำผู้กระทำผิดทุกคนจะต้องยอมรับในการปฏิบัติตามเงื่อนไขของคุมประพฤติ โดยลงนามในกฎของเงื่อนไขคุมประพฤติ เช่น เชื้อพึงคำสั่งสอนของตัวแทนการคุมประพฤติ ทั้งหมดรายงานตัวในทันทีที่ได้รับการปล่อยและตามกำหนดนัดหมายในภายหลังไม่กระทำความผิดทางอาชญากรรม ไม่พกอาวุธ ผู้ถูกคุมประพฤติหลายคนมักจะมีความต้องการเฉพาะบุคคลที่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุง เช่น ความตั้งใจที่จะเข้ารับการบำบัดอย่างผู้ป่วยนอกการบำบัด

²⁴ เฟิ่งอ๋าง, น.191.

การติดแอลกอฮอล์ หรือข้อหลีกเลี่ยงของแต่ละบุคคล โดยการคุมประพฤติสามารถเพิกถอนได้ทันที หากมีการผิดเงื่อนไข²⁵

2. แผนงานการพักโทษ

พนักงานคุมประพฤติจะประเมินผู้ได้รับการปล่อยตัวคุมประพฤติใหม่แต่ละรายตาม ความจำเป็นและความเสี่ยงต่อชุมชน ความถี่ของการติดตามและระดับของการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนจะขึ้นอยู่กับกรณีนี้ นอกจากนี้ยังพิจารณาจากการเยี่ยมบ้านโดยพนักงานไม่บอก ให้รู้ก่อน การทดสอบสารเสพติดหรือการส่งตัวผู้ถูกคุมประพฤติไปยังหน่วยงานอื่น ผู้ถูกคุม ประพฤติจะถูกตรวจสอบเพื่อค้นหาสาเหตุและถูกควบคุมความประพฤติจากเขตอำเภอที่เขากระทำ ความผิด แต่โดยทั่วไปผู้ถูกคุมประพฤติจะถูกควบคุมในภูมิลำเนาของตน โดยพิจารณาจากที่อยู่ สถานที่ทำงาน สุขภาพร่างกายและจิตใจ ความปลอดภัยของเหยื่อหรือพยาน ซึ่งเป็นตัวแปรต่อการ ตัดสินใจ เครื่องมืออำนวยความสะดวกที่ใช้ในการคุมประพฤติซึ่งจะช่วยให้ผู้ถูกคุมประพฤดียังคงมี ความประพฤติที่เหมาะสมคือ Electronic monitoring devices ซึ่งจะช่วยให้พนักงานคุมประพฤติ ตรวจสอบได้ว่าผู้ถูกคุมประพฤติละเมิดเงื่อนไขและสามารถเข้าจับกุมได้ทันที นอกจากนั้น พนักงานคุมประพฤติจะออกเยี่ยมบ้านผู้ถูกคุมประพฤติอย่างสม่ำเสมอถ้ารู้ว่าเขามีการปรับตัว อย่างไร ในหลายกรณีที่พนักงานคุมประพฤติได้ช่วยเหลือผู้ถูกคุมประพฤติที่ประสบปัญหาด้วยการ จัดการที่พิกอาศัยและบริการสนับสนุนอื่นๆเช่นการหางานทำเป็นต้น

3. BPTและการปฏิบัติการพักการลงโทษ

เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์มีบทบาทในการเตรียมการกำหนดเงื่อนไขมาตรการของการคุม ประพฤติแบบวันต่อวัน โดยมีคณะกรรมการของเรือนจำ (The Board of Prison Terms, BPT) ควบคุมอีกทีหนึ่งที่หลักของ BPT มีอยู่ 2 ประการ

1. กำหนดระยะเวลาพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังตามการพิพากษา
2. ยกเลิกการพักการลงโทษที่ขึ้นกับการตัดสินใจของคณะกรรมการพิจารณาพักการ ลงโทษซึ่งในกระบวนการตัดสินใจนี้ BPT จะพิจารณาจากรายงานของกรมราชทัณฑ์และข้อเสนอ จากกรมราชทัณฑ์²⁶

²⁵ เพิ่งอ้าง, น.192.

²⁶ เพิ่งอ้าง, น.193.

3.1.7.2 การการปฏิบัติหลังปล่อย

ส่วนพักการลงโทษและการบริการชุมชนของกรมราชทัณฑ์ California หรือ CDC (The Parole and Community Services Division of The California Department of Corrections) ได้เปลี่ยนแปลงโครงการ 2 โครงการ โดยออกแบบเพื่อให้แน่ใจว่าจะสามารถป้องกันผู้ที่ได้รับการปล่อยตัว พักการลงโทษ ไม่ให้กลับคืนสู่เรือนจำอีก โดยมีความสัมพันธ์กับการให้การเรียนรู้อ่านหนังสือและอีกโครงการ คือการป้องกันการกลับไปใช้สารเสพติดของผู้ที่ได้รับการปล่อยตัว พักการลงโทษ โครงการแรกที่ได้รับการพัฒนาเกิดขึ้นหลังจาก CDC ได้รับรายงานซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการฝึกฝนจนมีความสามารถในการอ่านและเขียนกับผลสำเร็จของการปล่อยพักการลงโทษ นอกจากนี้รายงานยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการฝึกฝนจนมีความสามารถในการอ่านและเขียนกับภาวะว่างงาน นายจ้างทุกวันนี้แสดงความต้องการรับลูกจ้างต้องมีทักษะพื้นฐานอย่างน้อยสามารถอ่านและเขียนได้ ซึ่งผู้ที่ได้รับการปล่อยคุมประพฤติจำนวนมากไม่มีโดยผู้ที่ได้รับการปล่อยคุมประพฤติมากกว่าครึ่งมีความสามารถในการอ่านต่ำกว่าระดับเกรด 6 และปริมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ของกลุ่มนี้อยู่ในภาวะว่างงาน การขาดความสามารถในการอ่านและเขียนรวมไปถึงทักษะเพื่อการจ้างงาน เป็นปัจจัยกีดขวางประการแรกของความสำเร็จในการพักการลงโทษและการปราศจากการถูกสร้างงานทุกวันนี้ ผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวพักการลงโทษจึงมีอัตราเสี่ยงสูงที่จะกลับคืนสู่เรือนจำอีกครั้ง²⁷

3.2 สหพันธรัฐมาเลเซีย

หัวข้อนี้จะกล่าวถึงงานราชทัณฑ์ของสหพันธรัฐมาเลเซีย โดยอธิบายถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป กฎหมายที่บังคับกับผู้ต้องขังในเรือนจำที่เกี่ยวข้องกับการใช้ศาสนา การควบคุม การดูแล การอบรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ การเตรียมการก่อนปล่อยและการปฏิบัติหลังปล่อย โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

²⁷ เฟ็งฮ้าง, น.193.

²⁸ นัทธี จิตสว่าง, โครงการศึกษาเปรียบเทียบงานราชทัณฑ์ไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน, (คณะทำงานโครงการศึกษาเปรียบเทียบงานราชทัณฑ์ไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน : สำนักงานวิจัยและพัฒนา ระบบงานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์, 2548), น.194.

3.2.1 ข้อมูลทั่วไป

หัวข้อนี้กล่าวถึงส่วนของวิสัยทัศน์ หน้าที่ ค่านิยมของงานราชทัณฑ์ ประเภทเรือนจำของงานราชทัณฑ์ ดังต่อไปนี้

ภารกิจและวิสัยทัศน์ การให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ²⁹ด้านการจัดการระบบการบริหารเรือนจำอย่างมีประสิทธิภาพและมีระบบการทำงานที่ดีซึ่งจะทำให้สังคมมีความมั่นใจและยอมรับว่างานราชทัณฑ์มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในระบบกระบวนการยุติธรรม

วัตถุประสงค์ของการราชทัณฑ์ ด้านการควบคุม เพื่อควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพไว้ในที่ที่ปลอดภัยจนกว่าจะพ้นโทษ ด้านการฟื้นฟูแก้ไข เพื่อดำเนินการจัดทำแผนงานการแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนบุคลิกภาพและทัศนคติของผู้ต้องขังให้ การแก้ไขฟื้นฟูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และให้ผู้ต้องขังเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและยอมรับของสังคมสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ภายหลังพ้นโทษ หน้าที่ในการควบคุมผู้ต้องขังให้อยู่ในที่ที่จัดไว้อย่างปลอดภัยใช้อำนาจตามคำพิพากษา อบรมวิชาชีพและจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นตามความถนัดของผู้ต้องขัง เพื่อให้เป็นการสร้างคุณค่าให้ตัวเองผู้ต้องขังและมีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การแก้ไขฟื้นฟูเพื่อสร้างบุคลิกภาพใหม่ให้กับผู้ต้องขังโดยผ่านการสั่งสอนทางศาสนา และการให้คำปรึกษาอบรมเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในการบริหารจัดการและบริหารระบบโดยประสานหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก³⁰ ค่านิยมของงานราชทัณฑ์ ได้แก่

1.บูรณาการปรับปรุงสิ่งรอบข้างให้สมบูรณ์

บูรณาการเป็นพื้นฐานของกิจกรรมที่ต้องดำเนินการทุกอย่าง ซึ่งการราชทัณฑ์จะต้องปฏิบัติให้เกิดความสมบูรณ์ภายใต้ข้อบังคับของกฎหมาย การปฏิบัติต้องกระทำด้วยความตั้งใจ ซื่อสัตย์โปร่งใสมีการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินอย่างมีประสิทธิภาพ

2.การปฏิบัติการ

การราชทัณฑ์ต้องปฏิบัติงานและร่วมรับผิดชอบต่อคณะทำงาน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญที่จะต้องมีการทำงานเป็นทีม เจ้าหน้าที่งานต้องได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรมเป็นที่ยอมรับโดย

²⁹ Jamaludin Hj. Abd. Hamid. "Work Release and Associated Matters : The Ibrahim System." Kuala Lumpur. PP 1.

³⁰ เพิ่งอ้าง, น.193.

คำนึงถึงความปลอดภัยในการปฏิบัติหน้าที่และการกินคืออยู่ดีของเจ้าหน้าที่เป็นสิ่งที่ราชทัณฑ์จะต้องดูแลรวมทั้งการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานเพื่อให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3.ภารกิจ

ด้านความเป็นอยู่ที่ดีของผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความเป็นธรรมและได้รับการนับถือตนเองในฐานะความเป็นมนุษย์ ซึ่งแม้ผู้ต้องขังจะถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำเพื่อการลงโทษก็ตาม ผู้ต้องขังย่อมมีสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่แต่ต้องอยู่ภายใต้การยอมรับบรรทัดฐานของเรือนจำ นอกจากนี้แล้วราชทัณฑ์ยังต้องพยายามที่จะนำสมาชิกครอบครัวของผู้ต้องขังและทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

4.การได้โอกาสที่เท่าเทียมกัน

การราชทัณฑ์มีความเชื่อว่าคณะทำงานผู้ต้องขังทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันโดยปราศจากอคติ

5.การสนับสนุนและความก้าวหน้า

การสนับสนุนและความก้าวหน้ามีความจำเป็นอย่างมากเพื่อให้การบริการประสบความสำเร็จ การราชทัณฑ์จะต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อปรับปรุงคุณภาพการบริการอยู่เสมอและต้องปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ³¹

ประเภทเรือนจำ กรมราชทัณฑ์มาเลเซียมีการจัด แผนกหน่วยงานออกเป็นสัดส่วนดังนี้

1.กรมราชทัณฑ์ตั้งอยู่ที่บูกิตไวย ราคางง รัฐเซลังงอ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานบริหารส่วนภูมิภาคอีก 2 แห่งคือที่รัฐบาซาร์และรัฐซาราวัก

2.เรือนจำมีหน่วยงานที่ควบคุมผู้ต้องขังที่ต่อโทษตามคำพิพากษาของศาลและผู้ต้องหาประเภทต่างๆทั่วไป

3.ศูนย์กักกันมีหน้าที่ควบคุมผู้ต้องโทษกักกัน โดยระหว่างผู้ถูกกล่าวหาว่าด้วยกฎหมายความมั่นคงภายใน

4.ศูนย์พัฒนาพฤตินิสัยมีหน้าที่ในการควบคุมผู้ต้องขังที่อยู่ในโครงการเตรียมการก่อนพ้นโทษจัดเป็นการบริหารแบบทัณฑสถาน

³¹ เพิ่งอ้าง, น.194.

5. โรงเรียนสายสามัญ HENRY GURNEY SCHOOL มีหน้าที่ให้ความรู้และการศึกษาแก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มและเยาวชน โดยเฉพาะเป็นการบริหารแบบทัณฑสถาน

6. ศูนย์ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จัดตั้งขึ้นเพื่อกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่โดยมีการจัดอบรมในหลายหลายประเภทที่ยังร่วมมือกับหน่วยงานของภาครัฐอื่นๆและหน่วยงานเอกชนเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่(ในหน่วยงานประเภทเดียวกับสถาบันพัฒนาราชการข้าราชการของไทย)³²

3.2.2 กฎหมายที่บังคับใช้

LAW OF MALAYSIA REPRINT ACT 512 GENEVA CONVENTIONS ACT 1962

จะยกในส่วนที่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการใช้ศาสนากับผู้ต้องขังดังต่อไปนี้

มาตรา 35

อนุศาสตราจารย์เข้ามาให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขังในเรือนจำโดยได้รับอำนาจจากรัฐมนตรี และมีคณะอนุศาสตราจารย์ของแต่ละศาสนาเข้ามาสอนหลักธรรมคำสอน โดยให้ผู้ต้องขังเลือกศาสนา หรือยึดตามหลักศาสนาของตนได้อย่างเสรี และเพื่อให้เขามาจิตสำนึกที่ดี โดยจะต้องมีการแบ่งเวลาในการทำกิจกรรมระหว่างการทำงานและการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา โดยจะมีที่สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนาโดยจะแยกนักโทษที่มีสัญชาติเดียวกัน หรือศาสนาเดียวกันเพื่อให้ได้รับความสะดวกในการจัดกิจกรรมของผู้ต้องขัง รวมไปถึงข้อกำหนดให้เป็นไปตามมาตรา 33 ผู้ต้องขังควรจะได้รับอิสระในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในการนับถือศาสนาจากเจ้าหน้าที่ในประเทศที่ตนถูกกักขังไว้เพื่อให้เป็นไปตามหลักขององค์การศาสนานานาชาติ และอาจจะมีการเพิ่มเติมข้อกำหนด หรือกฎเกณฑ์ไว้ในมาตรา 71

มาตรา 36

บุคคลที่เข้ามาประกอบพิธีกรรมทางศาสนาให้กับผู้ต้องขังจะต้องทำหน้าที่ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาด้วยตนเอง โดยจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามการนับถือศาสนาของแต่ละบุคคล โดยจุดประสงค์ในครั้งนี้จะต้องได้รับการฟื้นฟูโดยใช้อำนาจโดยที่พวกเขาไม่ต้องทำการอื่นใด

³² เพิ่งอ้าง, น.196.

มาตรา 120

ผู้ต้องขังที่ถึงแก่ความตายในระหว่างที่อยู่ในอำนาจการควบคุมขังจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างสมศักดิ์ศรี ถ้าหากเป็นไปได้ก็ควรจะให้จัดให้มีพิธีกรรมให้สอดคล้องกับหลักศาสนาและนำไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตาม que ผู้ต้องขังที่ถึงแก่ความตายนั้นได้นับถือตามสมควร โดยมีการจัดสถานที่ให้ ผู้ต้องขังที่ถึงแก่ความตาย ให้ได้รับการประกอบพิธีกรรมในสถานที่ของแต่ละศาสนาให้ถูกต้อง

มาตรา 120

การระบุรายชื่อนักโทษที่ถึงแก่ความตายจำเป็นที่จะต้องมีการรวบรวมข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพหรือศาสนาหรือข้อตกลงอย่างชัดเจนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในกรณีของการทำศพ จะต้องระบุชื่อที่แท้จริงและสาเหตุแห่งการถึงแก่ความตายไว้ในใบมรณะบัตร

มาตรา 13

บทบัญญัติในส่วนที่สอง ที่เกี่ยวกับประชากรในประเทศ จะต้องไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา หรือเกี่ยวกับความเห็นทางการเมือง โดยบทบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในประเทศ

มาตรา 17

หากผู้กระทำความผิดมีข้อพิพาท รัฐบาลจะต้องพยายามหาข้อยุติเพื่อให้มีข้อตกลงในการถอดถอน อันเนื่องมาจากการถูกรบกวนหรือการถูกจำกัดพื้นที่ จนทำให้เกิดความเจ็บป่วย ทูพพลภาพ อายุเด็ก กรณีการมีบุตร โดยให้รัฐมนตรีทางศาสนา ทางการแพทย์ บุคลากร และอุปกรณ์ทางการแพทย์ เข้ามาช่วยเหลือพวกเขาเหล่านั้น

มาตรา 24

หากผู้กระทำความผิดมีความจำเป็นที่จะต้องให้มีมาตรการรับรองสำหรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี เด็กที่กำพร้า เด็กที่ครอบครัวแยกทางกัน เช่นเกิดจากภัยสงครามทำให้เขาไม่สามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้เนื่องจากทรัพยากรไม่เพียงพอ และที่สำคัญพวกเขาจะต้องเลี้ยงชีพ นำหลักศาสนามาใช้พร้อมทั้งการศึกษาเพื่อให้ความสะดวกแล้วแต่กรณี และพวกเขาจะต้องได้รับการศึกษาเท่าที่จะเป็นไปได้โดยแต่ละจะต้องให้สอดคล้องกับประเพณีและวัฒนธรรมของเขาด้วย

มาตรา 58

ให้รัฐมนตรีทางศาสนามีอำนาจในการช่วยเหลือบุคคลที่นับถือศาสนาต่างๆด้วย

มาตรา 93

ให้รัฐมนตรีทางศาสนามีอำนาจในการอนุญาตให้ให้ผู้ต้องขังมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของพวกเขา โดยจุดประสงค์ในครั้งนี้

มาตรา 130

เจ้าหน้าที่ควรจะให้การรับรองและดูแลผู้ต้องขังที่ถึงแก่ความตายในขณะที่ถูกจำคุกในเรือนจำโดยทำให้สมกับศักดิ์ศรีของบุคคลนั้นถ้าหากเป็นไปได้ให้ปฏิบัติตามพิธีกรรมทางศาสนาของพวกเขาด้วยโดยทำให้ถูกต้องและได้รับการยอมรับ

มาตรา 6

การเพิ่มข้อตกลงในมาตรา 10 15 23 28 31 36 37 52 การทำสัญญาดังกล่าวเกี่ยวกับความเหมาะสมในการแยกบทบัญญัติ สัญญาจะต้องไม่กระทบต่อผู้บาดเจ็บ สมาชิกของบุคคลทางการแพทย์ อนุศาสนาจารย์ ที่กำหนดไว้โดยการเสนอในที่ประชุมที่ไม่มีการจำกัดสิทธิของพวกเขาเหล่านั้น

มาตรา 28

บุคคลตามมาตรา 24 และมาตรา 26 ที่ถูกจับกุมให้อยู่ในความดูแลของรัฐจะต้องไม่ถือเป็นอาชญากรเพื่อให้เค้าได้รับประโยชน์แต่บทบัญญัติในสนธิสัญญาเจนีวา วันที่ 12 มีนาคม ค.ศ. 1949 ในการดูแลผู้ต้องขังภายในกรอบของกฎหมายทหารและกฎเกณฑ์ในการใช้อำนาจกักกัน และภายใต้อำนาจดังกล่าวจะต้องดูแลและปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักจริยธรรมและสิทธิในการนับถือศาสนาของผู้ต้องขังโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องคำนึงถึงอนาคต

มาตรา 32

ผู้ต้องขังจะต้องได้รับการบริการทางการแพทย์โดยแพทย์ ศัลยแพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล และจะได้รับการป้องกันที่ผู้ต้องขังให้ความสนใจ แต่ควรจะได้รับ การดูแลจากบุคคล การทางการแพทย์โดยได้รับการยกเว้นที่ที่สามารถทำได้ภายใต้มาตรา 49

มาตรา 33

บุคลากรทางการแพทย์หรืออนุศาสนาจารย์ควรจะไปให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขัง แต่อย่างไรก็ตามเพื่อให้เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ได้เสนอไว้ในที่ประชุมการอำนวยความสะดวกเป็น สิ่งจำเป็นทางการแพทย์และศาสนาในการให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขัง

มาตรา 33

ในทางการแพทย์และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในการให้ความช่วยเหลือช่วยเหลือ ผู้ต้องขัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขนาดที่ผู้ต้องขังอยู่ในการถูกควบคุมตัวตามกฎหมาย และกฎเกณฑ์ ในการใช้อำนาจภายใต้ข้อตกลง พวกเขาควรจะได้รับประโยชน์ในสิ่งอำนวยความสะดวกในทาง การแพทย์ และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

มาตรา 37

นักโทษที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากอนุศาสนาจารย์ หรือนักโทษที่มีความเชื่อใน ศาสนาหรือนิกายเดียวกันหรือนักโทษทั่ว โทษที่ต้องการจะนับถือศาสนาของตนจะต้องมีการทำ ข้อตกลงของผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ให้สามารถนับถือศาสนาหรือนิกายของเขาตามความเชื่อของ ผู้ต้องขังได้โดยการแต่งตั้งจะต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับที่จัดตั้งขึ้น โดยอำนาจของการคุมขังเพื่อให้ เป็นไปตามกฎระเบียบและเพื่อรักษาความปลอดภัย

3.2.3 การควบคุม

หัวข้อนี้กล่าวถึงระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยในเรือนจำ ประเภทของเรื่องราวร้อง ทุกข์ โดยมีหลักการดังต่อไปนี้

ระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยในเรือนจำ³³ การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของ เรือนจำและระเบียบวินัยที่เคร่งครัดเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องมีในเรือนจำที่มีความมั่นคงสูง มาตรการที่ใช้มีดังนี้ปรับปรุงมาตรการรักษาความปลอดภัยในด้านกายภาพด้วยระบบต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วงจรปิด ระบบเปิดปิดประตู และเครื่องพันธนาการอัตโนมัติเป็นต้น ปรับปรุงระเบียบ วินัยของผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลใช้มาตรการดำเนินการกับผู้ต้องขังที่กระทำความผิดวินัยอย่าง

³³ California Department of Corrections. "Corrections : Public Safety, Public Service." [http : // www.cdc.state.ca.us / index. Htm](http://www.cdc.state.ca.us/index.Htm), 1998

เข้มงวด สร้างความมั่นใจแก่ผู้ต้องขังที่ปฏิบัติตามระเบียบวินัยว่าจะไม่ถูกข่มเหงจากผู้ต้องขังหรือจากเจ้าพนักงาน³⁴

ประเภทของเรื่องราวร้องทุกข์ เรื่องราวร้องทุกข์ของผู้ต้องขังแบ่งออกตามลักษณะและความร้ายแรงและความสำคัญของเหตุการณ์ที่ได้รับการร้องเรียนขึ้น โดยพื้นฐานแล้วสามารถแบ่งได้ดังต่อไปนี้

Major Complaints เป็นเรื่องราวร้องทุกข์ที่เกี่ยวกับสถานการณ์รุนแรงหรือผิดปกติในเรือนจำ เช่นการร้องเรียนเกี่ยวกับการใช้กำลังโดยไม่จำเป็นของเจ้าหน้าที่ โดยจะมีหน่วยงานสืบสวนสอบสวนจากกรมราชทัณฑ์เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการเรื่องราวเกี่ยวกับการร้องทุกข์ทุกประเภทนี้

Minor Complaints เป็นเรื่องราวร้องทุกข์ที่มักมีสาเหตุเกิดจากความประพฤตินี้ที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมของผู้ต้องขัง หรือเกี่ยวกับความบกพร่องในหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ รวมถึงเรื่องการบริหารงานที่ผิดพลาดด้วย ซึ่งโดยส่วนมากหน่วยงานฝ่ายความมั่นคงปลอดภัยอาจจะสั่งการให้แต่ละเรือนจำรับผิดชอบหรือดำเนินการแก้ไขเรื่องราวร้องทุกข์ที่ได้รับOperational Complaint มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจประจำวันทั่วไป และส่วนใหญ่แต่ละเรือนจำก็สามารถที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาภายในเรือนจำของตนเองได้

1. กำหนดโทษที่ได้รับ

เมื่อผู้ต้องขังถูกส่งตัวไปเรือนจำแล้วจากต้องผ่านขั้นตอนแรกซึ่งในขั้นตอนดังกล่าวนี้ จะมีการบันทึกข้อมูลประวัติผู้ต้องขังไว้ เช่นประเภทของคดีและกำหนดโทษที่ได้รับ

2. การรับการรักษาพยาบาล

โดยปกติในทุกเรือนจำจะมีแพทย์และผู้ช่วยแพทย์ประจำอยู่ 1 คนทำหน้าที่ในการตรวจเช็คสุขภาพของผู้ต้องขังและให้การรักษาที่เหมาะสม นอกจากนี้พบว่าเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลมักมีสาเหตุมาจาก ผู้ต้องขังไม่ได้รับการรักษาพยาบาล จำนวนแพทย์หรือเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอกับผู้ต้องขัง จำนวนอาคารในการรับรองการรักษาพยาบาลไม่เพียงพอกับผู้ต้องขัง

³⁴ เพิ่งอ้าง, น.202.

3. การเยี่ยมผู้ต้องขัง

โดยปกติเรือนจำจะมีญาติให้ญาติเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังได้ครั้งละประมาณ 15 นาที นอกจากนี้เพื่อเป็นการปรับปรุงพัฒนาระบบการเยี่ยมผู้ต้องขังเรือนจำต่างๆจะอนุญาตให้ญาติเข้ามาเยี่ยมผู้ต้องขังในวันหยุดราชการได้ ทั้งนี้เพื่อจะไม่ได้กระทบต่อเวลาทำงานของญาติผู้ต้องขังและเมื่อเร็ว ๆ นี้³⁵ กรมราชทัณฑ์ได้นำระบบตารางการจองเวลาเยี่ยมญาติล่วงหน้ามาใช้โดยเปิดให้มีการจองวันและเวลาเยี่ยมผู้ต้องขังผ่านระบบออนไลน์³⁶

4. จดหมายของผู้ต้องขัง

ผู้ต้องขังทุกคนมักประสบกับการเขียนจดหมายถึงครอบครัวโดยเฉพาะผู้ต้องขังชาวต่างชาติและทางเรือนจำเองก็ไม่มีเจ้าหน้าที่หรือล่ามที่สามารถตรวจสอบจดหมายที่ส่งมาถึงผู้ต้องขังได้ทั้งหมด โดยเฉพาะจดหมายที่ไม่ได้เขียนเป็นภาษาอังกฤษซึ่งถ้าส่งไปให้เอกอัครราชทูตต่างๆช่วยในเรื่องการไปจดหมายก็อาจจะใช้เวลานาน

5. กิจกรรมกีฬาและการนันทนาการ

เรือนจำส่วนใหญ่โดยเฉพาะเรือนจำเก่าๆจะมีสถานที่จำกัดสำหรับผู้ต้องขังออกกำลังกายหรือทำกิจกรรมต่างๆนอกจากนี้จำนวนผู้ต้องขังที่ล้นเรือนจำก็ส่งผลไปถึงเรื่องการขาดแคลนเจ้าหน้าที่สำหรับควบคุมดูแลกิจกรรมด้านการกีฬาและนันทนาการด้วย ดังนั้นจึงพบว่าเรื่องร้องเรียนของผู้ต้องขังจะเป็นเรื่องความจำกัดของสถานที่และเวลาในการทำกิจกรรม

6. การศึกษาคำสอนทางศาสนา

โดยปกติผู้ต้องขังทุกคนจะได้รับอนุญาตให้เข้าชั้นเรียนเพื่อศึกษาคำสอนทางศาสนาที่ตนนับถือซึ่งโดยส่วนใหญ่³⁷ 4 ศาสนาได้แก่อิสลาม คริสต์ ฮินดู พุทธ นอกจากนี้บางครั้งจะมีอาสาสมัครที่เข้ามาสอนศาสนาให้กับผู้ต้องขังในเรือนจำด้วย

³⁵ เฟ็งฮ้าง, น.208.

³⁶ เฟ็งฮ้าง, น.209.

³⁷ Jabatan Penjara Prison Department of Malaysia. "Annual Statistics 1997." Cawangan Kuala Lumpur, 1998. PP 1.

7.ความสะอาดและสุขภาพอนามัยของผู้ต้องขัง

ความสะอาดและสุขภาพอนามัยของผู้ต้องขังถือเป็นเรื่องร้องเรียนที่สำคัญเรื่องหนึ่งซึ่งมีการร้องเรียนอยู่ตลอดเวลา โดยผู้ต้องขังมักจะร้องเรียนว่าห้องที่ใช้ควบคุมมีความแออัดและมีกลิ่นอันไม่พึงประสงค์โดยเฉพาะเรือนจำเก่าๆ ในยุคอาณานิคม

8.ปัญหาการว่างงานและการจัดสรรแรงงานในเรือนจำ

ในแต่ละเรือนจำโปรแกรมการจัดหางานที่จัดให้กับผู้ต้องขังจะประกอบไปด้วยงานด้านอุตสาหกรรมและการฝึกวิชาชีพ เช่นการก่อสร้าง ช่างไม้ ช่างตัดเสื้อ แต่ในปัจจุบันเรือนจำประสบปัญหาความแออัด ดังนั้นผู้ต้องขังจึงไม่มีโอกาสเข้าร่วมโครงการฝึกวิชาชีพได้ทุกคนซึ่งก็เป็นผลทำให้ผู้ต้องขังหารายได้จากการทำงานดังกล่าวด้วย³⁸

9.การได้รับสวัสดิการด้านการให้คำปรึกษา

ในกรมราชทัณฑ์มาเลเซียจะมีเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา³⁹แนะนำแก่ผู้ต้องขังประมาณ 176 คน โดยเจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะทำงานเต็มเวลาในการให้คำปรึกษาโดยเฉพาะด้านจิตวิทยาแก่ผู้ต้องขัง ทั้งนี้รวมถึงผู้ต้องขังแรกรับด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดปัญหาผู้ต้องขังในเรือนจำก็ส่งผลให้เกิดความจำกัดในการเข้ารับคำปรึกษาของผู้ต้องขัง⁴⁰

3.2.4 การดูแล

หัวข้อนี้มีหลักเกณฑ์ การเยี่ยมผู้ต้องขัง วัตถุประสงค์ การแก้ไขฟื้นฟู โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

สวัสดิการผู้ต้องขังสวัสดิการด้านอาหารและสุขภาพแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยจะแบ่งออกเป็นสวัสดิการด้านอาหารสวัสดิการด้านสุขภาพและสวัสดิการด้านสุขภาพจิต⁴¹ โดยทั้งนี้จะลงไปที่การบริหารงานด้านการบริการด้านสุขภาพจิต กรมราชทัณฑ์ได้ให้การดูแลเอาใจใส่ในด้านสุขภาพจิตเป็นพิเศษตามสมควรที่จะได้รับ โดยได้จัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่ทำงานในตำแหน่งจิตแพทย์ นักจิตวิทยา และนักจิตบำบัดซึ่งแนวโน้มล่าสุดแสดงให้เห็นว่า ผู้ต้องขังมีพัฒนาการทางด้านจิตใจดี

³⁸ เพิ่งอ้าง, น.209.

³⁹ Prison Department of Malaysia. "Discussion papers prepared for XVI APCCA 1996 about Malaysia." Christchurch, 1996. PP.1.

⁴⁰ เพิ่งอ้าง, น.209.

⁴¹ เพิ่งอ้าง, น.212.

ขึ้นโดยมีการจัดการประชุมผู้เชี่ยวชาญทางด้านนี้ คือจิตแพทย์ นักจิตวิทยาและนักจิตบำบัดร่วมกัน จัดเรียงลำดับความต้องการที่แน่นอนของผู้ต้องขัง เมื่อเริ่มแรกมีการพิจารณาโดยหน่วยงานจิตเวช ศาสตร์ โรงพยาบาลกัวลาลัมเปอร์ ซึ่งประสบผลสำเร็จด้วยดีและในอนาคตอันใกล้นี้กรมราชทัณฑ์ จะจัดตั้งหน่วยงานจิตเวชศาสตร์ด้านกฎหมายขึ้นที่เรือนจำ SUNGAIBULOH

วัตถุประสงค์⁴²

1. เพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีโอกาสติดตามสถานการณ์ภายนอกและได้ติดต่อกับญาติอยู่เสมอ
2. เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ต้องขังสามารถออกไปเผชิญกับโลกภายนอกได้ หลังจากพ้นโทษเพื่อบรรเทาความเบื่อหน่ายและการไม่ยอมรับสภาพและความรู้สึกต่ำต้อย
3. เพื่อให้การทำงานขององค์กรหน่วยงานต่างๆ⁴³ เช่น ตำรวจ อัยการ สวัสดิการกับ ผู้ต้องขังบรรลุเป้าหมาย
4. เพื่อส่งเสริมให้ผู้ต้องขังยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่างๆ ในเรือนจำ ครอบครวและญาติของผู้ต้องขังได้รับอนุญาตให้เข้าเยี่ยมผู้ต้องขังได้ตามคำพิพากษา ซึ่งเป็นการ สนับสนุนให้ผู้ต้องขังมีการปรับทัศนคติและความสามารถกลับมาเป็นพลเมืองที่มีประโยชน์ต่อ สังคมภายหลังพ้นโทษต่อไป⁴⁴

การเข้าเยี่ยมในช่วงเทศกาล ผู้ต้องขังได้รับการอนุญาตให้ฉลองในวันสำคัญทางศาสนา โดยขึ้นกับความเชื่อและศรัทธาของผู้ต้องขังแต่ละคน วันเยี่ยมต้องอยู่เกี่ยวข้องกับช่วงเทศกาล ภายใต้อาณัติของราชทัณฑ์⁴⁵ การเยี่ยมผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังได้รับอนุญาตให้พบปะกับ บุคคลภายนอกได้เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีและเพื่อให้ผู้ต้องขังได้ติดตามสถานการณ์ต่างๆ ภายนอกอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและลดความตึงเครียดที่เกิดขึ้นระหว่างการถูกคุมขัง

⁴² Prison Department Malaysia. "Selamat Datang Kc Jabatan Penjara Welcome to Prison Department Malaysia." <http://www.prison.gov.my/>, 1997.

⁴³ The Police Officer's Internet Directory. "Law Enforcement Agencies World Wide." <http://www.officer.com/agfor.htm>, 1996.

⁴⁴ เพิ่งอ้าง, น.216.

⁴⁵ เพิ่งอ้าง, น.218.

3.2.5 การอบรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง

การอบรมแก้ไขผู้ต้องขัง การพัฒนาพฤตินิสัยโครงการฟื้นฟูพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง มีจุดประสงค์เพื่อเป็นการเตรียมการขั้นสุดท้ายก่อนที่ผู้ต้องขังจะลาออกไปใช้ชีวิตในสังคม โดยยึดถือความถูกต้องตามกฎหมายและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสงบสุข

วิธีการดำเนินการแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ ประการแรก ดำเนินการด้านการประสานงาน ประการที่สอง การจัดกลุ่มเพื่อบำบัดรักษา

ประเภทการดำเนินการ

1. การฝึกวิชาชีพ
2. การอบรมด้านศีลธรรมและแนะแนวด้านศาสนา
3. การให้ความรู้ด้านวิชาการ
4. การให้คำปรึกษาและการแนะแนวการอยู่ร่วมกัน
5. การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา
6. การจัดกิจกรรมด้านนันทนาการ
7. ห้องสมุดและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น⁴⁶

ในส่วนของสวัสดิการและนันทนาการผู้ต้องขัง จะได้รับการอบรมด้านศาสนาจากครูผู้สอนศาสนา และยังมีการทำพิธีทางศาสนาของแต่ละศาสนาเพื่อเป็นการฟื้นฟูสภาพจิตใจและทัศนคติในทางที่ดีขึ้น ส่วนด้านการนันทนาการการพักผ่อนหย่อนใจของผู้ต้องขังจะเป็นการแก้ไขด้านร่างกายและจิตใจ โดยจัดให้มีกิจกรรมในยามว่างเพื่อเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดความทุกข์และความเบื่อหน่ายของผู้ต้องขัง ซึ่งจะมีการแยกสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกเป็นการเฉพาะผู้ต้องขังสามารถทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ขับร้องเพลง หรือกิจกรรมทางวัฒนธรรมของตน ซึ่งเป็นการให้กำลังใจให้กับตนเอง ด้านการให้คำปรึกษาแนะนำผู้ต้องขังหญิงจะได้รับการให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์อย่างสม่ำเสมอด้วยเหตุที่ว่าเพศหญิงจะมีจิตใจที่เปราะบางอ่อนไหวง่าย ซึ่งจะทำให้มีความรู้สึกกดดันกลัวและกังวลใจอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นเรื่องบุตรสามีหรือพ่อแม่ ซึ่งเป็นเรื่องปกติของผู้ที่ถูกคุมขังจึงต้องจัด โปรแกรมเพื่อฟื้นฟูสุขภาพร่างกายและจิตใจโดยใช้เวลาในการแนะนำให้รู้จักเหตุผลและมีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอ⁴⁷

⁴⁶ เพิ่งอ้าง, น.202.

⁴⁷ เพิ่งอ้าง, น.222.

ผู้ต้องขังหญิงจะได้รับอนุญาตให้เลี้ยงดูบุตร โดยอายุไม่เกิน 3 ปีในเรือนจำ กรมราชทัณฑ์มาเลเซียมีนโยบายในการร่วมมือกับประชาชนโดยไม่มีองค์กรหน่วยงานของรัฐเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนในการอบรมฟื้นฟูผู้ต้องขัง แต่ให้ความสำคัญกับหน่วยงานบริการภายนอกก่อนที่จะมีการปล่อยตัว เพื่อแก้ปัญหาในการปรับตัวภายนอกและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการทำงาน ให้ได้รับความก้าวหน้าต่อไปเกี่ยวกับการสงเคราะห์ช่วยเหลือด้านการทำงาน เช่นผู้ต้องขังที่ถูกปล่อยตัวที่เซลังงอร์ จะมีสมาคมสงเคราะห์และคอยดูแลสงเคราะห์ช่วยเหลือ ทั้งนี้ยังมีองค์กรอีกมากที่ให้ความร่วมมือในการให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังหลังปล่อยตัว เพื่อเป้าหมายในการลดปัญหาด้านผู้กระทำผิดให้น้อยที่สุด⁴⁸

โปรแกรมการบำบัดและการอบรมแนวใหม่ เรือนจำในประเทศมาเลเซียมีแนวโน้มและต้นตัวที่จะมีการแก้ไขฟื้นฟูจิตใจเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจุดประสงค์ของการแก้ไขวางแผนแก้ไขฟื้นฟูจิตใจเพื่อพัฒนาตัวผู้ต้องขังโดยอาศัยขั้นตอนตามโปรแกรมที่กำหนดแนวทางของแผนปฏิบัติการในการแก้ไขฟื้นฟูจิตใจประกอบด้วย การเปลี่ยนทัศนคติของผู้ต้องขัง พัฒนาความสามารถของผู้ต้องขัง และจัดหาความรู้ให้กับผู้ต้องขัง เพื่อให้ได้เป้าหมายที่บรรลุไว้ในแต่ละด้านต่างๆ คือด้านทัศนคติ ความมีทักษะ และความรู้จึงมีการแบ่งเป็น 4 ระยะตามแผน ได้แก่ระยะที่ 1 คือแผนการปฐมนิเทศ ระยะที่ 2 คือแผนพัฒนาตนเอง ระยะที่ 3 คือแผนพัฒนาทักษะความสามารถ และระยะที่ 4 คือแผนเตรียมการการปลดปล่อย⁴⁹

ระยะที่ 1 (3เดือน) แผนการปฐมนิเทศ

แผนการปฐมนิเทศมีระยะเวลา 3 เดือนระหว่างที่อยู่ในช่วงนี้ผู้ต้องขังจะได้รับรายละเอียดข้อมูลเพื่อให้การยอมรับเข้าเป็นสมาชิกและสิทธิของเขาในการเป็นผู้ต้องขัง รายละเอียดของข้อบังคับ และระเบียบวินัย สิทธิของเขาในการสื่อสารกับครอบครัวและเพื่อน โดยอาศัยการเยี่ยมและจดหมายการร้องทุกข์ การร้องเรียน โอกาสในการเลื่อนไปสู่แผนระยะต่อไป และโอกาสในการลงทะเบียนด้านอาชีพและด้านการศึกษาในเรือนจำมากไปกว่านั้นผู้ต้องขังจะได้รับกิจกรรมทางกายในลักษณะของการออกกำลังกาย ซึ่งเป็นพื้นฐานในการสร้างระเบียบวินัยและเชื่อฟังแผนนี้มีความเกี่ยวข้องกับศีลธรรม ผลเมืองดีจะต้องปฏิบัติและศึกษา ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างการรับรู้ในตัวผู้ต้องขังให้เกิดการยอมรับในการดูแลตัวเองและสภาพแวดล้อมและปลูกฝังและอบรมให้เกิดคุณค่า นอกจากนี้ผู้ต้องขังจะมีการแสดงออกในกิจกรรมประชาชาติของตนเอง เช่นการเคารพธงชาติ การ

⁴⁸ เฟ็งฮ้าง, น.223.

⁴⁹ เฟ็งฮ้าง, น.224.

ร้องเพลงชาติ ก่อนเริ่มทำกิจกรรมแต่ละวันการประชุมปรึกษาเป็นการปฏิบัติสำหรับผู้ต้องขังตามแผนการปฐมนิเทศเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตัวเองให้มีความมั่นใจเพื่อช่วยเหลือการวางแผนสำหรับการกำหนดการแก้ไขฟื้นฟูจิตใจ เพื่อช่วยเหลือการวางแผนงานสำหรับการกำหนดการแก้ไขฟื้นฟูจิตใจเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อสอนให้เขารู้จักบริหารเวลาขณะที่มีการพิจารณาวางโทษนี้ และเพื่อสร้างความสัมพันธ์ให้เป็นหนึ่งเดียว การสอนศาสนาก็เป็นส่วนหนึ่งของแผนนี้และคนสอนศาสนามาจากหน่วยงานศาสนาต่างๆซึ่งถูกเชิญมาให้สอนและปลูกฝังความเชื่อของศาสนาแก่ผู้ต้องขังตามแต่ละศาสนาของพวกเขาที่กำหนดไว้

ระยะที่ 2 (6-12เดือน) แผนพัฒนาตนเอง

แผนพัฒนาตนเองนี้เป็นแผนที่ถูกกำหนดไว้ 6-12 เดือน จุดประสงค์ของแผนเพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางจิตใจและร่างกาย แก่ผู้ต้องขังเพื่อผู้ต้องขังเหล่านั้น มีการเตรียมตัวเพื่อเผชิญกับความท้าทายภายนอกได้แผนพัฒนาตนเองนี้มีแนวคิด 2 แนวคือ แนวคิดHalaqahและแนวคิด Therapeutic Community

แนวคิด Halaqah เป็นแนวคิดพื้นฐานแบบศาสนาในการปฏิบัติสำหรับผู้ต้องขังของความเชื่อชาวมุสลิมขนาดที่แนวคิด Therapeutic Community มีพื้นฐานตามประสบการณ์อเมริกัน และถูกปฏิบัติสำหรับผู้ต้องขังของความเชื่ออื่นๆซึ่งจุดแข็งของแนวคิดHalaqah คือการใช้คำสอนของมุสลิมและการใช้ชีวิตชีวิต

ระยะที่ 3 (1-2ปี) แผนพัฒนาทักษะความสามารถ

แผนพัฒนาทักษะสามารถมีจุดประสงค์ช่วยเหลือผู้ต้องขังที่มีทักษะด้านอาชีพเพื่อสามารถมีงานทำหลังพ้นโทษ ซึ่งเป็นวิธีการที่จะช่วยลดการกระทำผิดได้ผู้ต้องขังที่ได้รับการฝึกฝนจนได้รับประกาศนียบัตรและวุฒิปริญญาจะได้รับการนำสินค้าของผู้ต้องขังออกแสดงในงานนิทรรศการของกรมราชทัณฑ์มาเลเซียด้วย และเพื่อให้เกิดความชำนาญยิ่งขึ้นกรมราชทัณฑ์มาเลเซียยังมีการสนับสนุนเอกชนให้เข้ามาฝึกสอนให้ผู้ต้องขังได้รับทักษะใหม่ด้วยสำหรับผู้ต้องขังที่ไร้การศึกษาจะไม่ถูกทอดทิ้ง แต่จะได้รับการแนะนำด้านเกษตร เช่นปลูกผัก เลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ และปศุสัตว์

ระยะที่ 4 (6-12เดือน)แผนเตรียมการปลดปล่อย

จุดประสงค์ของแผนเตรียมการปลดปล่อย เพื่อเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังให้กับผู้ต้องขังก่อนเข้าสู่ชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมต่างๆอันมีการสร้างเอกชนเข้ามาเตรียมความพร้อมเข้าสู่ชุมชนให้กับผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังที่ได้รับอนุญาตให้กลับชุมชนจะมีการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

โดยให้มีการบริการสังคมลักษณะต่างๆ เช่นการซ่อมแซมตึกต่างๆในหน่วยงานรัฐบาล ทำความสะอาดบริเวณสถานที่ศาสนา ทำความสะอาดและซ่อมแซมOld Folk Homes และมีส่วนร่วมกับชุมชน ในกิจกรรม“gotongroyong” โดยเฉพาะการเลือกผู้ต้องขังเหล่านี้ไปพูดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตามโรงเรียนเกี่ยวกับการกระทำความผิดยาเสพติดหรืออาชญากรรมและการดำรงชีวิตที่ผิด⁵⁰

การปรับปรุงกรมราชทัณฑ์ในมาเลเซีย⁵¹ให้มีการทำงานครอบคลุมทั้งปัจจุบันและอนาคตโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การปรับเปลี่ยนโครงสร้างของกรมราชทัณฑ์ในมาเลเซียโดยการสร้างแผนกเฉพาะให้มีความต้องการต่อผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่
2. การสร้างลักษณะเฉพาะ 2 อย่าง คือการกำหนดหน้าที่อธิบดีกรมราชทัณฑ์และผู้ช่วยอธิบดีกรมราชทัณฑ์ให้ชัดเจนเกี่ยวกับความปลอดภัยและแก้ไขฟื้นฟูจิตใจ
3. การเพิ่มความร่วมมือของการศึกษาระหว่างท้องถิ่นและข้าราชการราชทัณฑ์โดยบริการเรือนจำที่เป็นชาวต่างชาติ และให้มีความรู้มากขึ้นและเพิ่มทักษะเจ้าหน้าที่ในเรือนจำด้วย
4. การหาเจ้าหน้าที่ใหม่ให้ตรงกับสายงานและวิชาชีพเฉพาะ
5. การสร้างวิทยาลัยราชทัณฑ์เพื่อให้ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ โดยความร่วมมือกับท้องถิ่นและสถาบันต่างประเทศให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีการเรียนรู้ที่สูง โดยการพัฒนาความรู้และทักษะซึ่งวิทยาลัยราชทัณฑ์จะมีทั้งระดับปริญญาตรี และปริญญาโททางการบริหารงานและการจัดการการงานราชทัณฑ์
6. มีศูนย์อบรมศาสนาทั้งมาเลเซียตะวันออกและตะวันตก ให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์สามารถมีพื้นฐานในการปฏิบัติงานและมีการอบรมCourseอื่นๆที่เกี่ยวข้องด้วย⁵²

3.2.6 เจ้าหน้าที่

บทบาทของเจ้าหน้าที่ราชการของกรมราชทัณฑ์มาเลเซียเจ้าหน้าที่จะมีบทบาทที่สำคัญสอง ประการ คือการควบคุมผู้ต้องขัง และการแก้ไขพัฒนาผู้ต้องขัง ซึ่งแม้ว่าโดยธรรมชาติแล้วบทบาททั้งสองอย่างจะมีความแตกต่างกัน แต่เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ก็ต้องรักษาบทบาททั้งสองให้มี

⁵⁰ เห่งฮ้าง, น.228.

⁵¹ Prison Department of Malaysia. “Papers about Malaysia.” Vancouver, 1998 จาก https://en.wikipedia.org/wiki/Malaysian_Prison_Department สืบค้นเมื่อวันที่ 26.05.60

⁵² เห่งฮ้าง, น.230.

ความสมดุลกันเพื่อให้สามารถบรรลุถึงจุดมุ่งหมายของกรมราชทัณฑ์ที่ตั้งไว้ได้⁵³ โดยเจ้าหน้าที่ในกรมราชทัณฑ์ของมาเลเซียทุกคนจะต้องมีการฝึกอบรมและการพัฒนาฝีมือการฝึกอบรมโดยทั่วไปสามารถให้นิยามได้ว่าเป็นกระบวนการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพในการทำงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยผ่านขั้นตอนการพัฒนานิสัยการทำงานวิธีการปฏิบัติงาน ภาษา ความรู้และทัศนคติที่เหมาะสม ดังนั้นการฝึกอบรมจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนาฝีมือและทรัพยากรบุคคลบนพื้นฐานความสำคัญการฝึกอบรม กรมราชทัณฑ์มาเลเซียได้จัดให้มีโปรแกรมการฝึกอบรมแบบก้าวหน้าในศูนย์ฝึกอบรม 2 แห่ง คือวิทยาลัยราชทานมาเลเซียใน KAJANG ซึ่งมุ่งเน้นในด้านการฝึกอบรมราชทัณฑ์หรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงเท่านั้นและศูนย์ฝึกอบรมและข้าราชการราชทัณฑ์ใน TAIPING สำหรับข้าราชการชั้นผู้น้อยถูกเชิญประธานวันที่ 1 มิถุนายน พ. ศ. 1944 วิทยาลัยราชทัณฑ์มาเลเซียได้รับรองผู้เข้าร่วมอบรมไปแล้ว 2,409 คนและทางศูนย์ฝึกอบรมข้าราชการพลเรือนรับรองผู้เข้าร่วมโครงการไปกว่า 11,971 คน จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการใหญ่นั้นได้รับการรับรองโดยทางศูนย์ฝึกอบรมข้าราชการพลเรือนซึ่งเป็นผลงานจากการก่อตั้งศูนย์เมื่อปีค.ศ. 1952 ซึ่งเก่าแก่กว่าวิทยาลัยราชทัณฑ์ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อทศวรรษที่ 1980 หลักสูตรที่นำมาใช้ได้แก่ การปฐมนิเทศในเรือนจำ การรักษาความปลอดภัย การฟื้นฟูและพัฒนา การจัดการกฎหมายและการสอบสวนเทคนิคในการควบคุมและยับยั้ง ดังนั้นศูนย์อบรมเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์มีความแตกต่างจากวิทยาลัยราชทัณฑ์มาเลเซีย ส่วนอบรมเจ้าหน้าที่เปิดหลักสูตรต่างๆเมื่อเจ้าหน้าที่ราชการระดับผู้น้อยซึ่งรวมทั้งหลักสูตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยการฟื้นฟูความรู้ใหม่เทคนิคการควบคุมและการ⁵⁴ ยับยั้งแต่ทางวิทยาลัยไม่ได้เปิดหลักสูตรฟื้นฟูความรู้ใหม่มีการร่วมมือกันระหว่างวิทยาลัยกับมหาวิทยาลัยท้องถิ่น สถานสถาบันบริหารชุมชนแห่งชาติและหน่วยงานรัฐบาลแห่งอื่นๆ เช่นกรมการปกครอง และกรมตำรวจซึ่งวิทยากรผู้บรรยายในหน่วยงานเหล่านี้มักจะได้รับเชิญมาบรรยายในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่สอนอยู่ โดยสรุปแล้วกรมราชทัณฑ์มาเลเซียได้รับวิธีการต่างๆเพื่อมาใช้ยกระดับการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพสำหรับบุคลากรในกรมซึ่งวิธีการนี้ได้รับความร่วมมือจากกรมราชทัณฑ์สำนักงานใหญ่และศูนย์ฝึกอบรมการเปลี่ยนแปลงในเร็วๆนี้ได้ดำเนินการและปฏิรูปและเน้นในส่วน⁵⁵ โปรแกรมการอบรมซึ่งอยู่ในขั้นเบื้องต้น

⁵³ เพิ่งอ้าง, น.235.

⁵⁴ เพิ่งอ้าง, น.239.

⁵⁵ เพิ่งอ้าง, น.240.

แต่โดยทั่วไปแล้วได้มีการแสดงให้เห็นถึงผลดีในด้านประสิทธิภาพ⁵⁶สรุปแล้วบนพื้นฐานความสำคัญของการจัดการทางกรมราชทัณฑ์มาเลเซียกำลังดำเนินการตรวจวัดความก้าวหน้าและพัฒนาการของกลุ่มอย่างต่อเนื่องเขต เช่นหน่วยงานเดียวกันของประเทศอื่น ๆ สำหรับราชทัณฑ์แล้วกระบวนการในการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้น กล่าวได้ว่ากำลังอยู่ในขั้นของการดำเนินการซึ่งในกระบวนการนี้มีการมุ่งเน้นความสำคัญในเรื่องการพัฒนาบุคลากร โดยการปรับปรุงคุณภาพของการฝึกอบรม ดังนั้นบทบาทของศูนย์ฝึกอบรมจะได้รับการยกระดับอยู่เสมอในหลายๆแห่งที่เกี่ยวข้องกันกล่าวได้ว่ากำลังอยู่ในขั้นของการดำเนินการซึ่งในกระบวนการนี้มีการมุ่งเน้นความสำคัญในเรื่องการพัฒนาบุคลากร โดยการปรับปรุงคุณภาพของการฝึกอบรมดังนั้นบทบาทของศูนย์ฝึกอบรมจะได้รับการยกระดับอยู่เสมอในหลายๆแห่งที่เกี่ยวข้องกัน⁵⁷

3.2.7 การเตรียมการก่อนปล่อยและการปฏิบัติหลังปล่อย

ข้อหัวนี้จากกล่าวถึงการเตรียมการก่อนปล่อยตัวและการปฏิบัติหลังปล่อยตัวของผู้ต้องขังของสหพันธรัฐมาเลเซียว่ามีการเตรียมการและการปฏิบัติอย่างไร ดังต่อไปนี้

3.2.7.1 การเตรียมการก่อนปล่อย

การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการเตรียมการก่อนปล่อยตั้งผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์ได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาพฤตินิสัยขึ้นมาเพื่อเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการฟื้นฟูและปรับปรุงคุณภาพของผู้ต้องขังในทางที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนที่จะพ้นโทษเพื่อไปใช้ชีวิตในสังคม โดยกรมราชทัณฑ์มาเลเซียไม่มีนโยบายในด้านคุมประพฤติผู้ต้องขังหลังปล่อยตัวและไม่มีการพักการลงโทษ แต่ได้นำเอาระบบการลดวันต้องโทษมาใช้เพียงอย่างเดียว ซึ่งผู้ต้องขังที่ต้องคำพิพากษาของศาลเด็ดขาดแล้วและมีความประพฤติอยู่ในเกณฑ์ดีก็จะได้รับการลดวันต้องโทษ 1 ใน 3 แต่ทั้งนี้ในกฎหมายของมาเลเซียได้ระบุไว้ว่าผู้ต้องโทษจำคุกจะได้รับกำหนดโทษน้อยกว่า 30 วันไม่ได้ เช่นผู้ต้องขังได้รับโทษจำคุก 410 วันและประพฤติตัวดีถึงแม้จะมีการลดโทษก็ยังคงถูกจำคุกเต็ม 30 วัน

การเตรียมการก่อนปล่อยเริ่มตั้งแต่การฝึกวิชาชีพและการให้การศึกษาในเรือนจำโดยผู้ต้องขังจะได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษก่อนพ้นโทษ 2 เดือน ซึ่งจะต้องเข้าคอร์สพิเศษเพื่อตัวเข้มเกี่ยวกับวิชาชีพที่ได้รับมารวมทั้งการปรับตัวก่อนออกสู่สังคมภายนอก ทั้งนี้เหตุที่มาเลเซียไม่นำระบบคุมประพฤติมาใช้โดยหลักการแล้วระบบราชทัณฑ์ของมาเลเซียมีความเชื่อมั่นใน

⁵⁶ เพิ่งอ้าง, น.214.

⁵⁷ เพิ่งอ้าง, น.242.

กระบวนการยุติธรรมของตน ซึ่งก็คือการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดและเคร่งครัด โดยเชื่อว่าเมื่อผู้ต้องขังที่พ้นโทษแล้วกลับมากระทำความผิดอีกก็จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมคือตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ซึ่งเป็นกฎระเบียบทางสังคมโดยปริยาย โดยมีระยะเวลาตามที่กล่าวมาข้างต้นตามหัวข้อ 3.2.5

โดยที่ชุมชนกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังอาชญากรรมและการกระทำความผิดกฎหมายหรือเป็นปัญหาของสังคมการจัดโปรแกรมเพื่อการควบคุมป้องกันและแก้ไขฟื้นฟูจึงต้องใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดโปรแกรมดังกล่าว ปัจจุบันประเทศมาเลเซียได้มีการระดมทรัพยากรต่างๆจากสาธารณชนเพื่อนำมารองรับการป้องกันอาชญากรรมและบำบัดดูแลอาชญากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นชุมชนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในประเทศมาเลเซียมีการยอมรับกันมานานว่าชุมชนมีบทบาทสำคัญ

ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดได้หลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นเป็นวิธีการเพื่อลดช่องว่างระหว่างชุมชนกับผู้ต้องขังโดยการนำชุมชนเข้าไปสู่ผู้ต้องขัง และเป็นการลดความรู้สึกแตกต่างจากผู้ต้องขังช่วยให้ผู้ต้องขังสามารถวางแผนอนาคตภายหลังจากพ้นโทษ⁵⁸ ให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวผู้ต้องขัง ช่วยให้ผู้ต้องขังสามารถอยู่ในกระแสของสังคมได้ภายหลังจากพ้นโทษ ช่วยให้ชุมชนได้มีโอกาสรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับผู้ต้องขังและเรือนจำเอื้ออำนวยและช่วยเหลือในการปล่อยตัวผู้ต้องขังให้การสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ต้องขัง

สำหรับผู้ต้องขังที่ได้รับการพิจารณาคดีต้องโทษ การให้การสนับสนุนทางด้านจิตใจศีลธรรมโดยผ่านการอบรมสั่งสอนทางศาสนาถือว่ามีความสำคัญเป็นพิเศษ ในกรณีนี้อาสาสมัครที่รัฐบาลได้เตรียมจัดไว้ให้มีบทบาทสำคัญโดยเข้ามาเพื่ออบรมสั่งสอนตามหลักความเชื่อทางศาสนาของผู้ต้องขังแต่ละคน เช่น ศาสนาอิสลาม คริสต์ พุทธ และฮินดู เป็นประจำทุกสัปดาห์การอบรมสั่งสอนทางศาสนาโดยอาสาสมัครและครูถือว่ามีความสำคัญเป็นเกณฑ์อย่างหนึ่งในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด บทบาทของจริงเริ่มขึ้นเมื่อผู้ต้องขังก้าวพ้นจากประตูเรือนจำในช่วงสุดท้ายผู้ต้องขังที่ได้ผ่านกระบวนการขจัดเกลางทางสังคมการแก้ไขพฤติกรรมในชุมชนการกลับมาอยู่กับครอบครัวอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปบางกรณีการจำคุกในเวลานานได้สร้างความเจ็บปวดให้ผู้ต้องขังอย่างมาก ปัญหาใหญ่คือการเผชิญหน้ากับความว่างใจจัดจางงาน เมื่อรู้ว่ามิบันทึกว่าเคยเป็นผู้ต้องขังมาก่อน บ่อยครั้งที่อยู่ในระหว่างการตัดสินใจย้ายออกจากเมืองที่อยู่เพื่อไปหางาน

⁵⁸ เพิ่งอ้าง, น.231.

ในเมืองอื่น การได้พบปะกับเพื่อนเก่าที่มีพฤติกรรมที่น่าสงสัยซึ่งมีอิทธิพลทำให้ผู้ต้องขังกลับมาใช้ชีวิตแบบเดิมเป็นการสร้างวงจรที่เป็นภัยที่สุดในไม่นานก็จะกลับมากระทำความผิดอีก

3.2.7.2 การปฏิบัติการหลังปล่อย

จากข้อพิสูจน์ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ซึ่งให้เห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งในการนำชุมชนเข้ามาเพื่อช่วยแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ ทำให้ผู้ต้องขังสามารถกลับมาอยู่ในสังคมได้ด้วยเหตุผลดังกล่าวว่าหลายเมืองในประเทศมาเลเซียได้มีการก่อตั้ง “Discharged Prisoners’ Aid Societies” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้พ้นโทษให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ และปฏิบัติตามกฎหมายและกฎเกณฑ์ต่างๆทางสังคมได้เป็นอย่างดี การให้ความช่วยเหลือผู้กระทำความผิดสามารถทำได้หลายทาง เช่นการให้งานทำ การเตรียมเสื้อผ้าใหม่ไว้ให้ การให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางของผู้ต้องขัง หรือเงินสมทบทุนซื้ออุปกรณ์ในธุรกิจใหม่ บาง “Discharged Prisoners’ Aid Societies” มีการเตรียมบ้านกึ่งวิถีแต่มีบางส่วนได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาการประกอบอาชีพหลายปีที่ผ่านมาผู้ต้องขังหลายคนเข้ามาใช้บริการจากศูนย์ประสบความสำเร็จมีกิจการตัดเย็บเสื้อผ้า ร้านช่างไม้เป็นของตนเอง และยังกลับมาให้ความช่วยเหลือให้โอกาสผู้ต้องขังที่พ้นโทษรายใหม่ให้ม้งานทำ⁵⁹

กรมราชทัณฑ์ประเทศมาเลเซียได้ก่อตั้ง “Friends of the Prison Club” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและระดมทรัพยากรต่างๆ จากภาคเอกชนและองค์กรต่างๆนำมาให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขผู้ต้องขังภาคเอกชนและองค์กรสามารถเข้ามาช่วยได้โดยการมอบวัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องจักรกล หนังสือ อุปกรณ์ซ่อมโทรทัศน์ หรือการให้บริการทางด้าน ครูอาสาสมัคร ครูสอนศาสนา ผู้ให้คำปรึกษาโครงการ ดังกล่าวได้ถูกคาดหวังว่าจะสามารถทำงานได้เป็นอย่างดี การนำชุมชนมาเกี่ยวข้องกับระบบการลงโทษเพื่อเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมายและเป็นความพยายามที่จะเชื่อมโยงระหว่างกรมราชทัณฑ์และชุมชนเพื่อให้แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงมีการตั้งประเด็นไว้ดังต่อไปนี้ ประเด็นแรกให้ความชื่นชมยินดีแก่ภาคเอกชนและองค์กรต่างๆที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครให้บริการเกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟู ประเด็นที่สอง ให้มีการอบรมและจัดโปรแกรมระยะสั้นเพื่อให้ผู้ต้องขังได้ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ประเด็นที่สาม คือต้องการบ้านกึ่งวิถีเพื่อคอยให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขังพ้นโทษรายใหม่ ประเด็นที่สี่ คือให้การศึกษา เพื่อช่วยบรรเทาปัญหาเรื่องการมีอคติและการตอกย้ำจากสังคม และประการสุดท้ายคือการมีส่วนร่วมของสมาชิกในครอบครัวผู้กระทำผิดในกระบวนการแก้ไขฟื้นฟู

⁵⁹ เฟ็งอ้อ, น.232.

กิจกรรมด้านการแก้ไขฟื้นฟูการบริการสังคม สังคมสามารถเข้ามาแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังได้โดยมีโครงการการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังได้แสวงหาหน่วยงานองค์กรต่างๆ อาสาสมัครด้านศาสนา การศึกษาเพื่อที่จะให้เข้ามาช่วยเหลือผู้ต้องขังให้กลับไปใช้ชีวิตใหม่อีกครั้ง การบริจาคในรูปแบบต่างๆ เช่นการบริจาคอาหารในช่วงวันเทศกาลต่างๆ การบริจาคเพื่อผู้ต้องขังมุสลิมในช่วงเทศกาลถือศีลอด กรมราชทัณฑ์สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนได้โดยผู้ให้คำปรึกษา ทนายความจากกรมราชทัณฑ์สามารถออกไปให้ความรู้บรรยายแก่นักศึกษาองค์กรด้านเยาวชน และผู้ต้องขังสามารถช่วยเหลือสังคมได้โดยการเป็นแรงงานช่วยแบกหามช่วยงานชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง ช่วยทำความสะอาดสถานที่ต่างๆ กิจกรรมดังกล่าวเข้ามีส่วนช่วยลดช่องว่างระหว่างผู้ต้องขังกับสังคมและยังสร้างความภาคภูมิใจและ และตระหนักถึงคุณค่าของตนเองของผู้ต้องขังที่มีต่อสังคมอีกด้วย⁶⁰ และผลผลิตจากโรงงานของผู้ต้องขังถูกเรือนจำในประเทศมาเลเซีย จะมีโรงงานของตนเองในการผลิตผลิตภัณฑ์ต่างๆที่เป็นฝีมือของผู้ต้องขังที่มีความสนใจและทันสมัย เช่น โตะ แก้วที่ทำจากไม้เฟอร์นิเจอร์ต่างๆที่ทำมาจากหวาย งานแกะสลักกระฉอนาฬิกา แวนผลิตภัณฑ์ต่างๆที่ทำจากหวายและไม้ของย่อส่วนต่างๆ สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเป็นการเตรียมความพร้อมและเพิ่มทักษะต่างๆให้ผู้ต้องขังสามารถนำไปใช้ได้หลังจากพ้นโทษ⁶¹

งานราชทัณฑ์มาเลเซียอื่นๆที่น่าสนใจปัจจุบันมาเลเซียจัดเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ เพราะมีความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วด้วยสาเหตุดังกล่าวทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำนวนของอาชญากรรมและปัญหาทางสังคมต่างๆก็มากขึ้น ด้วยนอกจากนี้ยังมีปัญหาชาวต่างชาติที่หลบหนีเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเกี่ยวพันถึงปัญหาอาชญากรรมที่เกิดปัญหาจากกลุ่มบุคคลดังกล่าวด้วย โดย พบว่าช่วง 5 เดือนแรกของปี 2547 มีคดีอาชญากรรมที่ก่อโดยชาวต่างชาติถึง 65,737 คดี⁶²

1.เจ้าหน้าที่

เจ้าหน้าที่ในเรือนจำของมาเลเซียมีบทบาทหลายหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นบทบาทด้านการอบรมฝึกวิชาชีพ และควบคุมผู้ต้องขังในขณะเดียวกัน โดยจะมีฝ่ายพัฒนาทรัพยากรบุคคลจากกรมราชทัณฑ์รับผิดชอบในการจัดฝึกอบรมต่างๆให้กับเจ้าหน้าที่กระบวนการสรรหาและฝึกอบรม

⁶⁰ เพ็งอ้อ, น.233.

⁶¹ เพ็งอ้อ, น.234.

⁶² เพ็งอ้อ, น.248.

เจ้าหน้าที่จะเป็นไปด้วยความเข้มงวดใช้ระยะเวลาค่อนข้างนานและมีค่าใช้จ่ายสูง นอกเหนือไปจากฝึกรอบรมเกี่ยวกับการระงับเหตุการณ์จลาจลและการป้องกันตนเองในปัจจุบันยังมีการอบรมในรูปแบบต่างๆ เช่นการอบรมในด้านสิทธิมนุษยชนและศาสนาการให้คำแนะนำปรึกษาและกฎระเบียบต่างๆ ในเรือนจำนอกจากนี้ยังต้องรับการอบรมหลักสูตรจากการจัดการการเงินและการบริหารซึ่งการจัดการอบรมให้เจ้าหน้าที่มีอย่างต่อเนื่องและบางหลักสูตรก็ทำเพื่อผลในการเลื่อนระดับของเจ้าหน้าที่

2. การแก้ไขฟื้นฟูพัฒนาผู้ต้องขัง

ในขณะที่ประชาชนทั่วไปหวังว่าผู้กระทำผิดจะได้รับโทษที่รุนแรงสาสมกับความผิดแต่มาเลเซียกำลังมุ่งสู่เป็นการประเทศพัฒนาแล้ว ดังนั้นกรมราชทัณฑ์จึงมุ่งเน้นในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังโดยการให้ความรู้ที่จำเป็นพัฒนาทัศนคติและทักษะด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้ต้องขังจะได้กลับไปเป็นพลเมืองที่ดีที่มีความรับผิดชอบ⁶³

3. การจัดการด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง

การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ถือเป็นวัตถุประสงค์⁶⁴ หลักของเรือนจำทุกแห่งในมาเลเซียแม้ว่าในบางเรือนจำจะยังใช้โปรแกรมแบบดั้งเดิมในการแก้ไขฟื้นฟู เช่นการฝึกวิชาชีพด้านต่างๆ เช่น วิชาชีพช่างไฟ ช่างเชื่อม ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า เกษตรกรรม แต่ผู้บริหารเรือนจำก็ได้พยายามที่จะให้มีบริษัทหรือผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมเข้ามามีส่วนร่วมในโปรแกรมการฝึกวิชาชีพด้านใหม่ๆ เช่น งานอิเล็กทรอนิกส์ ด้านอุตสาหกรรมเสื้อผ้าแปรรูป โดยโปรแกรมฝึกวิชาชีพดังกล่าวไม่เพียงแต่ให้ผู้ต้องขังมีงานทำแต่ยังเป็นการสร้างทักษะและรายได้ให้กับผู้ต้องขังในอัตราเดียวกันกับลูกจ้างของบริษัทภายนอกที่ได้รับค่าแรงตามชั่วโมงการทำงานนอกจากนี้บริษัทเพียงต้องการจ้างแรงงานผู้ต้องขังหลังจากพ้นโทษแล้วซึ่งถือเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่เรือนจำและหน่วยงานภายนอกสามารถช่วยเหลือผู้ต้องขังให้กลับไปเป็นคนดีของสังคม อาจกล่าวได้ว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาผู้บริหารเรือนจำในมาเลเซียได้พยายามที่จะปฏิรูปนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับบริการที่ดียิ่งขึ้น⁶⁵ ในปีพ.ศ. 2543 กรมราชทัณฑ์มาเลเซียได้รับประกาศนียบัตรมาตรฐาน MS ISO 9002 : 1994 ซึ่งเน้นในด้านการจัดการเกี่ยวกับผู้ต้องขังแนวทางและวิธีการต่างๆ ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังจะมีความเป็นมาตรฐานยิ่งไปกว่านั้นกรมราชทัณฑ์มาเลเซียกำลังอยู่

⁶³ เพิ่งอ้าง, น.249.

⁶⁴ Prison Department of Malaysia, <http://www.prison.go.my/bi/index.html>.

⁶⁵ เพิ่งอ้าง, น.252.

ในช่วงการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งประกาศนียบัตรเวอร์ชันล่าสุดของ MS ISO 9001 : 2000 ซึ่งจะเน้นในเรื่องบทบาทและความรับผิดชอบในสังคมโดยการดำเนินการต่างๆทำในเรือนจำ 16 เรือนจำทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มที่จะทำรูปแบบการบำบัดการควบคุมพฤติกรรมมาใช้กับผู้ต้องขังในแนวทางที่มีมนุษยชนเพื่อพยายามที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีการสนับสนุนการบำบัดผู้ต้องขังทั้งแบบกลุ่มและปัจเจกบุคคล โดยเฉพาะผู้ต้องขังยาเสพติด นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอการบริหารโทษแบบใหม่มาใช้กับผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดีและการนำระบบการพักการลงโทษมาใช้และปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ผู้ต้องขังในเรือนจำ ทั้งนี้ก็เพื่อจะลดโอกาสการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังยิ่งไปกว่านั้นยังพบว่าผู้ต้องขังที่เข้ามาในเรือนจำ จำนวนมากเป็นผู้ต้องขังที่ไม่ได้รับการศึกษาบางส่วนมีปัญหาการใช้ยาเสพติดแต่หลังจากได้รับการบำบัดแก้ไขในเรือนจำผู้ต้องขังจำนวนมากได้กล่าวว่าเขาได้รับโอกาสที่ดีในการแก้ไขปรับปรุงตนเองและพร้อมที่จะกลับไปเป็นผลดีต่อสังคมภายนอกอีกครั้ง ทั้งนี้เพราะผู้บริหารเรือนจำได้พัฒนาผู้ต้องขังให้มีทักษะและความรู้รวมถึงทัศนคติที่ดีและเมื่อพ้นโทษไปก็จะเป็นประชากรที่เคารพกฎหมายและมีคุณภาพซึ่งจะส่งผลให้จำนวนการกระทำผิดซ้ำและอาชญากรรมในสังคมลดลงด้วย⁶⁶

3.3 ญี่ปุ่น

หัวข้อนี้จะกล่าวถึงงานราชทัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น โดยอธิบายถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป กฎหมายที่บังคับกับผู้ต้องขังในเรือนจำที่เกี่ยวข้องกับการใช้ศาสนา การควบคุม การดูแล การอบรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ การเตรียมการก่อนปล่อยและการปฏิบัติหลังปล่อย โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

3.3.1 ข้อมูลทั่วไป

ภารกิจและวิสัยทัศน์ งานราชทัณฑ์ในประเทศญี่ปุ่นอยู่ในการกำกับดูแลและอยู่ในความรับผิดชอบของกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมดูแลผู้กระทำความผิดที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษคุกในเรือนจำและทัณฑสถาน โดยมีภารกิจที่สำคัญในการดูแลหน่วยงานราชทัณฑ์ของรัฐให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการควบคุมเพื่อป้องกันสังคมจากอาชญากรรม และการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้สามารถกลับคืนสู่สังคมภายนอก เป็นผลเมื่อดีต่อไปได้รวมถึงการให้การศึกษ การอุตสาหกรรมในเรือนจำและการดูแลด้านการอนามัยในเรือนจำ ด้านการศึกษาวิจัยทางวิชาการในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและการจัดเก็บทะเบียนประวัติลาย

⁶⁶ เติ้งฮ้าง, น.253.

พิมพ์นิ้วมือของผู้ต้องขัง โดยพัฒนาและฝึกอบรมบุคลากรที่ปฏิบัติงานราชทัณฑ์ ตลอดจนจัดหางบประมาณและอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้หน่วยงานราชทัณฑ์⁶⁷

3.3.2 การที่บังคับใช้

Religious Corporations Act (Act No.126 of April 3, 1951) โดยจะยกบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการใช้ศาสนากับผู้ต้องขังในเรื่องจำดังต่อไปนี้

มาตรา 1

(1) วัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้จะปรึกษาซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องตามหลักกฎหมายที่มุ่งเน้นการใช้ศาสนาเพื่อให้องค์กรส่งเสริมเป็นสถานที่นับถือยอมรับของบุคคลเหล่านั้น, และประการอื่นๆ, การบำรุงรักษาและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเช่นประการอื่นๆ, และการดำเนินงานและกิจการเพื่อการบรรลุเป้าหมายของบุคคลเหล่านั้น

(2) เสรีภาพของการใช้ศาสนาที่ได้รับการรับรองในรัฐธรรมนูญจะต้องเป็นที่ยอมรับทั้งหมดในทุกขั้นตอนของรัฐบาลเพราะฉะนั้น, บทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้จึงไม่ถือว่าเป็นการถูกจำกัด, กลุ่มบุคคล, หรือองค์กรใดให้เผยแพร่คำสอนพิธีกรรม, และหน้าที่หรือการปฏิบัติตัวการใช้แต่ละศาสนาบนพื้นฐานของเสรีภาพ

มาตรา 25

(1) สถาบันศาสนาจะต้องจัดทำบัญชีทรัพย์สิน(รวมถึงสถาบัน)และเตรียมบัญชีทรัพย์สิน และบัญชีรายได้ และรายจ่ายภายใน 3 เดือนหลังจากปิดปีงบประมาณ

(2) สำนักงานของสถาบันศาสนาจะต้องเก็บรักษาเอกสารและหนังสือดังต่อไปนี้ไว้เสมอ

1 มาตรฐานของสถาบัน และการรับรองเป็นลายลักษณ์อักษร

2 รายชื่อของกรรมการ

3 บัญชีทรัพย์สิน และบัญชีรายได้ และรายจ่าย, และจัดทำงบดุล, งบดุล

4 คัมภีร์เกี่ยวกับพระธรรมคำสอนทางศาสนา (ยกเว้นในบัญชีทรัพย์สิน)

5 เอกสารเกี่ยวกับการประชุมของกรรมการ และการจัดการองค์กรออกมาในมาตรฐานของการรวมตัวกันของสถาบัน และบันทึกการดำเนินกิจการ และ

6 ในกรณีของการดำเนินกิจการตามบทบัญญัติของมาตรา6, เอกสารกล่าวเกี่ยวกับสถาบัน

⁶⁷ ศวัสดี้ ส่องสัมพันธ์, สารานุกรมงานราชทัณฑ์นานาชาติ, พิมพ์ครั้งที่ 1, (สำนักงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทัณฑวิทยา : กรมราชทัณฑ์, 2541), น.1.

เมื่อสถาบันศาสนาได้รับความต้องการตรวจสอบจากผู้ศรัทธาหรือบุคคลที่สนใจอื่นๆ ที่มีส่วนได้เสียในการตรวจสอบเอกสารหรือหนังสือที่ระบุไว้ในรายการของย่อหน้าก่อนหน้านี้เก็บไว้ที่สำนักงานของสถาบันทางศาสนาตามบทบัญญัติของวรรค10 พบว่าไม่ยุติธรรมที่จะให้สถาบันศาสนาอนุญาตให้มีการตรวจสอบ

(4) สถาบันศาสนาจะต้องปิดบัญชีสิ้นปีงบประมาณประจำปีภายในสี่เดือนหลังจากเสนอในรายการสำเนาเอกสารให้กับเจ้าหน้าที่(2) เสร็จสิ้น (4) และ (6) มาตรา(2) ของย่อหน้ากล่าวไว้ว่า สถาบันศาสนาตามบทบัญญัติของวรรค

(5) กล่าวว่าในกรณีส่งมอบบทบัญญัติแห่งวรรคก่อนหน้านี้ให้เจ้าหน้าที่พิจารณา ลักษณะการใช้ศาสนาขององค์กรทางศาสนาและให้พิจารณาเป็นพิเศษเพื่อไม่ให้มีการจำกัดเสรีภาพในการนับถือศาสนา⁶⁸

มาตรา 8 สถาบันศาสนา (สถาบัน และกรณีภายใต้การใช้ของอำนาจศาล)

มาตรา 71

(1) สถานิติบัญญัติขององค์กรทางศาสนาจะจัดตั้งขึ้นในกระทรวงศึกษาธิการ, วัฒนธรรม, การกีฬา, วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี⁶⁹

(2) องค์กรทางศาสนาจะต้องจัดการเรื่องต่างๆที่ได้รับ โดยให้อยู่ภายใต้อำนาจตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

(3) สถานิติบัญญัติของคณะกรรมการศาสนาแสดงความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษาวัฒนธรรมกีฬาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ควรทราบเมื่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการตามที่กำหนดไว้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ (จำกัดอำนาจหน้าที่เฉพาะเรื่องดังกล่าวตามที่กำหนดไว้ในวรรคก่อน)

(4) องค์กรทางศาสนาจะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือการเข้ามาแทรกแซงในเรื่องศาสนา เช่น ความศรัทธา, และประเพณี ฯลฯ ขององค์กรทางศาสนา(สมาชิกสภา)

มาตรา 72

(1) สมาชิกสภาคณะกรรมการขององค์กรทางศาสนาจะต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าสิบและไม่เกินยี่สิบคน

⁶⁸ Religious Corporations Act (Act No.126 of April 3, 1951)

⁶⁹ Religious Corporations Act (Act No.126 of April 3, 1951)

(2) สมาชิกสภาจะได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ, วัฒนธรรม, กีฬาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากผู้ปฏิบัติศาสนาและบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับศาสนา

(ข้อกำหนดในการแต่งตั้ง)

มาตรา 73

(1) ให้สมาชิกสภามีวาระสองปี

(2) สมาชิกสภาอาจได้รับการแต่งตั้งใหม่

มาตรา 74

(1) องค์กรของคณะกรรมการศาสนาจะต้องมีประธาน

(2) ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้รับเลือกจากสมาชิกสภาและได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ, วัฒนธรรม, การกีฬา, วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(3) ประธานกรรมการขององค์กรศาสนา

(การชำระเงินค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นโดยสมาชิก)

มาตรา 75

(1) สมาชิกสภาจะต้องทำงานนอกเวลา

(2) สมาชิกจะไม่ได้รับค่าตอบแทนสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของตน, แต่เพื่อให้พวกเขาได้รับค่าใช้จ่ายที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของเขาเท่านั้น

(3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการวัฒนธรรม, กีฬา, วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีจะต้องชำระค่าใช้จ่ายและวิธีการชำระเงินตามที่ได้รับการหารือกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

มาตรา 77

เว้นแต่จะระบุไว้ในหมวดนี้ ขั้นตอนการดำเนินการของสภานิติบัญญัติของศาสนาและเรื่องอื่นๆ ที่จำเป็นเกี่ยวกับการดำเนินงานจะต้องได้รับการตัดสินใจโดยสภานิติบัญญัติศาสนาหลังจากได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ, วัฒนธรรม, กีฬา, วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

3.3.3 การควบคุม

ระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยในเรือนจำ เมื่อภารกิจของราชทัณฑ์จะไม่ประสบผลสำเร็จได้ ถ้าหากระบบการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในเรือนจำและการรักษาถูกระเบียบภายในเรือนจำไม่ดีพอ งานราชทัณฑ์ของญี่ปุ่นถึงแม้ว่าจะดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังให้สามารถกลับเข้าสู่

สังคมโดยปกติสุข แต่การรักษาความมั่นคงปลอดภัยและการฝึกอบรมภายในเรือนจำก็ยังคงเป็นสิ่งที่ยังจำเป็นสำหรับผู้ต้องขังเพื่อให้เข้าใจว่า การอยู่ภายใต้ระเบียบวินัยจะก่อให้เกิดความสงบสุขและปลอดภัยในเรือนจำ สิ่งเหล่านี้ทำให้เรือนจำในประเทศญี่ปุ่นมีเหตุร้ายเกิดขึ้นน้อยมาก เช่น ในปี พ.ศ. 2539 มีเหตุร้ายเกิดขึ้นในเรือนจำทั้งหมดเพียง 13 ครั้ง

สำหรับมาตรการที่ใช้ในการป้องกันเหตุร้ายและรักษาระเบียบวินัยในเรือนจำนั้น มีทั้งมาตรการต่อสภาพแวดล้อมของเรือนจำและต่อผู้ต้องขัง⁷⁰ โดยเรือนจำทุกแห่งมีการควบคุมผู้ต้องขังด้วยการติดตั้งอุปกรณ์รักษาปลอดภัย เช่น ระบบโทรทัศน์ วิทยุสื่อสาร เครื่องตรวจจับในเวลา กลางคืน และมาตรการต่อผู้ต้องขังที่เป็นการอบรมและฝึกระเบียบวินัยให้กับผู้ต้องขัง ซึ่งผู้เยี่ยมชมเรือนจำของญี่ปุ่นส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ามีลักษณะค่อนข้างเข้มงวดคล้ายการฝึกของทหาร อย่างไรก็ตามระดับความเข้มงวดในการฝึกจะต่างกันไปตามประเภทเรือนจำและผู้ต้องขัง นอกจากนี้กฎหมายได้กำหนดคบทลงโทษสำหรับผู้ต้องขังที่กระทำผิดกฎระเบียบวินัยในเรือนจำไว้รวม 12 ประการดังนี้

- 1.ภาคทัณฑ์
- 2.งดสวัสดิการนาน 3 เดือน หรือน้อยกว่า
- 3.งดเว้นการให้สวัสดิการ
- 4.ห้ามการอ่านหนังสือทุกประเภทและการดูทีวี ภาพยนตร์ เป็นเวลา 3 เดือน หรือน้อยกว่า
- 5.งดทำงานนาน 10 วัน หรือน้อยกว่าในกรณีที่ผู้ต้องขังได้รับอนุญาตให้ทำงานได้⁷¹
- 6.งดการใช้เครื่องแต่งกาย หรือที่หลับนอนของตน 15 วัน หรือน้อยกว่า
- 7.งดการให้ประกอบอาหาร รับประทานอาหารเองนาน 15 วัน หรือน้อยกว่า
- 8.งดการให้ออกกำลังกายนาน 5 หรือน้อยกว่า
- 9.งดการได้รับการปันผลตอบแทนจากการทำงานในเรือนจำ
- 10.ลดอาหารนาน 7 วัน หรือน้อยกว่า
- 11.โทษขังเดี่ยวสำหรับฐานผิดวินัยนาน 2 เดือน หรือน้อยกว่า
- 12.โทษขังเดี่ยวสำหรับฐานผิดวินัยนาน 7 วัน หรือน้อยกว่า

⁷⁰ อังแล้ว เจริงรรถที่ 67.

⁷¹ เพิ่งอัง, น.8.

3.3.4 การให้การศึกษและการฝึกวิชาชีพ

การอุตสาหกรรมในเรือนจำและการฝึกวิชาชีพ จุดเด่นอีกประการของงานราชทัณฑ์ ประเทศญี่ปุ่นก็คือ การจัดอุตสาหกรรมที่ดีในเรือนจำ รวมทั้งการจัดฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่ม ซึ่งกฎหมายได้กำหนดให้มีการใช้แรงงานผู้ต้องขังในระหว่างการต้องโทษจำคุก โดยผู้ต้องขังเรือนจำส่วนใหญ่ต้องทำงาน การทำงานนอกจากจะช่วยขัดเกลาคิดใจและเป็นการฝึกให้ผู้ต้องขังมีระเบียบวินัยแล้วในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังจะได้รับใบประกาศนียบัตร หรือใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เมื่อสำเร็จตามหลักสูตร

1. การอุตสาหกรรมในเรือนจำ

การอุตสาหกรรมในเรือนจำ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ การผลิต การฝึกวิชาชีพ และงานบำรุงรักษาสำหรับการผลิตและการฝึกวิชาชีพได้ดำเนินการแตกต่างกันใน 2 รูปแบบ รูปแบบแรกคือ รัฐเป็นผู้จัดหาทั้งวัตถุดิบและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ในการผลิตทั้งหมด หรือบางส่วนรวมทั้งจัดหาตลาดสำหรับขายผลิตภัณฑ์ด้วย ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งคือ รัฐให้เอกชนผู้ทำสัญญาเป็นผู้จัดหาวัตถุดิบและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ในการผลิตทั้งหมด โดยจะต้องจ่ายเงินให้รัฐสำหรับค่าจ้างแรงงานผู้ต้องขังส่วนงานบำรุงรักษาจะประกอบไปด้วยงานต่างเช่น ปรงอาหาร งานซักล้างทำความสะอาดๆ และงานก่อสร้างซ่อมแซมเรือนจำ

ปัจจุบันการอุตสาหกรรมในเรือนจำมีการใช้แรงงานผู้ต้องขังจำนวนเกือบ 40,000 คน จากเรือนจำ 74 แห่งทั่วประเทศ งานที่เป็นที่นิยมมาก คือ งานช่างไม้ งานพิมพ์ งานตัดเย็บเสื้อผ้า งานผลิตภัณฑ์โลหะ และงานเครื่องหนัง สำหรับผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นจากการอุตสาหกรรมในเรือนจำจะมีองค์กรหนึ่งภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ที่มีชื่อเรียกว่า “Japanese Correctional Association” หรือ JCA ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2526 เพื่อทำหน้าที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากฝีมือผู้ต้องขังโดยมีการติดราสินค้าราชทัณฑ์ว่า “CAPIC” และได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ.2527 เพื่อให้สินค้านี้เป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้น

ส่วนเงื่อนไขในการทำงานของผู้ต้องขังในเรือนจำรัฐกำหนดให้ผู้ต้องขังทำงานสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 8 ชั่วโมงหรือ 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยมีวันหยุดให้สองวัน ถ้าไรทั้งหมดที่เกิดจากการอุตสาหกรรมในเรือนจำจะเป็นของรัฐ อย่างไรก็ตามรัฐจะให้รางวัลตอบแทนเป็นสินน้ำใจต่อผู้ต้องขัง โดยจะจ่ายให้เป็นเบี้ยเลี้ยงไม่ใช่ค่าจ้างเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้ต้องขังมีความตั้งใจที่จะทำงานมากขึ้น เงินจำนวนดังกล่าวรัฐจะเป็นผู้เก็บไว้และจ่ายให้แก่ผู้ต้องขังแต่ละคนเมื่อพ้นโทษ

แล้ว แต่ผู้ต้องขังก็สามารถเบิกเงินเพื่อใช้จ่ายหรือซื้อสิ่งของจำเป็นขนาดที่อยู่ในเรือนจำ หรือจะส่งไปช่วยเหลือครอบครัวของเขาก็ได้ สำหรับเงินเบียดเบียนหรือรางวัลตอบแทนผู้ต้องขังจะได้รับมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับผลงานในแต่ละเดือนและปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องเช่น ในปีงบประมาณ 2540 ผู้ต้องขังจะได้รับเงินเบียดเบียนโดยเฉลี่ยคนละ 3,900 เยนต่อเดือน⁷² อย่างไรก็ตามหากผู้ต้องขังมีความต้องการที่จะทำงานอื่นนอกเหนือจากงานที่จัดให้ทำแล้วผู้ต้องขังจะได้รับอนุญาตให้ทำงานนั้นได้อีกวันละ 2 ชั่วโมงหลังจากที่ทำงานปกติเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเงินรายได้ทั้งหมดที่เกิดจากการทำงานพิเศษนี้จะเป็นผู้ต้องขัง นอกจากนี้ในการทำงานของผู้ต้องขังในโรงเรือนรัฐจะพยายามให้มีความปลอดภัยถูกละเมิดก่อนหน้าแก่ผู้ต้องขังมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามหากผู้ต้องขังได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากอุบัติเหตุผู้ต้องขังก็จะได้รับเงินค่าทดแทน เช่นเดียวกับสังคมภายนอก

2. การฝึกวิชาชีพ

การฝึกวิชาชีพเป็นกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในเรือนจำที่สำคัญอีกประการหนึ่งได้เริ่มดำเนินการอย่างจริงจังมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2499 การฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังนอกจากจะทำให้ผู้ต้องขังได้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับวิชาชีพแล้วผู้ต้องขังยังจะได้รับใบประกาศนียบัตรหรือใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เมื่อสำเร็จตามหลักสูตรด้วยเช่น ในปีงบประมาณ 2539 มีผู้ต้องขังได้รับใบประกาศนียบัตรดังกล่าวจำนวนถึง 1,460 คน⁷³

3. การทำงานภายนอกเรือนจำ

โดยปกติแล้วโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ภายในเรือนจำ แต่ก็มีโรงงานบางแห่งที่เรียกว่า “prison camps” จะเปิดดำเนินการภายนอกเรือนจำ ซึ่งมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรกรัฐเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการ โดยผู้ต้องขังทำงานและพักอาศัยอยู่ในแคมป์นั้น ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งคือ ให้ภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ รูปแบบนี้ผู้ต้องขังจะเดินทางจากเรือนจำไปยัง “prison camps” ซึ่งอยู่นอกเรือนจำแบบเข้าไปเย็นกลับในทุกๆวัน หรืออาจจะจัดให้ผู้ต้องขังพักอาศัยในหอพักซึ่งติดอยู่กับแคมป์นั้นก็ได้

ส่วนการจัดการให้การศึกษาแก่ผู้ต้องขังในด้านการศึกษาในเรือนจำประเทศญี่ปุ่นมีวัตถุประสงค์ที่เน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยจัดครูผู้สอนที่เป็นเจ้าหน้าที่เรือนจำและอาสาสมัครจากภายนอกเข้าร่วมให้บริการการศึกษาแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยเริ่มตั้งแต่แรกรับตัวผู้ต้องขังเข้ามาในเรือนจำประมาณ 5-55 วัน จะมีการแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบต่างๆ

⁷² เพิ่งอ้าง, น.13.

⁷³ เพิ่งอ้าง, น.14.

การปฏิบัติตามระเบียบ การใช้ชีวิตประจำวันเพื่อให้ผู้ต้องขังได้คลายความกังวลใจและสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในเรือนจำได้ นอกจากนั้นก่อนที่จะมีการปล่อยพันธโทษตามคำพิพากษาประมาณ 1 สัปดาห์ หรือก่อนปล่อยตัวพักการลงโทษประมาณ 2 สัปดาห์ จะมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การใช้บริการจากสำนักงานคุมประพฤติและสวัสดิการต่างๆในชุมชน สำหรับผู้ต้องขังที่ต้องโทษจำคุกมาเป็นเวลานานก็จะขยายการเตรียมการก่อนปล่อยเป็นเวลา 1 เดือน ระหว่างนี้ผู้ต้องขังจะพักในห้องรวมที่จัดไว้โดยเฉพาะในสภาพที่ผ่อนคลายกว่าปกติ ไม่มีการใส่กุญแจมือหรือกรงเหล็กอีก ทั้งเจ้าหน้าที่จะพาผู้ต้องขังไปเยี่ยมชมแนะนำให้ผู้รู้จักสำนักงานคุมประพฤติ สำนักงานจัดหางานและสถานที่สำคัญในชุมชน เป็นต้น

ด้านการอบรมด้านวิชาการ ผู้ต้องขังที่ด้อยการศึกษาภาคบังคับ จะได้รับการศึกษาอบรมการใช้ภาษาญี่ปุ่น คณิตศาสตร์ หลักสูตรต่างๆที่ควรรู้ ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานทั่วไปที่มีการเรียนการสอนอยู่ในเรือนจำประเทศญี่ปุ่น การสอบเพื่อเลื่อนระดับการศึกษาให้สูงขึ้น และการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล (เรียนทางไปรษณีย์) สำหรับผู้ต้องขังที่ต้องการและเลื่อนระดับการศึกษาและเลื่อนระดับทั้งในระดับมัธยมปลาย หรือวิทยาลัยหรือระดับปริญญาตรี และหลักสูตรอื่นๆ โดยมีเจ้าหน้าที่เรือนจำและอาสาสมัครจากภายนอกเป็นผู้ฝึกสอนให้นอกจากนั้น ยังจัดหลักสูตรพิเศษเพื่อให้บริการสังคม เช่น การทำความสะอาดสวนสาธารณะ ที่พักผ่อนหย่อนใจ และสถานที่สาธารณะต่างๆ ในชุมชนการไปเยี่ยมชมโรงงานและการไปสอบแข่งขันภายนอกเรือนจำเพื่อขอรับใบอนุญาตต่างๆ⁷⁴ ปัจจุบันมีเรือนจำหลายแห่งได้จัดการศึกษาให้กับผู้ต้องขังกลุ่มพิเศษ เช่นผู้ต้องขังยาเสพติดผู้ต้องขังที่กระทำผิดเกี่ยวกับจราจร ผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงโดยจัดการศึกษาเป็นพิเศษให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้ต้องขัง เช่น การใช้วิธีการฝึกอบรมโดยใช้โสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ การบรรยายในชั้นเรียน การสัมมนากลุ่ม การให้คำปรึกษาแนะนำ การใช้บทบาทสมมติในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดทางจิต เป็นต้น และหลักสูตรการศึกษาทางไกลเรียนทางไปรษณีย์ทั้งในเรือนจำและทัณฑสถานวัยหนุ่มในประเทศญี่ปุ่น ได้จัดหลักสูตรการเรียนการสอนทางไกลหลายหลักสูตรให้ผู้ต้องขังได้ศึกษาแล้วเรียนเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการทำงาน ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ได้รับรองจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยรัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้หรือผู้ต้องขังจะออกค่าใช้จ่ายเองก็ได้

3.3.5 การอบรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง

⁷⁴ เพิ่งอ้าง, น.15.

แนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง เป็นแนวคิดที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำ คือการแยกผู้กระทำผิดออกจากสังคมและตอบสนองความต้องการของสังคมที่ต้องการลงโทษผู้กระทำผิด ขณะเดียวกันก็คาดหวังว่าการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำจะสามารถแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับเข้าสู่สังคมได้โดยปกติสุขในประเทศญี่ปุ่น แนวคิดในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับเข้าสู่สังคมได้โดยปกติสุขในประเทศญี่ปุ่น แนวคิดในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ต้นศตวรรษ ประมาณปีพ.ศ.2473 โดยหน่วยงานราชทัณฑ์ของญี่ปุ่นต่างก็มีโครงการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังแล้ว และได้พัฒนาเรื่อยมาตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบันมีการพัฒนาปรับปรุงมาตรการต่างๆ เพื่อใช้ปฏิบัติกับผู้ต้องขังมาโดยตลอด ซึ่งรวมถึงการนำระบบจำแนกลักษณะผู้ต้องขังมาใช้ในเรือนจำด้วย

ระบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังมีจุดมุ่งหมายที่จะปฏิบัติกับผู้ต้องขังด้วยวิธีการต่างๆ อย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคลและเป็นไปตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะให้ผู้ต้องขังสามารถแก้ไขตนเองได้ ระบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังได้เริ่มนำมาใช้ในประเทศญี่ปุ่นเมื่อปี พ.ศ.2491 (ค.ศ. 1948) และแพร่หลายทั่วประเทศในปี พ.ศ.2492 (ค.ศ. 1949) โดยร่างเป็นระเบียบว่าด้วยการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เมื่อปีพ.ศ.2515 (ค.ศ. 1972) ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่สำคัญประกอบด้วย

1. การหาข้อมูลเพื่อใช้ในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ต้องอยู่บนพื้นฐานทางด้านการแพทย์ จิตวิทยา สังคมวิทยา และความรู้ในสาขาวิชาชีพต่างๆ และเทคนิค
2. การหาข้อมูลต้องประกอบไปด้วยวิธีการให้คำปรึกษา จิตบำบัด การแนะนำ และกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูอื่นๆ ที่จำเป็น
3. การหาข้อมูลมีอยู่ 2 วิธีการคือ การหาข้อมูลเพื่อนำมาจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเข้าใหม่ และการหาข้อมูลซ้ำเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อประเมินความก้าวหน้าของผู้ต้องขัง
4. ในแต่ละภาคจะต้องจัดให้มี “ศูนย์จำแนกลักษณะผู้ต้องขัง” เพื่อหาข้อมูลตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ การแนะนำ และบริการบำบัดลักษณะอื่นๆ สำหรับผู้ต้องขังอย่างเหมาะสม ซึ่งมีทั้งหมดรวม 8 ศูนย์ที่จะเป็นบ้านแห่งแรกสำหรับผู้ต้องขังทุกคน เพื่อให้การแก้ไขฟื้นฟูบรรลุผลสำเร็จ⁷⁵

⁷⁵ เพิ่งอ้าง, น.9.

5.วิธีดำเนินการด้านการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังมี 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกคือ การจัดกลุ่มแยกประเภทผู้ต้องขังออกเป็นชั้นต่างๆ โดยวิธีการตามหลักทางวิทยาศาสตร์ และขั้นตอนที่สอง คือการให้การปฏิบัติแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในแต่ละชั้นตามเหมาะสม

วิธีดำเนินการด้านการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง จะมีการทดสอบทางจิตวิทยา ซึ่งจะทำได้สามารถเข้าใจบุคลิกภาพส่วนบุคคลของผู้ต้องขังแต่ละได้เป็นอย่างดี รวมไปถึงข้อมูลส่วนบุคคล เทคนิค การวางแผน แบบทดสอบทัศนคติ และสติปัญญา การทดลองขั้นพื้นฐานจะประกอบไปด้วย 3 ลักษณะ คือการทดลองความพร้อม การทดสอบบุคลิกภาพ และการทดสอบสติปัญญา ซึ่งในระหว่างการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง จะดำเนินการทดสอบในเรื่องดังกล่าวกับผู้ต้องขังเข้าใหม่ทุกคน หรืออาจจะทดสอบในเรื่องอื่นเพิ่มเติมอีกได้ถ้าจำเป็น⁷⁶

การอบรมธรรมศึกษา ตามรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น ได้ห้ามไม่ให้รัฐเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางศาสนา ดังนั้น เรือนจำต่างๆในประเทศญี่ปุ่นจะมีอนุศาสนาจารย์ที่เป็นอาสาสมัครจากภายนอกเรือนจำเท่านั้น ที่ทำหน้าที่ให้การอบรมแนะนำ ฟื้นฟูศีลธรรม แก่ผู้ต้องขังตามความเชื่อในศาสนาของตน เพื่อช่วยขัดเกลาและพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง ในปีพ.ศ.2539 มีอนุศาสนาจารย์ที่เป็นอาสาสมัครประจำเรือนจำต่างๆ รวม 1,530 คน ได้ให้บริการแนะนำอบรมธรรมแก่ผู้ต้องขัง รวม 14,187 ครั้ง

3.3.6 เจ้าหน้าที่

การสรรหาเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่บรรจุใหม่ นอกจากจะต้องผ่านการสอบคัดเลือกจากหน่วยงานของราชทัณฑ์แล้ว ยังต้องผ่านการสอบคัดเลือกจากหน่วยงานบริหารงานบุคคลของรัฐบาล โดยกระทรวงยุติธรรมด้วย โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่ปฏิบัติงานในทัณฑสถานวัยหนุ่มจะต้องผ่านการสอบคัดเลือกวิชาการเรียนการสอนในการเป็นวิทยากรของกระทรวงยุติธรรม และสำหรับเจ้าหน้าที่ด้านการจำแนกลักษณะหรือนักจิตวิทยา ยังต้องผ่านการสอบคัดเลือกในระดับที่สูงขึ้นเพราะเป็นงานที่ต้องให้บริการเกี่ยวกับการทดลองทางจิตวิทยาแก่ผู้ต้องขัง ทั้งนี้จะอยู่ภายใต้การบริหารงานของ NPA เช่นกัน นอกจากนี้ระดับการศึกษาของเจ้าหน้าที่เรือนจำในประเทศญี่ปุ่น โดยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 59 รองลงมาจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีจำนวนถึงร้อยละ 32⁷⁷

⁷⁶ เพิ่งอ้าง, น.10.

⁷⁷ เพิ่งอ้าง, น.22.

การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จะได้รับการบรรจุเข้าทำงานใหม่ทุกคน จะต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรแรกเริ่มมีระยะเวลาฝึกอบรม 220 วัน จะมีการเรียนการสอนทางวิชาการที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานและความรู้ในภาคปฏิบัติ การเลื่อนตำแหน่งต่างๆกำหนดให้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับหลักสูตรการฝึกอบรมต่างๆด้วย โดยที่ผู้อาวุโสขึ้นจะต้องผ่านการสอบแข่งขันเพื่อเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรที่สอง มีระยะเวลาฝึกอบรม 3 เดือน สำหรับผู้ที่จะเป็นผู้บริหารในระดับสูงต้องผ่านการสอบแข่งขันเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรที่สูงขึ้น มีระยะเวลาฝึกอบรม 6 เดือน ยิ่งไปกว่านั้น สถาบันฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ต้องเตรียมการจัดหลักสูตรฝึกอบรมเฉพาะด้านอื่นๆมากกว่า 100 หลักสูตร ที่มีระยะเวลาการฝึกอบรมน้อยกว่า 2 เดือน และหลักสูตรการศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นร่วมกัน มีระยะเวลาฝึกอบรมนาน 3 เดือนเป็นประจำทุกปีด้วย และมีความร่วมมือระหว่างประเทศในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เป็นสิ่งสำคัญมากที่จะต้องการฝึกอบรม การฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในประเทศญี่ปุ่นจัดให้มีโปรแกรมการฝึกอบรม 2 ประเภท คือ ประเภทแรก เป็นการฝึกอบรมที่จัดขึ้นโดยกรมราชทัณฑ์กระทรวงยุติธรรม และประเภทที่ 2 เป็นการฝึกอบรมโดยสถาบันยูนาเฟ (United Nations Asia and Far East Institute for the Prevention of Crime and the treatment of Offenders หรือ UNAFEI)⁷⁸

3.3.7 การเตรียมการก่อนปล่อยและการปฏิบัติการณ์หลังปล่อย

ข้อห้านี้จะกล่าวถึงการเตรียมการก่อนปล่อยและการปฏิบัติการณ์หลังปล่อยเพื่อให้ทราบถึงการปฏิบัติการณ์ดังกล่าวของประเทศญี่ปุ่น ดังนี้

ในประเทศญี่ปุ่นมีการปล่อยตัวผู้ต้องขังใน 3 ลักษณะ คือวิธีแรกเป็นการปล่อยตัวเมื่อครบกำหนดโทษตามคำพิพากษา (EX-Offenders) วิธีที่สองเป็นการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษโดยวิธีการพักการลงโทษ (Parole) ซึ่งเป็นวิธีการที่จะช่วยให้ผู้ต้องขังได้ปรับตัวเข้าสู่สังคมได้เร็วขึ้นภายหลังที่ต้องโทษจำคุกในเรือนจำมาระยะเวลาหนึ่งแล้ว และวิธีที่สามเป็นการปล่อยอภัยโทษ (Pardons) ซึ่งมี 2 รูปแบบ คือการอภัยโทษโดยทั่วไปเนื่องในโอกาสวันสำคัญของชาติ และการอภัยโทษเป็นรายบุคคลตามที่มีการร้องขอ

3.3.7.1 การเตรียมการก่อนปล่อย

ก่อนที่จะมีการปล่อยตัวผู้ต้องขังจะต้องจัดให้มีการเตรียมความพร้อมแก่ผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว โดยก่อนที่จะมีการปล่อยผู้ต้องขังที่พ้นโทษตามคำพิพากษา 1 สัปดาห์ และก่อนที่จะมีการปล่อยผู้ต้องขังที่ได้รับการพักการลงโทษ 2 สัปดาห์ ผู้ต้องขังต้องผ่านการเตรียมการก่อนปล่อยโดย

⁷⁸ เพิ่งอ้าง, น.24.

เข้ารับการอบรมแนะนำจากผู้บัญชาการเรือนจำและเจ้าหน้าที่เรือนจำฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการแนะนำจากพนักงานคุมประพฤติ การแนะนำอาชีพจากสำนักจัดหางาน และพนักงานคุมประพฤติจะพาไปเยี่ยมชมสำนักงานคุมประพฤติ สำนักจัดหางานและสถานที่สำคัญในชุมชน นอกจากนี้ในระหว่างการเตรียมการก่อนปล่อยเรือนจำจะจัดสถานที่พักไว้ให้ผู้ต้องขังโดยเฉพาะในสภาพที่ผ่อนคลายและใกล้เคียงกับสภาพสังคมภายนอกมากที่สุด⁷⁹

3.3.7.2 การปฏิบัติการหลังปล่อย

ในปีพ.ศ. 2538 ประเทศญี่ปุ่นได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยการให้บริการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดแทนกฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์ผู้กระทำผิดหลังปล่อย ซึ่งบัญญัติไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493 ทั้งนี้เพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังในระยะ 6 เดือนแรก นับตั้งแต่ที่ได้รับการปลดปล่อยจากเรือนจำหรือทัณฑสถาน โดยอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคุมประพฤติซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดนอกเรือนจำ รวมทั้งการดำเนินการสงเคราะห์หลังปล่อยผู้พ้นโทษจากเรือนจำด้วย ภายใต้การบริหารงานของกรมบำบัดฟื้นฟูในสังกัดกระทรวงยุติธรรม โดยมีพนักงานคุมประพฤติและอาสาสมัครคุมประพฤติในชุมชนคอยช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติในการสอดส่องดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้กระทำผิดดังกล่าว

บริการให้ความช่วยเหลือของสำนักคุมประพฤติ ได้แก่ การจัดหาอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค จัดหาที่พักชั่วคราว การเดินทางกลับภูมิลำเนาและการแนะนำด้านประกอบอาชีพ เป็นต้น ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติจะดูแลให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็นและความเหมาะสมเป็นรายๆไป รวมทั้งประสานขอความช่วยเหลือช่วยเหลือจากองค์กรเอกชนและอาสาสมัครต่างๆดังนี้⁸⁰

1. บ้านพักช่วยเหลือฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation Aid Hostels)

บ้านพักช่วยเหลือฟื้นฟูผู้กระทำผิดหรือบ้านกึ่งวิถี (halfway house) จำนวน 105 แห่งทั่วประเทศ เป็นการดำเนินงานของภาคเอกชนและองค์กรอาสาสมัครต่างๆ ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงยุติธรรม ผ่านทางสำนักงานคุมประพฤติ เพื่อให้บริการในการจัดหาที่พักชั่วคราวและจัดหาอาหารให้รวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การจัดหาเงินและปัญหาต่างๆแก่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและผู้ใหญ่ ผู้ถูกคุมประพฤติที่ได้รับการพักการลงโทษ และผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยจากเรือนจำ โดยผู้ที่เข้าพักอาศัยได้จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวออกมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน นอกจากนี้บ้านกึ่งวิถีบางแห่งจะมีโรงงาน ซึ่งโรงงานเหล่านี้จะเป็นแหล่งทำงานของ

⁷⁹ เฟิ่งอ๋าง, น.18.

⁸⁰ เฟิ่งอ๋าง, น.20.

ผู้อาศัยที่ไม่สามารถหางานหรือทำงานในสังคมได้ และบ้านกึ่งวิถีบางแห่งมีลักษณะพิเศษออกไป เช่น อาจจะมีสถานที่บำบัดทางจิตหรือบ้านพักคนชรา คอยเป็นแหล่งให้ความช่วยเหลือแก่คนป่วยทางจิตหรือคนชรา ซึ่งไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อันเนื่องมาจากความเจ็บป่วยหรืออายุมากแล้ว⁸¹

2. สมาคมสตรีช่วยเหลือแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation Aid Women's Group)

จากการสำรวจในเดือนเมษายน 2540 องค์กรเอกชนนี้มีสมาชิกอาสาสมัครสตรีประมาณ 199,315 คน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเข้ามาช่วยเหลือแก้ไขผู้กระทำผิดและมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมโดยเป็นตัวแทนของมารดาและภรรยาในสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม ปัญหาการกระทำผิดของเด็กสาวสติการของผู้กระทำผิดและครอบครัว กิจกรรมองค์กร ได้แก่ การให้การสนับสนุนด้านการเงินสิ่งจำเป็นต่างๆแก่อาสาสมัครคุมประพฤติ บ้านพักช่วยเหลือแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด และกลุ่มสมาคมพี่สาวและพี่ชายคนโต การเยี่ยมผู้ต้องขังในเรือนจำและการช่วยเหลือเพื่อการแก้ไขผู้กระทำผิดในรูปแบบต่างๆ

3. สมาคมพี่สาวและพี่ชายคนโต (Big Brother and Sisters) BBS

เป็นองค์กรที่มีสมาชิกอาสาสมัครเป็นคนหนุ่มสาว อายุระหว่าง 17-30 ปี ที่ต้องการให้ความช่วยเหลือและป้องกันปัญหาเยาวชนกระทำผิด สมาชิกจะทำหน้าที่เป็นเพื่อนที่เข้าใจปัญหาและความต้องการของเยาวชน ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติและอาสาสมัครคุมประพฤติของสำนักงานคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม และจากการสำรวจเมื่อเดือนเมษายน 2540 สมาคมดังกล่าวมีสมาชิกอาสาสมัครทั่วประเทศถึง 5,838 คน

4. ความร่วมมือกับนายจ้าง

เนื่องจากผู้พ้นโทษและผู้ถูกคุมประพฤตินักจะประสบปัญหาการไม่ยอมรับเข้าทำงาน เพราะสาเหตุที่เคยต้องโทษมาก่อน ดังนั้นด้วยความร่วมมือของนายจ้าง บริษัท ห้างร้าน ต่างๆ ประมาณ 3,300 แห่งร่วมกับสำนักงานคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ที่ต้องการช่วยเหลือแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้เป็นคนดีและมีงานอาชีพทำ จึงได้จัดทำทะเบียนผู้กระทำผิดที่ต้องการหางานทำ เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการให้ความช่วยเหลือและจัดหางานให้ทำตามความเหมาะสมต่อไป⁸²

⁸¹ เพิ่งอ้าง, น.20.

⁸² เพิ่งอ้าง, น.21.

บทที่ 4

วิเคราะห์ เปรียบเทียบแนวคิดทฤษฎีในการใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขัง ก่อนปล่อยตัวของกฎหมายราชทัณฑ์

การทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้เขียนเห็นว่าในปัจจุบันราชทัณฑ์หรือทัณฑสถานของไทยมีการดำเนินการที่แตกต่างกับต่างประเทศอย่างไร มีลักษณะข้ออย่างไร และมีวิธีการอย่างไร โดยผู้เขียนได้เปรียบเทียบความแตกต่างดังต่อไปนี้

4.1 มาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับ

หัวข้อนี้กล่าวถึงมาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับศาสนากับผู้ต้องขังในเรือนจำของประเทศสหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐมาเลเซีย ญี่ปุ่น และประเทศไทย ดังนี้

4.1.1 สหรัฐอเมริกา(มลรัฐแคลิฟอร์เนีย)

"พระราชบัญญัติฟื้นฟูเสรีภาพทางศาสนาของปี 1993" หรือ Religious Freedom Restoration Act 1993

มาตรา 2, 3, 4, 5, 6, 7

4.1.2 สหพันธรัฐมาเลเซีย

LAW OF MALAYSIA REPRINT ACT 512 GENEVA CONVENTIONS ACT 1962

มาตรา 6, 13, 17, 24, 28, 32, 33, 35, 36, 37, 58, 93, 120, 130

4.1.3 ญี่ปุ่น

Religious Corporations Act (Act No.126 of April 3, 1951)

มาตรา 1, 8, 25, 71, 72, 73, 74, 75, 77

4.1.4 ประเทศไทย

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560

มาตรา 4, 31, 34, 40, 42, 45, 64

4.2 นโยบายและแนวคิดในการเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว

หัวข้อนี้จะกล่าวถึงวิสัยทัศน์และภารกิจ เจ้าหน้าที่ ระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยในเรือนจำ เรือนจำและทัณฑสถาน การจัดการองค์กร โดยได้เปรียบเทียบหลักการดังกล่าวของต่างประเทศกับประเทศไทยดังต่อไปนี้

4.2.1 วิสัยทัศน์และภารกิจ

หัวข้อนี้จะเปรียบเทียบวิสัยทัศน์และภารกิจของประเทศสหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐมาเลเซีย ญี่ปุ่น และประเทศไทย ดังต่อไปนี้

4.2.1.1 สหรัฐอเมริกา (มลรัฐแคลิฟอร์เนีย)

เน้นการปฏิบัติต่อผู้กระทำในชุมชนเป็นสำคัญ และได้มีภารกิจเพิ่มเติมในประเด็นของการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย รวมทั้งการนำเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงานราชทัณฑ์

4.2.1.2 สหพันธรัฐมาเลเซีย

วิสัยทัศน์และภารกิจหลักขององค์กร เปรียบเสมือนสิ่งสำคัญประการแรกในการดำเนินงานองค์กร ซึ่งงานราชทัณฑ์ของสหพันธรัฐมาเลเซียได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ โดยมีวิสัยทัศน์และภารกิจหลักที่เหมือนกัน คือเพื่อควบคุมผู้ต้องขังเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรบุคคลภายในองค์กรให้มีความรู้ ความสามารถ ในการปฏิบัติงานราชทัณฑ์อย่างแท้จริง ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับวิสัยทัศน์และภารกิจหลักของงานราชทัณฑ์อย่างแท้จริง

4.2.1.3 ญี่ปุ่น

วิสัยทัศน์และภารกิจหลักขององค์กร เปรียบเสมือนสิ่งสำคัญประการแรกในการดำเนินงานองค์กร ซึ่งงานราชทัณฑ์ของญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ โดยมีวิสัยทัศน์และภารกิจหลักที่เหมือนกัน คือเพื่อควบคุมผู้ต้องขังเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรบุคคลภายในองค์กรให้มีความรู้ ความสามารถ ในการปฏิบัติงานราชทัณฑ์อย่างแท้จริง ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับวิสัยทัศน์และภารกิจหลักของงานราชทัณฑ์อย่างแท้จริง

4.2.1.4 ประเทศไทย

วิสัยทัศน์และภารกิจหลักขององค์กร¹จะมีลักษณะเดียวกับสหพันธรัฐมาเลเซีย

¹ วันทนา เรืองอนันต์.แนวทางการพัฒนาเรือนจำเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้ต้องขังวัยหนุ่ม, สำนักงานพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์, 2555, สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2560 จาก <http://br.correct.go.th/spn/index.php>.

4.2.2 การจัดองค์กร

หัวข้อนี้จะเปรียบเทียบการจัดองค์กรของประเทศสหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐมาเลเซีย ญี่ปุ่น และประเทศไทย ดังต่อไปนี้

4.2.2.1 สหรัฐอเมริกา (มลรัฐแคลิฟอร์เนีย)

กระทรวงยุติธรรม

4.2.2.2 สหพันธรัฐมาเลเซีย

กระทรวงความมั่นคงปลอดภัยภายในประเทศ

4.2.2.3 ญี่ปุ่น

กระทรวงยุติธรรม

4.2.2.4 ประเทศไทย

กระทรวงยุติธรรม

4.2.3 เรือนจำและทัณฑสถาน

หัวข้อนี้จะเปรียบเทียบเรือนจำและทัณฑสถานของประเทศสหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐมาเลเซีย ญี่ปุ่น และประเทศไทย ดังต่อไปนี้

4.2.3.1 สหรัฐอเมริกา (มลรัฐแคลิฟอร์เนีย)

มีโครงการฝึกอบรมการบริการสังคมของผู้ต้องขัง อาทิเช่น การทำความสะอาดพื้นที่ต่างๆ การระงับเหตุการณ์ประสออุบัติเหตุฉุกเฉิน รวมทั้งการจัดตั้ง Prisoner Mother Facilities ซึ่งเป็นศูนย์ที่ดำเนินการรับผิดชอบเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้ต้องขังหญิงที่มีภาระต้องเลี้ยงดูเด็กก่อนหรือผู้ต้องขังที่มีเด็กติดครรภ์เข้ามาในเรือนจำ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้เลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองหรือช่วยในกรณีที่ไม่มีความคิดหรืออุปการะบุตร

4.2.3.2 สหพันธรัฐมาเลเซีย

มีการตั้งโรงเรียนสายสามัญ HENRY GLIRNEY SCHOOL เพื่อให้ความรู้ด้านการศึกษาแก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มและเยาวชนโดยเฉพาะ

4.2.3.3 ญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นไม่ประสบกับปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ดังเช่นหลายประเทศในเอเชีย เพราะสถิติอาชญากรในประเทศญี่ปุ่นอยู่ในระดับต่ำ รวมทั้งมีการนำมาตรการเลี้ยงโทษจำคุกมาใช้ โดยใช้โทษจำคุกสำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ร้ายสำคัญจริงๆ และการดำเนินการจับกุมผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพสูงนอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นมีสถานคุมขังอันเป็นสถานที่สำหรับคุมขังผู้กระทำผิดที่อยู่ในระหว่างการสอบสวน หรือพิจารณาคดีที่พิจารณาว่าอาจจะหลบหนีหรือทำลายหลักฐานที่

เกี่ยวข้องกับคดี หากไม่ถูกคุมขังในสถานคุมขังทำให้ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีไม่ไปแออัดในเรือนจำ

4.2.3.4 ประเทศไทย

จะมีลักษณะแตกต่างจากประเทศอื่นๆ คือกระบวนการยุติธรรมของไทยมีการเลี้ยงโทษจำคุกน้อย แต่การลงโทษผู้กระทำความผิดใช้การลงโทษโดยเรือนจำเป็นส่วนใหญ่ จึงส่งผลให้มีจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำมาก และก่อให้เกิดปัญหาความแออัดยัดเยียดในเรือนจำ

4.2.4 ระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยในเรือนจำ

หัวข้อนี้จะเปรียบเทียบระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยในเรือนจำของประเทศสหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐมาเลเซีย ญี่ปุ่น และประเทศไทย ดังต่อไปนี้

4.2.4.1 สหรัฐอเมริกา (มลรัฐแคลิฟอร์เนีย)

นอกเหนือจากการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้แล้ว ยังมีลักษณะพิเศษที่สำคัญยิ่ง คือผู้ต้องขังของทางเรือนจำสหรัฐอเมริกา มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้รับการฝึกอบรมให้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในเรือนจำ ในโครงการฝึกอบรมเพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยในเรือนจำหลายโครงการ อันเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ผู้ต้องขัง และลดเหตุการณ์ความรุนแรง ก่อให้เกิดความสงบขึ้นในเรือนจำ การแหกหักของผู้ต้องขังอยู่ในอัตราต่ำมาก นอกจากนี้ยังมีทีมงานพิเศษของทางเรือนจำเพื่อระงับเหตุร้ายเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินขึ้นในเรือนจำ

4.2.4.2 สหพันธรัฐมาเลเซีย

มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ รวมทั้งการเน้นระเบียบวินัยที่เคร่งครัดสำหรับเรือนจำของสหพันธรัฐมาเลเซียเป็นพิเศษด้วย

4.2.4.3 ญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นเน้นมาตรการการควบคุมสภาพแวดล้อม โดยการติดตั้งอุปกรณ์รักษาความปลอดภัย การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยการฝึกอบรม ฝึกระเบียบวินัย

4.2.4.4 ประเทศไทย

ประสบกับปัญหาการแหกหักของผู้ต้องขัง ซึ่งอาจเป็นเพราะประเทศไทยมีระบบการรักษาความมั่นคงปลอดภัย โดยเฉพาะระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่น้อยกว่าประเทศอื่นๆ

4.2.5 การอบรมแก้ไขผู้ต้องขัง

หัวข้อนี้จะเปรียบเทียบการอบรมแก้ไขผู้ต้องขังของประเทศสหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐมาเลเซีย ญี่ปุ่น และประเทศไทย ดังต่อไปนี้

4.2.5.1 สหรัฐอเมริกา (มลรัฐแคลิฟอร์เนีย)

จำแนกประเภทผู้ต้องขัง อันเป็นสาเหตุก่อให้เกิดพฤติกรรมอาชญากร โดยคำนึงถึงพัฒนาการในอดีตของผู้ต้องขัง เพื่อทราบถึงความต้องการในปัจจุบันและศักยภาพในอนาคตของผู้ต้องขังประกอบด้วย อันส่งผลให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในการแก้ไขฟื้นฟูประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น และผู้ต้องขังมีสิทธิเลือกฝึกวิชาชีพหรือทำงานในเรือนจำตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถของตนเอง เพื่อให้ผู้ต้องขังได้รู้สึกตระหนักในคุณค่าของตนเอง นอกจากนี้ ผู้ต้องขังทำหน้าที่ผลิตเครื่องอุปโภค บริโภค สำหรับใช้เองในเรือนจำ และผลิตให้หน่วยงานรัฐบาล รวมทั้งผลิตให้แก่ชุมชน อันเป็นการทำงานสาธารณะให้แก่ประเทศเพื่อทดแทนการกระทำความผิด และใช้หลักการฟื้นฟูด้านจิตใจแก่ผู้ต้องขัง โดยใช้หลักการฟื้นฟูด้านจิตวิทยา และการฟื้นฟูด้านหลักการทางศาสนา

4.2.5.2 สหพันธรัฐมาเลเซีย

ให้ความสำคัญต่อการให้การศึกษาต่อผู้ต้องขัง เนื่องจากการให้การศึกษาแก่ผู้ต้องขังเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังที่กระทำผิดให้มีจิตสำนึกในการทำดี กลับมาเป็นคนดีในสังคม นอกจากนี้มีการฟื้นฟูด้านจิตใจควบคู่ไปด้วย เช่นการแนะนำการดำรงชีวิต การอบรมด้านจิตใจ การแนะนำด้านศาสนาโดยมีอนุศาสตราจารย์เป็นคนให้ความปรึกษา รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมพิเศษให้แก่ผู้ต้องขังโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดการศึกษาและศาสนาแก่ผู้ต้องขัง

ผู้ต้องขังในเรือนจำ ประกอบด้วยมุสลิม 70% พุทธ 14% ฮินดู 8% และคริสต์ 7% ผู้ต้องขังที่เคร่งศาสนาสามารถบูชา และปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของตนเองภายในเรือนจำ ดังที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญรัฐมาเลเซีย และกฎเรือนจำ พ.ศ.2543 ก็ยังได้เน้นย้ำเพิ่มเติมสำหรับการปฏิบัติทางศาสนา นักโทษมุสลิมจะได้รับคำสอนทางศาสนาโดยเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมการบำบัดฟื้นฟู ได้มี “สุเหร่า” ห้องสวดมนต์ในเรือนจำทุกแห่ง ผู้ต้องขังคนอื่นๆ จะสามารถเข้าหาพระผู้สั่งสอน และที่ปรึกษาทางศาสนาของตนเองได้

องค์กรทางศาสนาจะได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมในโปรแกรมการบำบัดฟื้นฟูและตัวแทนศาสนาจะได้รับการต้อนรับให้เข้าเยี่ยมผู้ต้องขังอย่างสม่ำเสมอในเรือนจำ เพื่อช่วยเหลือแนะนำผู้บริหารเรือนจำในเรื่องเกี่ยวกับศาสนา ในปัจจุบันมี Malaysian Care เพื่อเข้าให้บริการทางศาสนาทุกสัปดาห์ การบริหารเรือนจำเป็นต้องคำนึงว่าศาสนาสามารถมีบทบาทสำคัญในโปรแกรมการบำบัดฟื้นฟู ได้มีความพยายามอย่างต่อเนื่องที่จะทำให้เกิดความเป็นไปได้ของการนำกลุ่มศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในเรือนจำบนพื้นฐานของความสมัครใจ

4.2.5.3 ญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นมีอุตสาหกรรมในเรือนจำ ซึ่งดำเนินการโดยรัฐและเอกชนรวมทั้งมีองค์กรพิเศษสำหรับทำหน้าที่สนับสนุน ช่วยเหลือ และส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากผู้ต้องขัง นอกจากนี้ผู้ต้องขังยังได้รับการคุ้มครองการทำงาน เช่นเดียวกับแรงงานอื่นๆ ในประเทศ อาทิ การได้ค่าทดแทนกรณีบาดเจ็บ หรือเสียชีวิตจากการทำงานและผู้ต้องขังยังได้รับประกาศนียบัตรจากอาชีวศึกษาวิชาชีพ ดังจะเห็นได้จากประเทศญี่ปุ่นให้การศึกษแก่ผู้ต้องขังตั้งแต่แรกกับผู้ต้องขังเข้ามาในเรือนจำจนกระทั่งปล่อยตัวผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษ รวมทั้งการมีหลักสูตรการศึกษาพิเศษ อาทิ หลักสูตรการศึกษาทางไกล เรียนทางไปรษณีย์ หลักสูตรพิเศษเพื่อให้การบริการสังคม เช่น การทำความสะอาดสวนสาธารณะ สำหรับการฟื้นฟูด้านจิตใจควบคู่ไปกับการให้ศึกษานั้น เนื่องจากตามรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่นห้ามไม่ให้รัฐบาลเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางศาสนา ดังนั้นจึงมีแค่อนุศาสนาจารย์ที่เป็นอาสาสมัครจากภายนอกเรือนจำเท่านั้นที่เข้ามาทำหน้าที่ให้การศึกษาด้านศาสนา รวมทั้งการอบรมจิตใจแก่ผู้ต้องขัง

4.2.5.4 ประเทศไทย

มีการอบรมแก้ไขผู้ต้องขัง เช่นเดียวกับงานราชทัณฑ์ของประเทศอื่นๆ เช่น การให้การศึกษาระดับมัธยม การอบรมธรรมศึกษาและพัฒนาจิตใจ และการให้การศึกษาระดับวิชาชีพเพื่อแก้ไขให้ผู้ต้องขังได้กลับมาเป็นคนดีในสังคมต่อไป แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเพราะไม่เป็นรูปธรรมชัดเจนเหมือนต่างประเทศ

4.3 การเตรียมการก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง

หัวข้อนี้จะเปรียบเทียบการเตรียมการและการปฏิบัติก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังของประเทศสหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐมาเลเซีย และประเทศไทย ดังต่อไปนี้

4.3.1 สหรัฐอเมริกา (มลรัฐแคลิฟอร์เนีย)

มีการเตรียมการก่อนปล่อยและการพักการลงโทษแก่ผู้ต้องขัง โดยผู้ต้องขังจะได้รับการคัดเลือกเข้าสู่โครงการ โดยทางเรือนจำมีโครงการพิเศษให้ผู้ต้องขังก่อนการปลดปล่อย ได้แก่ การจัดหางานให้แก่ผู้ต้องขัง โครงการพิเศษสำหรับผู้ต้องขังที่เป็นมารดาเพื่อให้เป็นผู้ปกครองของบุตรที่เหมาะสมต่อไป นอกจากนี้ยังมีโครงการชดเชยความเสียหายให้แก่เหยื่อโดยให้ผู้กระทำในคดีที่ไม่รุนแรง มีความเสี่ยงต่ำได้รับอนุญาตออกจากสถานที่คุมขังเพื่อไปทำงานหลังจากหักค่าใช้จ่ายจากการทำงานแล้ว เงินค่าแรงของผู้กระทำผิดจะถูกแบ่งอย่างเท่าเทียมระหว่างผู้เสียหาย กรมราชทัณฑ์ และผู้ต้องขัง รวมทั้งโครงการการพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการคุมประพฤติ

4.3.2 สหพันธรัฐมาเลเซีย

การวางแผนพัฒนาตนเองนี้มีกิจกรรมที่ผู้ต้องขังได้ทำข้างในและข้างนอกเรือนจำ โดยถือเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย มากไปกว่านั้นเพื่อเป็นการรับประกันความสำเร็จของการวางแผนการพัฒนาตนเองนี้ เจ้าหน้าที่จะทำรายงาน และจะมีหน่วยงานพัฒนา และบำบัดรักษาจากสำนักงานใหญ่เป็นผู้ตรวจสอบติดตาม

4.3.3 ญี่ปุ่น

ก่อนที่จะมีการปล่อยตัวผู้ต้องขังจะต้องจัดให้มีการเตรียมความพร้อมแก่ผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว โดยก่อนที่จะมีการปล่อยผู้ต้องขังที่พ้นโทษตามคำพิพากษา 1 สัปดาห์ และก่อนที่จะมีการปล่อยผู้ต้องขังที่ได้รับการพักการลงโทษ 2 สัปดาห์ ผู้ต้องขังต้องผ่านการเตรียมการก่อนปล่อยโดยเข้ารับการอบรมแนะนำจากผู้บัญชาการเรือนจำและเจ้าหน้าที่เรือนจำฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการแนะนำจากพนักงานคุมประพฤติ การแนะนำอาชีพจากสำนักจัดหางาน และพนักงานคุมประพฤติจะพาไปเยี่ยมชมสำนักงานคุมประพฤติ สำนักจัดหางานและสถานที่สำคัญในชุมชน นอกจากนี้ในระหว่างการเตรียมการก่อนปล่อยเรือนจำจะจัดสถานที่พักไว้ให้ผู้ต้องขังโดยเฉพาะในสภาพที่ผ่อนคลายและใกล้เคียงกับสภาพสังคมภายนอกมากที่สุด²

4.3.4 ประเทศไทย

มีการฝึกอาชีพในเรือนจำก่อนพ้นโทษแต่ไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากอุปกรณ์ไม่เพียงพอทำให้ผู้ต้องขังไม่สามารถเรียนรู้และฝึกอาชีพเพื่อไปใช้หลังปล่อยตัวได้อย่างแท้จริง

4.4 วิเคราะห์ เปรียบเทียบแนวคิดทฤษฎีในการใช้ศาสนาของกฎหมายราชทัณฑ์ประเทศสหรัฐอเมริกา (มลรัฐแคลิฟอร์เนีย) สหพันธรัฐมาเลเซีย ญี่ปุ่น และกฎหมายราชทัณฑ์ของประเทศไทย

ทุกประเทศไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐมาเลเซีย ญี่ปุ่น รวมทั้งประเทศไทย ก็ต่างนำหลักการใช้ศาสนาใช้กับฟื้นฟูสภาพจิตใจให้กับผู้ต้องขังทั้งสิ้น แต่การให้ความสำคัญของเรื่องหลักศาสนาที่นำมาใช้กับผู้ต้องขังนั้นมีวิธีที่แตกต่างกันออกไป โดยสหรัฐอเมริกา และ สหพันธรัฐมาเลเซียให้นำหลักศาสนามาใช้อย่างเป็นทางการ โดยมีกรอบเป็นข้อกำหนดว่า เรือนจำจะต้องให้การสนับสนุนเรื่องศาสนาโดยมีการเรียนการสอนเรื่องหลักศาสนาที่ผู้ต้องขังแต่ละคนนับถือ พร้อมมีอนุศาสตราจารย์ของแต่ละศาสนาให้ประจำอยู่ที่เรือนจำเสมือนเป็นราชการของราชทัณฑ์ไปเลย โดยที่ผู้ต้องขังสามารถเข้าพบอนุศาสตราจารย์ได้โดยไม่มีข้อจำกัด พร้อมทั้งเรือนจำสามารถให้บุคคลที่อาสาให้ความรู้หรือเป็นที่พึ่งทางใจให้กับผู้ต้องขังเข้ามาให้คำปรึกษาแนะนำได้เช่นกัน ส่วนประเทศญี่ปุ่นเนื่องจากตามรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น ห้ามไม่ให้รัฐบาลเข้าไป

² เติ้งฮ้าง, น.18.

เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางศาสนา ดังนั้นจึงมีเพียงอนุศาสนาจารย์ที่เป็นอาสาสมัครจากภายนอก เรือนจำเท่านั้นที่เข้ามาให้การศึกษาด้านศาสนา ดังนั้นถึงแม้ญี่ปุ่นจะไม่ได้มีการใช้ศาสนาในเรือนจำ โดยรัฐ ก็ไม่ได้หมายความว่า การอบรมฟื้นฟูจิตใจหรือ ซักถามผู้ต้องขังจะไม่ได้ผล เพราะระบบการจัดการเรือนจำของประเทศญี่ปุ่นมีประสิทธิภาพสูง ไม่ว่าจะเป็นการฟื้นฟูจิตใจ หรือด้านการฝึกทักษะในการประกอบอาชีพ เพราะฉะนั้นการจัดการกับการฟื้นฟูจิตใจผู้ต้องขังเกี่ยวกับศาสนาของประเทศญี่ปุ่นถึงแม้รัฐบาลจะไม่มีบทบาทในส่วนนี้ แต่ก็ไม่ได้ตัดสิทธิให้อาสาสมัครจากภายนอก เข้ามาสอนด้านศาสนาให้กับผู้ต้องขัง ดังนั้นการจัดการในด้านการฟื้นฟูจิตใจของผู้ต้องขังในญี่ปุ่นก็มักจะประสบผลสำเร็จเช่นเดียวกับการจัดการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในด้านอื่นๆ ซึ่งในส่วนของประเทศไทย แม้จะมีการออกพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ฉบับใหม่ขึ้นมาในปี พ.ศ. 2560 ซึ่งได้นำหลักเรื่อง ศาสนามาใช้ในเรือนจำหรือทัณฑสถานเช่นกัน แต่การใช้หลักศาสนาในเรือนจำหรือทัณฑสถานของไทยเป็นเพียงแค่ นำหลักมาใส่ไว้ มิได้มีมาใช้ปฏิบัติอย่างจริงจังเหมือนต่างประเทศ เพราะในการอนุญาตให้ใช้หลักศาสนานั้น ต้องขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหารเรือนจำด้วย ดังนั้นการใช้หลักศาสนาในการฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ต้องขัง หากตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ฉบับปีพ.ศ.2560 จะต้องให้เป็นไปตามดุลพินิจของผู้บริหารเรือนจำแต่ละแห่งแล้ว จะทำให้การแก้ปัญหาโดยการนำหลักศาสนามาใช้ อาจไม่เป็นผล เพราะไม่มีการบัญญัติใช้เป็นข้อกำหนดที่ชัดเจนและตายตัว เช่น ให้แต่ละเรือนจำมีมาตรการเดียวกันในการจัดการกับปัญหาดังกล่าว ก็จะทำให้การใช้หลักศาสนา เข้าถึงผู้ต้องขังอย่างแท้จริง เหตุที่ผู้เขียนเน้นหนักไปที่การใช้ศาสนาในการแก้ไขฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ต้องขังนั้น เพราะผู้เขียนมีความเห็นว่าศาสนา คือสิ่งที่ยึดเหนี่ยวสภาพจิตใจ และจิตใจี่สำนึกของคน เมื่อคนทุกคนต้องมีกฎเกณฑ์ในการดำเนินชีวิต หลักศาสนาก็เป็นส่วนหนึ่งและถือเป็นส่วนที่สำคัญในการดำเนินชีวิตเช่นเดียวกัน เพราะกฎหมายก็มาจากหลักศาสนาในการใช้บังคับคน บังคับสังคมให้อยู่ในกรอบของความเป็นมนุษย์ การอยู่ร่วมกันโดยปกติสุข ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า หากเราสามารถนำหลักศาสนาเข้ามาฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ต้องขังได้ไม่ว่าจะเป็นก่อนปล่อยตัว หรือหลังปล่อยตัว ดังเช่นสหรัฐอเมริกา หรือสหพันธรัฐมาเลเซีย และให้เป็นไปตามหลักสากลแล้ว กระบวนการทางราชทัณฑ์ของไทยคงจะประสบผลสำเร็จในเรื่องการนำหลักศาสนามาใช้ด้วย เช่นเดียวกัน เพราะหากหลักศาสนาสามารถเข้าไปฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ต้องขังได้จริงๆ ต่อไปข้างหน้าปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังอาจจะไม่เกิดขึ้น หรือลดน้อยลงก็เป็นได้ และจะทำให้สังคมไทยน่าอยู่ สงบ และปลอดภัย เพราะคนมีศีลธรรมในใจและเคารพกฎหมาย ถือว่าหากมีการแก้ไขหลักศาสนาในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ปีพ.ศ.2560 ให้มีความชัดเจน โดยออกเป็นข้อกำหนดว่าทุกเรือนจำต้องมีการนำหลักศาสนามาใช้จริงๆ มิใช่โดยความเป็นของผู้บริหารเรือนจำแต่ละท่าน

ก็คงจะทำให้การแก้ไขฟื้นฟูโดยใช้หลักศาสนาเป็นมาตรฐานเดียวกันที่สอดคล้องตามหลัก
สากลอย่างแน่นอน

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ในการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เบื้องต้นได้ค้นคว้าเกี่ยวกับการใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว โดยสรุปได้ 2 ประการคือ

1. ปัญหาของกรมราชทัณฑ์ไทยในปัจจุบันประสบกับปัญหาหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการควบคุมตัวนักโทษในเรือนจำมากเกินไปที่กรมราชทัณฑ์จะรับมือ หรือด้านเสรีภาพของผู้ต้องขังด้านการลงโทษผู้ต้องขังที่ไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดจนต้องถูกจองจำ และปัญหาเรื่องศาสนาที่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะใช้ในส่วนที่เรียกว่าการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังโดยใช้หลักศาสนา ซึ่งปัจจุบันแนวคิดและทฤษฎีในการใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวในประเทศไทย จะเป็นไปตามทฤษฎีและกฎหมายบังคับโทษซึ่งในประเทศไทยจะเน้นการลงโทษเป็นหลักโดยที่ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับผลร้ายจากการกระทำของตนเองโดยการศึกษาวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะนำพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 มาเป็นหลักในการศึกษาเรื่องการใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว เพราะบทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับหลักของกฎหมายอาญาประกอบกับมีกฎหมายและกฎเกณฑ์ในระดับสากลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ซึ่งนโยบายดังกล่าวไม่สอดคล้องตามหลักสากล อาทิ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง หรือข้อกำหนดของสหประชาชาติ หรือข้อกำหนดกรุงเทพ หรือสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติในการดำเนินการและไม่สามารถให้มีสถานที่ควบคุม หรือคุมขังผู้ต้องหาประเภทอื่นนอกจากการคุมขังไว้ในเรือนจำ ซึ่งทำให้ระบบการพัฒนาพฤตินิสัยของเรือนจำไม่เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ เพราะตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ได้มีการกำหนดเรื่องเกี่ยวกับหลักศาสนาที่จะใช้กับผู้ต้องขังในเรือนจำ แต่ข้อกำหนดดังกล่าวไม่สามารถทำให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกันได้ เนื่องจากการกำหนดนโยบายของแต่ละเรือนจำจะขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บัญชาการเรือนจำ ซึ่งหากผู้บัญชาการ

เรือนจำเห็นสมควรในด้านใดก็จะเน้นเฉพาะเจาะจงในด้านนั้นๆ และที่สำคัญคือ เรื่องศาสนากับผู้ต้องขังมักจะถูกมองข้าม เพียงเพราะเห็นว่าในเรือนจำมีการทำกิจกรรมทางศาสนาอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องมาให้ความสำคัญกับเรื่องศาสนาอีกเพราะคิดว่าเป็นเพียงนามธรรมจับต้องไม่ได้ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ล้าหลังอย่างมาก เพราะศาสนาคือปัจจัยหลักและปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนคนให้เป็นคนใหม่ได้ โดยการเปลี่ยนแปลงแนวคิด และทัศนคติของผู้ต้องขัง การเปลี่ยนแปลงแนวคิด ทัศนคติของผู้ต้องขัง โดยการสวดมนต์ นั่งสมาธิที่เรือนจำแต่ละเรือนจำที่ทำอยู่ในปัจจุบันไม่เห็นในการเปลี่ยนแปลงแนวคิด ทัศนคติของผู้ต้องขัง เพราะหากกิจกรรมดังกล่าวเห็นผลจริง ปัญหาผู้กระทำความผิดซ้ำเพราะอันเนื่องมาจากการขาดศีลธรรม ขาดความเกรงกลัวต่อกฎหมายก็คงจะไม่เกิดขึ้น

ดังนั้นเรื่องศาสนากับผู้ต้องขังเป็นเรื่องสำคัญ และเป็นเรื่องแรกๆ ที่ควรนำมาปฏิบัติให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน ซึ่งปัจจุบันพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 มิได้บัญญัติได้เช่นนั้น โดยให้อนุศาสนาจารย์เป็นผู้นำหลักศาสนามาถ่ายทอดให้ผู้ต้องขัง ซึ่งปัจจุบันไม่มีอนุศาสนาจารย์ประจำเรือนจำ เพราะตำแหน่งดังกล่าวถูกยกเลิกไปเมื่อปีพ.ศ. 2539

2. โดยใช้หลักแนวคิดและทฤษฎีในการศึกษาวิทยานิพนธ์เล่มนี้ตามข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขัง “ข้อกำหนดแมนเดลา” MANDELA RULES กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและมาตรการที่มีได้ใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิด หรือข้อกำหนดกรุงเทพ (BANGKOK RULES) ซึ่งเป็นหลักสากลในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังทั้งสิ้น

และวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้ศึกษาแนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเกี่ยวกับหลักศาสนาตามหลักกฎหมายของต่างประเทศ โดยได้ศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศมาเลเซีย และประเทศญี่ปุ่น ซึ่งหลักสากลดังกล่าวได้กล่าวถึงหลักการขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง หลักศาสนา หลักเสรีภาพ

ในการศึกษาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เบื้องต้นได้ค้นคว้าเกี่ยวกับการใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว ปัญหาที่พบจากการศึกษาในครั้งนี้ แบ่งได้เป็น 3 ประการ ดังนี้

1. ประเทศไทยประสบกับความล้มเหลวจากปัญหา เรื่องนักโทษล้นเรือนจำ เรื่องผู้ต้องขังกลับมาก่อทำความผิดซ้ำ และผู้ที่กลับมาก่อทำความผิดซ้ำจากการที่ไม่ได้รับการแก้ไข โดยการใช้ศาสนาขณะที่อยู่ในเรือนจำ โดยจะต้องนำหลักศาสนาเข้าไปเปลี่ยนแนวคิดทัศนคติ ตลอดจนผลักดันสาเหตุที่นำไปสู่การทำความผิดให้หมดไป

การนำหลักศาสนามาบังคับใช้ในเรือนจำ ทั่วๆที่หลักศาสนาในเรือนจำก็มีอยู่แล้วแต่เหตุที่ผู้เขียนเห็นว่าเป็นปัญหาก็คือ การใช้ศาสนาในเรือนจำ ไม่มีการบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรม ไม่ได้มีมาตรการบังคับไว้ว่าแต่ละเรือนจำต้องมีการนำหลักศาสนามาใช้กับผู้ต้องขังอย่างจริงจังและที่สำคัญการนำหลักศาสนามาใช้ในเรือนจำมิได้มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยามาร่วมด้วย เมื่อไม่มีข้อบังคับดังกล่าวก็ทำให้การนำหลักศาสนามาใช้ในเรือนจำไม่ประสบผลสำเร็จในด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทัศนคติ ตลอดจนผลักดันสาเหตุไปสู่การทำความผิดให้หมดไป อีกทั้งผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยายังมีความเชี่ยวชาญในการพูดโน้มน้าวจิตใจ เพราะจิตวิทยาเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่มีความสำคัญ

ดังนั้นจะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาและมาตรการต่างๆในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ให้เป็นไปตามหลักสากล และคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ

2. ปัญหาเรื่องการใช้ดุลพินิจของผู้บัญชาการเรือนจำ เพราะตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ในเรื่องการกำหนดสิทธิหน้าที่ โดยเฉพาะในเรื่องการนำศาสนามาใช้กับผู้ต้องขังยังไม่เห็นผลเป็นรูปธรรม เนื่องจากการนำศาสนาหรือเรื่องอื่นๆเข้ามาใช้กับผู้ต้องขังนั้นจะขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บัญชาการเรือนจำแต่ละคน ซึ่งหากผู้บัญชาการเรือนจำท่านใดให้ความสนใจในด้านใดเป็นพิเศษ ก็จะทำแต่เพียงด้านนั้น จึงทำให้ไม่เป็นบรรทัดฐานเดียวกันกับเรือนจำทั่วประเทศ ดังนั้นการปฏิบัติและการบังคับใช้ของแต่ละเรือนจำย่อมแตกต่างกันด้วย เช่น หากผู้บัญชาการเรือนจำให้ความสำคัญกับเรื่องการฝึกอาชีพ การศึกษา แต่มองข้ามเรื่องศาสนาไป จะทำให้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ต้องขังไม่เกิดผลสำเร็จอย่างแน่นอน เพราะการปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ต้องขัง ควรจะเป็นสิ่งแรกในการแก้ไขปัญหา ดังนั้น การนำเรื่องศาสนามาใช้กับผู้ต้องขังจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดมิได้แม้แต่น้อย

3. สิทธิในการนับถือศาสนาและปฏิบัติศาสนกิจหรือศาสนพิธี ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ไม่มีการบัญญัติรับรอง การคุ้มครองสิทธิในการนับถือศาสนาของผู้ต้องขัง โดยเฉพาะ และควรมีการนำหลักศาสนามาใช้กับผู้ต้องขังอย่างเป็นระบบ และชัดเจน เพื่อให้ความสำคัญและเอาใจใส่ต่อเรื่องดังกล่าวนี้อย่างแท้จริง

5.2 ข้อเสนอแนะ

เมื่อราชทัณฑ์ไทยไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

5.2.1. ให้มีการออกกฎหมายในส่วนของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 โดยอาจจะมีการออกเป็นกฎหมายลูก เช่น กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง หรือระเบียบ เพื่อนำเรื่องการนำหลักศาสนามาใช้กับผู้ต้องขังโดยให้มีการบังคับใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันที่จะบังคับใช้ในเรื่องศาสนา ทุกเรือนจำจะต้องปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้การนำศาสนามาใช้มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงแนวคิดปรับทัศนคติผู้ต้องขังตลอดจนผลักดันสาเหตุที่นำไปสู่การกระทำผิดคิดให้หมดไปก่อนพ้นโทษ หากสามารถมีการออกกฎหมายเป็นการเฉพาะในเรื่องศาสนาเพิ่มเข้ามาในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 เพื่อให้มีผลบังคับใช้อย่างแน่นอน อาจจะทำให้การพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังมีประสิทธิภาพมากขึ้น และที่สำคัญอาจจะทำให้อัตราก่อการทำความผิดซ้ำในประเทศลดน้อยลงจึงแสดงให้เห็นว่างานราชทัณฑ์นั้นสามารถให้ความสำคัญและพัฒนาพฤตินิสัยและทัศนคติของผู้ต้องขังได้อย่างแท้จริง

โดยข้อเสนอแนะของผู้เขียนเห็นว่าหากมีการออกกฎกระทรวง ประกาศกระทรวง หรือระเบียบ เพื่อนำเรื่องการนำหลักศาสนาใช้ในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว โดยให้มีการบังคับใช้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เห็นสมควรให้มีการออกข้อบังคับในลักษณะดังต่อไปนี้

(ก) กำหนดให้ทุกเรือนจำในประเทศปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อให้เป็นไปตามหลักสากล โดยให้มีการนำหลักศาสนาใช้ในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว ดังนี้

1. นักโทษทั้งหมดจะได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพอันเนื่องมาจากศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์อย่างที่ถูกคุมขังและผู้ต้องหาทั้งหมดควรจะได้รับการคุ้มครองอันเนื่องมาจากการทรมานและการปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรม
2. จะต้องบังคับใช้อย่างยุติธรรมและจะไม่มีทางเลือกปฏิบัติระหว่างเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา และการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองหรืออื่นๆ
3. เพื่อให้หลักการไม่เลือกปฏิบัติถูกนำมาใช้ในเรือนจำ การบริหารงานจะต้องคำนึงถึงความต้องการส่วนบุคคลของผู้ต้องขัง โดยเฉพาะผู้ต้องขังในส่วนที่มีความเปราะบางมากที่สุด ในเรือนจำ มาตรการในการป้องกันและส่งเสริมสิทธิของผู้ต้องขังที่มีความต้องการเป็นพิเศษเป็นสิ่งจำเป็น
4. ในการคุมขังควรที่จะให้ความรับผิดชอบหรือเคารพสิทธิและเสรีภาพหรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
5. การบริหารเรือนจำจะต้องมีที่พักที่เหมาะสมและเหมาะสมกับการปรับตัวของนักโทษที่มีความบกพร่องทางร่างกายจิตใจ โดยจะต้องมีการจัดการให้มีประสิทธิภาพ
6. กฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับผู้ต้องขังและห้องขังจะต้องเป็นไปตามพันธกรณีภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ และต้องคำนึงถึงมาตรฐานและบรรทัดฐานสากลที่จะต้องคำนึงถึงการรักษาความปลอดภัยพร้อมทั้งเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความเป็นส่วนตัวของบุคคลผู้ถูกคุมขังเพื่อให้ได้สัดส่วนและถูกต้องตามความจำเป็น
7. ถ้าเรือนจำมีผู้ต้องขังนับถือศาสนาเดียวกันจำนวนมาก ควรแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาหรือศาสนาจารย์นั้นๆ ให้ทำหน้าที่เป็นอนุศาสนาจารย์ ถ้าปริมาณผู้ต้องขังและโอกาสอำนวย ควรให้อนุศาสนาจารย์ปฏิบัติหน้าที่อย่างข้าราชการประจำ
8. ควรให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาที่ได้รับการแต่งตั้งตามข้อ 7 ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาจารย์กำหนดได้โดยสม่ำเสมอ และเยี่ยมชมปลอบใจผู้ต้องขังในทางศาสนาและในเวลาอันสมควรตามลำพัง โดยไม่ต้องมีเจ้าหน้าที่คอยติดตาม
9. ถ้าผู้ต้องขังปรารถนาจะปะวิสาสะกับศาสนาจารย์ท่านใดก็ไม่ห้ามถ้าผู้ต้องขังไม่ประสงค์จะพบ ศาสนาจารย์ที่ควรจะคล้อยตาม

10. ควรให้ผู้ต้องขังทุกคนประกอบพิธีกรรมตามลัทธิศาสนาที่เรื่อ่นำจัดขึ้นจนพอใจของเขาเท่าที่สามารถจะทำได้ และยอมให้มีหนังสือที่เป็นคำสอนและคำอธิบายพิธีกรรมทางศาสนาไว้ครอบครองได้

(ข) กำหนดให้ข้อบังคับตามข้อ (ก) เกี่ยวกับการนำหลักศาสนามาบังคับใช้ในแต่ละเรือนจำให้ผู้บัญชาการเรือนจำแต่ละเรือนจำปฏิบัติโดยเคร่งครัดเพื่อให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกันทั่วประเทศ โดยให้ทุกเรือนจำให้ความสำคัญในเรื่องศาสนา

(ค) ให้นักจิตวิทยาเข้ามาพัฒนาผู้ต้องขังควบคู่ไปกับการนำหลักศาสนาเข้ามาเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังในทุกเรือนจำ

(ง) ในกฎดังกล่าวนี้ควรมีการแต่งตั้งให้มีคณะกรรมการทางด้านศาสนา ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้ต้องขังในเรือนจำโดยเฉพาะ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวมีความเป็นรูปธรรมและมีการปฏิบัติงานในด้านศาสนาอย่างแท้จริง โดยคณะกรรมการทางด้านศาสนาจะต้องมีทุกจังหวัด เพื่อให้สะดวกแก่การปฏิบัติหน้าที่และสะดวกต่อการบังคับใช้กฎหมาย โดยให้คณะกรรมการดังกล่าวมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ทำการสำรวจจำนวนผู้ต้องขังในเขตพื้นที่จังหวัดที่รับผิดชอบ โดยสำรวจการนับถือศาสนาของผู้ต้องขัง เพื่อนำมาพิจารณาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

2. วางแผนการจัดกิจกรรมทางศาสนากับผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยในสอดคล้องกับกฎหมายและบริบทของเรือนจำแต่ละแห่ง

3. ให้มีการคัดเลือกผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษชั้นดีที่ใกล้จะพ้นโทษมาร่วมเป็นคณะกรรมการทางศาสนาของแต่ละจังหวัด เพราะบุคคลดังกล่าวจะทราบและเข้าใจการใช้ชีวิตและทัศนคติของผู้ต้องขังในเรือนจำมากที่สุด โดยให้พูดถึงการใช้ชีวิตที่เคยผิดพลาดและแนะนำการใช้ชีวิตที่ถูกต้อง เพื่อที่จะเตรียมความพร้อมก่อนออกไปสู่สังคมภายนอก

4. คณะกรรมการทางศาสนาจะต้องประกอบไปด้วย อนุศาสนาจารย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษชั้นดี และผู้นำชุมชน (ในแต่ละจังหวัด)

5. คณะกรรมการทางศาสนาจะต้องเป็นผู้นำหลักธรรมคำสอนของศาสนามาถ่ายทอดให้ผู้ต้องขังได้รับทราบ แต่การถ่ายทอดดังกล่าวให้ขึ้นอยู่กับวิธีการสอนของแต่ละบุคคล

6. จัดให้มีกองทุนทางด้านศาสนา เพื่อนำเงินดังกล่าวมาพัฒนาการทำงานของ คณะกรรมการทางศาสนาของแต่ละจังหวัด

7. จัดให้มีการทำสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้อุทิศทางด้านศาสนา แต่การจัดสื่อดังกล่าวให้ ขึ้นอยู่กับวิธีการสอนของแต่ละบุคคล

8. มีการติดตามผู้ต้องขังหลังปล่อยตัว เพื่อจัดทำรายงานในการใช้หลักศาสนาเพื่อ พัฒนาผู้ต้องขัง โดยคณะกรรมการทางศาสนาของแต่ละจังหวัดจะต้องรายงานผลการติดตาม ดังกล่าวต่อกรมราชทัณฑ์ปีละ 1 ครั้ง

5.2.2. ควรให้มีนักจิตวิทยาและอนุศาสนาจารย์เข้ามาในการปรับทัศนคติของผู้ต้องขัง เพราะ หากให้พระ หรือนักบวช เข้ามาสอนหรือนำหลักศาสนามาเผยแพร่ให้กับผู้ต้องขัง ในเวลาที่ผู้ต้องขัง ถูกจองจำ การรับฟังข้อมูลจากบุคคลดังกล่าวก็อาจจะรับฟังเพื่อให้ผ่านพ้นไป มิได้ตั้งใจฟังจริงๆ เพราะการที่ผู้ต้องขังเข้ามาอยู่ในเรือนจำก็มีสภาพจิตใจที่ไม่อยากจะรับรู้เรื่องหรือให้ความสนใจ สิ่งเดียวที่ผู้ต้องขังต้องการมากที่สุดคือ รอวันที่ผู้ต้องขังจะพ้น โทษ ดังนั้นการนำหลักศาสนามาสอน ตรงๆโดยพระ หรือนักบวช คงจะไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด ผู้เขียนเห็นว่าราชทัณฑ์ไทยควรจะมี อนุศาสนาจารย์ประจำแต่ละเรือนจำอีกครั้งให้เหมือนกับในอดีตพร้อมทั้งให้มีนักจิตวิทยาเข้ามา พุดคุยหรือเปิดใจผู้ต้องขังก่อนที่จะนำเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องศาสนามาสอนผู้ต้องขัง การเปิดใจ ผู้ต้องขังโดยนักจิตวิทยาเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะการใช้ศาสนา คือ หลักจิตวิทยาอย่างหนึ่งที่จะใช้ ในการปรับเปลี่ยนทัศนคติ หรือความรู้สึกที่เลวร้ายที่ผู้ต้องขังต้องประสบอยู่ ดังนั้นหลักการทาง จิตวิทยาจึงเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่สำคัญมากและควรจะมีการนำมาใช้อย่างจริงจัง ดังนั้นหาก สามารถให้นักจิตวิทยามาเปิดใจผู้ต้องขังก่อนที่จะให้อนุศาสนาจารย์นำเรื่องศาสนามาสอนหรือ ปรับทัศนคติของผู้ต้องขังก็จะเป็นผลดี และหากวิธีการดังกล่าวนี้ประสบผลสำเร็จก็อาจจะลด ปริมาณผู้กระทำความผิดซ้ำในแต่ละประเภทคดี เพราะหากบุคคลเหล่านั้นได้รับการปรับทัศนคติ ในเรือนจำในระหว่างที่ถูกคุมขัง บุคคลเหล่านั้นก็อาจจะไม่กระทำความผิดซ้ำเมื่อผู้ต้องขังพ้น โทษ ออกมา ดังนั้นเรื่องศาสนาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากที่ผู้ต้องขังควรได้รับการเรียนรู้ เพราะหาก ผู้ต้องขังใช้หลักศาสนาในการดำเนินชีวิต รู้จักผิดชอบชั่วดี รู้จักการยับยั้งชั่งใจบุคคลดังกล่าวอาจ ไม่กลับมาก่อทำความผิดซ้ำอีกได้

5.2.3 แนวทางปฏิบัติสำหรับการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยของประเทศไทย ตามที่ได้ศึกษามาในเรื่องการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่มีความสำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังภายหลังการต้องโทษ ซึ่งผ่านกระบวนการจำแนกการเข้าสู่โปรแกรมต่างๆ ที่ทางเรือนจำและทัณฑสถานกำหนดไว้แล้ว การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเป็นขั้นตอนที่มีความต่อเนื่องและสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวและพร้อมกลับสู่สังคมโดยไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก อันเป็นภาระงานที่กรมราชทัณฑ์จะต้องดำเนินการดูแลรับผิดชอบ การแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐานหรือการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะไม่อาจสมบูรณ์หรือประสบความสำเร็จได้ หากปราศจากการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นเหตุที่นำไปสู่ความล้มเหลวในการปรับตัวของผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ และอาจก่อให้เกิดการกลับมากระทำผิดซ้ำได้อีก การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยจึงมีความสำคัญต่อการกลับสู่สังคมของผู้ต้องขังเป็นอย่างมาก ดังนั้นเมื่อสิทธิเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวโดยใช้ศาสนานั้นยังไม่ได้รับการรับรองหรือมีกฎหมายอย่างชัดเจน จึงควรมีโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวในเรื่องการนำหลักศาสนาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในทุกๆ โปรแกรมหรือทุกๆ กิจกรรมที่กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดขึ้น เพื่อให้ทุกการอบรม ทุกการเรียนรู้ มีหลักศาสนาสามารถเข้าไปเสริมกระบวนการต่างๆ เพื่อให้ผู้ต้องขังเรียนรู้อย่างมีสติ มีสมาธิ และรู้จักการคิดวิเคราะห์ แยกแยะได้ว่าการเรียนรู้ หรือการทำงานในอนาคตหลังจากพ้นโทษ จะมีความรู้ มีฝีมือในการทำงานเพียงอย่างเดียวคงไม่พอแต่ทุกๆ การกระทำจะต้องนำหลักศาสนาเพื่อมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องตลอดจนนำหลักเรื่องศาสนาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้สาเหตุของการกระทำผิดให้หมดไป เพราะหลักศาสนาสามารถเข้าไปเสริมสร้างให้การจัดกิจกรรมต่างๆ ของราชทัณฑ์มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้น การพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังโดยใช้หลักศาสนาเป็นกระบวนการปฏิบัติที่มีผลต่อการปรุงแต่งแก้ไขจิตใจผู้ต้องขังโดยตรง ซึ่งต้องมีศิลปะในการอบรมจิตใจผู้ต้องขัง โดยเฉพาะการอบรมก่อนพ้นโทษซึ่งเป็นการเตือนสติผู้ต้องขังให้สำนึกถึงความผิดพลาดแต่หนหลัง มิให้เกิดความผิดพลาดซ้ำได้อีก การพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังจะต้องอาศัยการอบรมทางศาสนา ผู้ต้องขังนับถือศาสนาใดก็ถือปฏิบัติตามศาสนาที่นับถือ มุ่งสอนหล่อหลอมให้กระทำดี ละเว้นความชั่ว ฟื้นฟูศีลธรรม

และหน้าที่พลเมืองดีแก่ผู้ต้องขังเพื่อช่วยขัดเกลานิสาสัยจิตใจ ให้รู้สึกสำนึกผิดกลับตนเป็นคนดีของสังคม

การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว จึงเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่มีความสำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังภายหลังการต้องโทษ ซึ่งผ่านกระบวนการจำแนกการเข้าสู่โปรแกรมต่างๆ ที่ทางเรือนจำและทัณฑสถานกำหนดไว้แล้วการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเป็นขั้นตอนที่มีความต่อเนื่องและสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกัน ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวและพร้อมกลับสู่สังคมโดยไม่หวนมากระทำความผิดซ้ำอีก อันเป็นภาระงานที่กรมราชทัณฑ์จะต้องดำเนินการดูแลรับผิดชอบ การแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐานหรือการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะมีอาจสมบูรณ์หรือประสบความสำเร็จได้หากปราศจากการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นเหตุที่นำไปสู่ความล้มเหลวในการปรับตัวของผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ และอาจก่อให้เกิดการกลับมากระทำความผิดซ้ำได้อีก การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยจึงมีความสำคัญต่อการกลับสู่สังคมของผู้ต้องขังเป็นอย่างมาก

เหตุที่ผู้เขียนให้ความสำคัญกับเรื่องศาสนากับผู้ต้องขังแท้จริงแล้วบุคคลที่ถูกคุมขังในเรือนจำ คือบุคคลที่บกพร่องทางด้านจิตใจหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นผู้ป่วยทางจิต หลักการสำคัญที่สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลให้ดำรงตนอยู่ในแนวทางที่ถูกต้อง ได้คงหนีไม่พ้นเรื่องศาสนา ผู้ต้องขังที่กระทำความผิดจนต้องเข้าไปรับโทษในเรือนจำ ส่วนใหญ่ล้วนแต่รู้อยู่แล้วว่าการกระทำของตนที่กระทำลงไปนั้นเป็นความผิด แต่เกิดจากขาดความยับยั้งชั่งใจที่จะคิดห้ามไม่ให้กระทำความผิดดังกล่าว เพราะฉะนั้นผู้เขียนเห็นว่าหากกรมราชทัณฑ์ให้เรือนจำแต่ละแห่งมีมาตรการที่บังคับใช้แบบเดียวกัน ในการนำหลักศาสนาเข้าไปแก้ไขสภาพจิตใจผู้ต้องขัง เพื่อเปลี่ยนแนวคิดทัศนคติ ตลอดจนผลักดันสาเหตุที่นำไปสู่การกระทำความผิดให้หมดไป ปัญหาของกรมราชทัณฑ์ที่กำลังประสบอยู่จะได้รับการพัฒนาไปในแนวทางที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

หนังสือ

กรมราชทัณฑ์ “การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังวัยหนุ่ม.” ม.ป.ท., อัดสำเนา

กรมราชทัณฑ์. สารานุกรมงานราชทัณฑ์นานาชาติ, 2541.

คณิต ฒ นคร. กฎหมายอาญาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2560.

ธานี วรภัทร์. กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.

นัทธี จิตสว่าง. โครงการศึกษาเปรียบเทียบงานราชทัณฑ์ไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน, พิมพ์ครั้งที่ 1 คณะทำงานโครงการศึกษาเปรียบเทียบงานราชทัณฑ์ไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน : สำนักงานวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์กรมราชทัณฑ์, 2548.

นวลจันทร์ ทิศนชัยกุล. อาชญากรรม (การป้องกัน: การควบคุม), พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.

ประธาน วัฒนวานิชย์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : ปรกาศปริก, 2546.

ฝ่ายพัฒนาจิตใจ. ส่วนส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาจิตใจ สำนักพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์. “การพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังแนวใหม่.” ม.ป.ป. (อัดสำเนา).

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). “นิติศาสตร์แนวพุทธ.” ในรวมคำบรรยายหลักวิชาชีพนักกฎหมาย, รวบรวมโดย, รองศาสตราจารย์แสวง บุญเฉลิมวิภาส. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพิมพ์วิญญูชน, 2548.

สวัสดิ์ สงสัมพันธ์. สารานุกรมงานราชทัณฑ์นานาชาติ, พิมพ์ครั้งที่ 1. สำนักงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทัณฑ์วิทยา : กรมราชทัณฑ์, 2541.

เอมอร เสี่ยงใหญ่. การศึกษาการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ต้องขังเพื่อกลับเข้าสู่สังคมปกติ, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2542.

วารสาร

พัชรภรณ์ เวชวงศ์วาน. “ผลกระทบของการถูกจองจำต่อผู้ต้องขัง.” วารสารราชทัณฑ์. 2532.

สมัชชาสหประชาชาติสมัยที่ 65. รับรองร่างข้อมติเรื่องข้อกำหนดของสหประชาชาติสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง. กองการสังคม กรมองค์การระหว่างประเทศกระทรวงต่างประเทศ.

วิทยานิพนธ์

เจนยุทธ์ ปาระกุล. “ปัจจัยที่มีต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่ อนุศาสนาจารย์ในเรือนจำและทัณฑสถาน.” (วิทยานิพนธ์หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2547.

ชาลี สิ้นชัยกิจ (ชาตวิโร). “ผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของอนุศาสนาจารย์ในฐานะเป็นผู้สอนศีลธรรมในกองทัพ : ศึกษาเฉพาะกรณีกองทัพบก.” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต พระพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2541.

ภัทร คงคงทิพย์. “มาตรการทางกฎหมายในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อย.” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต). 2557.

วิมล นวิวงศ์พงษ์เดช. “ความพร้อมในการดำรงชีวิตภายนอกของผู้ต้องขังเรือนจำคลองเปรม ก่อนได้รับการปลดปล่อย.” (วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา). 2545.

สกล นิสารัตน์. “กฎหมายอาญาและการลงโทษที่เหมาะสม: แนวความคิดทางด้าน ปรัชญาและความยุติธรรมทางสังคม.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

ข้อกำหนดกรุงเทพ.

<http://www.correct.go.th/fdcphit/images/stories/pdf/bangkokrules.pdf>, 7 มิถุนายน 2560.

UNODC, ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขัง
“ข้อกำหนดแมนเดลา,” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560, จาก

<https://voicefromthais.wordpress.com/mandela-rules>

ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ, “ข้อกำหนดกรุงเทพฯ ป้องกันหญิงกับปมคั่นลี้ก.”

<http://www.matichon.co.th/news/157196>, 1 ตุลาคม พ.ศ.2559.

นัทธี จิตสว่าง. “แนวทางการขับเคลื่อนข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) ไปสู่การปฏิบัติในงานราชทัณฑ์ของไทย.” <https://www.gotoknow.org/posts/533423>, 1 ตุลาคม พ.ศ.2559.

นัทธี จิตสว่าง. “สถิติการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในประเทศไทย.” แหล่งรวบรวมความรู้ด้านอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม. <http://www.nathee-chitsawang.com>, 18 พฤษภาคม 2560.

นัทธี จิตสว่าง. “อาชญาวิทยา กระบวนการยุติธรรม ราชทัณฑ์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ.” <https://www.gotoknow.org/posts/454719>, 19 พฤษภาคม 2560.

ประชาไท. “ข้อกำหนดขั้นต่ำของยูเอ็นในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขังได้รับการรับรองแล้ว.” <https://voicefromthais.files.wordpress.com/2015/12/mandela-rules-2016.pdf>, 18 พฤษภาคม 2560.

พระไพศาล วิสาโล. “กฎหมายกับพุทธศาสนารวบรวมงานเขียนบทความ.” <http://www.visalo.org/article/budKodmai.htm>, 18 พฤษภาคม 2560.

มูลนิธิพันธกิจเรือจำคริสเตียน. “มูลนิธิพันธกิจเรือจำคริสเตียน.” <https://hobtm.wordpress.com/about>, 30 พฤษภาคม 2560.

ราชกิจจานุเบกษา. “ประกาศราชทัณฑ์. เล่มที่ 32, วันที่ 17 ตุลาคม 2458.” <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>, 18 พฤษภาคม 2560.

ราชกิจจานุเบกษา. “เล่ม 42, หน้า 414, วันที่ 28 มีนาคม 2568.” <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>, 18 พฤษภาคม 2560.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสากล อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 3, ราชบัณฑิตยสถาน, 2548.

วันทนา เรืองอนันต์. “แนวทางการพัฒนาเรือนจำเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้ต้องขังวัยหนุ่ม.” สำนักงานพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์, 2555. <http://br.correct.go.th/spn/index.php>, 26 พฤษภาคม 2560

สุนทร สุนทรธาราวงศ์. “ผู้ก่อตั้งพันธกิจเรือนจำคริสเตียน.” เผยแพร่เมื่อ 29 พ.ย. 2013.

<https://www.youtube.com/watch?v=XDgkFAyWesE>, 30 พฤษภาคม 2560.

อนงนาฏ สีทธิคง. ” Save Islam Thailand,”

<https://www.facebook.com/saveislamth/videos/968352933266249>, 23 มิถุนายน 2560.

เอกสารภาษาต่างประเทศ

BOOK

Gunther. Kaiser. Prison Systems & Correctional Law : Europe, The Unite States, and Japan A Comparative Analysis, 1984.

Jabatan Penjara Prison Department of Malaysia. “Annual Statistics 1997.” Cawangan Kuala Lumpur. (1998)

M. Carter Robert, A. McGee Richard and Nelson E. Kim. “Corrections in America.” New York. (1975)

Prison Department of Malaysia. “Discussion papers prepared for XVI APCCA 1996 about Malaysia.” Christchurch. (1996)

Prison Department of Malaysia. “Papers about Malaysia.” Vancouver. (1998)

Robinson. Essential Judaism: A Complete Guide to Beliefs, Customs and Rituals.

U.S. Department of Justice. “Facilities 1980.” Washington. (1980)

WEBSITE

California Department of Corrections. “Corrections : Public Safety, Public Service.” [http : // www.cdc.state.ca.us / index. Htm](http://www.cdc.state.ca.us/index.htm), 1998.

Prison Department of Malaysia, <http://www.prison.go.my/bi/index.html>, 1 May 2017.

Prison Department Malaysia. “Sclamat Datang Kc Jabatan Penjara Welcome to Prison Department Malaysia.” (1997). [http : // www.prison.gov.my/](http://www.prison.gov.my/), 1 May 2017.

Sheed, Frank. Theology and Sanity. Ignatius Press: San Francisco, 1993.

The Police Officer's Internet Directory. "Law Enforcement Agencies World Wide."
(1996). <http://www.officer.com/agfor.htm>, 1 May 2017.

U.S. Department of Justice. "U.S. Department of Justice : Federal Bureau of Prisons,
National Institute of Corrections." (1998). <http://www.bop.gov/bopmain.html>, 1 May 2017.

การใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว

ธนวัฒน์ พิพัฒนา*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธาณี วรรณทร**

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงการใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว โดยศึกษาจากพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 เพื่อต้องการศึกษาในกรณีการใช้ศาสนาในการบังคับใช้กับผู้ต้องขังว่ามีมาตรการ หรือการบังคับใช้ในลักษณะอย่างไร เนื่องจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ศึกษาในกรณีการเตรียมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวหรือก่อนพ้นโทษว่ามีการนำหลักศาสนาตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ว่าการบังคับใช้ดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ หรือเป็นไปตามเดิม คือหลักศาสนาไม่สามารถเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังได้อย่างแท้จริงเหมือนที่ผ่านมา

จากการศึกษาพบว่า การใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 และแนวคิด ทฤษฎีในการแก้ไขปัญหา หรือการดำเนินการของงานราชทัณฑ์เกี่ยวกับศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวของประเทศสหรัฐอเมริกา มาเลเซีย ญี่ปุ่น หากงานราชทัณฑ์ของไทยได้มีการจัดการให้มโนนโยบายให้คล้ายคลึงกับต่างประเทศโดยปรับใช้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย จะทำให้การนำหลักศาสนาที่จะนำมาปรับปรุง หรือพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษก็จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และอาจจะมีผลให้ลดการกระทำความผิดซ้ำจากผู้ที่เคยต้องโทษมาแล้ว

ดังนั้นผู้เขียนเสนอว่า หากประเทศไทยมีการแก้ไขการใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวเพื่อให้เป็นสากลมากขึ้น โดยให้มีการออกกฎหมายในส่วนพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ซึ่งอาจจะมีการออกเป็นกฎหมายลูก เช่น กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง หรือระเบียบ เพื่อนำเรื่องการนำหลักศาสนามาใช้กับผู้ต้องขังโดยให้มีการบังคับใช้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อแก้ปัญหาผู้ต้องโทษที่กลับมาก่อทำความผิดซ้ำที่เกิดขึ้นในปัจจุบันก็ควรจะประสบผลสำเร็จมีใช้น้อย แต่ทุกอย่างจะต้องให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยด้วยเช่นกัน

* หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ABSTRACT

The purposes of this thesis were; to study the inmates' preparation before their release by using religions, from the Correction Act, 2560; to study the cases in how did the using of religions have measures or enforce the inmates. Since this thesis studied in term of inmates' preparation before their release, whether it used the principle of using religions, according to the Correction Act, 2560 or not; did it have effectiveness; or it was as same as before which mean that religions were truly unable to prepare the inmates.

From the study, it revealed that the using of religions in inmates' preparation before their release according to the Correction Act, 2560, its ideas, solution theories or correctional process about religions in inmates preparation before their release in USA, Malaysia and Japan. If the correctional process in Thailand had similar policy like foreign countries that mentioned before by accordingly adapted to Thai society context, it will make the religions principle that used for correction or developing the inmates' behavior before their release, more effective and it might reduce the repeat offenders from those who have already been convicted.

Therefore, the author proposed that if Thailand improved the using of religions in preparation before their release, internationally by the provisions of the Corrections Act of 2560, issued as child law, such as; ministerial regulations, announcements, ministries or regulations, to adopt the using of religions principle to the inmates with the same standard. The solution of the repeat offenders from those who have already been convicted might be more effective nonetheless, but it must be accordingly appropriate with the context of Thai society as well.

1. บทนำ

ปัญหาในกรมราชทัณฑ์ในปัจจุบันคงหนีไม่พ้นปัญหาคนล้นคุกหรือนักโทษล้นเรือนจำ เมื่อมีปัญหานักโทษล้นเรือนจำเกิดขึ้นปัญหาที่ตามมาคือ คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังที่ต้องอยู่รวมกันอย่างแออัด และอยู่รวมกันโดยไม่ได้แบ่งแยกประเภทความผิด ฉะนั้นหากคนอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากโดยมีการรวมอาชญากรให้ทุกประเภทความผิด ก็เท่ากับว่าเป็นการทำให้มีอาชญากรเป็นอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการก่ออาชญากรรมของตัวเองให้ผู้อื่นฟังดังนั้นถ้าการรวมคนในลักษณะแบบไหนในเรือนจำเราจะเรียกเรือนจำว่า “โรงเรียนสอน

อาชญากรใหม่” ก็คงจะไม่แปลกอะไร เหตุที่ผู้เขียนต้องการสื่อแบบนี้ก็เพราะการก่ออาชญากรรม¹ ก็คือการคุกคามสังคม คุกคามผู้อื่น ไร้ถึงศีลธรรมเพราะสังคมเราจะอยู่ได้โดยปกติสุขเราจะต้องมีศีลธรรมประจำใจ หากสังคมนั้นมีแต่คนที่ขาดศีลธรรมแล้วสังคมก็จะไม่อาจมีความสุขและความปลอดภัยเกิดขึ้นได้

ดังนั้นปัญหาของกรมราชทัณฑ์ไทยในปัจจุบันประสบกับปัญหาหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการควบคุมตัวนักโทษในเรือนจำจนเยอะเกินที่กรมราชทัณฑ์จะรับมือ หรือด้านสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขัง ด้านการลงโทษผู้ต้องขังที่ไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดจนต้องถูกจองจำ และปัญหาเรื่องศาสนาที่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะใช้ในการส่วนที่เรียกว่าการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขัง หากมองโดยทั่วไปเรื่องศาสนาคงไม่ได้มีความสำคัญอะไรมาก แต่จริงๆ เรื่องการบำบัดผู้ต้องขังโดยศาสนามือถือเป็นประเด็นหลัก ๆ และประเด็นแรก ๆ ที่กรมราชทัณฑ์หรือเรือนจำทุกแห่งควรคำนึงถึง เพราะในอดีตกฎหมายกับพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมาก

กฎหมายกับพุทธศาสนาสามารถก้าวเดินไปด้วยกันได้ แม้จะไม่อ้างอิงกฎหมายแห่งกรมหรือนรกสวรรค์เลยก็ตาม ประเด็นสำคัญอยู่ที่การมองให้เห็นสังคมและชีวิตที่ติงามอย่างรอบด้านทั้งในทางกาย สังคม จิตใจ และปัญญา โดยอาศัยมาตรการทั้งบวกและลบ โดยการส่งเสริมโครงสร้างและกลไกต่าง ๆ ของสังคมควบคู่กับการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล แต่จะเหมือนนั้นได้กฎหมายต้องไม่ใช่เป็นเรื่องเทคนิคหรือเรื่องของผู้ชำนาญเฉพาะทางเท่านั้น หากต้องก้าวไปสัมพันธ์กับแวดวงอื่นๆ ด้วย

เมื่อดูจากสถิติดังกล่าวจำนวนของผู้กระทำผิดซ้ำที่เข้ามารับโทษในเรือนจำยังมีอยู่แสดงให้เห็นว่าการเตรียมความพร้อมก่อนหรือหลังปล่อยตัวผู้กระทำความผิดอาจไม่ได้รับผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นถ้ากรมราชทัณฑ์ไทยนำเรื่องศาสนามาเป็นส่วนหนึ่งในการเตรียมความพร้อมก่อนหรือหลังปล่อยตัวอย่างชัดเจนดังเช่นเรื่องศาสนากับกรมราชทัณฑ์ของต่างประเทศจะเห็นได้ชัดว่าการใช้ศาสนามาแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังจะมีผลดีและประสบความสำเร็จในการใช้ศาสนาเป็นเครื่องบำบัดทางใจของนักโทษได้ดีเลยทีเดียว แต่ก็มีข้อสังเกตที่ว่าทั้งที่พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฉบับใหม่ที่ประกาศเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2560 ก็มีการบัญญัติเรื่องศาสนาไว้ ดังนั้นผู้เขียนจะศึกษาว่าหากนำพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันมาเปรียบเทียบกับกฎหมายราชทัณฑ์ของต่างประเทศความีความแตกต่างกันอย่างไรและหากมีความ

¹ นวลจันทร์ ทิศนชัยกุล. อาชญากรรม การป้องกัน: การควบคุม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.

² พระไพศาล วิสาโล, “กฎหมายกับพุทธศาสนารวบรวมงานเขียนบทความ,” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.visalo.org/article/budKodmai.htm>

แตกต่างกันแล้วถ้านำพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ไทยมาปรับให้มีความเป็นสากลเหมือนของต่างประเทศ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ไทยคงจะมีความสมบูรณ์และเป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องขังอย่างแน่นอน

2. การใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนตัวในต่างประเทศ

โดยในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาจากปัญหาการพัฒนาพฤตินิสัย และการปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ต้องขังเป็นประเด็นที่ทุกเรือนจำทั่วโลกจะต้องให้ความสำคัญและเรื่องการนำหลักศาสนามาใช้กับผู้ต้องขังจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ทุกประเทศจะต้องปฏิบัติกับผู้ต้องขังของตน

โดยศึกษาครั้งนี้จะศึกษาจากข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขัง⁵ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีได้ใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิด หรือข้อกำหนดกรุงเทพ เมื่อการพัฒนาพฤตินิสัยเป็นสิ่งที่ทั่วโลกต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ดังนั้นข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขัง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีได้ใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิด หรือข้อกำหนดกรุงเทพ⁶ จึงเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง เพื่อนำมาปรับใช้กับงานราชทัณฑ์ของไทยให้มีความเหมาะสม เพื่อทำให้เห็นว่า การนำหลักศาสนามาใช้กับผู้ต้องขังตามหลักสากลและของไทยมีความแตกต่างกันอย่างไร

การใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวในต่างประเทศ ซึ่งในการศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาจาก 1. ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขัง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง⁷ ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีได้ใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิด⁸ 2. การใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังของประเทศสหรัฐอเมริกา(มลรัฐแคลิฟอร์เนีย) 3. การใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังของสหพันธรัฐมาเลเซีย 4. การใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังของประเทศญี่ปุ่น

⁵ UNODC, ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขัง “ข้อกำหนดแมนเดลา,” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560, จาก <https://voicefromthais.wordpress.com/mandela-rules>

⁶ ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ, “ข้อกำหนดกรุงเทพปกป้องกันหญิงกับปมคณลิก,” สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2559, จาก <http://www.matichon.co.th/news/157196>

⁷ ประชาไท, “ข้อกำหนดขั้นต่ำของยูเอ็นในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขังได้รับการรับรองแล้ว,” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560, จาก <https://voicefromthais.files.wordpress.com/2015/12/mandela-rules-2016.pdf>

⁸ นที จิตสว่าง, “แนวทางการขับเคลื่อนข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) ไปสู่การปฏิบัติในงานราชทัณฑ์ของไทย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2559, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/533423>

2.1 ในสหรัฐอเมริกา(มลรัฐแคลิฟอร์เนีย) มีจุดประสงค์เพื่อศึกษางานราชทัณฑ์ของมลรัฐแคลิฟอร์เนียของสหรัฐอเมริกา โดยอธิบายถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป กฎหมายที่บังคับกับผู้ต้องขังในเรือนจำที่เกี่ยวข้องกับการใช้ศาสนา⁹ การควบคุม การดูแล การอบรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง¹⁰ เจ้าหน้าที่ การเตรียมการก่อนปล่อยตัว มีการเตรียมการก่อนปล่อยและการพักการลงโทษแก่ผู้ต้องขัง โดยผู้ต้องขังจะได้รับการคัดเลือกเข้าสู่โครงการ โดยทางเรือนจำมีโครงการพิเศษให้ผู้ต้องขังก่อนการปลดปล่อย¹¹ ได้แก่การจัดหางานให้แก่ผู้ต้องขัง โครงการพิเศษสำหรับผู้ต้องขังที่เป็นมารดาเพื่อให้เป็นผู้ปกครองของบุตรที่เหมาะสมต่อไป นอกจากนี้ยังมีโครงการชดเชยความเสียหายให้แก่เหยื่อโดยให้ผู้กระทำในคดีที่ไม่รุนแรง มีความเสี่ยงต่ำได้รับอนุญาตออกจากสถานที่คุมขังเพื่อไปทำงานหลังจากหักค่าใช้จ่ายจากการทำงานแล้ว เงินค่าแรงของผู้กระทำผิดจะถูกแบ่งอย่างเท่าเทียมระหว่างผู้เสียหายกรมราชทัณฑ์¹² และผู้ต้องขัง รวมทั้งโครงการการพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการคุมประพฤติ¹³

2.2 ในสหพันธรัฐมาเลเซีย มีจุดประสงค์เพื่อศึกษางานราชทัณฑ์ของสหพันธรัฐมาเลเซีย โดยอธิบายถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป¹⁴ กฎหมายที่บังคับกับผู้ต้องขังในเรือนจำที่เกี่ยวข้องกับการใช้ศาสนา¹⁵ การควบคุม การดูแล การอบรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ การเตรียมการก่อนปล่อยตัว การวางแผนพัฒนาตนเองนี้มีกิจกรรมที่ผู้ต้องขังได้ทำข้างในและข้างนอกเรือนจำ โดยถือเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย มากไปกว่านั้นเพื่อเป็นการรับประกันความสำเร็จของการวางแผนการพัฒนาตนเองนี้ เจ้าหน้าที่จะทำรายงาน และจะมีหน่วยงานพัฒนา และบำบัดรักษาจากสำนักงานใหญ่เป็นผู้ตรวจสอบติดตาม

⁹ U.S. Department of Justice. "U.S. Department of Justice : Federal Bureau of Prisons, National Institute of Corrections." <http://www.bop.gov/bopmain.html>, 1998.

¹⁰ M. Carter Robert, A. McGee Richard and Nelson E. Kim. "Corrections in America." New York, 1975. PP.1.

¹¹ สวัสดิ์ ส่งสัมพันธ์, สารานุกรมงานราชทัณฑ์นานาชาติ, พิมพ์ครั้งที่ 1, (สำนักงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทัณฑ์วิทยา : กรมราชทัณฑ์, 2541), น.164

¹² U.S. Department of Justice. "Facilities 1980." Washington, 1980.

¹³ นันทิ จิตสว่าง, โครงการศึกษาเปรียบเทียบงานราชทัณฑ์ไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน, (คณะทำงานโครงการศึกษาเปรียบเทียบงานราชทัณฑ์ไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน : สำนักงานวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์, 2548), น.194.

¹⁴ Jamaludin Hj. Abd. Hamid. "Work Release and Associated Matters : The Ibrahim System." Kuala Lumpur. PP 1.

¹⁵ Jabatan Penjara Prison Department of Malaysia. "Annual Statistics 1997." Cawangan Kuala Lumpur, 1998. PP 1.

2.3 ในญี่ปุ่น¹⁶ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษางานราชทัณฑ์ของญี่ปุ่น โดยอธิบายถึง หลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป กฎหมายที่บังคับกับผู้ต้องขังในเรือนจำที่เกี่ยวข้องกับการใช้ ศาสนา การควบคุม การดูแล การอบรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ การเตรียมการก่อนปล่อย ตัวก่อนที่จะมีการปล่อยตัวผู้ต้องขังจะต้องจัดให้มีการเตรียมความพร้อมแก่ผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว โดยก่อนที่จะมีการปล่อยผู้ต้องขังที่พ้นโทษตามคำพิพากษา 1 สัปดาห์ และก่อนที่จะมีการปล่อย ผู้ต้องขังที่ได้รับการพักการลงโทษ 2 สัปดาห์ ผู้ต้องขังต้องผ่านการเตรียมการก่อนปล่อยโดยเข้า รับการอบรมแนะนำจากผู้บัญชาการเรือนจำและเจ้าหน้าที่เรือนจำฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง การแนะนำจากพนักงานคุมประพฤติ การแนะนำอาชีพจากสำนักจัดหางาน และพนักงานคุม ประพฤติจะพาไปเยี่ยมชมสำนักงานคุมประพฤติ สำนักจัดหางานและสถานที่สำคัญในชุมชน นอกจากนี้ในระหว่างการเตรียมการก่อนปล่อยเรือนจำจะจัดสถานที่พักไว้ให้ผู้ต้องขังโดยเฉพาะ ในสภาพที่ผ่อนคลายและใกล้เคียงกับสภาพสังคมภายนอกมากที่สุด

3. วิเคราะห์ เปรียบเทียบแนวคิดทฤษฎีในการใช้ศาสนาในการเตรียมความพร้อม ผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวของกฎหมายราชทัณฑ์

การทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้เขียนเห็นว่าในปัจจุบันราชทัณฑ์หรือทัณฑ์สถานของไทยมี การดำเนินการที่แตกต่างกับต่างประเทศอย่างไร มีหลักเกณฑ์อย่างไร และมีวิธีการอย่างไร โดยผู้เขียนได้เปรียบเทียบความแตกต่างดังต่อไปนี้

ทุกประเทศไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐมาเลเซีย ญี่ปุ่น รวมทั้งประเทศไทย ก็ต่าง นำหลักการใช้ศาสนาใช้กับฟื้นฟูสภาพจิตใจให้กับผู้ต้องขังทั้งสิ้น แต่การให้ความสำคัญของเรื่อง หลักศาสนาที่นำมาใช้กับผู้ต้องขังนั้นมีวิธีที่แตกต่างกันออกไป โดยสหรัฐอเมริกา และสหพันธรัฐ มาเลเซียให้นำหลักศาสนามาใช้อย่างเป็นทางการ โดยมีการออกเป็นข้อกำหนดว่าเรือนจำจะต้อง ให้การสนับสนุนเรื่องศาสนาโดยมีการเรียนการสอนเรื่องหลักศาสนาที่ผู้ต้องขังแต่ละคนนับถือ พร้อมมีอนุศาสตราจารย์ของแต่ละศาสนาให้ประจำอยู่ที่เรือนจำเสมือนเป็นราชการของราชทัณฑ์ ไปเลย โดยที่ผู้ต้องขังสามารถเข้าพบอนุศาสตราจารย์ได้โดยไม่มีข้อจำกัด พร้อมทั้งเรือนจำ สามารถให้บุคคลที่อาสาให้ความรู้หรือเป็นที่พึ่งทางใจให้กับผู้ต้องขังเข้ามาให้คำปรึกษาแนะนำ ได้เช่นกัน ส่วนประเทศญี่ปุ่นเนื่องจากตามรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น ห้ามไม่ให้รัฐบาลเข้าไปเกี่ยวข้องกับ กิจกรรมทางศาสนา ดังนั้นจึงมีเพียงอนุศาสตราจารย์ที่เป็นอาสาสมัครจากภายนอกเรือนจำ เท่านั้นที่เข้ามาให้การศึกษาด้านศาสนา ดังนั้นถึงแม้ญี่ปุ่นจะไม่ได้มีการใช้ศาสนาในเรือนจำโดยรัฐ ก็ไม่ได้หมายความว่า การอบรมฟื้นฟูจิตใจหรือ ชดเชลผู้ต้องขังจะไม่ได้ผล เพราะระบบการ

¹⁶ เฟ็งอ้วง

จัดการเรือนจำของประเทศญี่ปุ่นมีประสิทธิภาพสูงไม่ว่าจะเป็นการฟื้นฟูจิตใจ หรือด้านการฝึกทักษะในการประกอบอาชีพ เพราะฉะนั้นการจัดการกับการฟื้นฟูจิตใจผู้ต้องขังเกี่ยวกับศาสนาของประเทศญี่ปุ่นถึงแม้รัฐบาลจะไม่มีบทบาทในส่วนนี้ แต่ก็ไม่ได้ตัดสิทธิให้อาสาสมัครจากภายนอกเข้ามาสอนด้านศาสนาให้กับผู้ต้องขัง ดังนั้นการจัดการในด้านการฟื้นฟูจิตใจของผู้ต้องขังในญี่ปุ่นก็ควรจะประสบผลสำเร็จเช่นเดียวกับการจัดการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในด้านอื่น ๆ ซึ่งในส่วนของประเทศไทย แม้จะมีการออกพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ฉบับใหม่ขึ้นมาในปี พ.ศ. 2560 ซึ่งได้นำหลักเรื่องกับศาสนามาใช้ในเรือนจำหรือทัณฑสถานเช่นกัน แต่การใช้หลักศาสนาในเรือนจำหรือทัณฑสถานของไทยเป็นเพียงแค่นำหลักมาใส่ไว้ มิได้มีมาใช้ปฏิบัติอย่างจริงจังเหมือนต่างประเทศ เพราะในการอนุญาตให้ใช้หลักศาสนานั้น ต้องขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหารเรือนจำด้วย ดังนั้นการใช้หลักศาสนาในการฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ต้องขัง หากตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ฉบับปี พ.ศ.2560 จะต้องให้เป็นไปตามดุลพินิจของผู้บริหารเรือนจำแต่ละแห่งแล้ว จะทำให้การแก้ปัญหาโดยการนำหลักศาสนามาใช้อาจไม่เป็นผล เพราะไม่มีการบัญญัติใช้เป็นข้อกำหนดที่ชัดเจนและตายตัว เช่นให้แต่ละเรือนจำมีมาตรการเดียวกันในการจัดการกับปัญหาดังกล่าว ก็จะทำให้การใช้หลักศาสนาเข้าถึงผู้ต้องขังอย่างแท้จริง เหตุที่ผู้เขียนเน้นหนักไปที่การใช้ศาสนาในการแก้ไขฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ต้องขังนั้น เพราะผู้เขียนมีความเห็นว่าศาสนาคือสิ่งที่ยึดเหนี่ยวสภาพจิตใจ และจิตใจสำนึกของคน เมื่อคนทุกคนต้องมีกฎเกณฑ์ในการดำเนินชีวิต หลักศาสนาก็เป็นส่วนหนึ่งและถือเป็นส่วนที่สำคัญในการดำเนินชีวิตเช่นเดียวกัน เพราะกฎหมายก็มาจากหลักศาสนาในการใช้บังคับคน บังคับสังคมให้อยู่ในกรอบของความ เป็นมนุษย์ การอยู่ร่วมกันโดยปกติสุข ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าหากเราสามารถนำหลักศาสนา¹⁷ เข้ามาฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ต้องขังได้ไม่ว่าจะเป็นการก่อนปล่อยตัวหรือหลังปล่อยตัว ดังเช่นสหรัฐอเมริกา หรือสหพันธรัฐมาเลเซีย และให้เป็นไปตามหลักสากลแล้ว กระบวนการทางราชทัณฑ์ของไทยคงจะประสบผลสำเร็จในเรื่องการนำหลักศาสนามาใช้ด้วยเช่นเดียวกัน เพราะหากหลักศาสนาสามารถเข้าไปฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ต้องขังได้จริงๆ ต่อไปข้างหน้าปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังอาจจะไม่เกิดขึ้น หรือลดน้อยลงก็เป็นได้ และจะทำให้สังคมไทยน่าอยู่ สงบ และปลอดภัยเพราะคนมีศีลธรรมในใจและเคารพกฎหมาย ถือว่าหากมีการแก้ไขหลักศาสนาในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ปีพ.ศ.2560 ให้มี

¹⁷ เจริญพร ปาระกุล, “ปัจจัยที่มีต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของศาสนาจารย์ในเรือนจำและทัณฑสถาน,” (วิทยานิพนธ์หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). 2547, น.36.

ความชัดเจนโดยออกเป็นข้อกำหนดว่า ทุกเรือนจำต้องมีการนำหลักศาสนามาใช้จริง ๆ มิใช่โดย
ความเป็นของผู้บริหารเรือนจำแต่ละท่าน ก็คงจะทำให้การแก้ไขฟื้นฟูโดยใช้หลักศาสนาเป็น
มาตรฐานเดียวกันที่สอดคล้องตามหลักสากลอย่างแน่นอน

4. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษาคำสั่งศาลในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว

1. เรือนจำในประเทศไทยไม่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ ทั้งในแง่
สุขอนามัยและการเคารพสิทธิผู้ต้องขัง และประเทศไทยประสบกับความล้มเหลวในด้านการปฏิรูป
เรือนจำอย่างรอบด้าน ส่งผลให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน และการละเมิดพันธกรณีของไทยที่มี
ต่อกลไกระหว่างประเทศ ดังนั้นจะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาและมาตรการต่าง ๆ ให้ทันสมัย
และคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน เพราะบางมาตราในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560
ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ

2. ปัญหาเรื่องการใช้ดุลพินิจของผู้บัญชาการเรือนจำ เพราะตามพระราชบัญญัติ
ราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ในเรื่องการกำหนดสิทธิ หน้าที่ โดยเฉพาะในเรื่องการนำศาสนา
มาใช้กับผู้ต้องขังยังไม่เห็นผลเป็นรูปธรรม เนื่องจากการนำศาสนา¹⁸ หรือเรื่องอื่น ๆ เข้ามาใช้กับ
ผู้ต้องขังนั้น จะขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บัญชาการเรือนจำแต่ละคน ซึ่งหากผู้บัญชาการเรือนจำท่าน
ใดให้ความสนใจในด้านใดเป็นพิเศษ ก็จะทำแต่เพียงด้านนั้น จึงทำให้ไม่เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน
กับเรือนจำทั่วประเทศ ดังนั้นการปฏิบัติและการบังคับใช้ของแต่ละเรือนจำย่อมแตกต่างกันด้วย
เช่น หากผู้บัญชาเรือนจำให้ความสำคัญกับเรื่องการฝึกอาชีพ การศึกษา แต่มองข้ามเรื่องศาสนา
ไป จะทำให้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องหาไม่เกิดผลสำเร็จอย่างแน่นอน เพราะการ
ปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ต้องขัง ควรจะเป็นสิ่งแรกในการแก้ไขปัญหาดังนั้น การนำเรื่องศาสนา
มาใช้กับผู้ต้องขังจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดมิได้แม้แต่น้อย

3. สิทธิในการนับถือศาสนาและปฏิบัติศาสนกิจหรือศาสนพิธี ในพระราชบัญญัติ
ราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ไม่มีการบัญญัติรับรอง การคุ้มครองสิทธิในการนับถือศาสนาของ
ผู้ต้องขังโดยเฉพาะ และควรมีการนำหลักศาสนามาใช้กับผู้ต้องขังอย่างเป็นระบบ และชัดเจน
เพื่อให้ความสำคัญและเอาใจใส่ต่อเรื่องดังกล่าวนี้อย่างแท้จริง

¹⁸ ชาลี สินชัยกิจ (ชาตวิโร), “ผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของอนุศาสนาจารย์ในฐานะเป็นผู้สอนศีลธรรม
ในกองทัพ : ศึกษาเฉพาะกรณีกองทัพบก,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตย์ พระพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2541, น.50.

จากการศึกษาดังกล่าวผู้เขียนขอเสนอแนวทางการแก้ปัญหาดังต่อไปนี้

1. ให้มีการออกกฎหมายในส่วนพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 โดยอาจจะมีการออกเป็นกฎหมายลูก เช่น กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง หรือระเบียบ เพื่อนำเรื่องการนำหลักศาสนามาใช้กับผู้ต้องขังโดยให้มีการบังคับใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันที่จะบังคับใช้ในเรื่องศาสนา ทุกเรือนจำจะต้องปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อใช้การนำศาสนามีประสิทธิภาพในการปรับทัศนคติผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษ หากสามารถมีการออกกฎหมายเป็นการเฉพาะในเรื่องศาสนาเพิ่มเข้ามาในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 เพื่อให้มีผลบังคับใช้อย่างแน่นอนอาจจะทำให้การพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังมีประสิทธิภาพมากขึ้น และที่สำคัญอาจจะทำให้อัตรากำลังผู้กระทำความผิดซ้ำในประเทศลดน้อยลงจึงแสดงให้เห็นว่างานราชทัณฑ์นั้นสามารถให้ความสำคัญและพัฒนาพฤติกรรมนิสัยและทัศนคติของผู้ต้องขังได้อย่างแท้จริง

2. ควรมีการแต่งตั้งให้มีคณะกรรมการทางด้านศาสนา ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้ต้องขังในเรือนจำโดยเฉพาะ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวมีความเป็นรูปธรรม และมีการปฏิบัติงานในด้านศาสนาอย่างแท้จริง โดยคณะกรรมการทางด้านศาสนาจะต้องมีทุกจังหวัด เพื่อให้สะดวกแก่การปฏิบัติหน้าที่และสะดวกต่อการบังคับใช้กฎหมาย โดยให้คณะกรรมการดังกล่าวมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ทำการสำรวจจำนวนผู้ต้องขังในเขตพื้นที่จังหวัดที่รับผิดชอบ โดยสำรวจการนับถือศาสนาของผู้ต้องขัง เพื่อนำมาพิจารณาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

2. วางแผนการจัดกิจกรรมทางศาสนากับผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยในสอดคล้องกับกฎหมายและบริบทของเรือนจำแต่ละแห่ง

3. ให้มีการคัดเลือกผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษชั้นดีที่ใกล้จะพ้นโทษมาร่วมเป็นคณะกรรมการทางศาสนาของแต่ละจังหวัด เพราะบุคคลดังกล่าวจะทราบและเข้าใจการใช้ชีวิตและทัศนคติของผู้ต้องขังในเรือนจำมากที่สุด โดยให้พูดถึงการใช้ชีวิตที่เคยผิดพลาดและแนะนำการใช้ชีวิตที่ถูกต้อง เพื่อที่จะเตรียมความพร้อมก่อนออกไปสู่สังคมภายนอก

4. คณะกรรมการทางศาสนาจะต้องประกอบด้วย อนุศาสนาจารย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษชั้นดี และผู้นำชุมชน (ในแต่ละจังหวัด)

5. คณะกรรมการทางศาสนาจะต้องเป็นผู้นำหลักธรรมคำสอนของศาสนามาถ่ายทอดให้ผู้ต้องขังได้รับทราบ แต่การถ่ายทอดดังกล่าวให้ขึ้นอยู่กับวิธีการสอนของแต่ละบุคคล
6. จัดให้มีกองทุนทางด้านศาสนา เพื่อนำเงินดังกล่าวมาพัฒนาการทำงานของคณะกรรมการทางศาสนาของแต่ละจังหวัด
7. จัดให้มีการทำสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้อุปกรณ์ทางด้านศาสนา แต่การจัดสื่อดังกล่าวให้ขึ้นอยู่กับวิธีการสอนของแต่ละบุคคล
8. มีการติดตามผู้ต้องขังหลังปล่อยตัว เพื่อจัดทำรายงานในการใช้หลักศาสนาเพื่อพัฒนาผู้ต้องขัง โดยคณะกรรมการทางศาสนาของแต่ละจังหวัดจะต้องรายงานผลการติดตามดังกล่าวต่อกรมราชทัณฑ์ปีละ 1 ครั้ง

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

หนังสือ

นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. อาชญากรรม การป้องกัน: การควบคุม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.

สวัสดิ์ ส่งสัมพันธ์, สารานุกรมงานราชทัณฑ์นานาชาติ, พิมพ์ครั้งที่ 1, (สำนักงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทัณฑวิทยา : กรมราชทัณฑ์, 2541)

นันทิ จิตสว่าง. โครงการศึกษาเปรียบเทียบงานราชทัณฑ์ไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน, พิมพ์ครั้งที่ 1 คณะทำงานโครงการศึกษาเปรียบเทียบงานราชทัณฑ์ไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน : สำนักงานวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์, 2548.

คณิต ณ นคร. กฎหมายอาญาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2560.

วิทยานิพนธ์

เจนยุทธ์ ปาระกุล, “ปัจจัยที่มีต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของอนุศาสนาจารย์ในเรือนจำและทัณฑสถาน,” (วิทยานิพนธ์หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). 2547.

ชาลี สิ้นชัยกิจ (ชาตวีโร), “ผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของอนุศาสนาจารย์ในฐานะเป็นผู้สอนศีลธรรมในกองทัพ : ศึกษาเฉพาะกรณีกองทัพบก,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตยั พระพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2541.

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

UNODC, ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขัง “ข้อกำหนดแมนเดลา,” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560, จาก <https://voicefromthais.wordpress.com/mandela-rules>

ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ, “ข้อกำหนดกรุงเทพฯป้องกันหญิงกับปมคั่นลิก,” สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2559, จาก <http://www.matichon.co.th/news/157196>

นัทธิ จิตสว่าง, โครงการศึกษาเปรียบเทียบงานราชทัณฑ์ไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน, (คณะทำงานโครงการศึกษาเปรียบเทียบงานราชทัณฑ์ไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน : สำนักงานวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์, 2548)

นัทธิ จิตสว่าง, “แนวทางการขับเคลื่อนข้อกำหนดกรุงเทพฯ (Bangkok Rules) ไปสู่การปฏิบัติในงานราชทัณฑ์ของไทย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2559, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/533423>

ประชาไท, “ข้อกำหนดขั้นต่ำของยูเอ็นในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขังได้รับการรับรองแล้ว,” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560, จาก <https://voicefromthais.files.wordpress.com/2015/12/mandela-rules-2016.pdf>

เอกสารภาษาต่างประเทศ

Documents Electronics

Jabatan Penjara Prison Department of Malaysia. “Annual Statistics 1997.” Cawangan Kuala Lumpur, 1998.

Jamaludin Hj. Abd. Hamid. “Work Release and Associated Matters : The Ibrahim System.” Kuala Lumpur.

M. Carter Robert, A. McGee Richard and Nelson E. Kim. “Corrections in America.” New York, 1975.

U.S. Department of Justice. “U.S. Department of Justice : Federal Bureau of Prisons, National Institute of Corrections.” <http://www.bop.gov/bopmain.html>, 1998.

U.S. Department of Justice. “Facilities 1980.” Washington, 1980.

Jamaludin Hj. Abd. Hamid. “Work Release and Associated Matters : The Ibrahim System.” Kuala Lumpur.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - นามสกุล

ประวัติการศึกษา

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

ธนวัฒน์ พิพัฒนนะ

พุทธศักราช 2556 นิติศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา

พุทธศักราช 2557 ใบอนุญาตให้เป็นทนายความ

สภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์

นิติกร สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

